

ESPON



Co-funded by
the European Union
Interreg

Přeshraniční spolupráce Česka v projektu ESPON Core-IB

Bavorsko-Česko

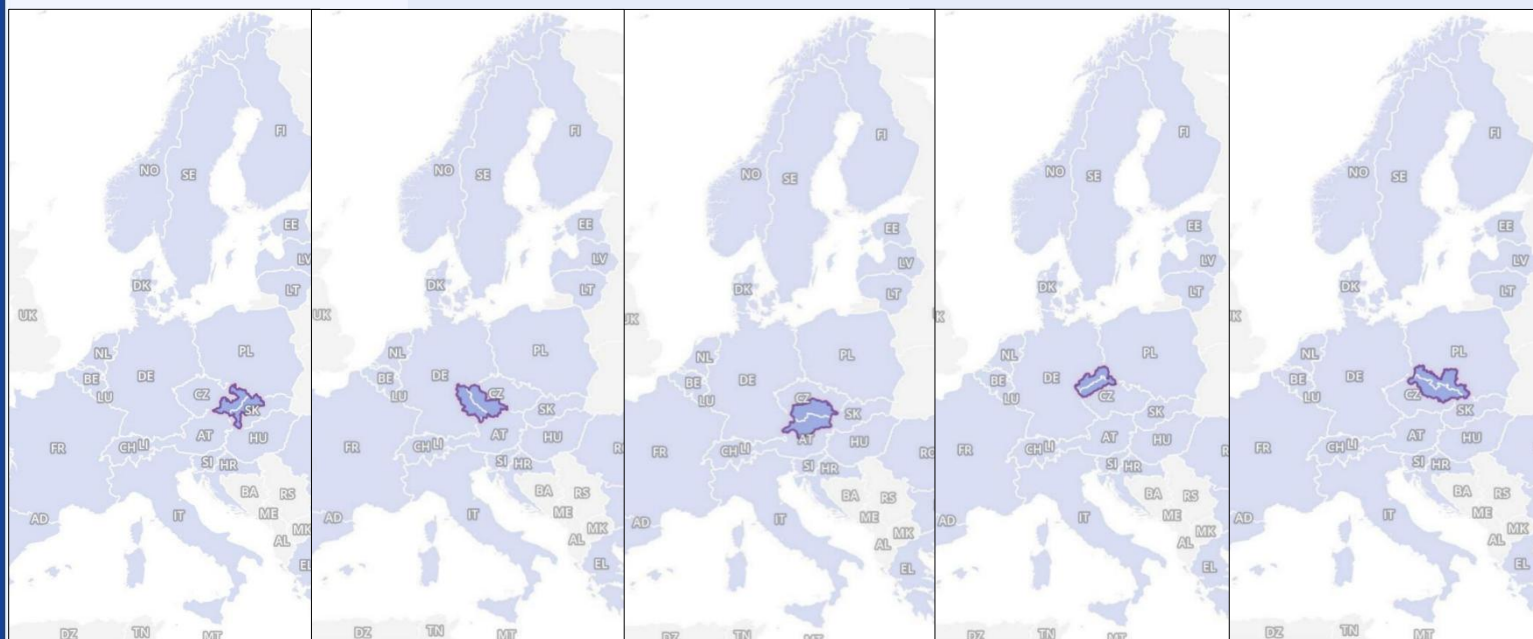
Sasko-Česko

Česko-Polsko

Slovensko-Česko

Rakousko-Česko

Říjen 2026



Obsah

1.	Úvod.....	3
2.	Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Bavorsko-Česko	4
2.1.	Přeshraniční analýza oblasti Interreg Bavorsko-Česko	6
2.1.1.	Územní aspekt	6
2.1.2.	Ekonomický aspekt	11
2.1.3.	Environmentální aspekt.....	20
2.1.4.	Socioekonomický aspekt.....	27
2.1.5.	Aspekt správy a řízení.....	29
3.	Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Sasko-Česko	35
3.1.	Přeshraniční analýza oblasti Interreg Sasko-Česko	37
3.1.1.	Územní aspekt	37
3.1.2.	Ekonomický aspekt	42
3.1.3.	Environmentální aspekt.....	51
3.1.4.	Socioekonomický aspekt.....	58
3.1.5.	Aspekt správy a řízení.....	60
4.	Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Česko-Polsko	66
4.1.	Přeshraniční analýza oblasti Interreg Česko-Polsko	68
4.1.1.	Územní aspekt	68
4.1.2.	Ekonomický aspekt	73
4.1.3.	Environmentální aspekt.....	82
4.1.4.	Socioekonomický aspekt.....	89
4.1.5.	Aspekt správy a řízení.....	91
5.	Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Slovensko-Česko.....	98
5.1.	Přeshraniční analýza oblasti Interreg Slovensko-Česko	99
5.1.1.	Územní aspekt	99
5.1.2.	Ekonomický aspekt	105
5.1.3.	Environmentální aspekt.....	114
5.1.4.	Socioekonomický aspekt.....	121
5.1.5.	Aspekt správy a řízení.....	123
6.	Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Rakousko-Česko	129
6.1.	Přeshraniční analýza oblasti Interreg Rakousko-Česko	130
6.1.1.	Územní aspekt	130
6.1.2.	Ekonomický aspekt	136
6.1.3.	Environmentální aspekt.....	145
6.1.4.	Socioekonomický aspekt.....	153
6.1.5.	Aspekt správy a řízení.....	155
7.	Shrnutí a klíčová pozorování	161
	Bavorsko-Česko.....	161
	Sasko-Česko	163
	Česko-Polsko	165
	Slovensko-Česko	168
	Rakousko-Česko	171

1. Úvod

Evropský výzkumný projekt ESPON Core-IB (Sběr a analýza dat pro programy Interreg po roce 2027) byl zaměřen na analýzu harmonizovaných územních dat, na základě kterých byly zkoumány klíčové socioekonomické charakteristiky, přeshraniční interakce a struktury správy a řízení. V rámci projektu bylo analyzováno 48 oblastí přeshraniční spolupráce, včetně všech regionů na vnitřních hranicích EU a regionů hraničících s Lichtenštejnskem, Švýcarskem a Norskem. Cílem projektu bylo poskytnout relevantní podklady pro přípravu a plánování programů Interreg po roce 2027. Získané výstupy jsou přitom čistě analytické a informativní povahy; nevytvářejí regulační ani politické povinnosti pro členské státy, Evropskou komisi ani pro programové orgány. Každý profil hranice slouží jako srovnatelná základna pro tvůrce politik na evropské, národní nebo regionální úrovni.

Profily hranic Core-IB byly navrženy tak, aby podporovaly nadcházející kroky v procesu programování Interreg pomocí analýz založených na datech dostupných v evropském měřítku, včetně databází ESPON, Eurostat, DG REGIO, JRC a Interreg. Hlavním předpokladem bylo zajistit srovnatelnost dat, a to na co nejnižší geografické úrovni (NUTS 3 nebo nižší). Pro podrobnou analýzu programových území byly kombinovány kvalitativní a kvantitativní analýzy, stejně jako výstupy ze souběžně probíhajícího projektu ESPON CROSSGOV (Governance Mechanisms for cross-border functional areas). Národní datové sady nebyly vzhledem k metodologickým omezením a srovnatelnosti dat do analýz zahrnuty. Při stanovení profilu programových území byl použit systematický a metodologicky robustní přístup, kdy došlo ke strukturování dat do šesti tematických částí – územní, ekonomické, environmentální, socioekonomické, bezpečnostní a správní.

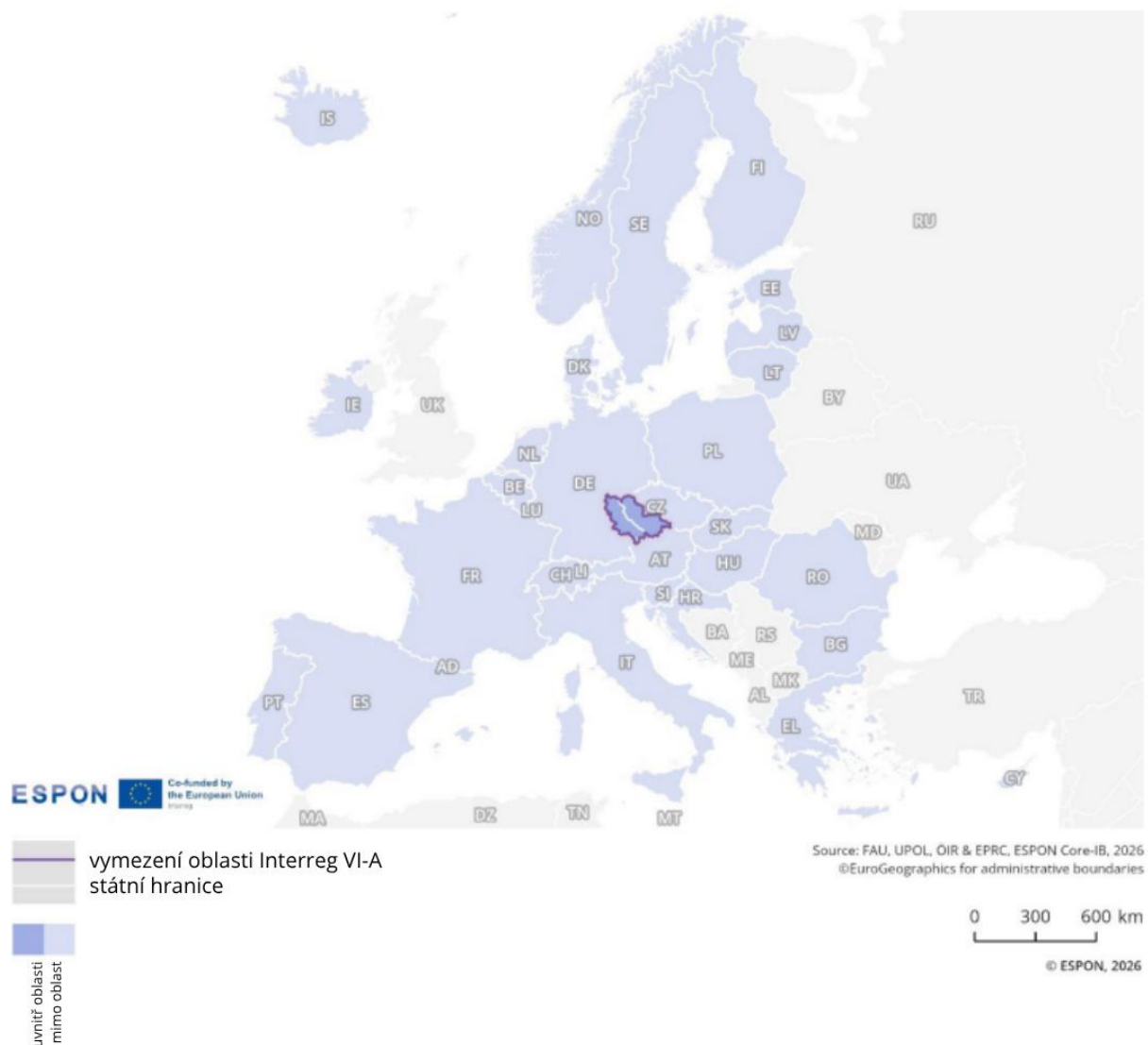
Publikace Přeshraniční spolupráce Česka v projektu ESPON Core-IB byla zpracována jako výtah z pěti případových studií projektu Core-IB pokrývajících oblasti přeshraniční spolupráce Interreg: Bavorsko-Česko, Sasko-Česko, Česko-Polsko, Slovensko-Česko, Rakousko-Česko. Každá z oblastí přitom byla rozpracována samostatně a strukturována obdobně jako jemu odpovídající originální případová studie. Podkapitola Územní aspekt se vztahuje k prostorovým charakteristikám a dynamice pohraničního regionu, v rámci Ekonomického aspektu je zkoumán hrubý domácí produkt, trh práce, konkurenceschopnost, infrastruktura a bydlení. V případě Environmentálního aspektu je analyzována ochrana přírody a její znečištění, klimatická rizika, obnovitelné zdroje energie a oběhové hospodářství. Součástí Socioekonomického aspektu je zjištění úrovně cestovního ruchu, veřejných služeb a přístupu k nim. V rámci Aspektu správy a řízení je zkoumán rozsah přeshraniční spolupráce a stanoveny funkční vazby, stejně jako překážky přeshraniční spolupráce. V dokumentu je vynechána pouze část popisující bezpečnost na vnitřních hranicích. V závěru této publikace je shrnutí výstupů a vzájemné porovnání pěti oblastí přeshraniční spolupráce Interreg.

Veškeré výstupy z projektu ESPON Core-IB jsou k nahlédnutí nebo stažení na oficiálních stránkách programu [ESPON](https://espon.eu), kde jsou k dispozici obecné výstupy z projektu, stejně jako originály případových studií za jednotlivá programová území, nebo technická příloha s přehledem dat a použitých metod.

2. Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Bavarsko-Česko

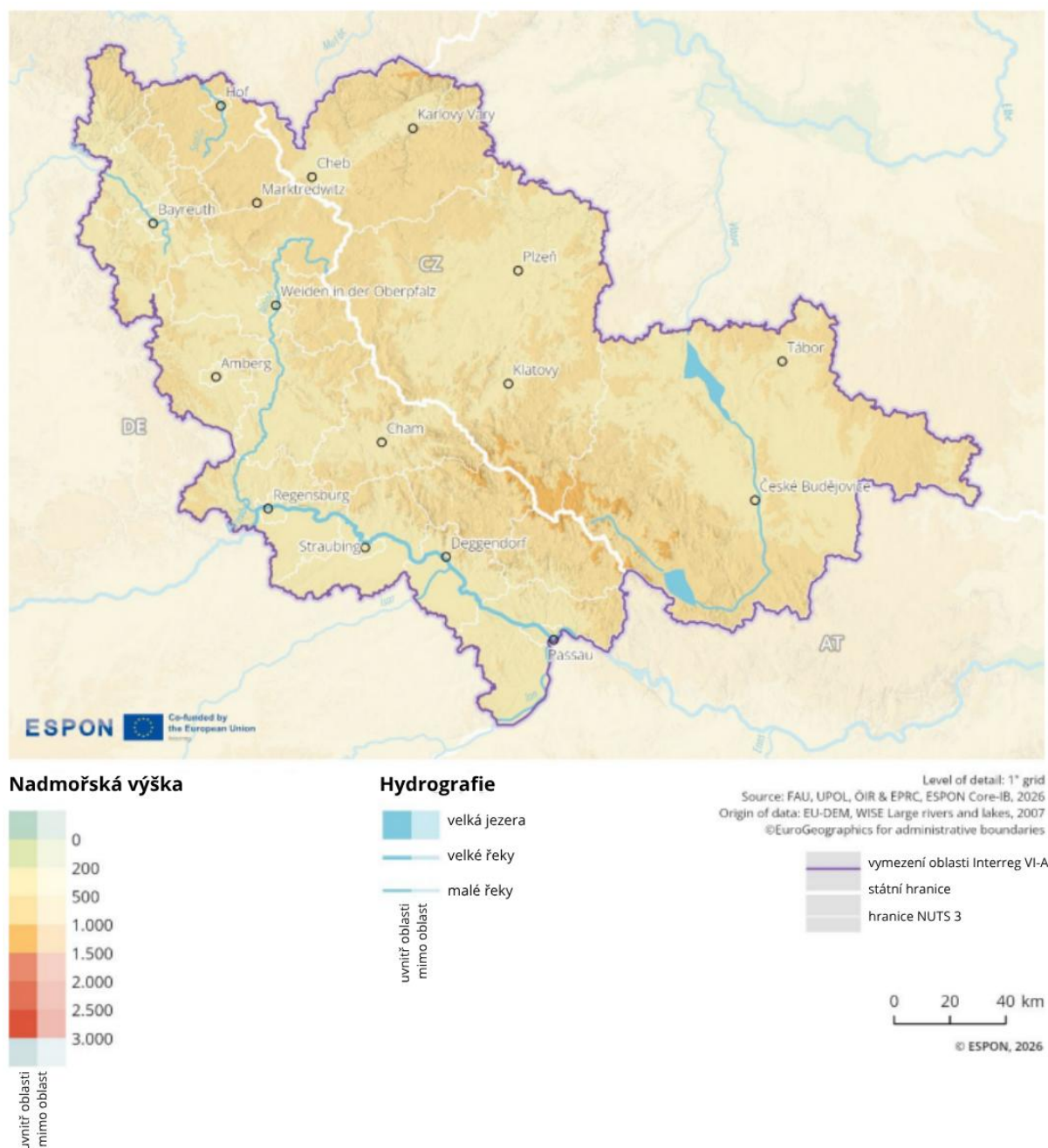
Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Bavarsko-Česko pokrývá území mezi jihovýchodním Německem a západním Českem (viz Obrázek 1). V Německu zahrnuje v rámci Svobodného státu Bavorsko většinu Horní Falce, část Horních Frank a Dolního Bavorska, celkem 23 regionů NUTS 3. V Česku pokrývá části NUTS 2 regionů Jihozápad a Severozápad, celkem 3 regiony NUTS 3.

Obrázek 1: Přehledová mapa



Obrázek 2 znázorňuje geomorfologické rysy a hranice oblasti Interreg Bavarsko-Česko. Pohraniční oblast o rozloze přibližně 39 000 km² se rozkládá podél česko-bavorské hranice o délce 358 kilometrů. Začíná v Hofu na severu a táhne se jihovýchodně k trojmezí Dolního Bavorska, Horního Rakouska a Jihočeského kraje, přičemž hranici tvoří část pohoří Krušné hory, Smrčiny, Český les/Hornofalcký les a Šumava/Bavorský les. Poté pokračuje jihozápadně k trojmezí hranic Horních Frank, Saského Vogtlandu a Karlovarského kraje. Oblast leží mezi městskými regiony Bayreuth, Hof, Plzeň, České Budějovice, Pasov (Passau) a Řezno (Regensburg).

Obrázek 2: Geografické prvky a charakteristiky



Krajina se vyznačuje převážně hornatým a zalesněným terénem s rozsáhlými chráněnými přírodními oblastmi a biosférickými rezervacemi UNESCO, kam patří Národní park Bavorský les a Národní park Šumava. Významná říční údolí, jako jsou údolí řek Regen a Vltavy (Moldau), formují místní osídlení a vytvářejí ekologické koridory. Vrcholy Bavorského lesa a Českého lesa přesahují 1 400 metrů, což vytváří rozmanité mikroklima a stanoviště. Terén přechází z drsné horské krajiny do zvlněných podhůří a úrodných rovin, zejména v nižších severních a západních oblastech bavorsko-českého pohraničí. Oblast se také vyznačuje mnoha malými a středně velkými jezery, rašeliništi a mokřady, které přispívají k jeho ekologické biodiverzitě. Přirozené geografické bariéry tvořené horskými pásmy historicky ovlivňovaly dopravní trasy a přeshraniční propojení, což vedlo k rozmanitému uspořádání městských a venkovských sídel propojených údolími a průsmyky. Tyto topografické prvky mají silný vliv na využívání půdy, lesnictví, zemědělství a turistické aktivity v celé sledované oblasti.

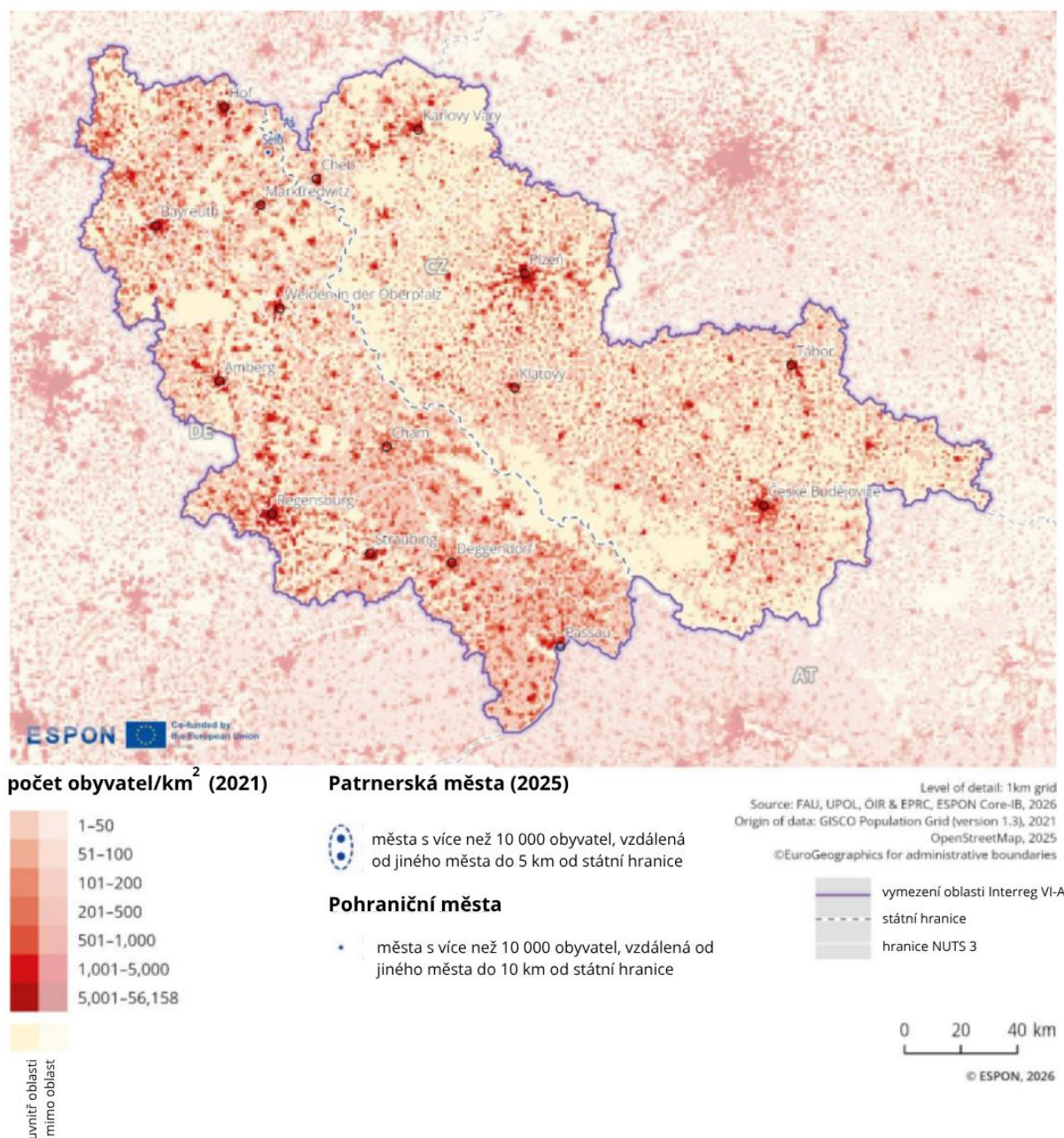
2.1. Přeshraniční analýza oblasti Interreg Bavorsko-Česko

2.1.1. Územní aspekt

Hustota obyvatelstva

Oblast Interreg Bavorsko-Česko zahrnuje 15 městských center s populací přes 30 000 obyvatel. Z obrázku je zřejmé, že rozložení obyvatelstva je v německé části rovnoměrnější než v české části. Obrázek zachycuje, že na české straně hranice se nachází pásmo s nulovou hustotou obyvatelstva. V české části žije většina obyvatel ve městech, jako je Plzeň (188 000), České Budějovice (97 000) a Karlovy Vary (46 000). V německé části se nachází několik velkých a středně velkých měst, jako je Řezno (Regensburg, 174 000), Bayreuth (75 000), Pasov (Passau, 55 000), Hof a Weiden in der Oberpfalz.

Obrázek 3: Hustota obyvatelstva



Hustota zalidnění v celé sledované oblasti je 92 obyvatel/km², což je méně než průměr EU (109 obyvatel/km²) i průměr všech zkoumaných oblastí Interreg (125 obyvatel/km²). Německá část oblasti Interreg Bavorsko-Česko má průměrnou hustotu obyvatelstva přibližně 117 obyvatel/km², což je méně než celostátní průměrná hustota obyvatelstva v Německu (231 obyvatel/km²). Česká část oblasti Interreg Bavorsko-Česko má průměrnou hustotu obyvatelstva přibližně 69 obyvatel/km² a je nižší než celostátní průměrná hustota obyvatelstva v České republice (132 obyvatel/km²).

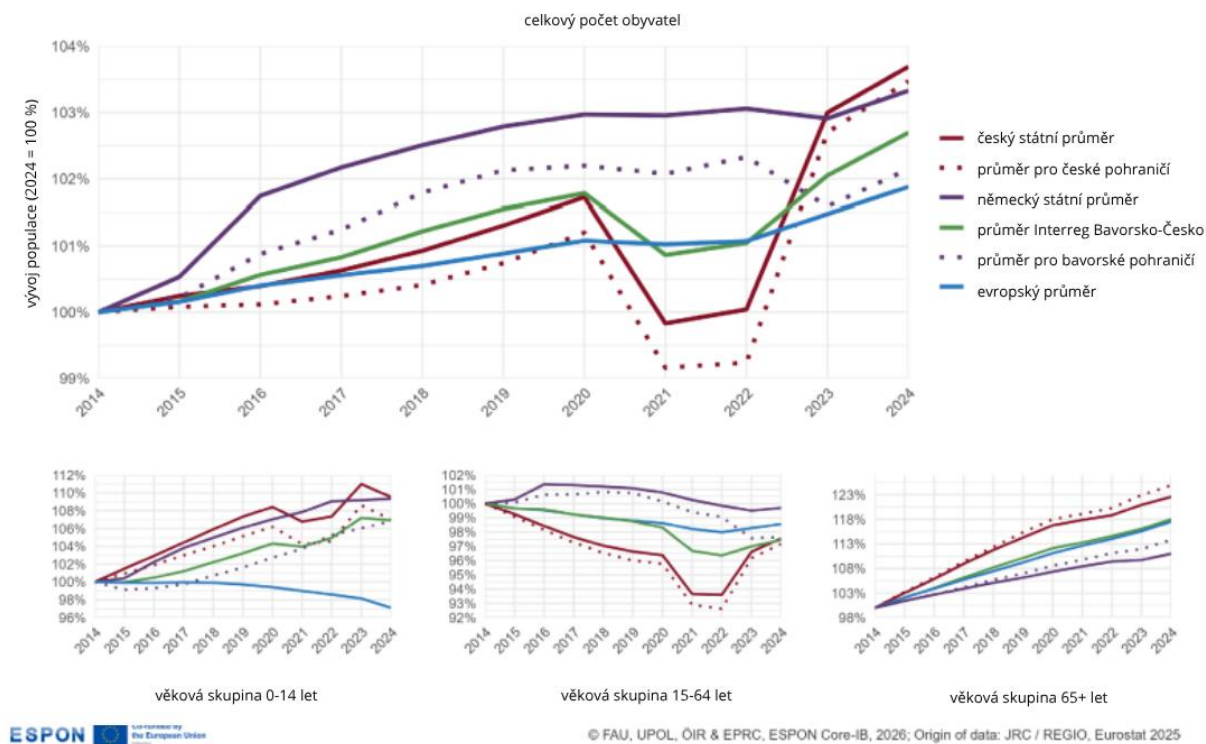
Vývoj populace (podle věkových skupin)

Počet obyvatel v oblasti Interreg Bavorsko-Česko činil v roce 2024 (Eurostat): 3,7 milionu obyvatel, přičemž:

- 58,2 % tvořila populace na německé straně hranic (2,2 milionu obyvatel)
- 41,8 % tvořila populace na české straně hranic (1,6 milionu obyvatel)
- Plzeňský kraj představoval region s nejvyšším nárůstem populace od roku 2014, a to o 6,9 %

Obrázek 4 ukazuje růst populace v oblasti Interreg Bavorsko-Česko v letech 2014 až 2024. Během tohoto období došlo k mírnému růstu o 2,7 %, přičemž vyšší tempo růstu bylo zaznamenáno na české straně. Růst populace byl ve sledované oblasti mírně nad evropským průměrem (2,7 % oproti 1,9 %) a mírně vyšší oproti průměru všech analyzovaných oblastí Interreg (2,7 % oproti 1,5 %). Zatímco německé pohraničí vykazovalo mírně nižší růst, než je celostátní průměr (2,1 % vs. 3,3 %), české pohraničí zaznamenalo podobný růst jako celé Česko (3,5 % vs. 3,7 %). Z hlediska vývoje jednotlivých věkových skupin v oblasti Interreg Bavorsko-Česko došlo u populace ve věku 0–14 let k výraznému nárůstu o 6,9 %, zatímco u populace v produktivním věku (15–64 let) došlo k mírnému poklesu o 2,6 %. U populace ve věku 65 let a starších došlo k výraznému nárůstu o 18,0 %.

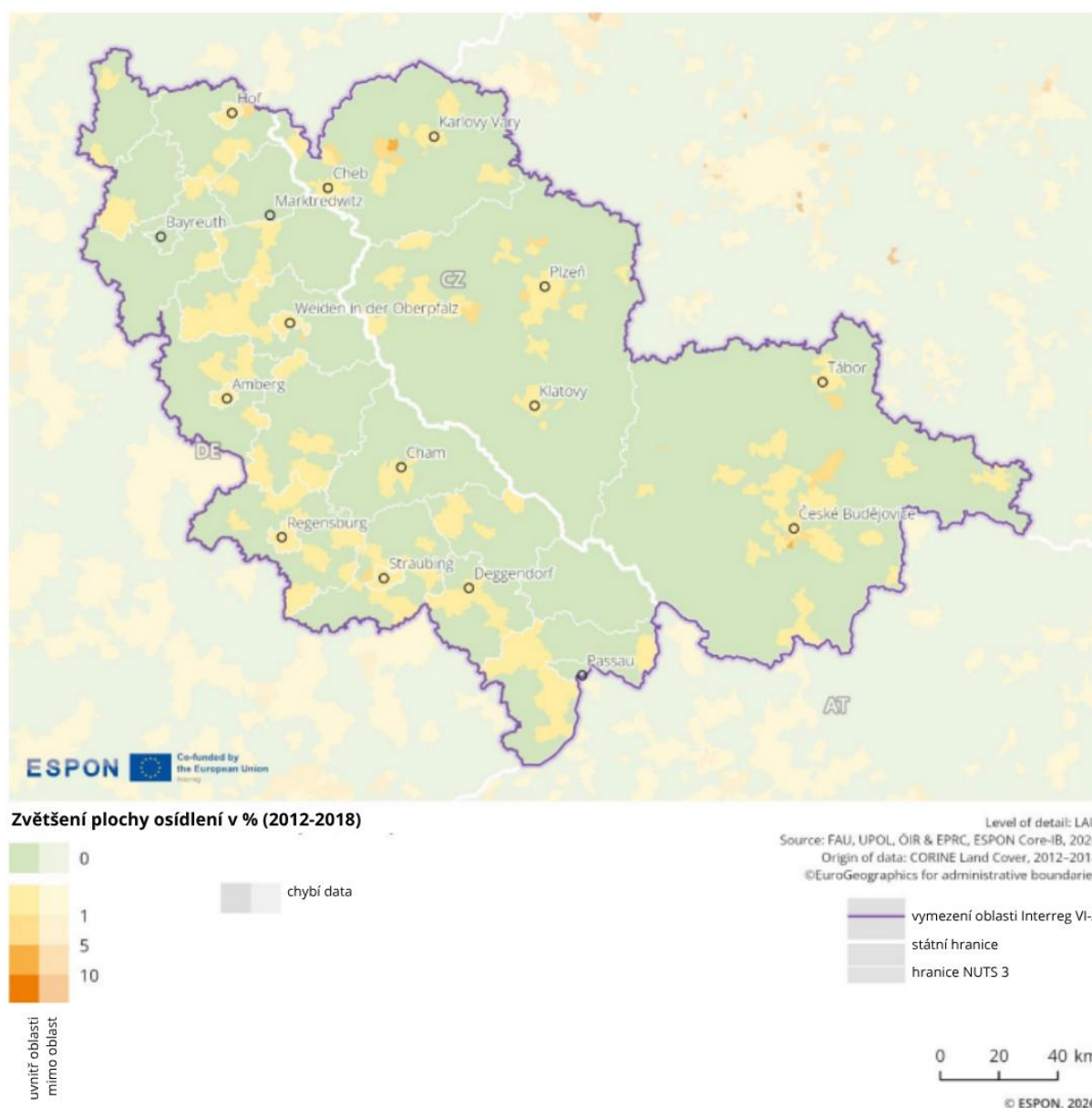
Obrázek 4: Vývoj populace (podle věkových skupin)



Změny osídlení

Obrázek 5 znázorňuje změnu v rozloze sídel na úrovni obcí mezi lety 2012 a 2018. Celkově obrázek ukazuje různé vzorce změn v rozloze sídel na obou stranách německo-české hranice. Změny jsou patrné zejména v okolí městských center Hof, Weiden in der Oberpfalz, Řezno (Regensburg), Straubing, Cheb, Karlovy Vary, Plzeň, Klatovy a České Budějovice. Výjimkou jsou města Bayreuth a Pasov (Passau), kde během sledovaného období nedošlo k významným změnám. Vysoký růst v rozloze sídel je patrný zejména v okolí Českých Budějovic a také mezi českými městy Cheb a Karlovy Vary. V těsné blízkosti státních hranic se rozloha sídel zvětšuje zejména v Chebu a Hofu. Obecně vykazuje programová oblast relativně dynamický rozvoj sídel, který s sebou nese potřebu integrovaného přístupu k územnímu rozvoji. Územní rozvoj přitom musí vyvážit různé požadavky na využití půdy (např. bydlení, obchod, cestovní ruch, dopravu, zemědělství a ochranu přírody), což vyžaduje průběžnou koordinaci a výměnu, a to i přes hranice.

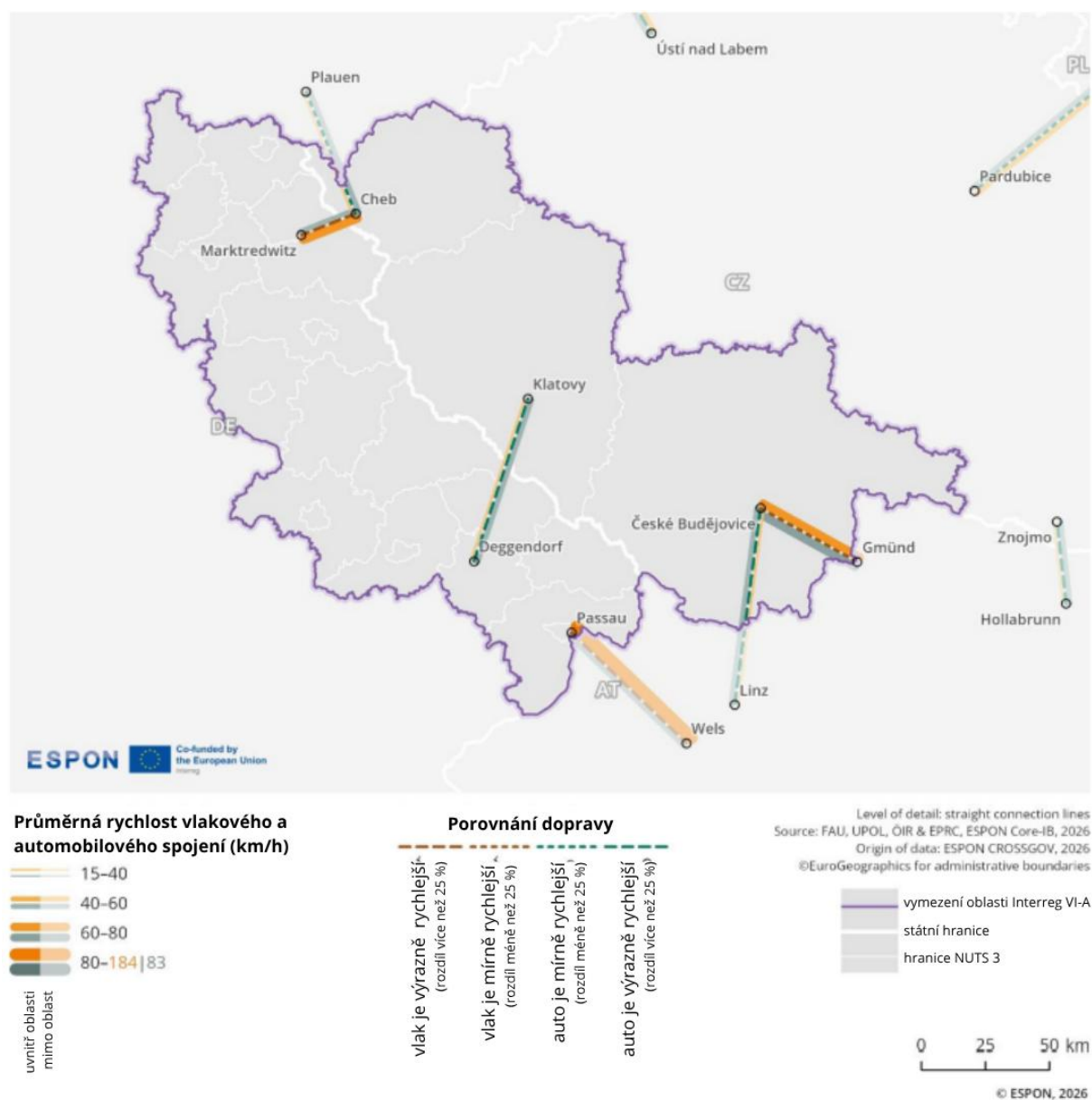
Obrázek 5: Změny osídlení



Kvalita vybraných přeshraničních spojení

Přeshraniční dostupnost má vliv na přeshraniční interakce. Obrázek 6 to ilustruje pomocí mapy „časoprostoru“, která zobrazuje části evropského přehledu cestovních dob automobilem a vlakem v oblasti Interreg Bavarsko-Česko. Tato vizualizace umožňuje posoudit kvalitu dopravy tím, že zvýrazňuje rozdíly mezi veřejnou (železniční) a soukromou (automobilovou) dopravou. Výběr měst a zahrnutých spojení, založený na souboru kritérií uplatňovaných v celé Evropě, vychází z projektu ESPON CROSSGOV. Mezi vybrané spoje patří Cheb–Marktredwitz a Klatovy–Deggendorf. Na trase Cheb–Marktredwitz překonává vlaková doprava cestu autem z hlediska rychlosti, zatímco na trase Klatovy–Deggendorf je cesta autem rychlejší variantou. Trasa Klatovy–Deggendorf se vyznačuje pomalou cestovní dobou jak vlaku, tak auta, auto je nicméně stále rychlejší než vlak.

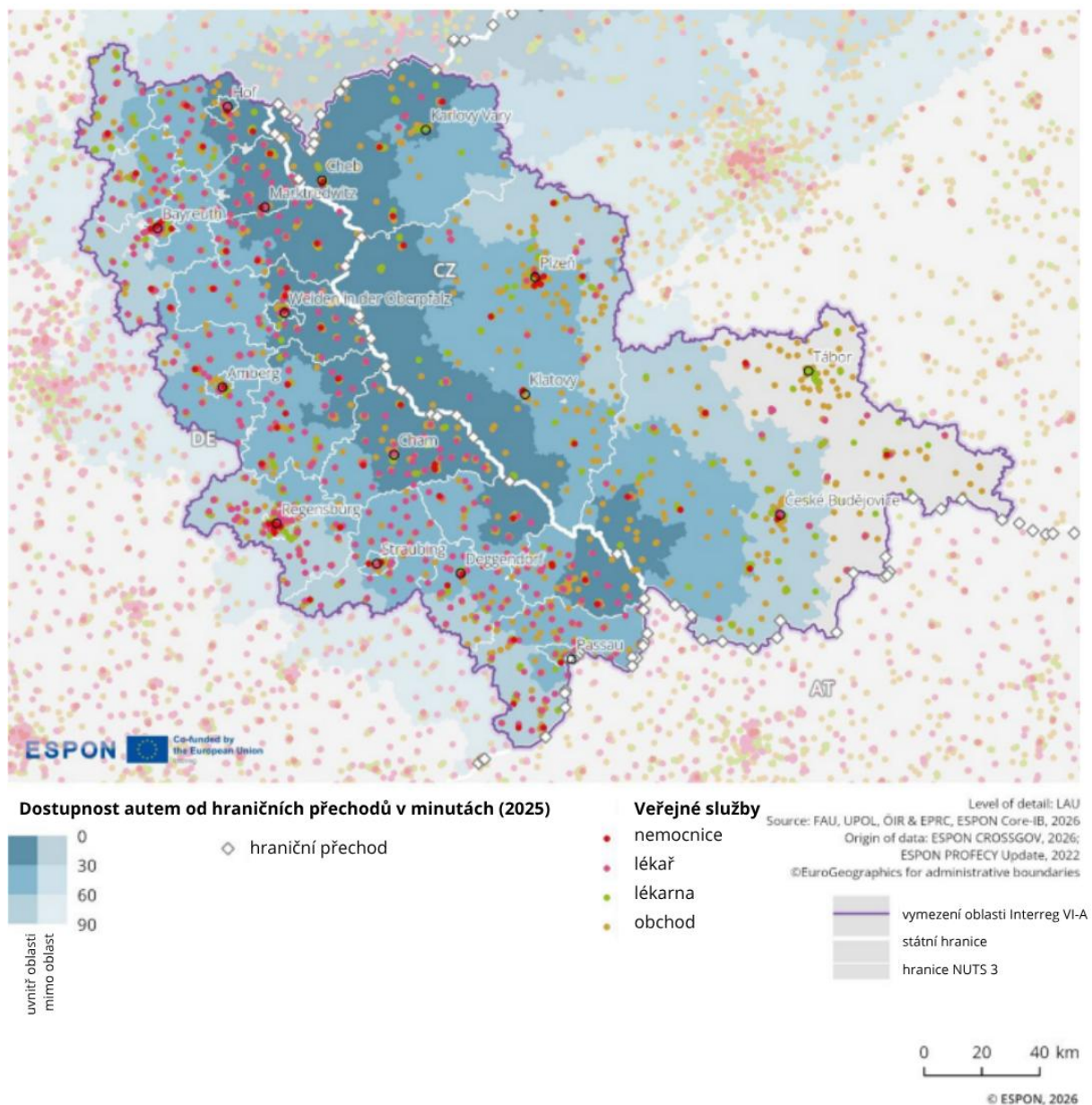
Obrázek 6: Kvalita vybraných přeshraničních spojení



Časová dostupnost od hraničních přechodů

Obrázek 7 zachycuje dostupnost v rámci oblasti Interreg Bavorsko-Česko v roce 2025. Vyplývá z něj, že podél celé hranice se na české i bavorské straně nachází poměrně široký a souvislý pás 30minutové dostupnosti. Výjimkou je malá část na jihu, kde je dostupnost delší, až 60 minut k hranici. Celkově je v této oblasti poměrně dobré silniční spojení. Bavorské pohraničí má většinou dostupnost do 30 nebo 60 minut. Co se týče kategorie do 90 minut, ta na české straně pokrývá větší plochu než v Bavorsku. Služby jako obchody, nemocnice, lékaři a lékárny jsou v Bavorsku rozmístěny hustěji a rovnoměrněji než v České republice, s koncentracemi ve městě Weiden in der Oberpfalz (v kategorii 30 minut) a ve vzdálenějších městech Řezno (Regensburg), Pasov (Passau) a Bayreuth. Na české straně se centra služeb nacházejí ve vzdálenějších městech, jako jsou Klatovy, Plzeň, České Budějovice, kam mimo Karlovy Vary cesta trvá až 30 minut.

Obrázek 7: Časová dostupnost od hraničních přechodů

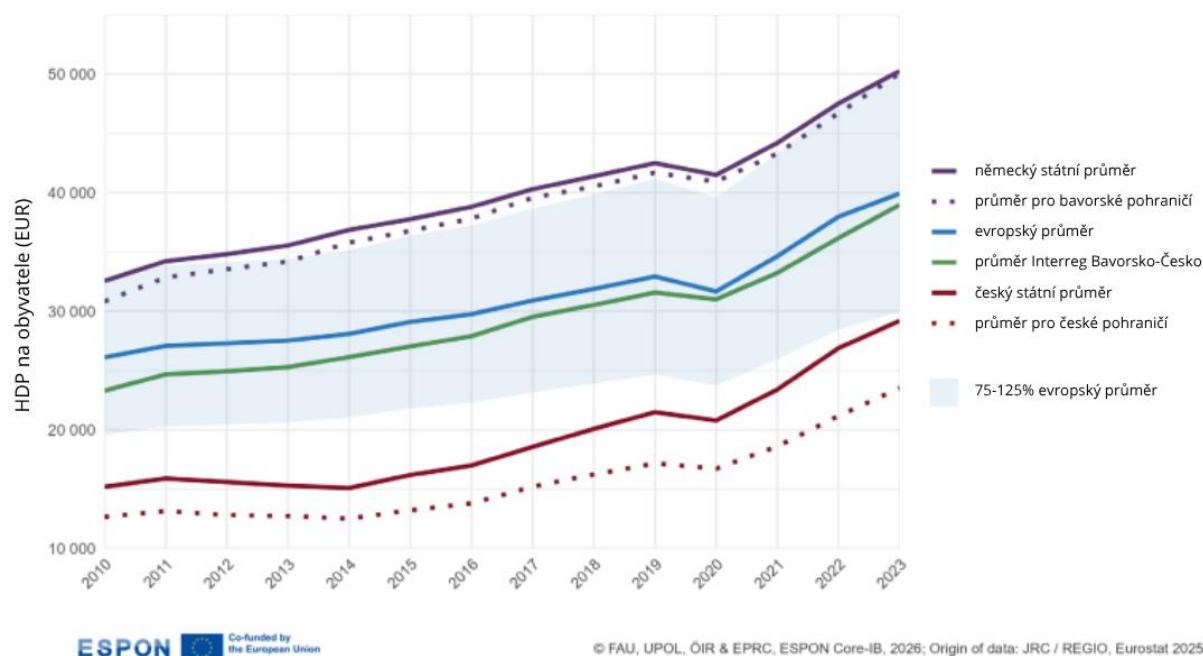


2.1.2. Ekonomický aspekt

Hrubý domácí produkt na obyvatele v tržních cenách

Oblast Interreg Bavorsko-Česko vykazovala v roce 2022 hodnotu HDP na obyvatele ve výši 100,5 % průměru EU a 102,1 % průměru všech sledovaných oblastí Interreg. Analyzovaná oblast vykazovala mezi roky 2014 a 2022 nárůst HDP na obyvatele o 41,3 %, což je o 5,6 procentního bodu více než průměr EU a o 6,1 procentního bodu více než průměr všech oblastí Interreg. Hodnota HDP na obyvatele v Německu výrazně převyšovala průměr EU, zatímco české hodnoty byly výrazně pod ním. HDP na obyvatele se v bavorském pohraničí zhruba rovnalo německému národnímu průměru, zatímco české pohraničí dosahovalo hodnot pod průměrem za celé Česko (viz Obrázek 8).

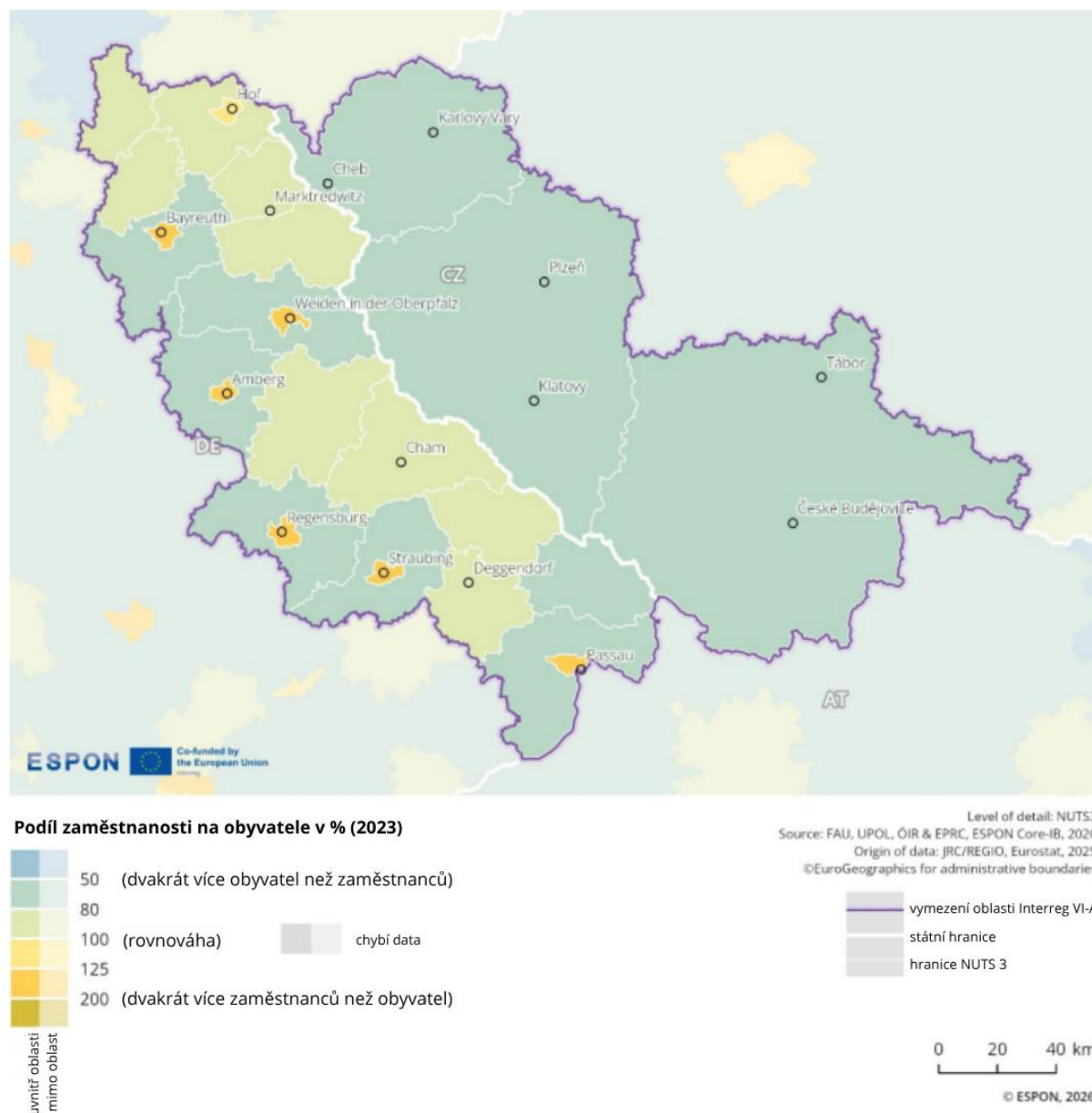
Obrázek 8: Hrubý domácí na obyvatele produkt v tržních cenách



Podíl zaměstnanosti

Obrázek 9 znázorňuje podíl zaměstnanosti na obyvatele ve věku 15 až 64 let v roce 2023. Z obrázku vyplývá, že podíl zaměstnanosti byl v oblasti Interreg Bavorsko-Česko relativně proměnlivý, přičemž průměr za celý region činil 84,18 %, což je od roku 2014 nárůst o 6,48 procentního bodu. Vzhledem k velmi podobným hodnotám ukazatelů nejsou rozdíly mezi jednotlivými zeměmi příliš výrazné. Na české straně se hodnoty pohybují v rozmezí od 50 % do 80 %. V německé části jsou hodnoty převážně mezi 50 % a 80 % nebo mezi 80 % a 100 %. V okolí velkých měst, jako je Řezno (Regensburg), Hof nebo Pasov (Passau), se hodnoty podílu zaměstnanosti pohybují v rozmezí od 100 % do 125 %.

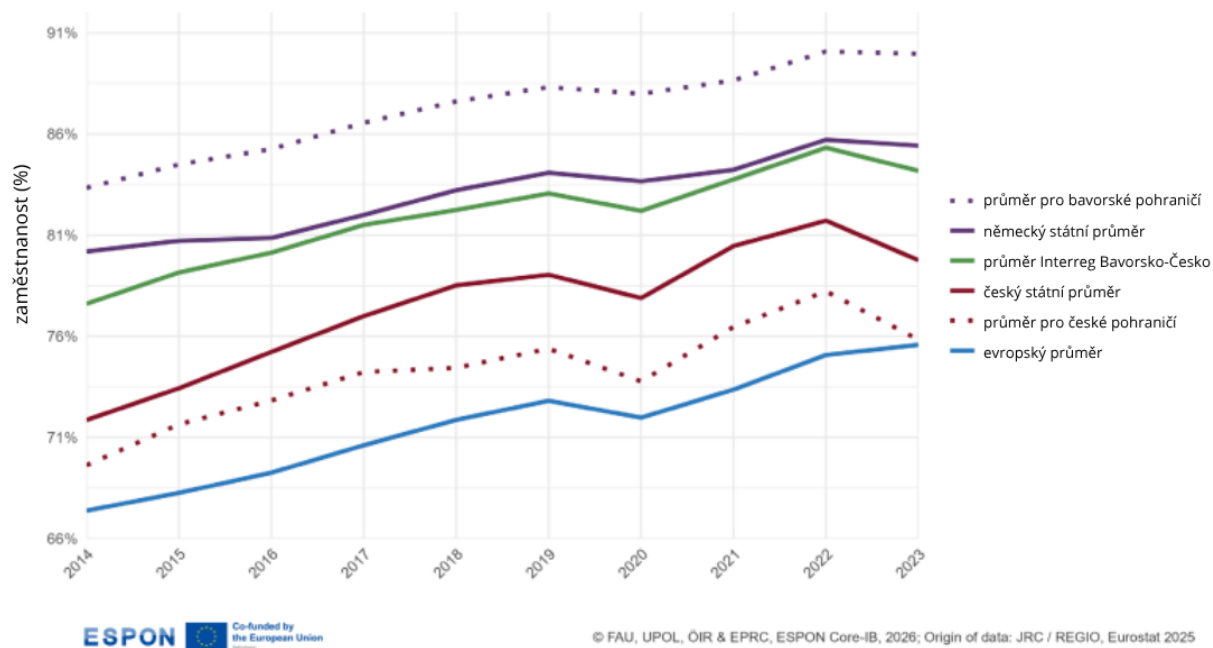
Obrázek 9: Podíl zaměstnanosti



Na Obrázku 10 je zobrazen podíl zaměstnanosti ve sledované oblasti v čase. Vyplývá z něj následující:

- Ve srovnání s evropským průměrem jsou hodnoty pro oblast Interreg Bavorsko-Česko vyšší o 8,6 procentního bodu, v roce 2014 činil rozdíl 10,2 procentního bodu.
- Ve srovnání s českým průměrem jsou hodnoty v bavorsko-českém pohraničí vyšší o 4,4 procentního bodu, oproti 5,8 procentním bodům v roce 2014.
- Ve srovnání s německým průměrem jsou hodnoty v bavorsko-českém pohraničí nižší o 1,2 procentního bodu, v roce 2014 byly nižší o 2,6 procentního bodu.
- České pohraničí dosahuje hodnot o 3,9 procentního bodu nižších, než je český celostátní průměr, zatímco bavorské pohraničí má hodnoty o 4,5 procentního bodu vyšší, než je německý celostátní průměr.
- Ve srovnání s průměrem všech sledovaných oblastí Interreg jsou hodnoty bavorsko-českého pohraničí vyšší o 9,7 procentního bodu, v roce 2014 byly vyšší o 11,3 procentního bodu.

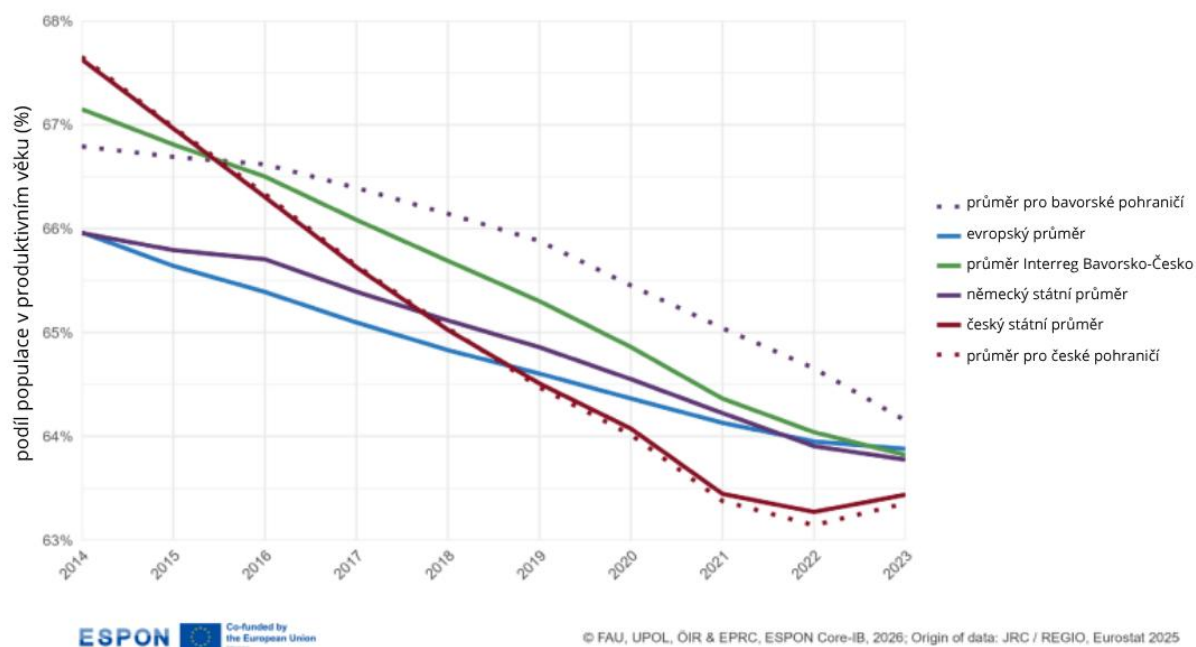
Obrázek 10: Srovnání podílu zaměstnanosti v čase



Podíl obyvatelstva v produktivním věku

Obrázek 11 znázorňuje vývoj podílu obyvatelstva v produktivním věku v oblasti Interreg Bavorsko-Česko v letech 2014 až 2023. V roce 2023 vykazovala oblast průměrný podíl obyvatelstva v produktivním věku 63,8 %, ve srovnání s evropským průměrem 63,9 % a průměrem všech oblastí Interreg odpovídající 63,9 %. Podíl obyvatelstva v produktivním věku v celé oblasti Interreg Bavorsko-Česko byl mírně nižší než v bavorském pohraničí (64,2 %) a mírně vyšší než v českém pohraničí (63,4 %). V porovnání s národním průměrem odpovídala hodnota za bavorsko-české pohraničí německému celostátnímu průměru (63,8 %) a mírně překročila český celostátní průměr (63,4 %).

Obrázek 11: Srovnání podílu populace v produktivním věku v čase

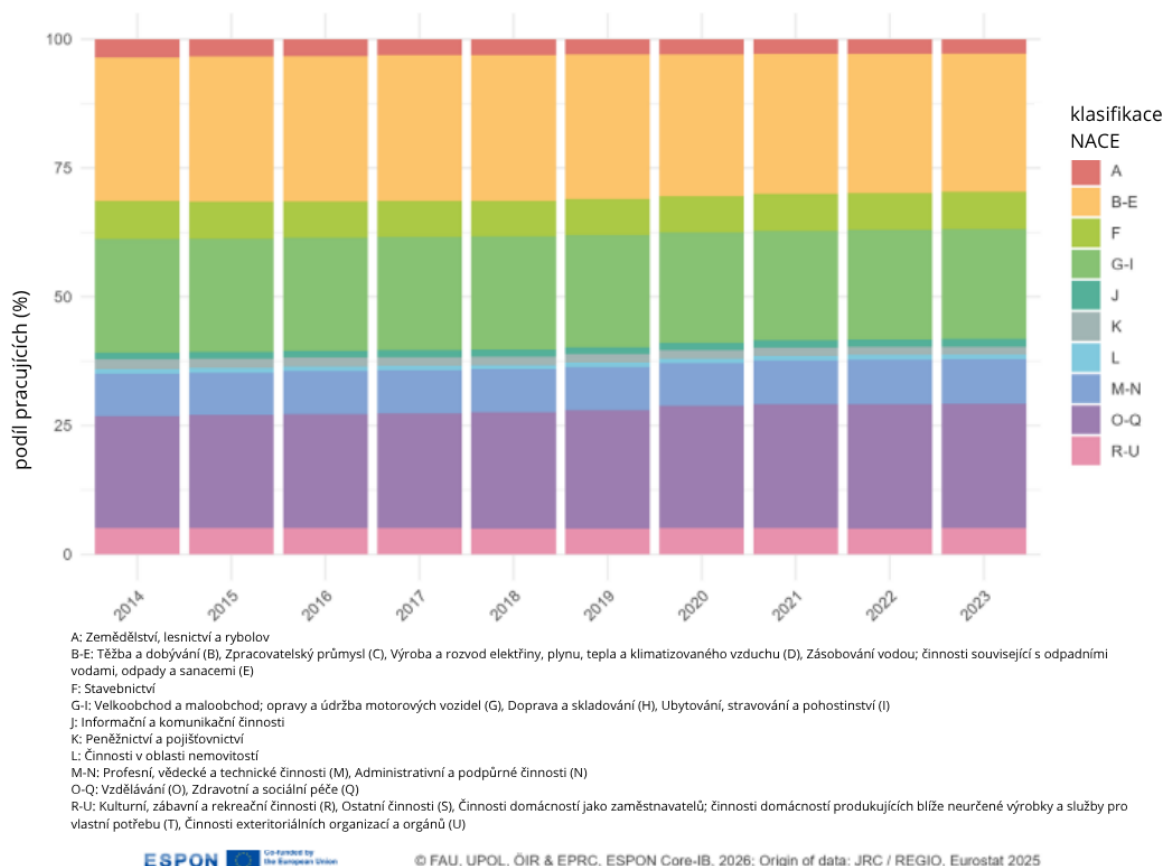


Oblast Interreg Bavorsko-Česko zaznamenala mezi roky 2014 (67,1 %) a 2023 (63,8 %) výrazný pokles podílu obyvatelstva v produktivním věku o 3,3 procentního bodu, což je prudší pokles než evropský průměr, který za stejné období klesl o 2,1 procentního bodu. Na české straně došlo k výraznějšímu poklesu (-4,3 procentního bodu v pohraničí, -4,2 procentního bodu na celostátní úrovni) ve srovnání s německou stranou (-2,6 procentního bodu v pohraničí, -2,2 procentního bodu na celostátní úrovni). Celkově došlo v oblasti Interreg Bavorsko-Česko k neustálému snižování podílu obyvatelstva v produktivním věku, což bylo způsobeno zejména prudkým poklesem v českých oblastech. Navzdory tomuto úbytku se oblast drží na úrovni evropského i přeshraničního průměru, avšak vykazuje vnitřní rozdíly v rychlosti demografických změn.

Zaměstnanost podle odvětví

Obrázek 12 znázorňuje relativní počet pracovních míst v pohraniční oblasti rozlišený podle odvětví. Tento ukazatel založený na pracovišti (tj. kde se pracovní místa nacházejí, nikoliv kde žijí zaměstnané osoby) nabízí vhled do struktury zaměstnanosti ve sledované oblasti. Soubor dat používá klasifikaci „10 sektorů“ založenou na kategoriích NACE.

Obrázek 12: Srovnání zaměstnanosti podle odvětví



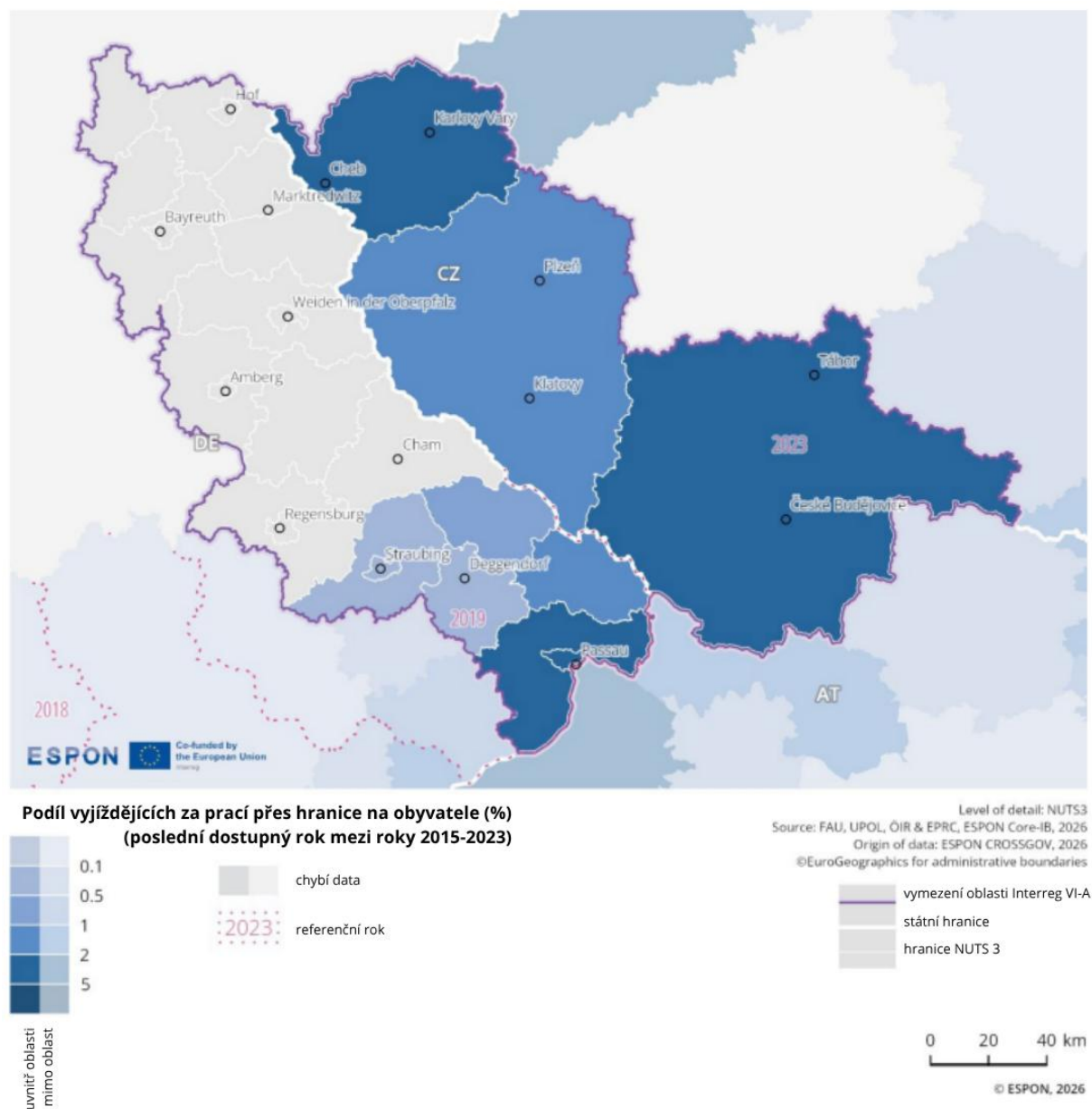
V letech 2014 až 2023 byl relativní počet pracovních míst v jednotlivých odvětvích poměrně stabilní. Došlo k mírnému poklesu podílu zaměstnanosti v zemědělství, lesnictví a rybolovu (A) a těžbě a dobývání (B), zpracovatelském průmyslu (C), dodávkách elektřiny, plynu, páry a klimatizovaném vzduchu (D), zásobování vodou; kanalizaci, nakládání s odpady a sanační činnosti (E). Naopak k mírnému nárůstu počtu pracovních míst dochází ve vzdělávání (O) a v oblasti lidského zdraví a sociální péče (Q). V celém období vykazovala nejvyšší podíl pracovních míst tato odvětví: „B-E“ (těžba, dobývání, zpracovatelský průmysl, dodávky elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu, dodávky vody; kanalizace, nakládání s odpady a sanační činnosti), „G-I“ (velkoobchod a maloobchod;

opravy motorových vozidel a motocyklů, doprava a skladování, ubytování a pohostinství) a „O-Q“ (vzdělávání, zdravotnictví a sociální péče).

Dojíždějící přes hranice

Obrázek 13 znázorňuje podíl dojíždějících na obyvatele pro každý region NUTS 3 (tj. podíl dojíždějících mezi rezidenty ve věkové skupině 15–64 let, která odpovídá potenciální pracovní síle). Zdůrazňuje funkční vztahy na trhu práce v rámci přeshraničního regionu. Obrázek znázorňuje podíl dojíždějících přes hranice na základě dat dostupných za poslední rok. Ukazuje relativně silnou aktivitu dojíždění přes hranice v oblastech přímo sousedících s hranicí, zejména na české straně. Pro několik německých regionů nejsou k dispozici žádná data. Všechny české regiony vykazují vysokou úroveň dojíždějících za prací přes hranice. Zejména Karlovarský kraj a Jihočeský kraj vynikají vysokou aktivitou. Významnými místy na německé straně jsou okres Pasov (Landkreis Passau) a statutární město Pasov (Passau, Kreisfreie Stadt), které rovněž vykazují zvýšený podíl dojíždějících přes hranice na obyvatele. Je pravděpodobné, že tito dojíždějící míří do Rakouska.

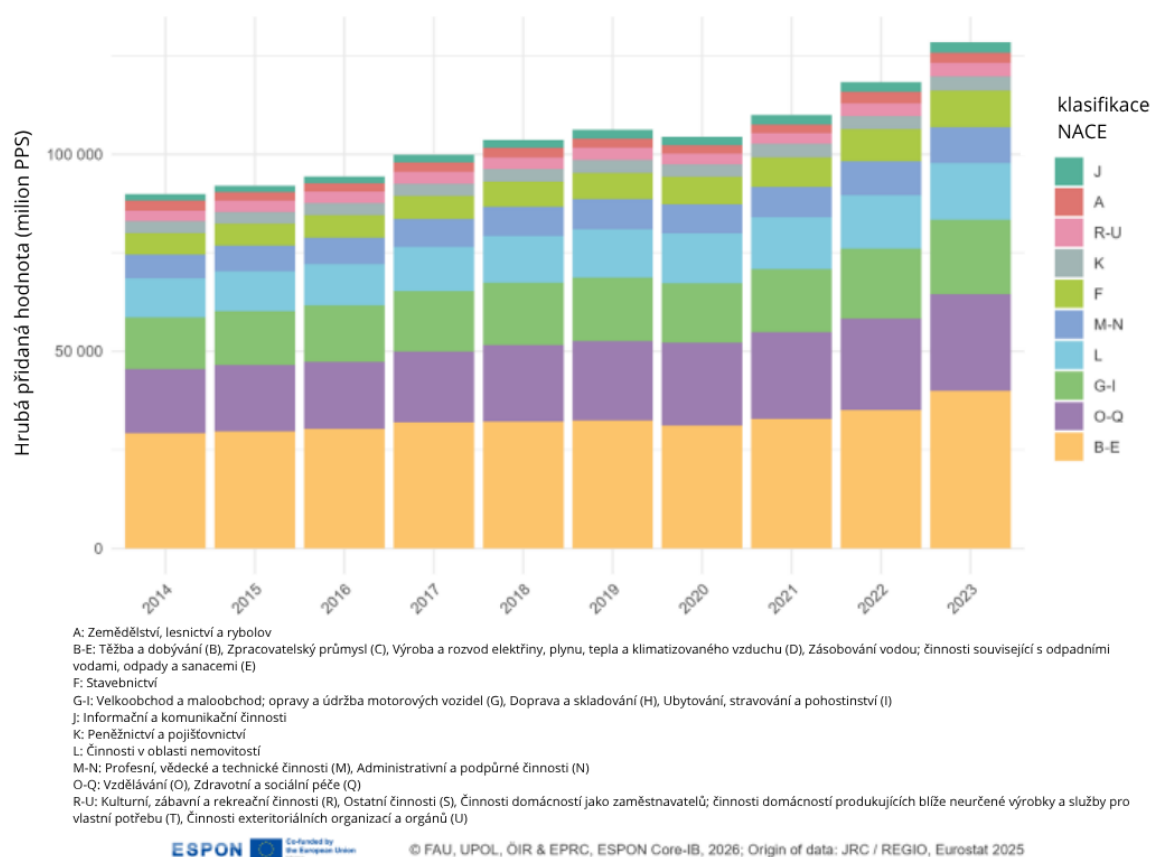
Obrázek 13: Dojíždějící přes hranice



Hrubá přidaná hodnota v základních cenách podle odvětví

Obrázek 14 znázorňuje hrubou přidanou hodnotu (HPH), která je důležitým ukazatelem ekonomické aktivity. HPH měří hodnotu vytvořenou všemi ekonomickými činnostmi zapojenými do produkce zboží a služeb v určité oblasti. Pro větší přehlednost je HPH rozdělena do „10 sektorů“ založených na kategoriích NACE (viz legenda grafu nebo příloha). V letech 2014 až 2023 se HPH v oblasti Interreg Bavorsko-Česko zvýšila z 89 851 milionů standardů kupní síly (PPS) na 128 412 milionů PPS, což představuje nárůst o 43 %. Skupiny odvětví B–E, G–I a O–Q dohromady tvořily více než polovinu celkové HPH, což vypovídá o jejich významném podílu na regionální ekonomice. Skupiny odvětví B–E přispěly největším podílem, a to v roce 2023 celkem 39 938 milionů PPS. To podtrhuje význam odvětví, jako je těžba a dobývání (B), zpracovatelský průmysl (C), dodávky elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (D), zásobování vodou; kanalizace, nakládání s odpady a sanační činnosti (E) v bavorsko-českém pohraničí.

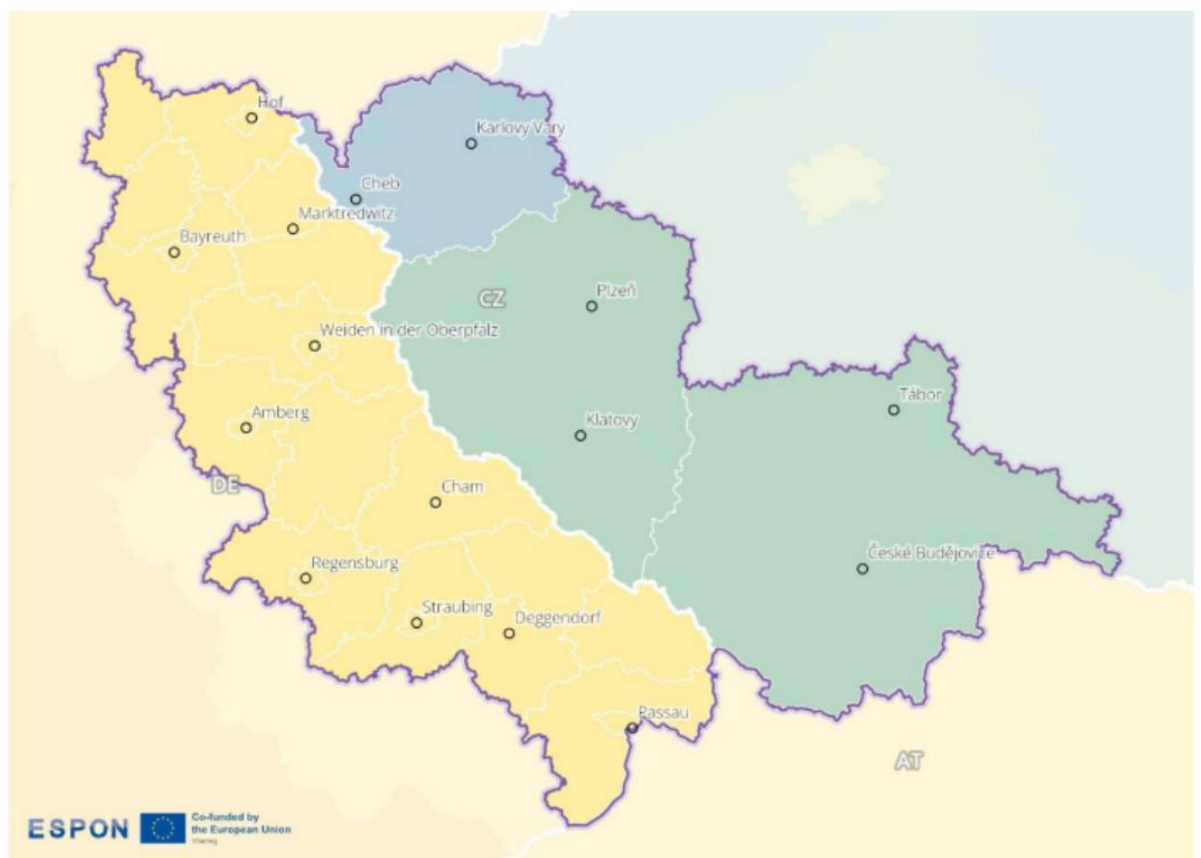
Obrázek 14: Srovnání hrubé přidané hodnoty v základních cenách podle odvětví



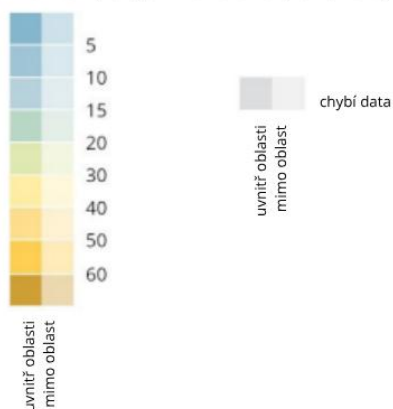
Nominální odměna za odpracovanou hodinu

Obrázek 15 ukazuje průměrné hodnoty „odměny za odpracovanou hodinu“ (tj. podílu celkové odměny zaměstnanců v běžných cenách a celkového počtu odpracovaných hodin těmito zaměstnanci). V roce 2023 byla nominální odměna za odpracovanou hodinu v bavorsko-českém pohraničí poměrně nerovnoměrně rozložená. V bavorském pohraničí se průměrný hodinový příjem pohyboval mezi 30 a 40 €, přičemž žádný region neuváděl hodnoty výrazně nad tímto rozmezím. V českých oblastech se průměrný hodinový příjem pohyboval mezi 10 a 20 €. Pro zasazení do kontextu – celostátní průměrná hodinová odměna v Německu činila 39,40 €, v České republice 15,80 €. Přeshraniční rozdíly v odměňování mohou podporovat migraci pracovních sil z oblastí s nižšími mzdami do ekonomicky prosperujících sousedních regionů, což vytváří jak příležitosti, tak i výzvy pro místní trhy práce a sociální systémy.

Obrázek 15: Nominální odměna za odpracovanou hodinu



Průměrný příjem na hodinu (EUR, 2023)



Level of detail: NUTS3
Source: FAU, UPOL, ÖIR & EPRC, ESPON Core-IB, 2026
Origin of data: ARDECO database, JRC / REGIO, 2006-2023
©EuroGeographics for administrative boundaries

vymezení oblasti Interreg VI-A
státní hranice
hranice NUTS 3

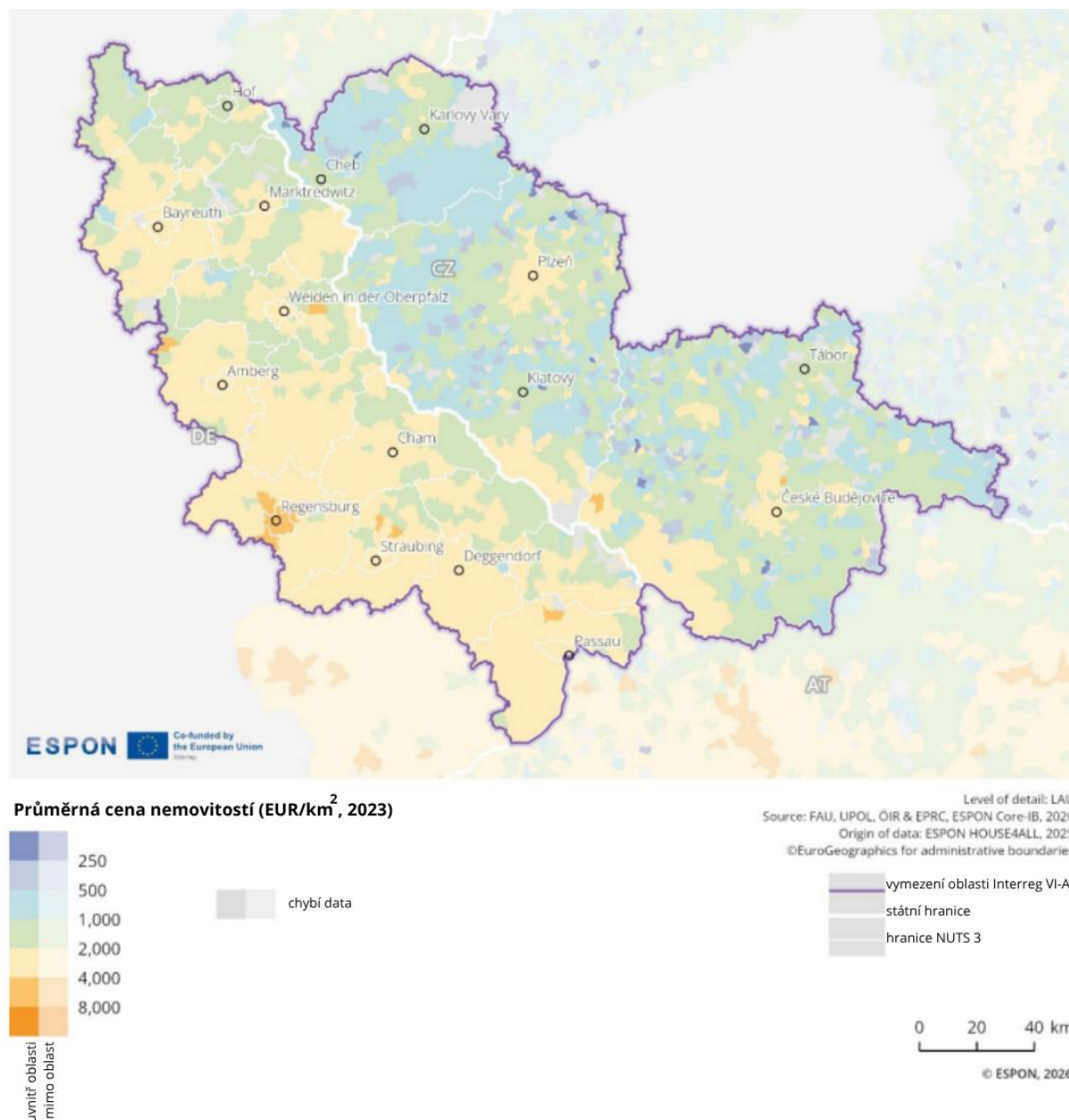
0 20 40 km

© ESPON, 2026

Prodejní ceny inzerovaných nemovitostí

Obrázek 16 znázorňuje prodejní ceny inzerovaných nemovitostí v oblasti Interreg Bavorsko-Česko v roce 2025. Nižší ceny se nacházely ve východní části, kde klesaly pod 500 €/m². Průměrná inzerovaná prodejní cena se v bavorském pohraničí pohybovala kolem 2 292 €/m², zatímco v českém pohraničí to bylo přibližně 1 213 €/m². Průměr pro celou oblast Interreg Bavorsko-Česko byl 1 545 €/m², což je méně než průměr všech sledovaných oblastí Interreg (1 900 €/m²). Průměrná cena se v českém pohraničí pohybovala od 250 do maximálně 2 000 €/m². Ceny byly obecně vyšší v blízkosti větších měst, až do 4 000 €/m² (např. Plzeň). Části Německa měly průměrnou cenu vyšší, od 2 000 do maximálně 4 000 €/m². Ceny byly v blízkosti větších měst, například města Řezno (Regensburg) až do 8 000 €/m². V českém pohraničí byly ceny výrazně nižší. Hranice představuje zřetelný rozdíl v průměrných prodejních cenách nemovitostí.

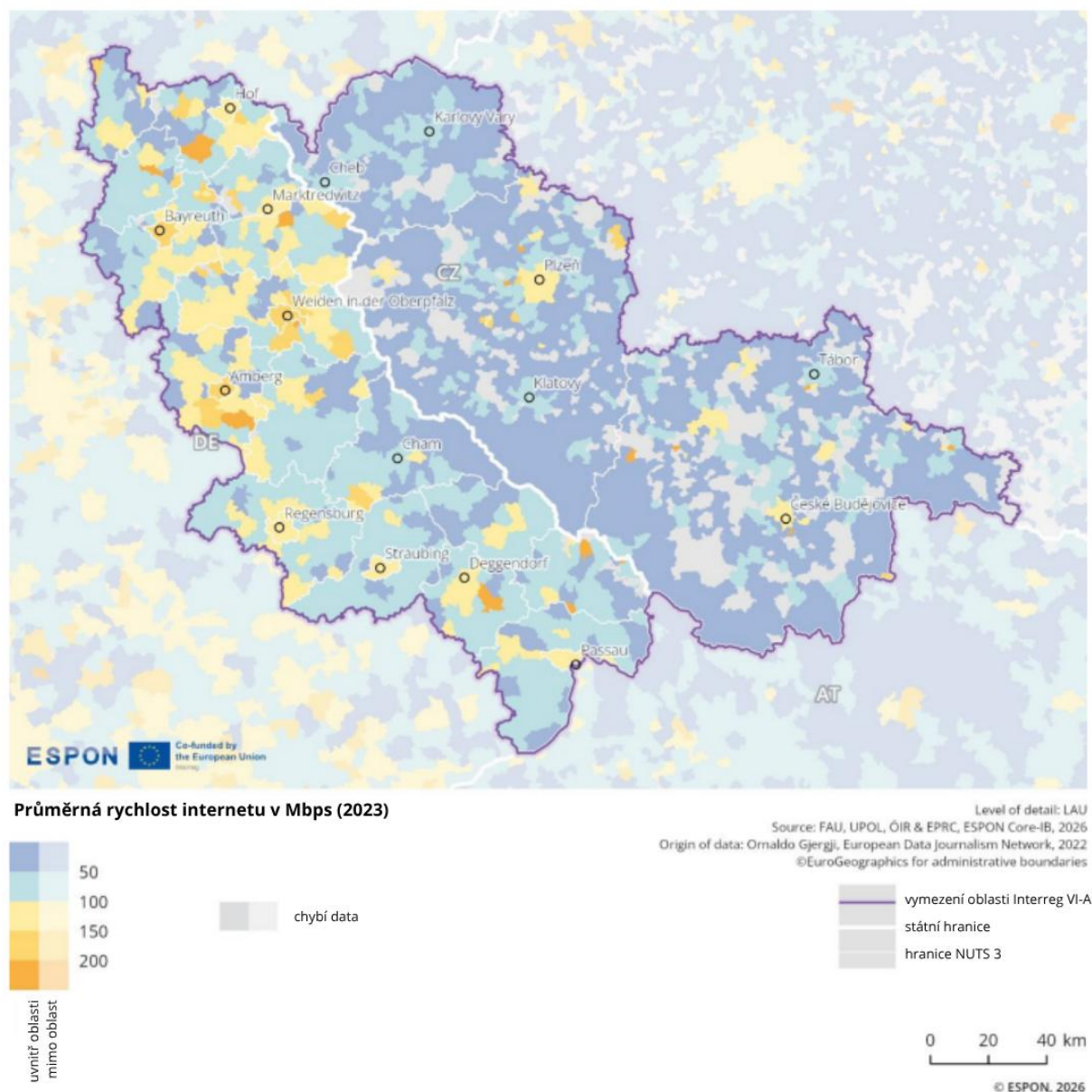
Obrázek 16: Prodejní ceny inzerovaných nemovitostí



Průměrná rychlost internetu

Obrázek 17 popisuje průměrnou rychlost stahování na úrovni obcí v roce 2023. Obrázek odhaluje významné rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi, s hodnotami v rozmezí od méně než 50 Mbps do více než 200 Mbps. Města jako Hof, Bayreuth, Weiden in der Oberpfalz, Řezno (Regensburg), Straubing, Pasov (Passau), Plzeň a České Budějovice vykazovala relativně vysoké průměrné rychlosti, zatímco okolní oblasti měly hodnoty výrazně nižší. To může být způsobeno vyšší návratností investic, která je obvykle spojena s projekty digitální infrastruktury v městských oblastech ve srovnání s venkovskými oblastmi. Ne všechny městské oblasti však disponovaly vysokými rychlostmi stahování – jako například Cheb, Karlovy Vary a Klatovy. V bavorském pohraničí byla průměrná rychlost internetu vyšší než na české straně. Velkou výzvou pro poskytování vysokorychlostního internetu je jednoznačně hornatý terén na obou stranách hranice.

Obrázek 17: Průměrná rychlost internetu

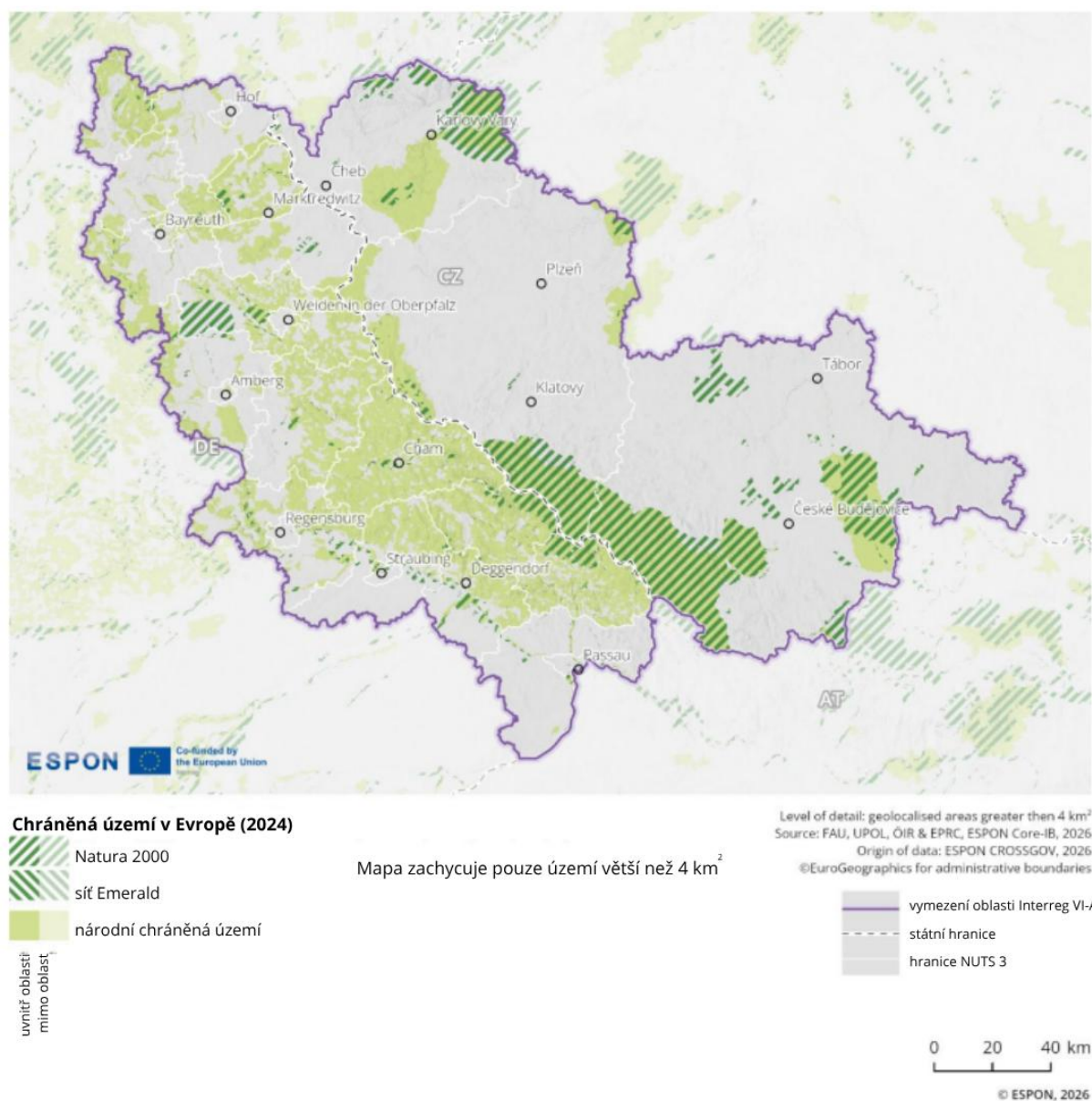


2.1.3. Environmentální aspekt

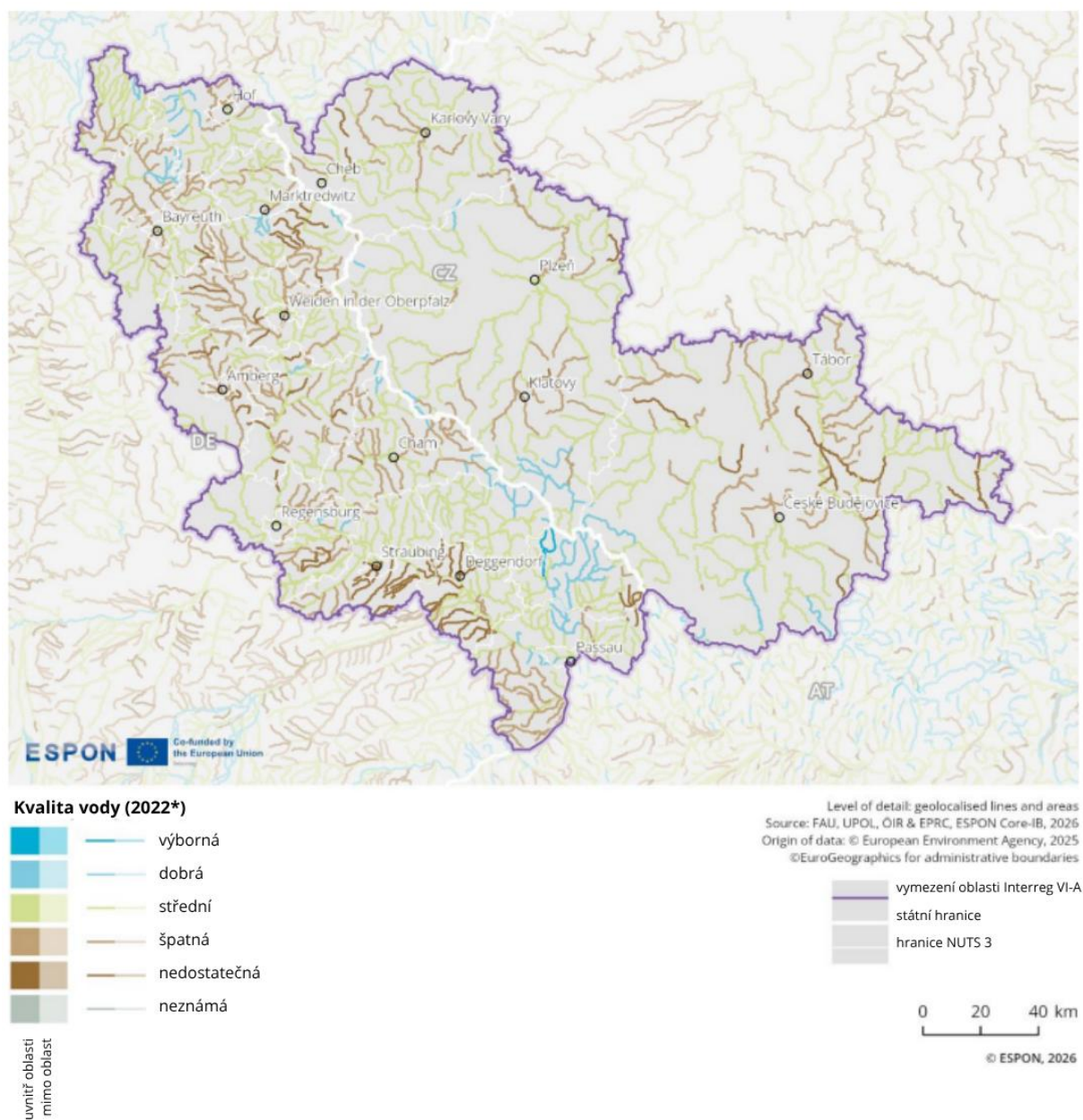
Chráněná území

Obrázek 18 znázorňuje rozložení chráněných území v roce 2024 v oblasti Interreg Bavorsko-Česko. Data rozlišují mezi lokalitami sítě Natura 2000, sítě Emerald a národními chráněnými územími, přičemž jsou zobrazena pouze chráněná území větší než 4 km². Z obrázku vyplývá, že chráněná území jsou soustředěna od města Weiden in der Oberpfalz směrem východně k Českým Budějovicím, kde se vyskytují významné lokality Natura 2000. Největší souvislé zóny se nacházejí v této jihovýchodní části, zatímco menší a fragmentovanější oblasti se vyskytují v blízkosti Karlových Varů a Bayreuthu. Chráněná území vykazují na několika místech překryvy mezi oblastmi Natura 2000 a národními chráněnými územími. Mezi Bavorskem a jižními Čechami je patrná přeshraniční kontinuita, zejména na jihu bavorsko-českého pohraničí, zatímco severní části jsou fragmentovanější.

Obrázek 18: Chráněná území



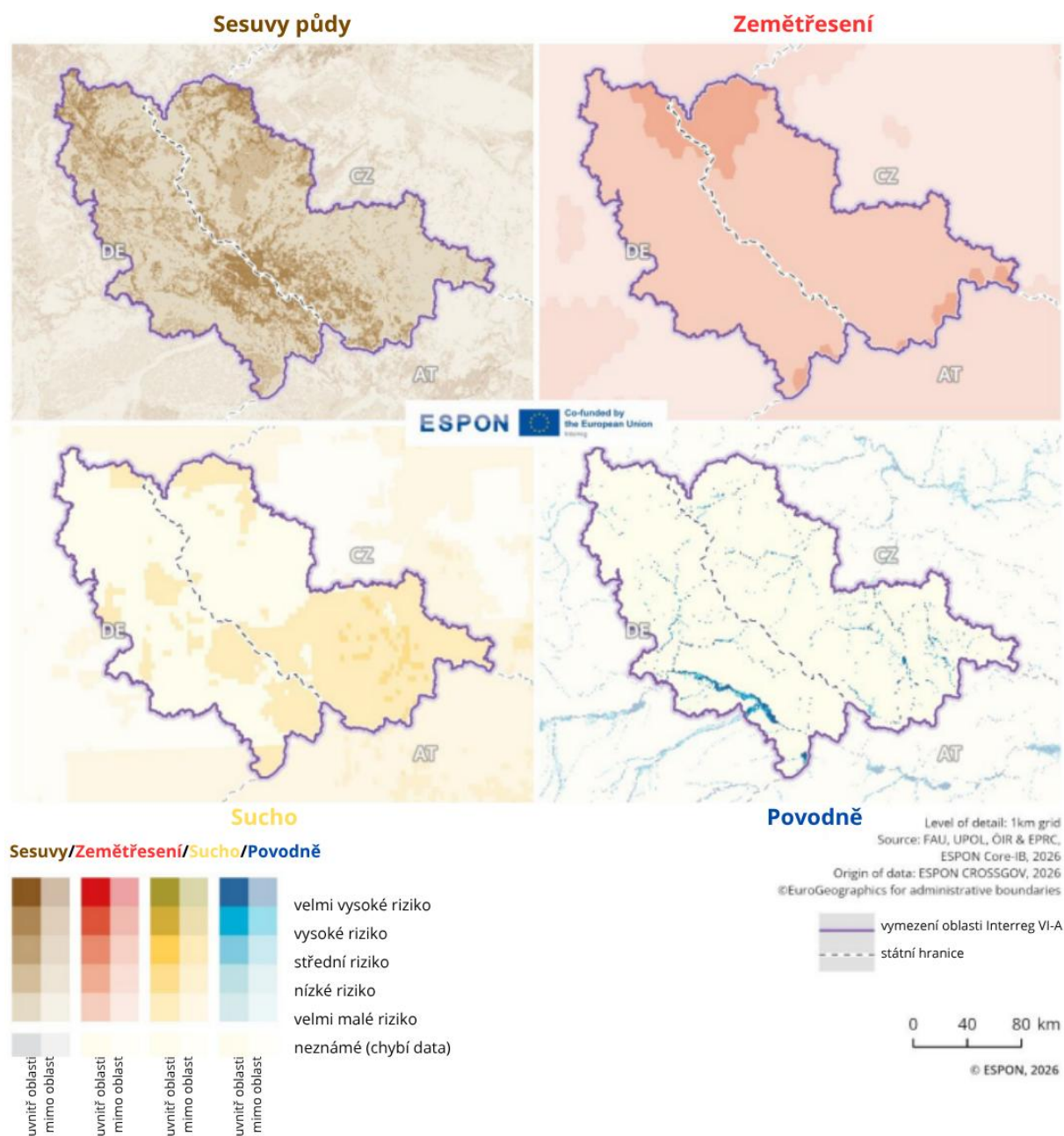
Obrázek 20: Znečištění vody



Rizika přírodních katastrof

Obrázek 21 znázorňuje prostorové rozložení přírodních rizik v oblasti Interreg Bavorsko-Česko a zachycuje oblasti, kde jsou rizika sdílena přes státní hranice a kde rizika nemusí být nutně přeshraniční. Velkým rizikem jsou záplavy způsobené Dunajem, který se nachází pouze na německé straně. Riziko sucha i seismické aktivity lze popsat jako nízké a rovnoměrně rozložené v celém regionu. Sesuvy půdy představují mírné riziko, ale s největší pravděpodobností k nim může dojít podél hranice na Šumavě.

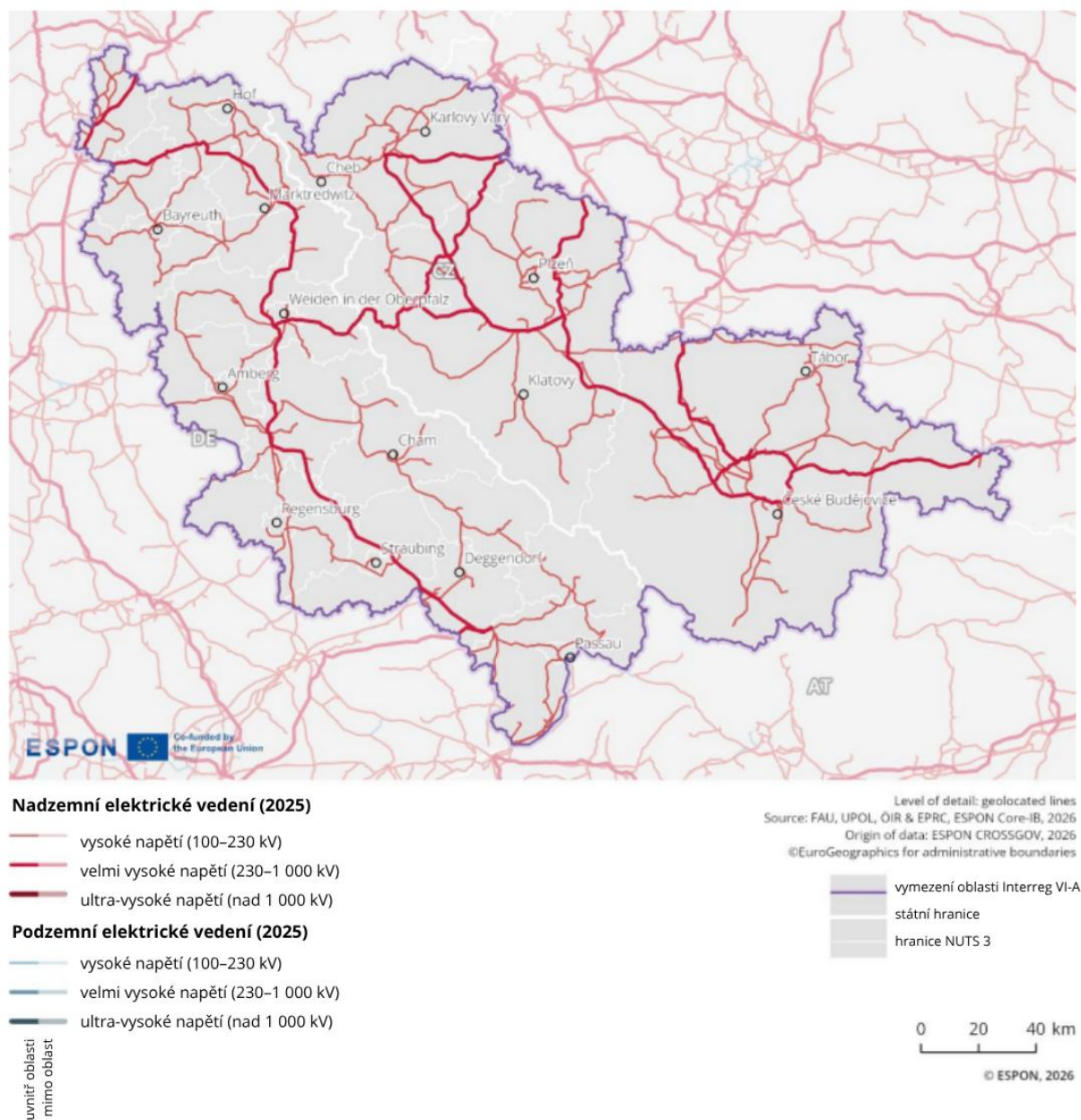
Obrázek 21: Rizika přírodních katastrof



Elektrické vedení a energetická infrastruktura

Obrázek 22 znázorňuje rozložení elektrického vedení a kabelů v roce 2025 v oblasti Interreg Bavorsko-Česko. Vyplývá z něj, že infrastruktura vysokého napětí a velmi vysokého napětí vede, až na jednu výjimku, téměř výhradně na územích jednotlivých států. Na německé straně vede páteřní vedení ultra-vysokého napětí víceméně rovnoběžně se státní hranicí, zatímco na české straně je síť rozvětvenější a rozprostírá se dále do vnitrozemí. V obou zemích doplňují sítě velmi vysokého napětí další sítě vysokého napětí. Za zmínku stojí, že síť vysokého napětí přímo nepropojuje obě sítě přes hranici. Jediným přímým spojením mezi oběma zeměmi je vedení ultra-vysokého napětí v severní polovině hranice.

Obrázek 22: Elektrické vedení a energetická infrastruktura



Elektrárny

V oblasti Interreg Bavorsko-Česko se nachází celkem 16 elektráren, z nichž většinu tvoří vodní elektrárny. Osm z nich se nachází v Německu a jedna v České republice (viz Tabulka 1).

Tabulka 1: Počet a typ elektráren

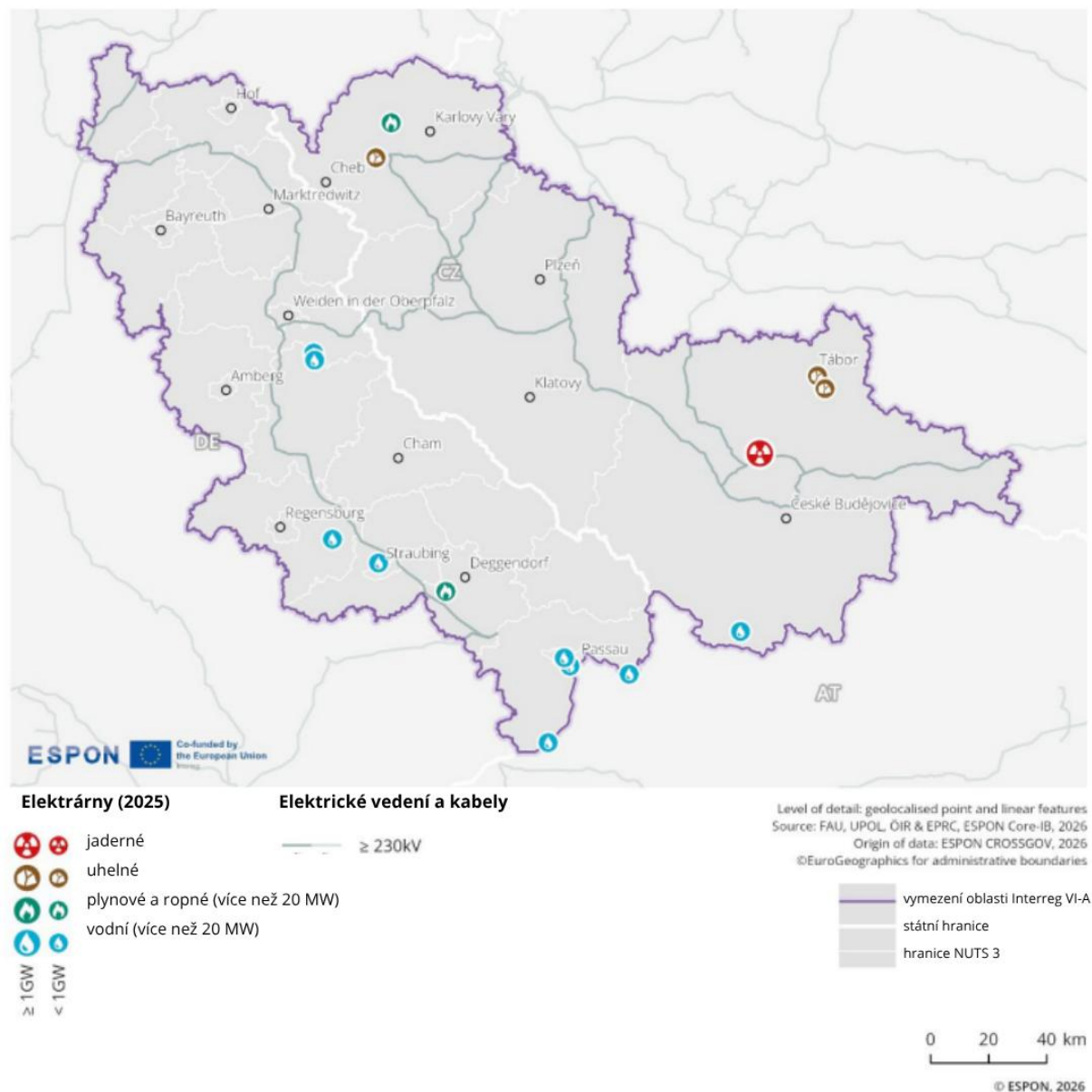
Typ elektrárny	Méně než 1 GW	Více než 1 GW
Jaderná elektrárna	-	1
Uhelná elektrárna	3	-
Ropná a plynová elektrárna	3	-
Vodní elektrárna	9	-

Druhou nejběžnější kategorií jsou plynové a ropné elektrárny, přičemž dvě se nacházejí na české straně

hranice a jedna v Německu (viz Obrázek 23). Uhlerná elektrárna v severovýchodní části českého pohraničí, která byla původně takto označena, nedávno přešla na plyn a biomasu.

V blízkosti se nachází také historická uhlerná elektrárna, která však již není v provozu. Jediná uhlerná elektrárna, která v bavorsko-českém pohraničí stále funguje, se nachází poblíž Chebu. Pro oblast Interreg Bavorsko-Česko je, alespoň pro ČR, klíčová vysokokapacitní jaderná elektrárna u Českých Budějovic.

Obrázek 23: Infrastruktura elektráren



Produktivita zdrojů

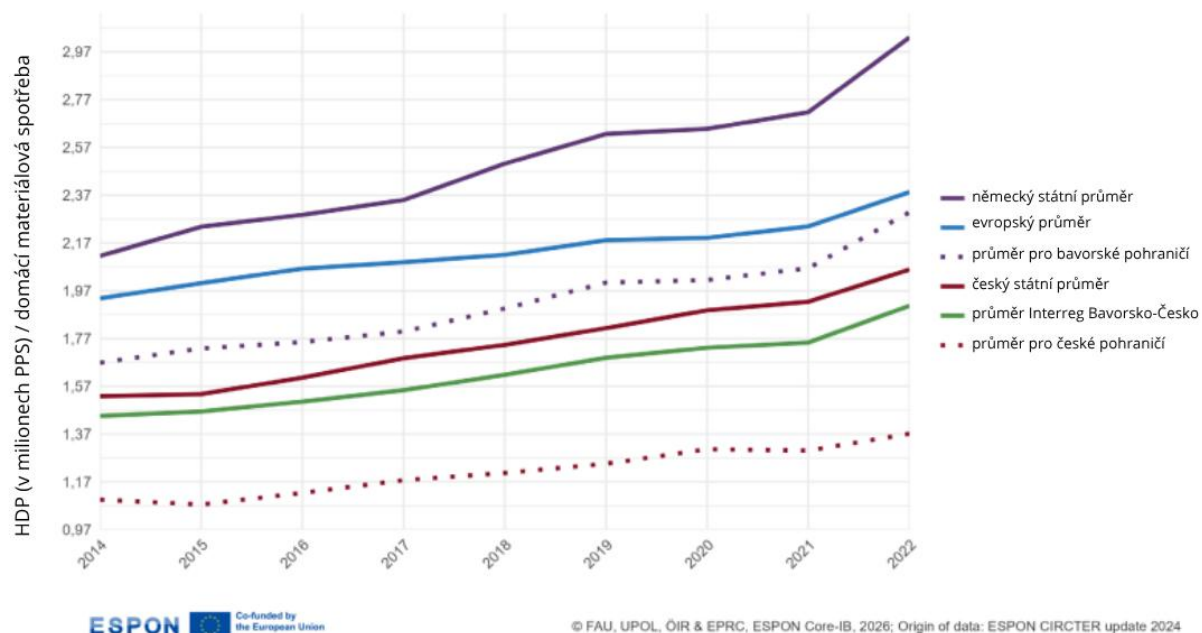
Obrázek 24 znázorňuje vývoj HDP na jednotku domácí spotřeby materiálů v milionech PPS/DMC (standardy kupní síly na domácí spotřebu materiálů) v letech 2014–2022 v oblasti Interreg Bavorsko-Česko.

Německý celostátní průměr produktivity zdrojů je v grafu znázorněn nejvyšší čarou, která ukazuje nárůst za dané období z přibližně 2,17 na zhruba 2,97 milionu PPS/DMC. Průměr bavorského pohraničí sledoval podobný trend, avšak zůstal výrazně nižší, přičemž v roce 2022 dosáhl přibližně 2,27 milionu PPS/DMC.

Český celostátní průměr rovněž vykazoval ve sledovaném období vzestupný trend, ale zůstával výrazně pod německým celostátním i evropským průměrem, přičemž byl stále mírně vyšší než průměr oblasti Interreg Bavorsko-Česko. Průměr českého pohraničí sledoval podobný vzorec, ale na nižších úrovních. Evropský průměr byl výrazně pod německým celostátním průměrem, ale nad průměrem německého pohraničí i obou českých hodnot.

Průměr bavorsko-českého pohraničí představoval kombinovaný průměr vyšších hodnot bavorského pohraničí a nižších hodnot českého pohraničí. V roce 2022 dosáhl přibližně 1,87 milionu PPS/DMC.

Obrázek 24: Produktivita zdrojů



Produkce odpadu na HDP

Obrázek 25 znázorňuje trend produkce odpadu v poměru k ekonomickému výkonu, měřenému v tunách odpadu na milion PPS (standard kupní síly) HDP v letech 2014 až 2022 v oblasti Interreg Bavorsko-Česko.

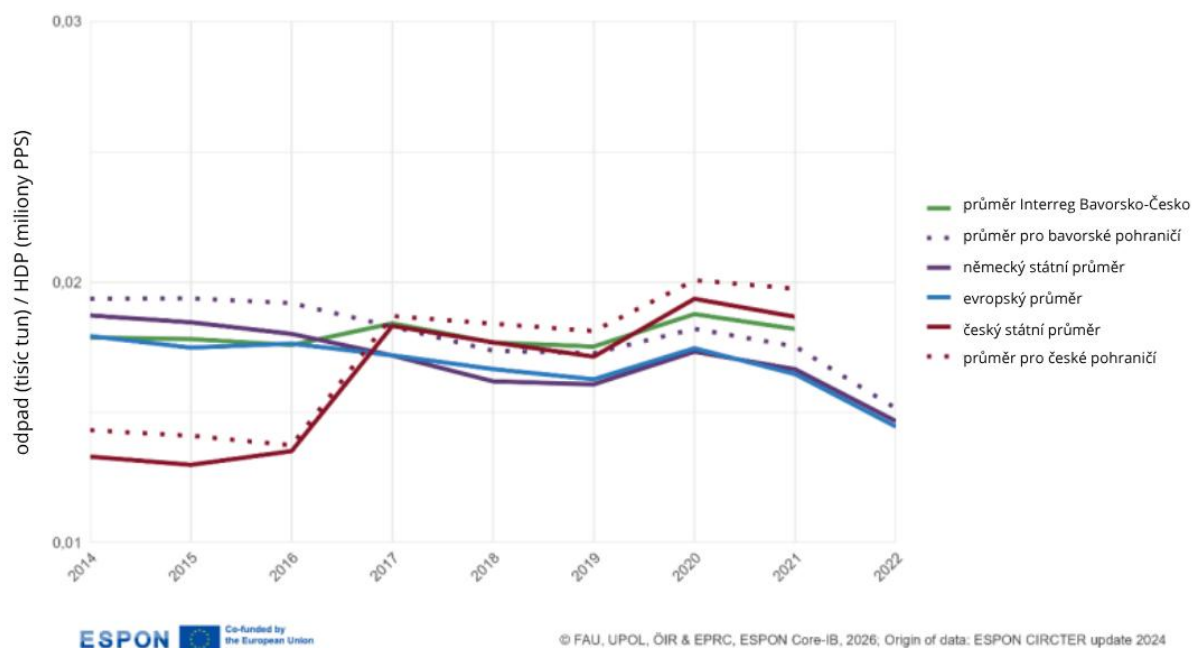
Průměr za celé Německo i bavorské pohraničí vykazoval od roku 2014 do roku 2022 stabilně klesající trend, přičemž v roce 2022 dosáhl hodnoty přibližně 0,015 tuny odpadu na milion PPS. Průměr za bavorské pohraničí byl po celé období mírně vyšší než celostátní průměr Německa.

Hodnoty za celou ČR i za české pohraničí dosahovaly v roce 2014 nižší úroveň než německé, ale mezi roky 2016 a 2017 prudce vzrostly a dosáhly vyšší úrovně, která se udržela až do roku 2021. Průměr českého pohraničí zůstal po celé období mírně nad celostátním průměrem.

Evropský průměr vykazoval klesající trend z přibližně 0,018 v roce 2014 na přibližně 0,015 tuny odpadu na milion PPS v roce 2022. Německé hodnoty jak za celou zemi, tak i za bavorské pohraničí se po většinu období blížily průměru EU nebo byly mírně nad ním. Hodnoty Česka byly do roku 2016 výrazně pod průměrem EU, poté od roku 2017 evropský průměr překonaly.

Kombinovaný průměr za oblast Interreg Bavorsko-Česko stabilně klesal na hodnotu přibližně 0,015 tuny odpadu na milion PPS v roce 2022, i když s určitými výkyvy. V období 2014 až 2017 byl průměr českého pohraničí pod průměrem bavorského pohraničí; od roku 2017 byla situace opačná.

Obrázek 25: Produkce odpadu na HDP



2.1.4. Socioekonomický aspekt

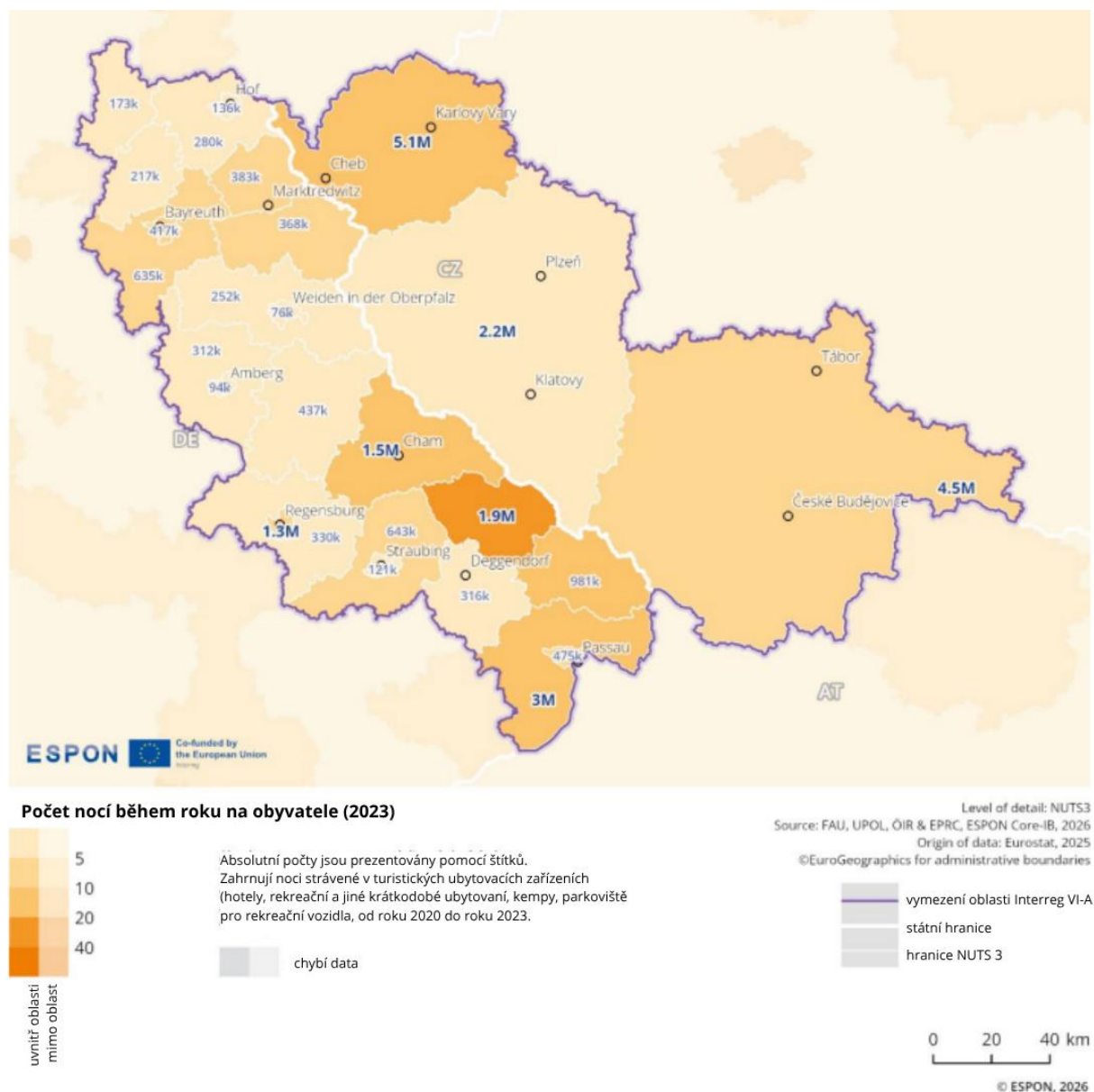
Přenocování v cestovním ruchu

Obrázek 26 ukazuje počet přenocování na obyvatele v ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v roce 2023. Zahrnuje hotely, rekreační a další krátkodobé ubytování, stejně jako kempy a parky pro karavany a přívěsy.

V oblasti Interreg Bavorsko-Česko překročil německý NUTS 3 region Regen hodnotu 20 nocí na obyvatele. Na české straně byly hodnoty pod 20 nocí na obyvatele, přičemž nejvyšší hodnoty dosáhl NUTS 3 region Karlovarský kraj.

Z hlediska celkového počtu přenocování za tříleté období, patřily v Česku mezi přední turistické regiony: Karlovarský kraj (cca 5,1 milionu), Jihočeský kraj (cca 4,5 milionu) a Plzeňský kraj (cca 2,2 milionu). Německé NUTS 3 regiony s nejvyššími hodnotami byly Pasov (Passau Landkresis, cca 3 milionu), Regen (cca 1,9 milionu), Cham (cca 1,5 milionu) a Řezno (Regensburg, cca 1,3 milionu).

Obrázek 26: Přenocování v cestovním ruchu



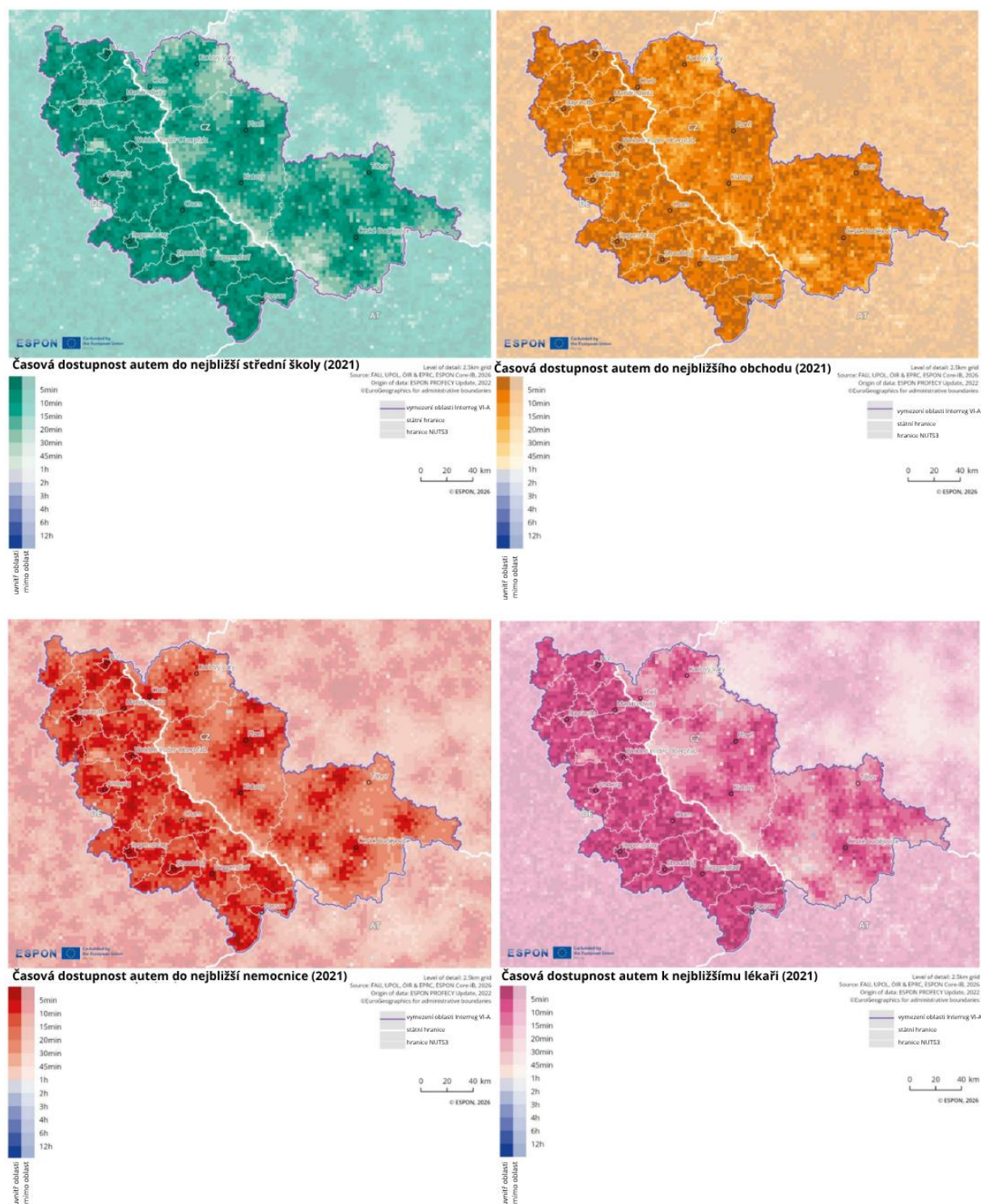
Dostupnost veřejných služeb

Tyto ukazatele popisují, jaká je průměrná doba k dosažení nejbližší základní veřejné služby autem. Data pocházejí z projektu ESPON PROFECY Update (2022) a jsou vizualizována na základě 2,5kilometrové mřížky.

Dle obrázku 27 jsou v oblasti Interreg Bavorsko-Česko základní služby (střední školy, obchody s potravinami, nemocnice, lékaři) rovnoměrně rozloženy ve většině oblastí obou zemí, ačkoli doba cestování v Česku bývá delší. Cestovní doba je v rámci oblasti většinou kratší než jedna hodina.

V blízkosti státních hranic se zdá doba cestování ke všem službám v Česku delší než v Německu, přičemž nejvýraznější rozdíly se projevují v době cestování k lékařům. Nemocnice se nacházejí převážně ve městech a hustě osídlených oblastech, což přispívá ke gradientu mezi městem a venkovem, zejména v Česku.

Obrázek 27: Dostupnost do středních škol, obchodů s potravinami, nemocnic a k lékařům



2.1.5. Aspekt správy a řízení

Tato sekce se zabývá přeshraniční správou oblasti Interreg Bavorsko-Česko. V oblasti administrativní spolupráce mají velký význam někdy velmi intenzivní vztahy mezi 3 bavorskými vládními obvody a 3 českými kraji. V roce 2001 uzavřely Horní Falc a Plzeňský kraj dohodu o spolupráci. Od té doby si různé

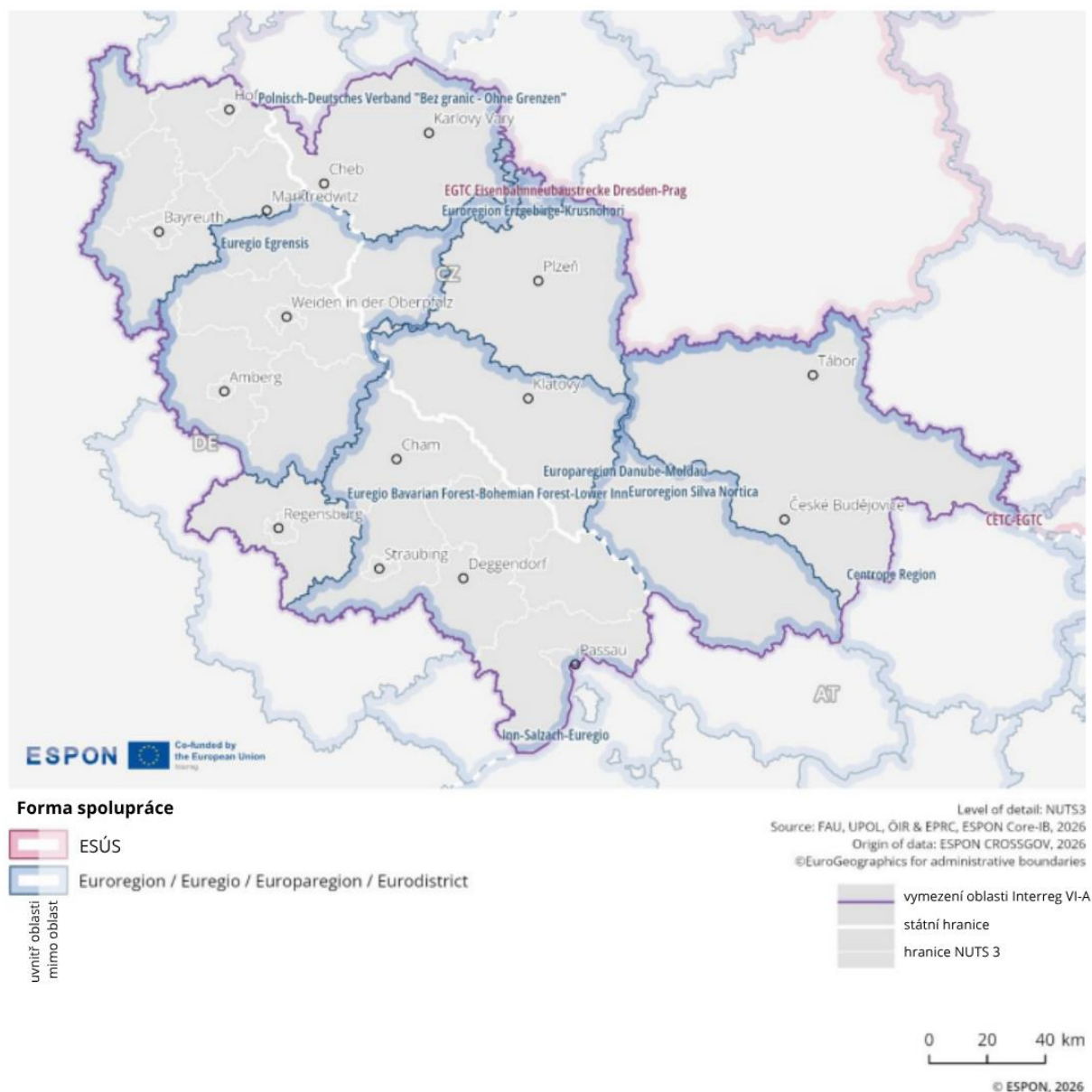
odborné pracovní skupiny vyměňují informace o tématech, jako je infrastruktura, doprava, vzdělávání či zdravotnictví. Důležitou roli v bavarsko-české spolupráci hrají také partnerská města a obce, která často slouží jako výchozí bod pro mnohé přeshraniční projekty. Jen v rámci Euregia Egrensis existuje více než 20 takových formalizovaných partnerství. Kromě toho fungují přeshraniční svazky obcí, spolupráce mezi bavorskými obecními svazky, účelovými sdruženími a místními akčními skupinami LEADER s českými partnerstvími (srov. Euregio Egrensis 2019). Euregiony (Euregio Egrensis a Euregio Bavorský les – Šumava – Dolní Inn) představují důležité platformy a uzly přeshraniční spolupráce.

Přeshraniční struktury správy a řízení

Obrázek 28 ukazuje různé typy institucionalizované přeshraniční spolupráce, mezi které patří. Eurocities, euroregiony, Evropská seskupení pro územní spolupráci (ESÚS), přeshraniční sdružení a rady. Do analýzy nebyla zahrnuta přeshraniční spolupráce založená na projektech.

Víceúrovňová struktura správy a řízení v této programové oblasti vykazuje široké prostorové pokrytí podél hranic. Celkově oblast vykazuje vysokou úroveň institucionalizované přeshraniční spolupráce. Nejrozšířenější forma spolupráce je na úrovni euregionů.

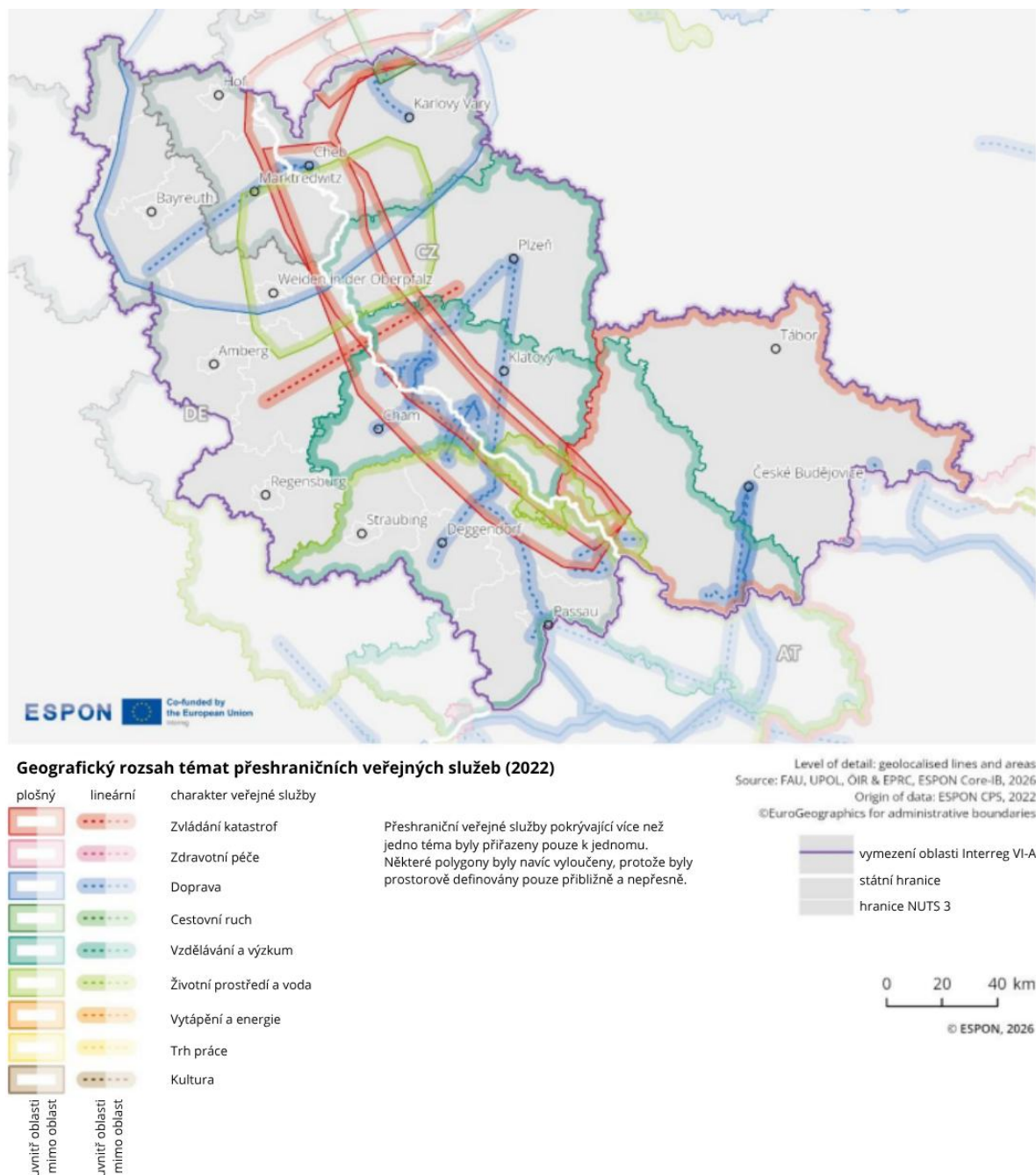
Obrázek 28: Přeshraniční struktury správy a řízení



Přeshraniční veřejné služby

Obrázek 29 znázorňuje geografický rozsah přeshraničních veřejných služeb v oblasti Interreg Bavorsko-Česko. Různé tematické oblasti jsou reprezentovány odlišnými symboly a barvami a popisují služby, jako je zvládání katastrof, zdravotnictví, doprava, vzdělávání, životní prostředí, energetika, zprostředkování zaměstnání a kultura. Obrázek ukazuje, že přeshraniční veřejné služby na hranici Bavorska a České republiky jsou rozmanité a prostorově strukturované a tvoří uzly s centrem ve městě Weiden in der Oberpfalz, Plzeň a Pasov (Passau). Regionu dominuje široký koridor pro zvládání katastrof, který se táhne od Karlových Varů a Chebu na severu, protíná Weiden in der Oberpfalz a pokračuje podél hranice. V těchto oblastech se nacházejí překrývající se služby související s životním prostředím a vodním hospodářstvím, dopravou a vzděláváním a výzkumem.

Obrázek 29: Přeshraniční veřejné služby

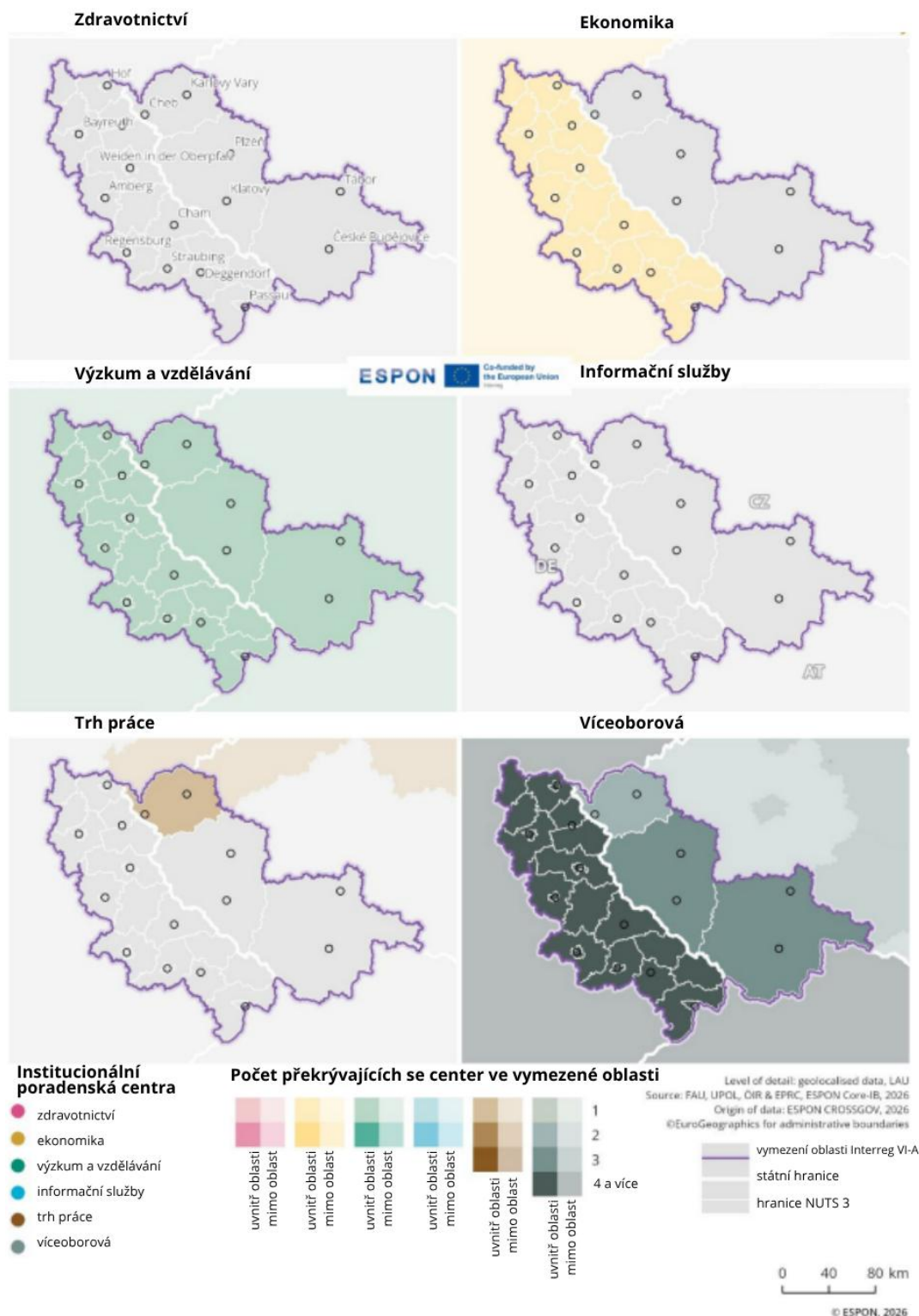


Dopravní služby jsou rozsáhlé a tvoří severojižní páteř, která spojuje Plzeň, Klatovy a Pasov. Vzdělávací a výzkumné služby jsou spíše lokalizované, zejména v okolí Pasova (Passau), Klatov a Plzně.

Institucionalizovaná poradenská centra pro přeshraniční otázky

Obrázek 30 ukazuje umístění a typy institucionalizovaných poradenských center spolu s jejich oblastmi působnosti v přeshraničním regionu Interreg Bavorsko-Česko.

Obrázek 30: Institucionalizovaná přeshraniční poradenská centra



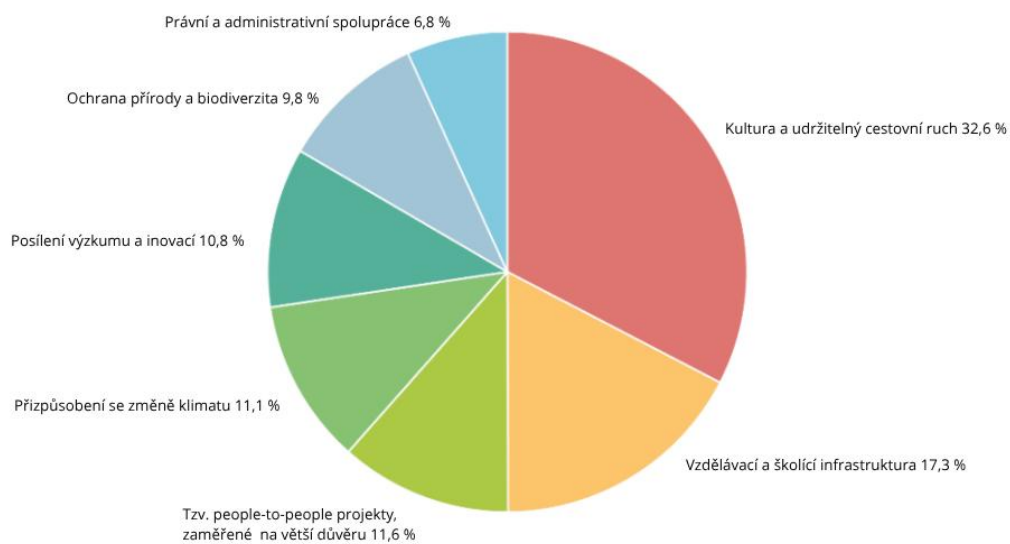
Přehled aktivit Interreg

Následující část shrnuje klíčové aktivity Interreg v programovém období 2021–2027. Zahrnuté aspekty se týkají identifikovaných rozvojových příležitostí a výzev pro oblast Interreg Bavorsko-Česko (viz Tabulka 2), dostupného rozpočtu a rozdělení alokací (Obrázek 31), překrývajících se programů Interreg a klíčových aspektů vyplývajících z programu. Celkový rozpočet: 123 830 969,05 €.

Tabulka 2: Interreg VI (2021–2027): Příležitosti a výzvy

Téma	Klíčové rozvojové příležitosti a výzvy identifikované pro Interreg 2021–27
Území	Úzké politické, ekonomické a kulturní vazby mezi Bavorskem a Čechami.
Hospodářství	- Pro budoucnost území je zásadní strukturální změna, stejně jako digitalizace a energetická transformace (přechod na čistou energii). - Převaha malých a středně velkých podniků v podnikatelské struktuře. - Nízká odolnost hospodářsky využívaných dřevin a noví škůdci v odvětví lesnictví.
Práce a obyvatelstvo	Klesající hustota zalidnění ve venkovských regionech v kombinaci s rostoucím stárnutím populace.
Životní prostředí	- Bavorský les a jeho protějšek Šumava tvoří největší souvislou lesní krajinu ve střední Evropě. - Adaptace na následky klimatické změny a zachování životního prostředí a biodiverzity. - Potřeba protipovodňové ochrany, kvality vody, varování při nízkém stavu vody a cíleného plánování managementu zásobování pitnou vodou. - Zimní sportovní turistika je zvláště zasažena poklesem spolehlivosti sněhové pokrývky v nízkých polohách Bavorského lesa a Šumavy. - Vzhledem k stávajícímu přírodnímu dědictví a rozsáhlým národním parkům má velký význam cestovní ruch.

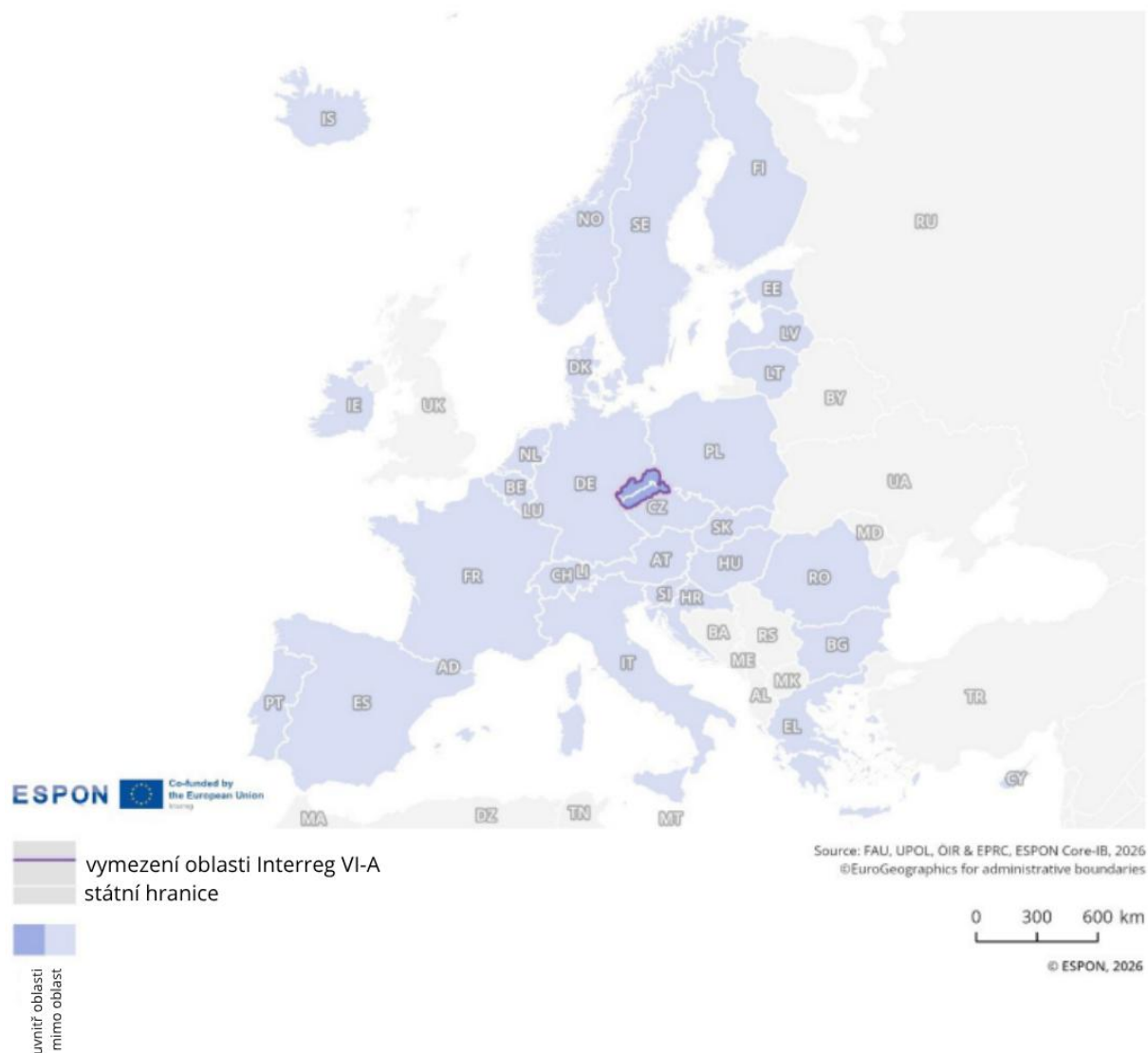
Obrázek 31: Rozdělení alokace Interreg



3. Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Sasko-Česko

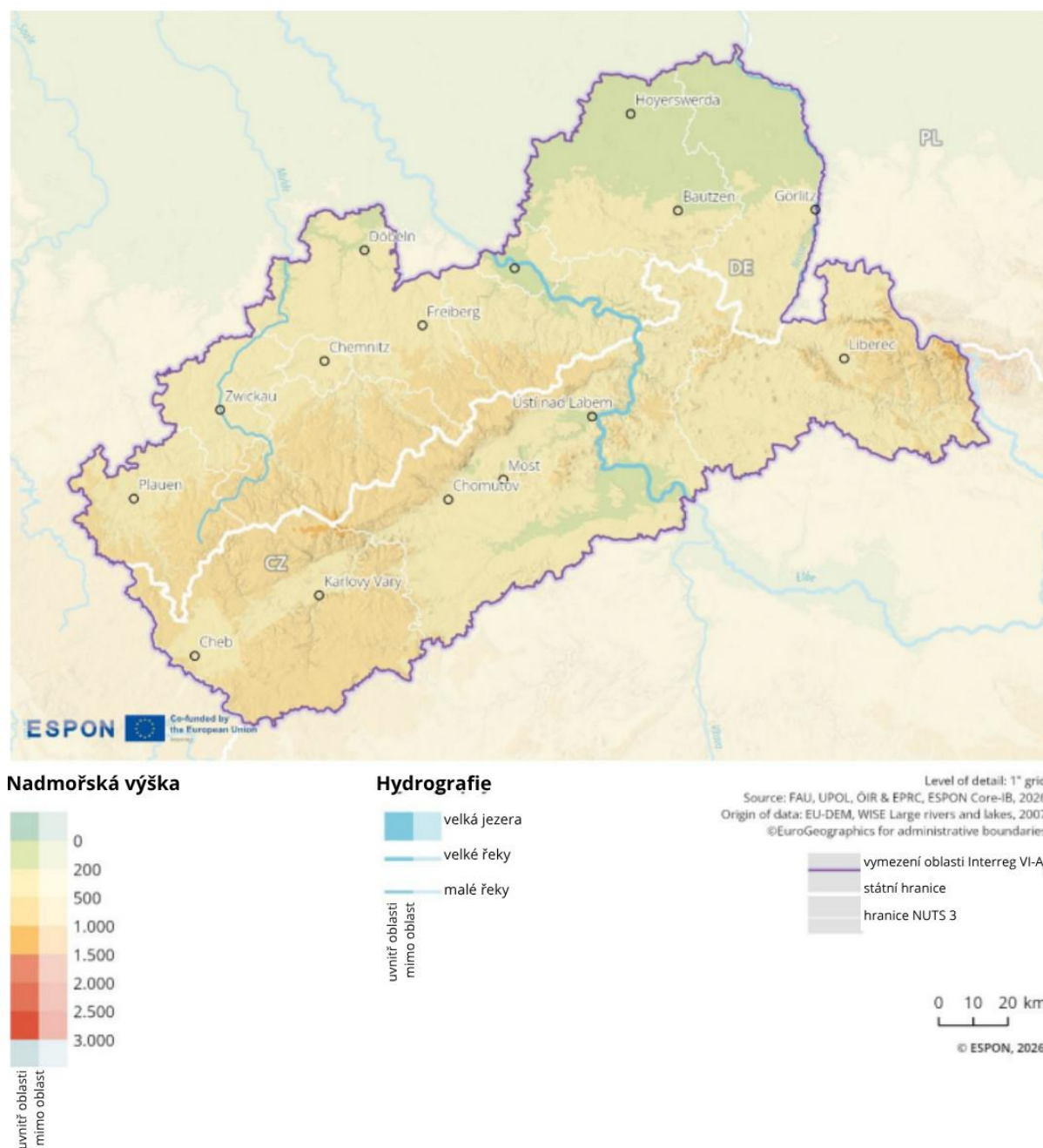
Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Sasko-Česko pokrývá území mezi východním Německem a severním Českem (viz Obrázek 32). V Německu, v rámci Svobodného státu Sasko, zahrnuje většinu regionů Drážďany (Dresden) a Saská Kamenice (Chemnitz), celkem tedy 9 regionů úrovně NUTS 3. V Česku ho tvoří části administrativních regionů Severovýchod (Severovýchod) a Severozápad (Severozápad), tedy celkem 3 regiony NUTS 3.

Obrázek 32: Přehledová mapa



Obrázek 33 znázorňuje geomorfologické rysy a hranice oblasti Interreg Sasko-Česko. Oblast se rozkládá na ploše přibližně 24 829 km² a rozprostírá se podél celé sasko-české hranice o délce 454 kilometrů. Vyznačuje se periferní polohou podél hranic členských států a také přírodními bariérami, jako je hřeben Krušných hor a Českosaské Švýcarsko. Mezi klíčová města v programové oblasti patří Drážďany (Dresden), Freiberg a Cvikov (Zwickau) v Německu a Liberec, Ústí nad Labem a Karlovy Vary v České republice. Krajina okolo hřebene Krušných hor přechází na stále rovinatější a zahrnuje významné řeky, jako jsou Labe, Mulde a řeka Ohře.

Obrázek 33: Geografické prvky a charakteristiky



Topografie se vyznačuje ostrým přechodem z drsné, zalesněné horské krajiny Krušných hor do zvlněných kopců a nížin povodí řeky Labe. Krušné hory fungují jako přirozená klimatická hranice, což má za následek vyšší srážky a nižší teploty na jižní české straně a mírnější klima v severní saské nížině. Českosaské Švýcarsko je se svými pískovcovými útvary významnou přírodní oblastí. Region zahrnuje mnoho chráněných území a národních parků, které poskytují ochranu ekosystémům a geologickým útvarům. Řeka Labe, která pramení v Česku a protéká Saskem, hraje důležitou roli při formování krajiny tím, že poskytuje vodní toky a záplavové oblasti, které podporují zemědělství a osídlení. Rozmanitý terén ovlivňuje i dopravní trasy, které soustřeďují infrastrukturu podél říčních údolí a horských průsmyků. Mnoho historických měst, která odrážejí kulturní a hospodářskou historii regionu v oblasti hornictví a průmyslu, se nachází v údolích nebo na méně strmých svazích.

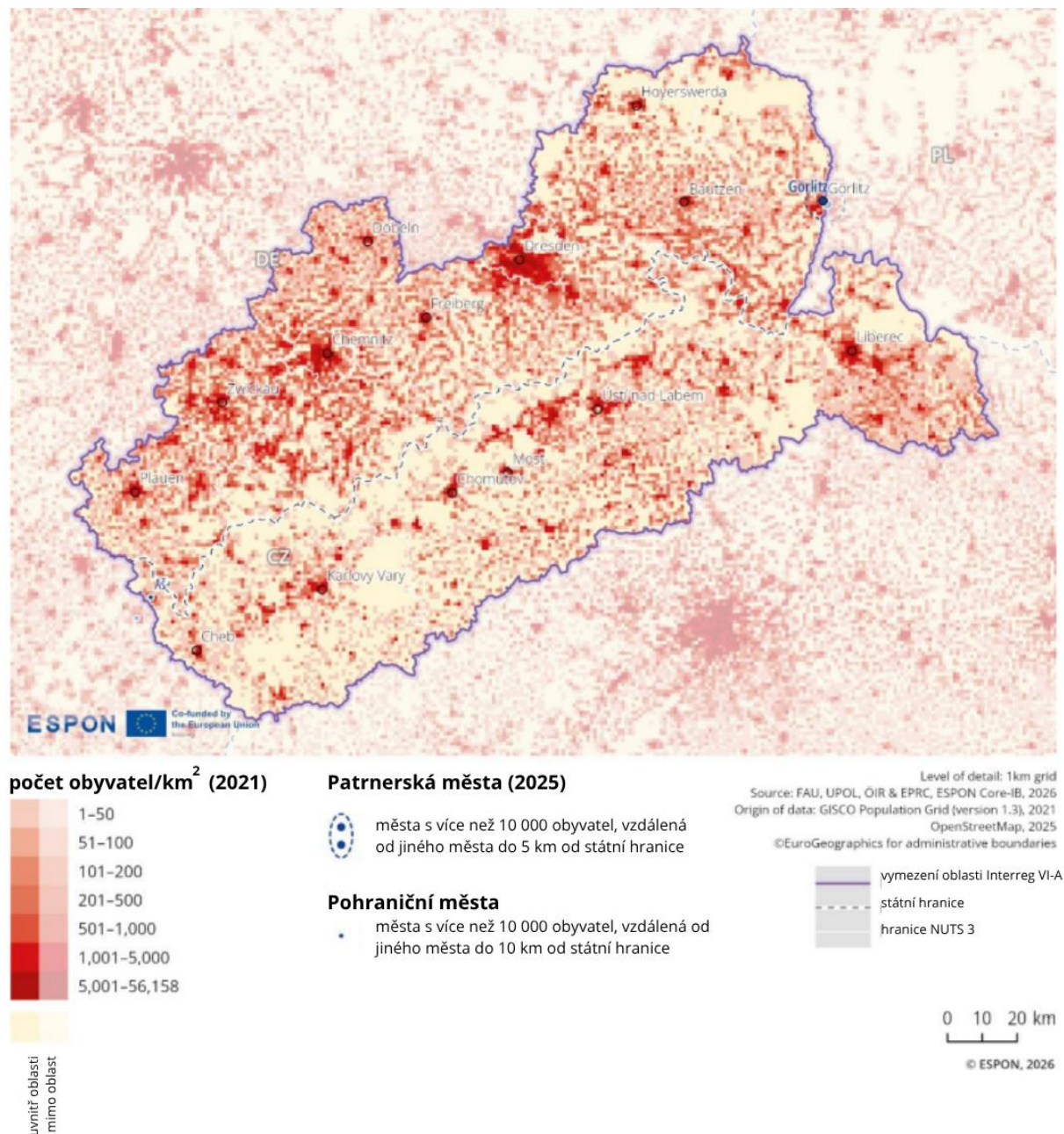
3.1. Přeshraniční analýza oblasti Interreg Sasko-Česko

3.1.1. Územní aspekt

Hustota obyvatelstva

Oblast Interreg Sasko-Česko zahrnuje 21 městských center s více než 30 000 obyvateli. Obrázek 34 ukazuje, že hustota a rozložení obyvatelstva jsou v německé části rovnoměrnější než v české části, která je víceméně souvisle osídlena.

Obrázek 34: Hustota obyvatelstva



Nižší hustotu má pouze severní část saského pohraničí, obdobně jako pás na české straně v okolí státní hranice, kde je hustota obyvatelstva nulová. Většina obyvatel žije v českých městech, jako je Liberec (106 000), Ústí nad Labem (91 000), Most (63 000) a Karlovy Vary (46 000). Nej hustěji osídlené oblasti na německé straně se nacházejí v okolí měst Drážďany (Dresden, 566 000 obyvatel), Saská Kamenice (Chemnitz, 248 000), Cvikov (Zwickau, 88 000), Plavno (Plauen, 66 000) a Budyšin (Bautzen, 40 000).

Hustota zalidnění v celé oblasti Interreg Sasko-Česko je 168 obyvatel/km², což překračuje průměr EU (109 obyvatel/km²) a také průměr všech zkoumaných oblastí Interreg (125 obyvatel/km²). Saské pohraničí má průměrnou hustotu obyvatelstva kolem 205 obyvatel/km², což je méně než celostátní průměrná hustota obyvatelstva v Německu (231 obyvatel/km²). České pohraničí má potom průměrnou hustotu obyvatelstva kolem 124 obyvatel/km², což je méně než celostátní průměrná hustota obyvatelstva v České republice (132 obyvatel/km²).

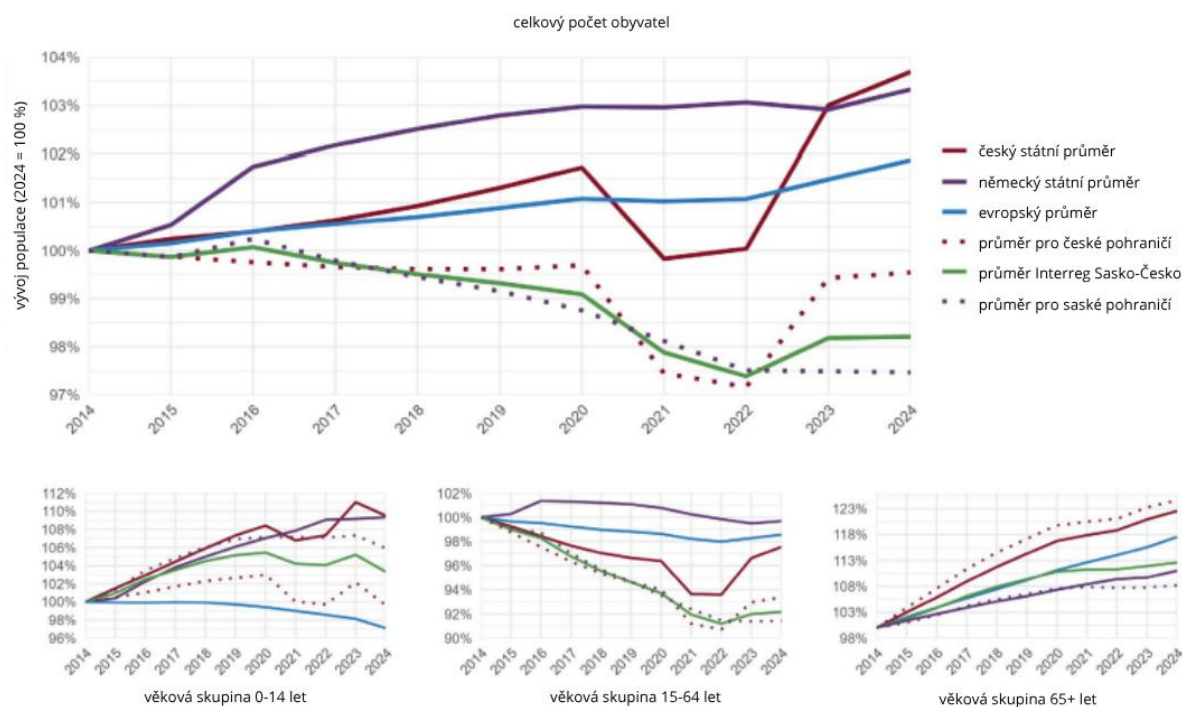
Vývoj populace (podle věkových skupin)

Počet obyvatel v oblasti Interreg Sasko-Česko činil v roce 2024 (Eurostat): 4,3 milionu obyvatel, přičemž:

- 63,8 % tvořila populace v saském pohraničí (2,7 milionu obyvatel)
- 36,2 % tvořila populace v českém pohraničí (1,6 milionu obyvatel)
- Krušnohorský okres byl regionem s nejvyšší změnou populace od roku 2014, a to s poklesem -8,3 %

Obrázek 35 popisuje vývoj populace v oblasti Interreg Sasko-Česko v letech 2014 až 2024. Během tohoto období zaznamenala oblast mírný pokles o -1,8 %, přičemž k většímu poklesu došlo na německé straně.

Obrázek 35: Vývoj populace (podle věkových skupin)

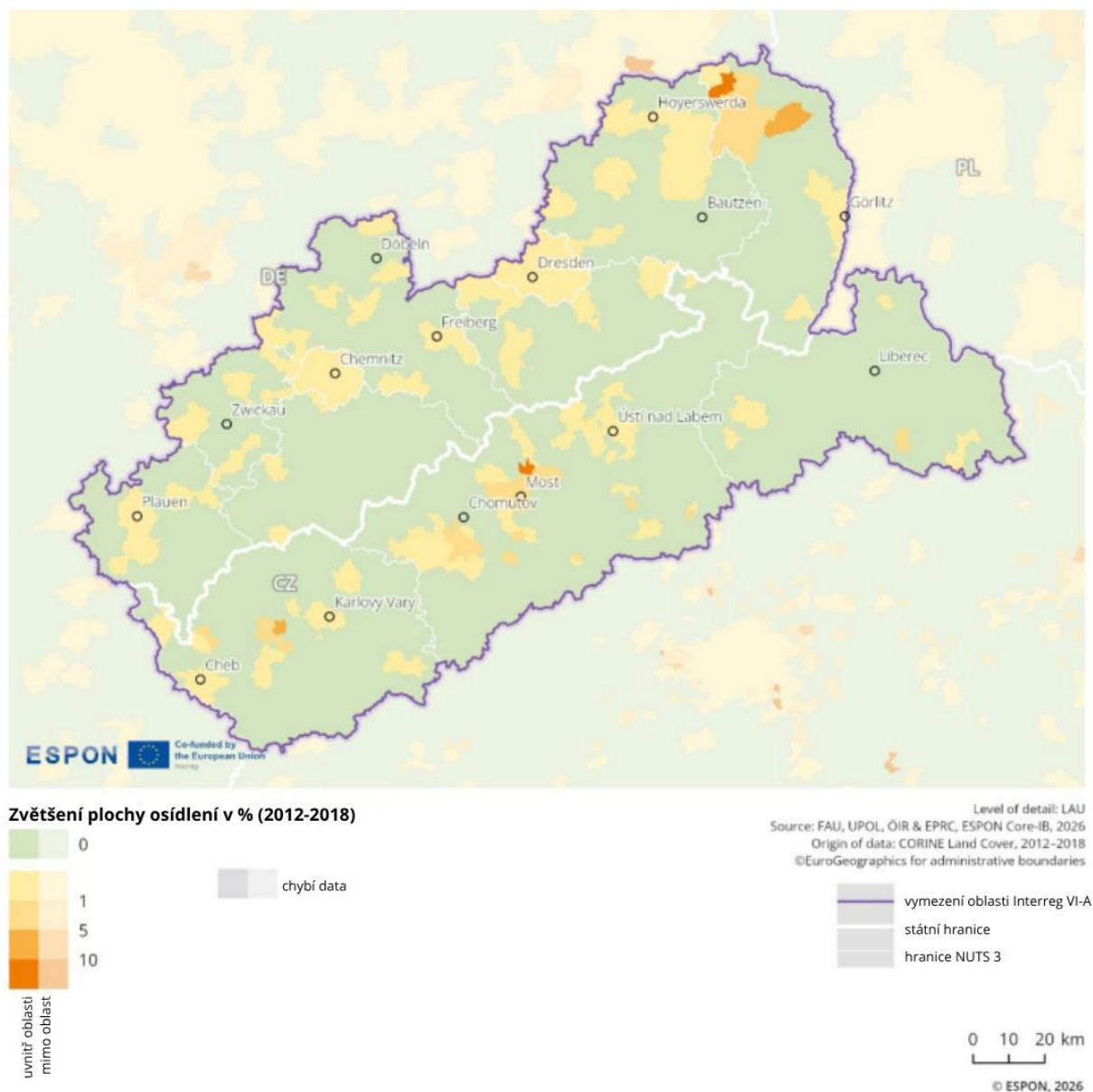


Populační vývoj byl v oblasti Sasko-Česko podstatně pod evropským průměrem (-1,8 % oproti 1,9 %) a také pod průměrem všech zkoumaných oblastí Interreg (-1,8 % oproti 1,5 %). Saské pohraničí vykazovalo pokles oproti celostátnímu průměru (-2,5 % vs. 3,3 %), stejně jako české pohraničí oproti celostátnímu průměru (-0,5 % vs. 3,7 %). Z hlediska vývoje jednotlivých věkových skupin v oblasti Interreg Sasko-Česko došlo u populace ve věku 0–14 let k mírnému nárůstu o 3,3 %, zatímco u populace v produktivním věku (15–64 let) byl zaznamenán výrazný pokles o 7,8 %. U populace ve věku 65 let a starších došlo k výraznému nárůstu o 12,6 %.

Změny osídlení

Obrázek 36 znázorňuje změnu v rozloze sídel na úrovni obcí v letech 2012 až 2018. Celkově obrázek zachycuje podobné vzorce změn v osídlených oblastech na obou stranách sasko-české hranice. Změny jsou patrné zejména v okolí městských center Hoyerswerda/Wojerecy, Drážďany (Dresden), Saská Kamenice (Chemnitz), Plavno (Plauen), Cheb, Karlovy Vary, Ústí nad Labem a Most. Výjimkou jsou Döbeln, Cvikov (Zwickau), Liberec a Budyšín (Bautzen), kde během sledovaného období nedošlo k žádným významným změnám. Vysoký růst v osídlených oblastech je patrný zejména v okolí českého města Mostu a také v okolí německého města Spremberg. V těsné blízkosti státních hranic se plocha osídlení zvětšuje zejména na české straně v okolí Mostu a Ústí nad Labem. Obrázek také odráží topografické charakteristiky pohraniční oblasti, přičemž v okolí jezerních oblastí podél německé hranice nejsou patrné téměř žádné změny v ploše osídlení.

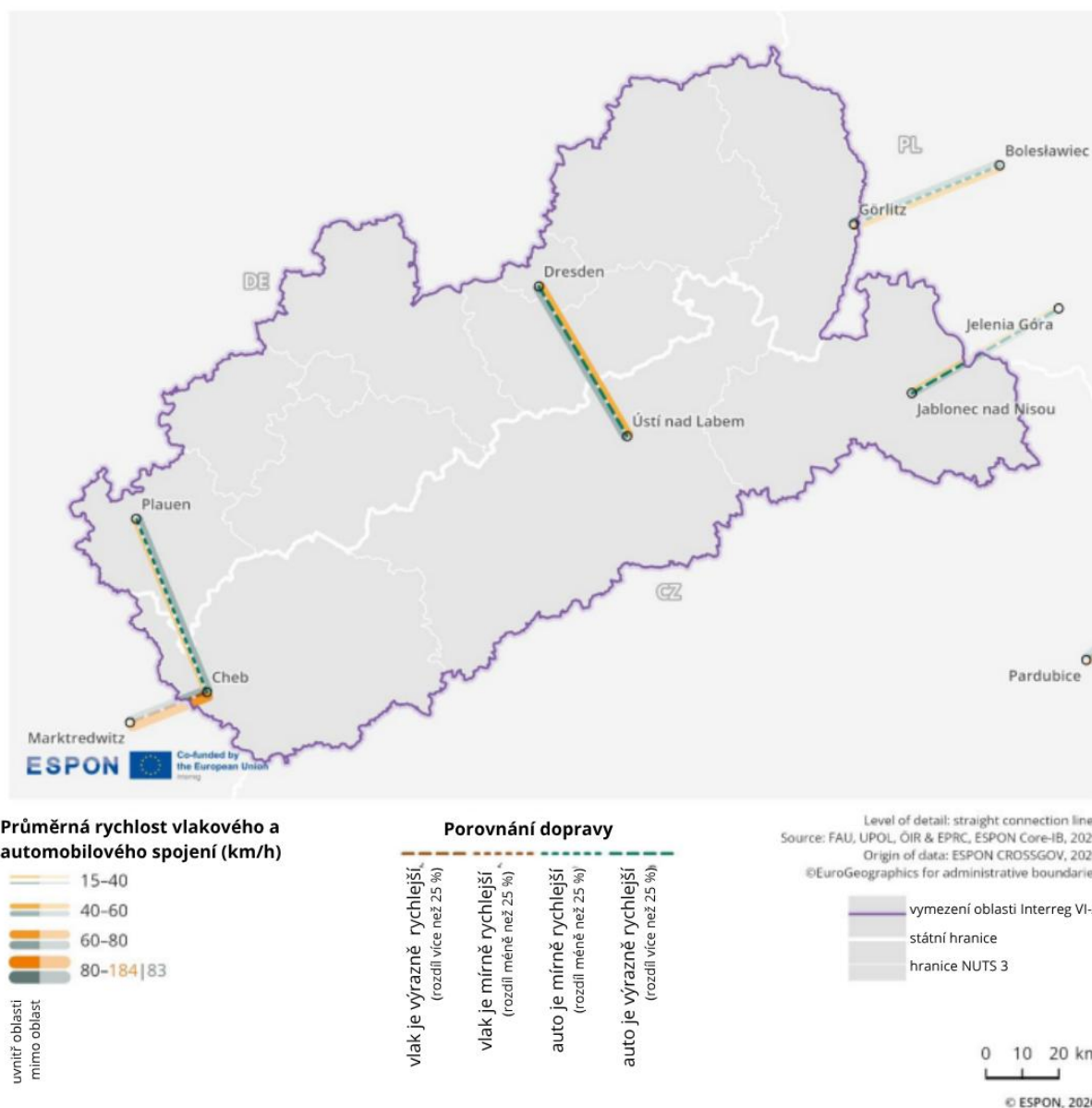
Obrázek 36: Změny osídlení



Kvalita vybraných přeshraničních spojení

Přeshraniční dostupnost má vliv na přeshraniční interakce. Obrázek 37 to ilustruje pomocí mapy „časoprostoru“, která zobrazuje části evropského přehledu cestovních dob automobilem a vlakem v oblasti Interreg Sasko-Česko. Tato vizualizace umožňuje posoudit kvalitu dopravy tím, že zvýrazňuje rozdíly mezi veřejnou (železniční) a soukromou (automobilovou) dopravou. Výběr měst a zahrnutých spojení, založený na souboru kritérií uplatňovaných v celé Evropě, vychází z projektu ESPON CROSSGOV. Mezi vybrané spoje patří Plavno (Plauen)–Cheb a Drážďany (Dresden)–Ústí nad Labem. U obou tras, konkrétně Plavno (Plauen)–Cheb a Drážďany (Dresden)–Ústí nad Labem, překonává cesta automobilem z hlediska rychlosti vlaková spojení. Spojení Drážďany–Ústí nad Labem nabízí také relativně rychlou možnost vlakové dopravy. Oproti tomu trasa Plavno (Planau)–Cheb se vyznačuje dlouhou dobou cestování, zejména vlakem.

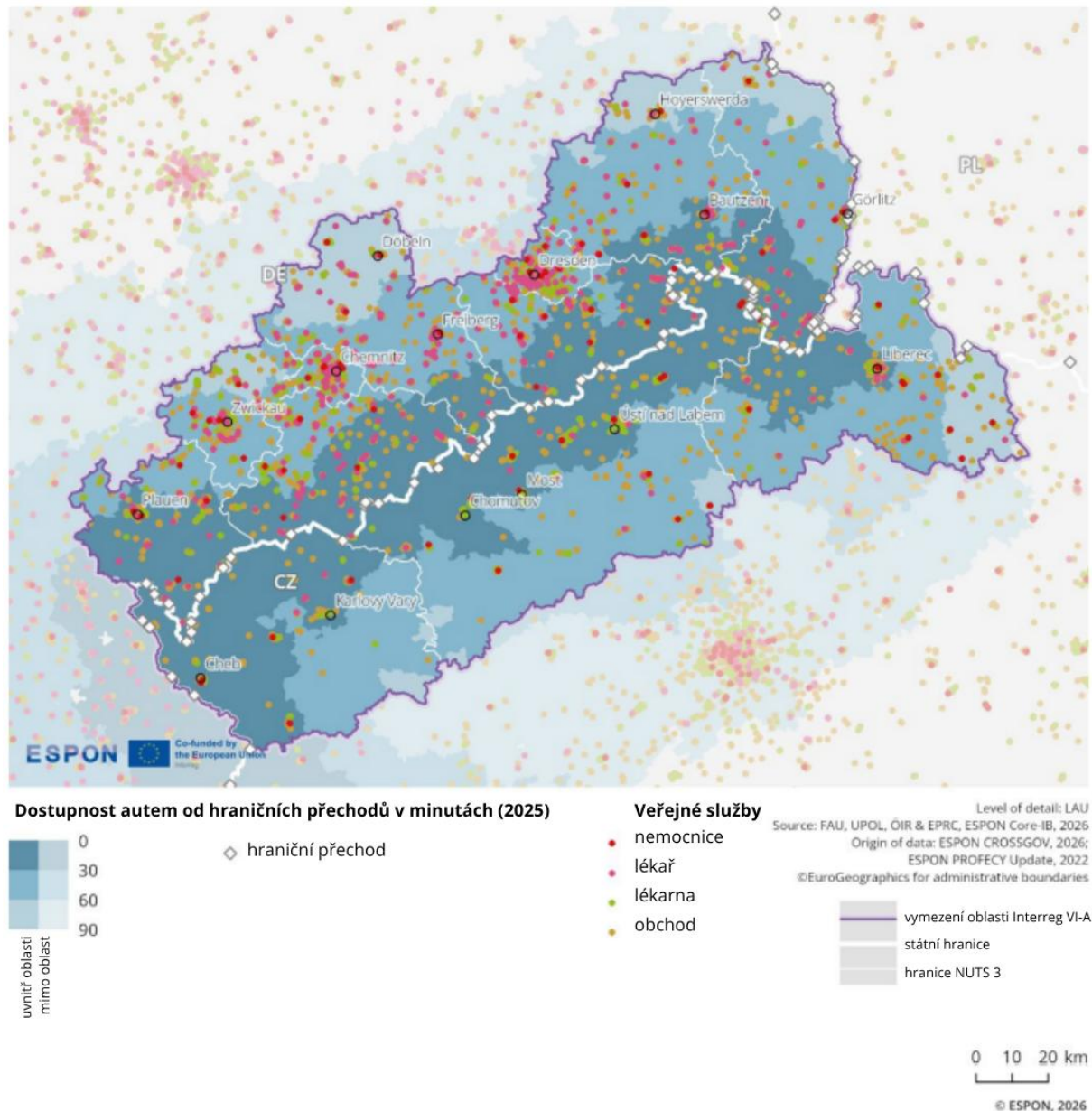
Obrázek 37: Kvalita vybraných přeshraničních spojení



Časová dostupnost od hraničních přechodů

Obrázek 38 zachycuje přeshraniční dostupnost v oblasti Interreg Sasko-Česko pomocí časové vzdálenosti od státní hranice v roce 2025.

Obrázek 38: Dostupnost z hraničních přechodů v závislosti na době cestování



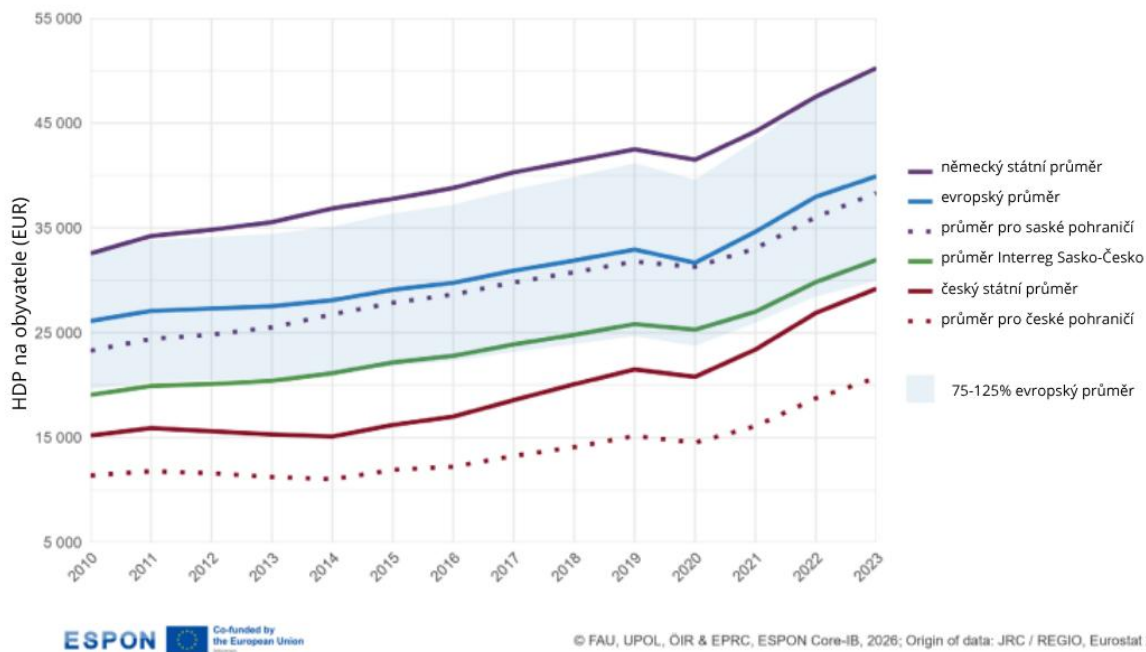
Obrázek ukazuje, že v oblastech těsně přiléhajících k hranici je cestovní dostupnost kratší než 30 minut bez přerušení, což vypovídá o dobré silniční síti a dostupnosti. Většina ostatních oblastí vykazuje cestovní dostupnost od 30 do 60 minut na obou stranách hranice. Části saského pohraničí vzdálenější od hranice mají dostupnost do 60 minut, zatímco menší části spadají do kategorie 90 minut. Oblasti v českém pohraničí spadají převážně do kategorií 30 a 60 minut. Žádná oblast nepřekračuje 90minutovou cestovní dostupnost. Služby jako obchody, nemocnice, lékaři a lékárny jsou v Sasku hustěji a rovnoměrněji rozmístěny než v Česku. Největší koncentrace služeb je v německých částech hranice, v okolí měst Drážďany (Dresden) a Saská Kamenice (Chemnitz, obě města do 60 minut cesty). Menší a hustší koncentrace služeb se nacházejí v Karlových Varech, Ústí nad Labem a Liberci v české části, všechny v rámci 30minutové doby jízdy.

3.1.2. Ekonomický aspekt

Hrubý domácí produkt na obyvatele v současných tržních cenách

Dle Obrázku 39 dosáhlo v roce 2022 oblast Interreg Sasko-Česko hodnotu HDP na obyvatele ve výši 82,8 % průměru EU a 84,1 % průměru ostatních zkoumaných oblastí Interreg. Sasko-české pohraničí vykazovalo mezi roky 2014 a 2022 nárůst HDP na obyvatele o 44,1 %, což je o 8,4 procentního bodu vyšší nárůst HDP na obyvatele oproti průměru EU a o 8,9 procentního bodu vyšší nárůst než průměr zkoumaných oblastí Interreg. HDP na obyvatele v saském i českém pohraničí bylo výrazně nižší než jejich příslušný celostátní průměr (viz Obrázek 39).

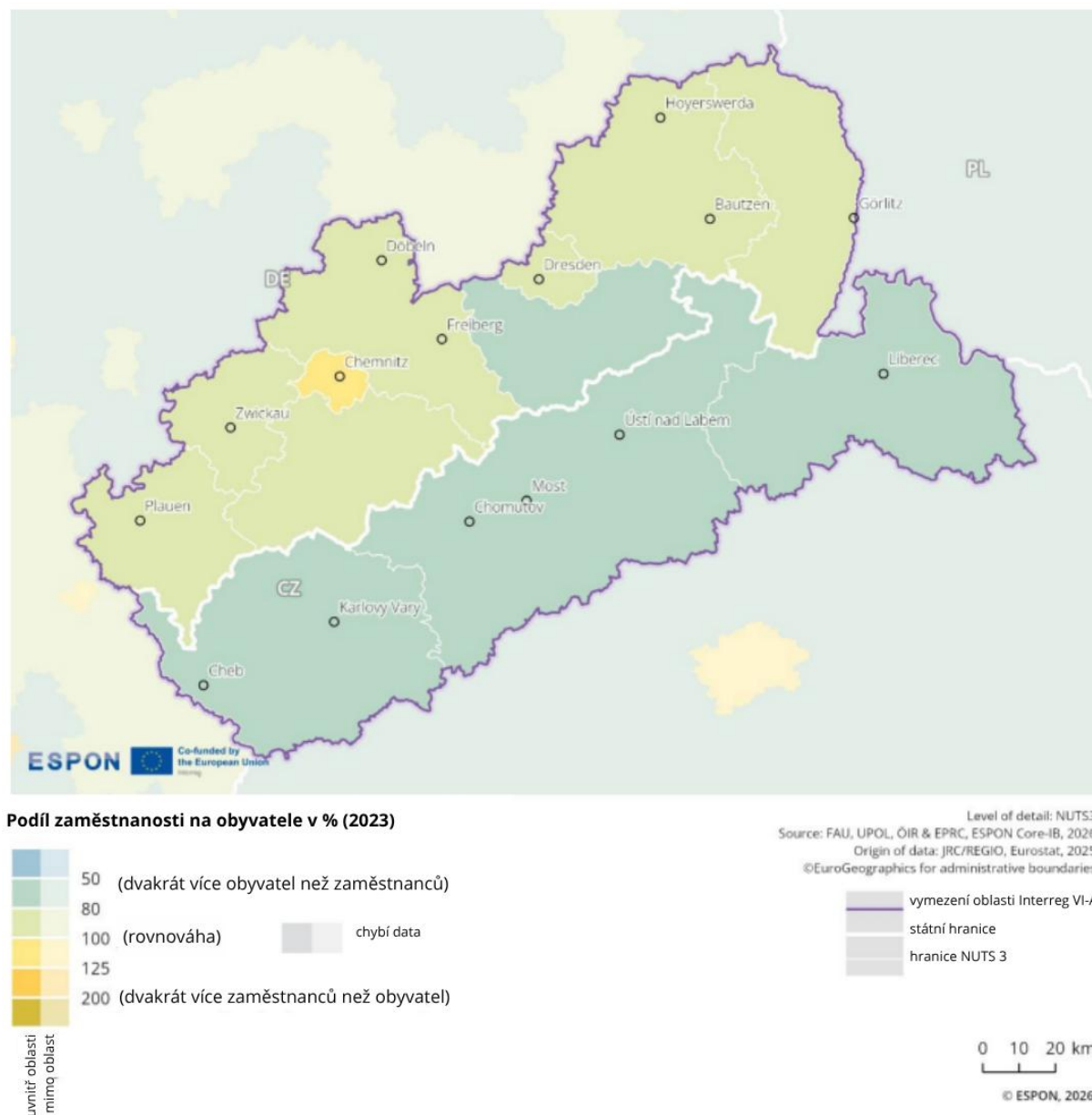
Obrázek 39: Hrubý domácí produkt na obyvatele v současných tržních cenách



Podíl zaměstnanosti

Obrázek 40 znázorňuje podíl zaměstnanosti na obyvatele v populaci ve věku 15 až 64 let v roce 2023. Z obrázku je patrné, že podíl zaměstnanosti byl v oblasti Interreg Sasko-Česko relativně stabilní, přičemž průměr v roce 2023 činil 81,51 %, což představuje nárůst o 8,25 procentního bodu od roku 2014. Vzhledem k velmi odlišným hodnotám ukazatelů jsou patrné rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. V celém českém pohraničí se hodnoty podílu zaměstnanosti pohybovaly mezi 50 % a 80 %. V saském pohraničí hodnoty dosahovaly převážně 80 % až 100 %. V okolí města Saská Kamenice (Chemnitz) se hodnoty pohybovaly od 100 % do 125 %, zatímco v oblasti jižně od Drážďan (Dresden) dosahovaly hodnot mezi 50 % a 80 %.

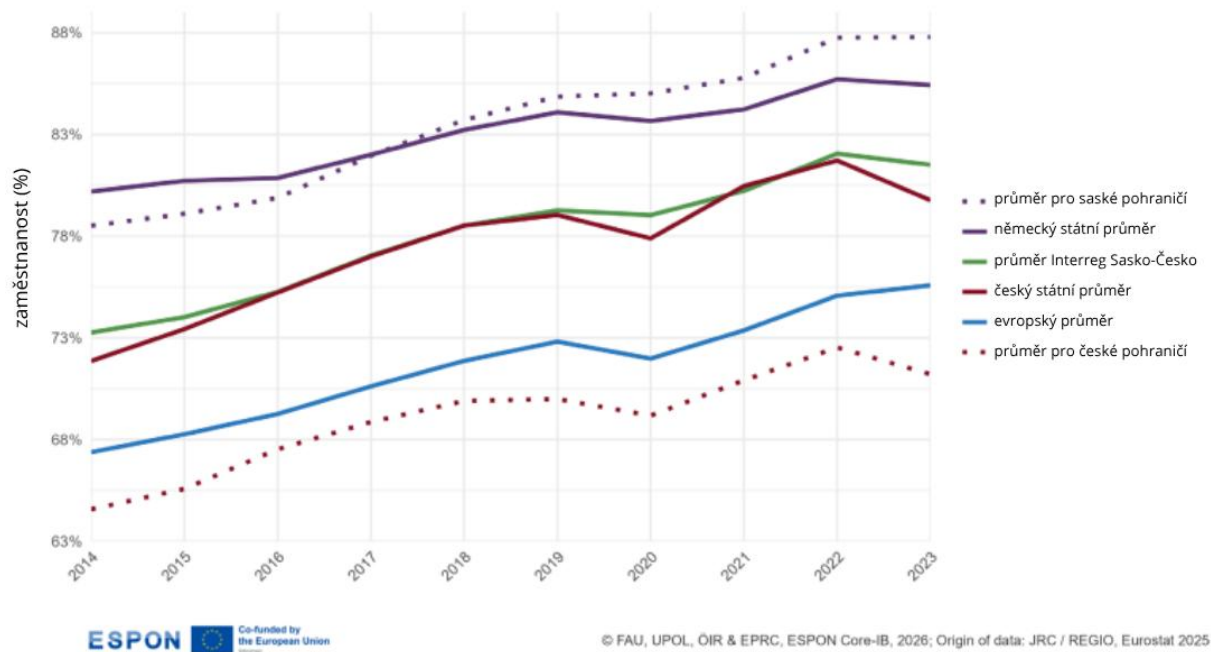
Obrázek 40: Podíl zaměstnanosti



Při porovnání podílu zaměstnanosti v oblasti Interreg Sasko-Česko v čase lze pozorovat následující (viz Obrázek 41):

- Ve srovnání s evropským průměrem jsou hodnoty vyšší o 5,9 procentního bodu, stejně jako v roce 2014.
- V porovnání s českým průměrem jsou hodnoty vyšší o 1,7 procentního bodu, zatímco v roce 2014 činil rozdíl 1,4 procentního bodu.
- Ve srovnání s německým průměrem jsou hodnoty nižší o 3,9 procentního bodu, zatímco v roce 2014 byly nižší o 6,9 procentního bodu.
- České pohraničí dosahuje hodnot o 8,6 procentního bodu nižších než je český celostátní průměr, zatímco německé pohraničí má hodnoty o 2,4 procentního bodu vyšší než je německý celostátní průměr.
- Ve srovnání s průměrem všech zkoumaných oblastí Interreg jsou hodnoty vyšší o 7,1 procentního bodu, zatímco v roce 2014 byly o 7 procentních bodů vyšší.

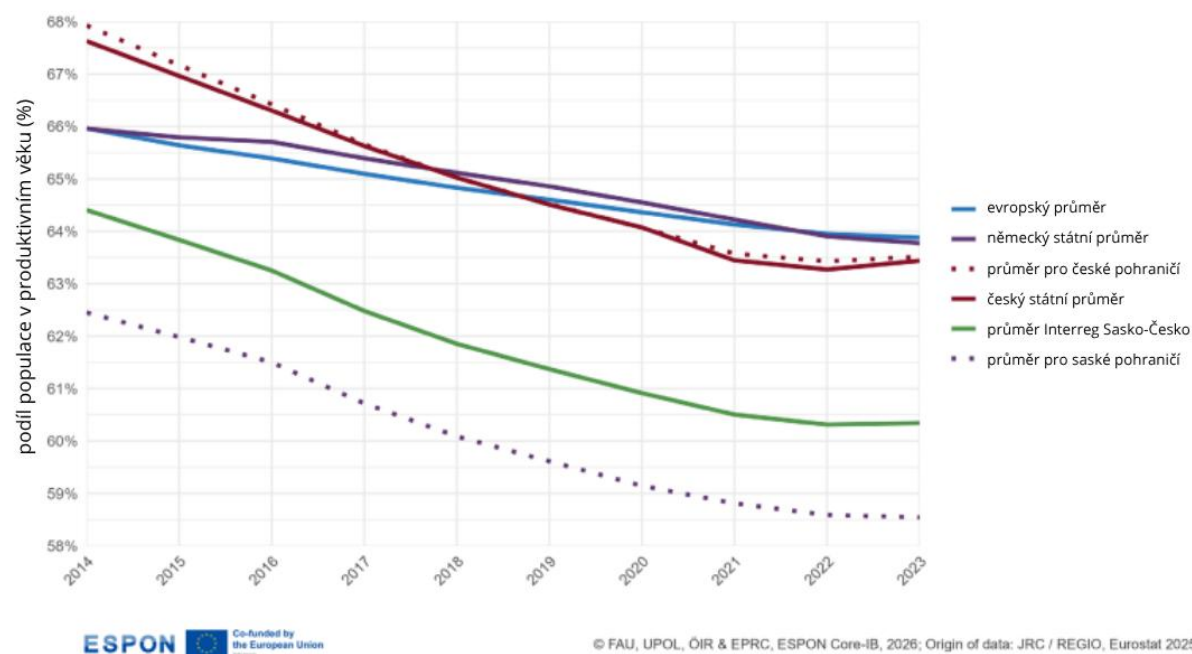
Obrázek 41: Srovnání podílu zaměstnanosti v čase



Podíl obyvatelstva v produktivním věku

Obrázek 42 znázorňuje vývoj podílu obyvatelstva v oblasti Interreg Sasko-Česko v letech 2014 až 2023. V roce 2023 vykazovala oblast průměrný podíl obyvatelstva v produktivním věku 60,3 %, ve srovnání s evropským průměrem ve výši 63,9 % a průměrem všech zkoumaných oblastí Interreg odpovídající 63,7 %. Podíl obyvatelstva v produktivním věku byl v celém sasko-českém pohraničí znatelně nižší ve srovnání s průměrem českého pohraničí (63,5 %), českým celostátním průměrem (63,4 %) i německým celostátním průměrem (63,8 %). Byl zároveň vyšší než průměr saského pohraničí (63,8 %), který zaznamenal nejnižší hodnoty v celé oblasti.

Obrázek 42: Srovnání podílu populace v produktivním věku v čase

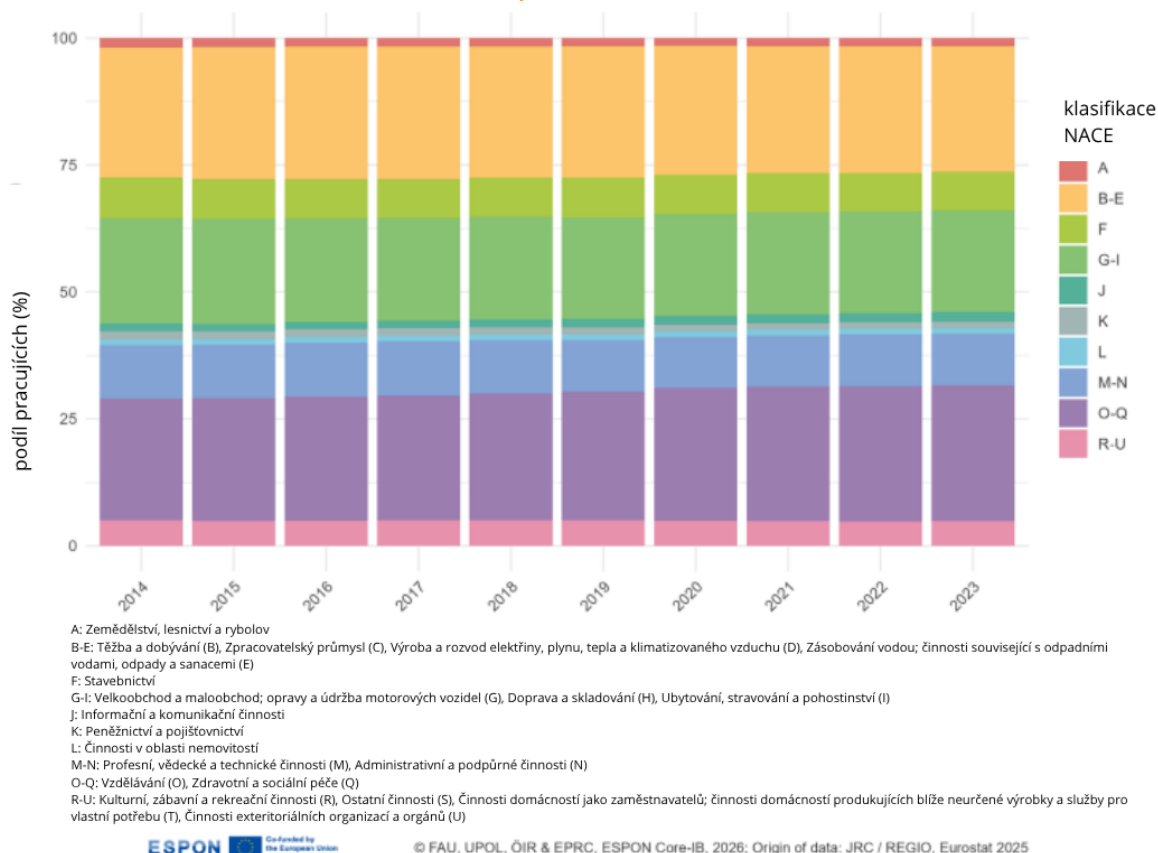


Oblast Interreg Sasko-Česko zaznamenala v letech 2014 (64,4 %) až 2023 (60,3 %) výrazný pokles podílu obyvatelstva v produktivním věku o 4,1 procentního bodu, což je v kontrastu s evropským průměrem, který ve stejném období klesl o 2,1 procentního bodu. Všechny části sledované oblasti vykazovaly klesající trend, intenzita poklesu byla na obou stranách hranic podobná (-4,0 procentního bodu v saském pohraničí, -4,4 procentního bodu v českém pohraničí), lišila se však v rámci celostátních průměrů (-2,2 procentního bodu v Německu, -4,4 procentního bodu v Česku). Celkově v sasko-českém pohraničí docházelo k neustálému poklesu podílu obyvatelstva v produktivním věku, přičemž k tomuto trendu nejvíce přispělo německé pohraničí, zatímco české pohraničí si udržovalo relativně vyšší podíl, i když také s klesající tendencí.

Zaměstnanost podle odvětví

Obrázek 43 znázorňuje relativní počet pracovních míst v pohraniční oblasti rozlišený podle odvětví. Tento ukazatel založený na pracovišti (tj. kde se pracovní místa nacházejí, nikoliv kde žijí zaměstnané osoby) nabízí vhled do struktury zaměstnanosti ve sledované oblasti. Soubor dat používá klasifikaci „10 sektorů“ založenou na kategoriích NACE.

Obrázek 43: Srovnání zaměstnanosti podle odvětví



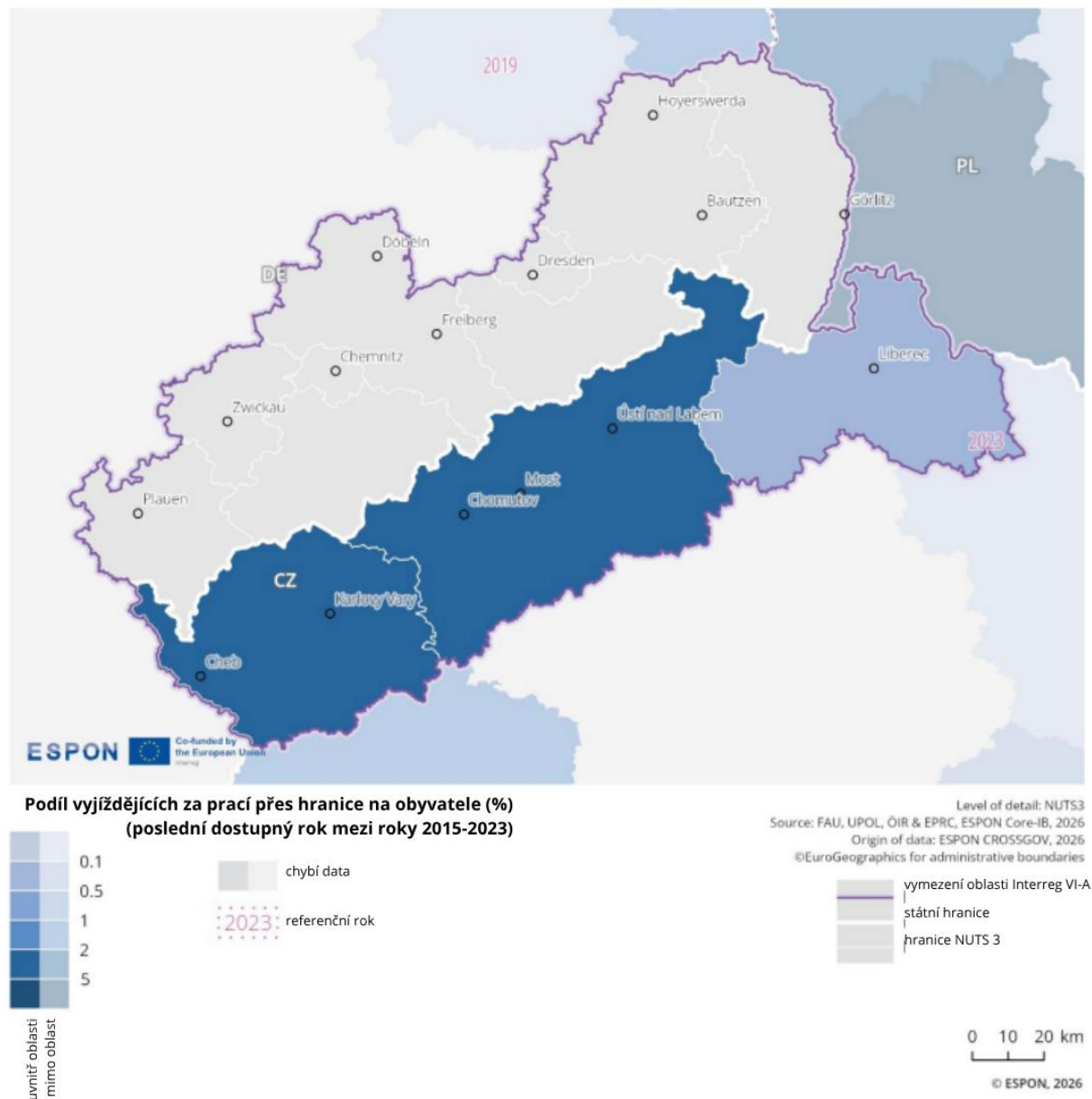
V období 2014 až 2023 byl relativní počet pracovních míst v jednotlivých odvětvích poměrně stabilní. Došlo k mírnému poklesu podílu zaměstnanosti v těžbě a dobývání (B), zpracovatelském průmyslu (C), dodávce elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (D), zásobování vodou; kanalizaci, odpadech a sanačních činnostech (E), velkoobchodě a maloobchodě; opravách motorových vozidel a motocyklů (G), dopravě a skladování (H) a ubytování a stravování (I). Naopak byl sledován mírný nárůst počtu pracovních míst ve vzdělávání (O) a v oblasti lidského zdraví a sociální péče (Q). V celém období vykazovala nejvyšší podíl pracovních míst tato odvětví: „B-E“ (těžba, dobývání, zpracovatelský průmysl, dodávky elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu, dodávky vody; kanalizace, nakládání s odpady a sanační činnosti), „G-I“ (velkoobchod a maloobchod; opravy motorových vozidel

a motocyklů, doprava a skladování, ubytování a pohostinství) a „O-Q“ (vzdělávání, zdravotnictví a sociální péče).

Dojíždějící přes hranice

Obrázek 44 znázorňuje podíl dojíždějících na obyvatele pro každý region NUTS 3 (tj. podíl dojíždějících mezi rezidenty ve věkové skupině 15–64 let, která odpovídá potenciální pracovní síle). Ukazuje relativně silnou aktivitu dojíždění za prací přes hranice v českém pohraničí. V tomto smyslu vykazuje vysokou aktivitu zejména Karlovarský a Ústecký kraj.

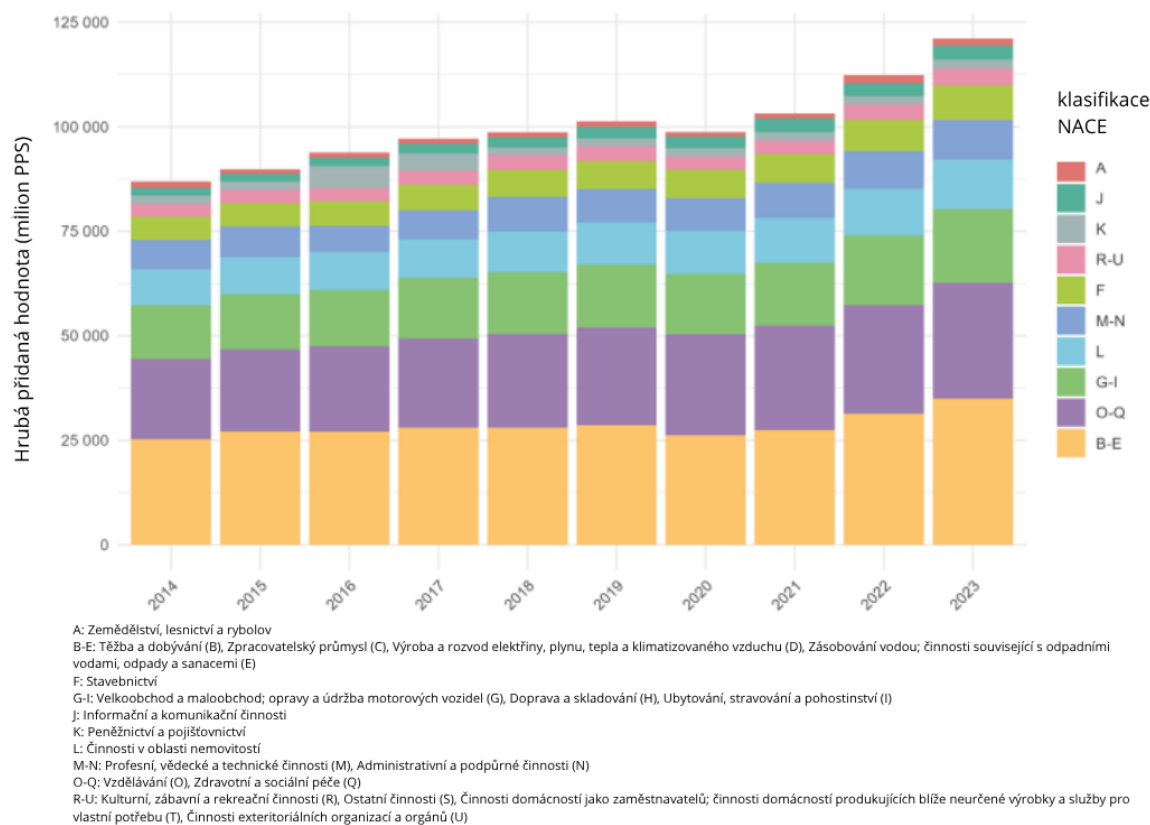
Obrázek 44: Dojíždějící přes hranice



Hrubá přidaná hodnota v základních cenách podle odvětví

Obrázek 45 znázorňuje hrubou přidanou hodnotu (HPH), která je důležitým ukazatelem ekonomické aktivity. HPH měří hodnotu vytvořenou všemi ekonomickými činnostmi zapojenými do produkce zboží a služeb v určité oblasti. Pro větší přehlednost je HPH rozdělena do „10 sektorů“ dle kategorií NACE (viz legenda grafu nebo příloha). V letech 2014 až 2023 se v oblasti Interreg Sasko-Česko zvýšila HPH z 86 796 milionů standardů kupní síly (PPS) na 121 086 milionů PPS, což představuje nárůst o 40 %. Skupiny odvětví B–E a O–Q dohromady tvořily více než polovinu celkové HPH, což vypovídá o jejich významném podílu na regionální ekonomice. Skupiny odvětví B–E se podílely největším podílem, a to v roce 2023 celkem 34 961 milionů PPS. To podtrhuje význam odvětví, jako je těžba a dobývání (B), zpracovatelský průmysl (C), dodávky elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (D), zásobování vodou; kanalizace, nakládání s odpady a sanační činnosti (E) v sasko-českém pohraničí.

Obrázek 45: Srovnání hrubé přidané hodnoty v základních cenách podle odvětví

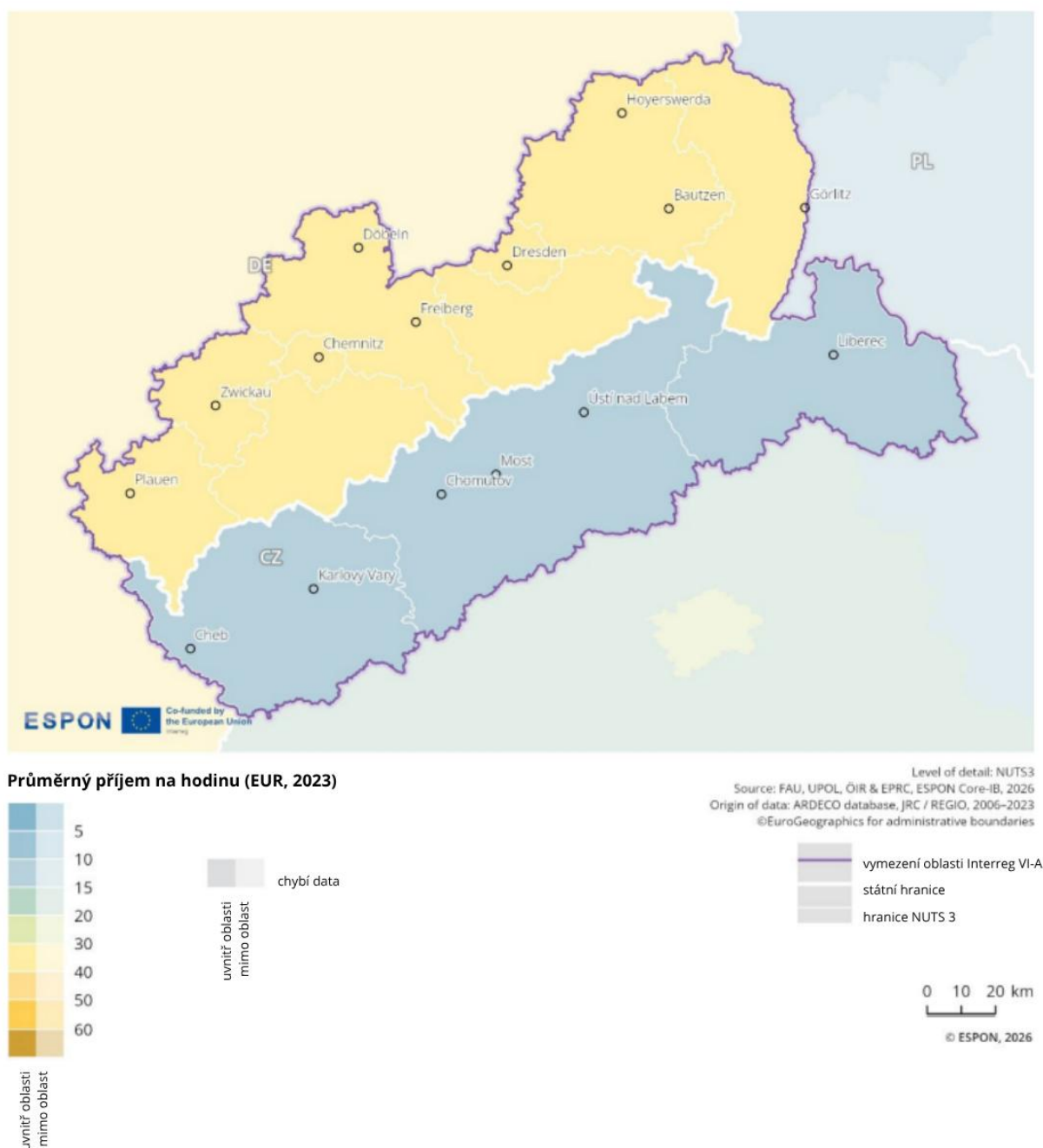


Nominální odměna za odpracovanou hodinu

Obrázek 46 ukazuje průměrné hodnoty „odměny za odpracovanou hodinu“ (tj. podílu celkové odměny zaměstnanců a celkového počtu hodin odpracovaných těmito zaměstnanci).

V roce 2023 se nominální odměna za odpracovanou hodinu v oblasti Interreg Sasko-Česko jevila jako poměrně nerovnoměrně rozložená. V saském pohraničí se průměrný hodinový příjem pohyboval mezi 30 a 40 €, v českém pohraničí 10 a 15 €. Pro kontext regionálního vzorce znázorněného na obrázku je třeba poznamenat, že celostátní průměrná hodinová odměna dosahovala v Německu 39,40 €, zatímco v Česku 15,80 €. Tyto přeshraniční rozdíly v odměňování mohou podporovat migraci pracovních sil z oblastí s nižšími mzdami do ekonomicky prosperujících sousedních regionů, což vytváří jak příležitosti, tak i výzvy pro místní trhy práce a sociální systémy.

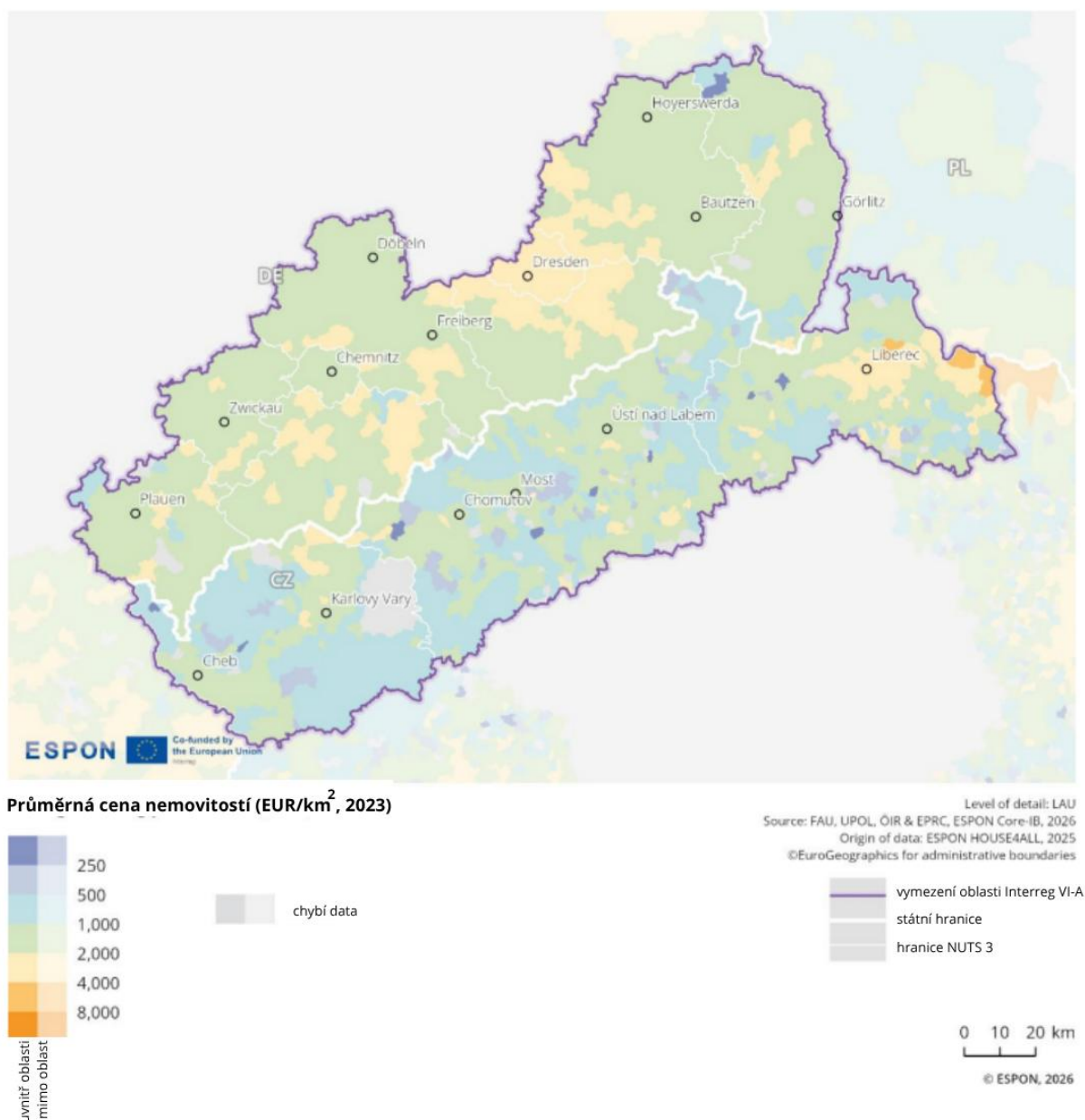
Obrázek 46: Nominální odměna za odpracovanou hodinu



Prodejní ceny inzerovaných nemovitostí

Obrázek 47 znázorňuje prodejní ceny inzerovaných nemovitostí v oblasti Interreg Sasko-Česko v roce 2025. Nižší ceny se vyskytují v jižní části oblasti, kde klesají pod 500 €/m². Průměrná inzerovaná prodejní cena v saském pohraničí se pohybuje kolem 1 679 €/m², zatímco v českém je přibližně 1 117 €/m². Průměr za celé sasko-české pohraničí je 1 337 €/m², což je méně než průměr všech sledovaných oblastí Interreg (1 900 €/m²). Průměrná cena se v českém pohraničí pohybuje od 250 do maximálně 2 000 €/m². Ceny jsou mimořádně vysoké pouze v malých oblastech kolem města Liberec, v rozmezí od 2 000 do 8 000 €/m². Ceny nemovitostí v saském pohraničí jsou vyšší, v rozmezí od 1 000 do maximálně 4 000 €/m² (okolí Drážďan/Dresden). Pohraničí představuje zřetelný rozdíl v průměrných prodejních cenách.

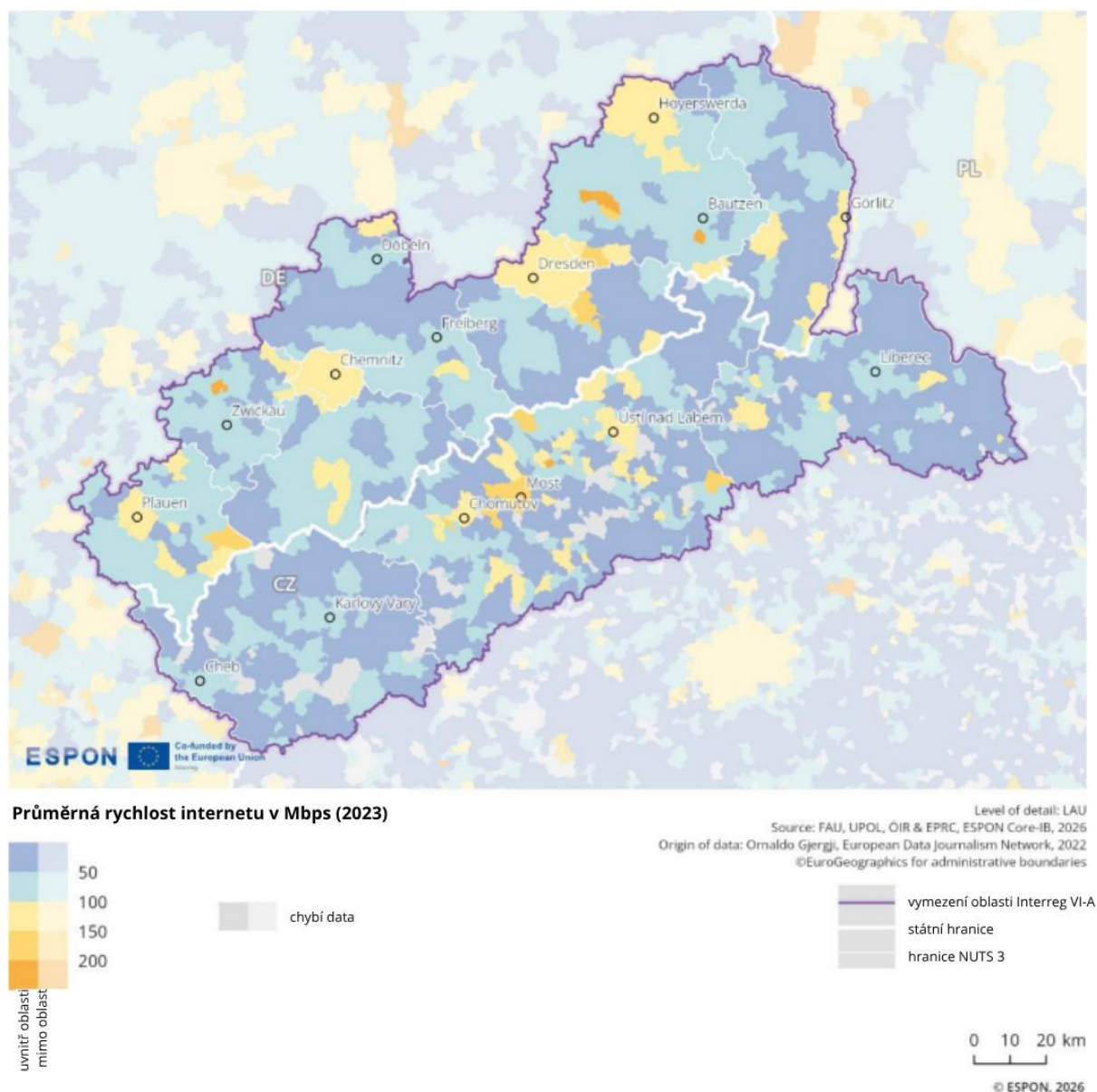
Obrázek 47: Prodejní ceny inzerovaných nemovitostí



Průměrná rychlost internetu

Obrázek 48 ukazuje průměrnou rychlost stahování na úrovni obcí. Z obrázku vyplývají významné rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi, s hodnotami v rozmezí od méně než 50 Mbps do více než 200 Mbps. Města jako Plavno (Plauen), Saská Kamenice (Chemnitz), Drážďany (Dresden), Hoyerswerda/Wojerecy, Ústí nad Labem a Most vykazují relativně vysoké průměrné rychlosti, zatímco okolní oblasti mají hodnoty výrazně nižší. To může být způsobeno vyšší návratností investic, která je obvykle spojena s projekty digitální infrastruktury v městských oblastech ve srovnání s venkovskými oblastmi. Ne všechny městské oblasti v tomto pohraničním regionu však mají vysoké rychlosti stahování, například Cvikov (Zwickau), Döbeln, Budyšín (Bautzen), Cheb, Karlovy Vary a Liberec v tomto ohledu nevynikají.

Obrázek 48: Průměrná rychlost internetu

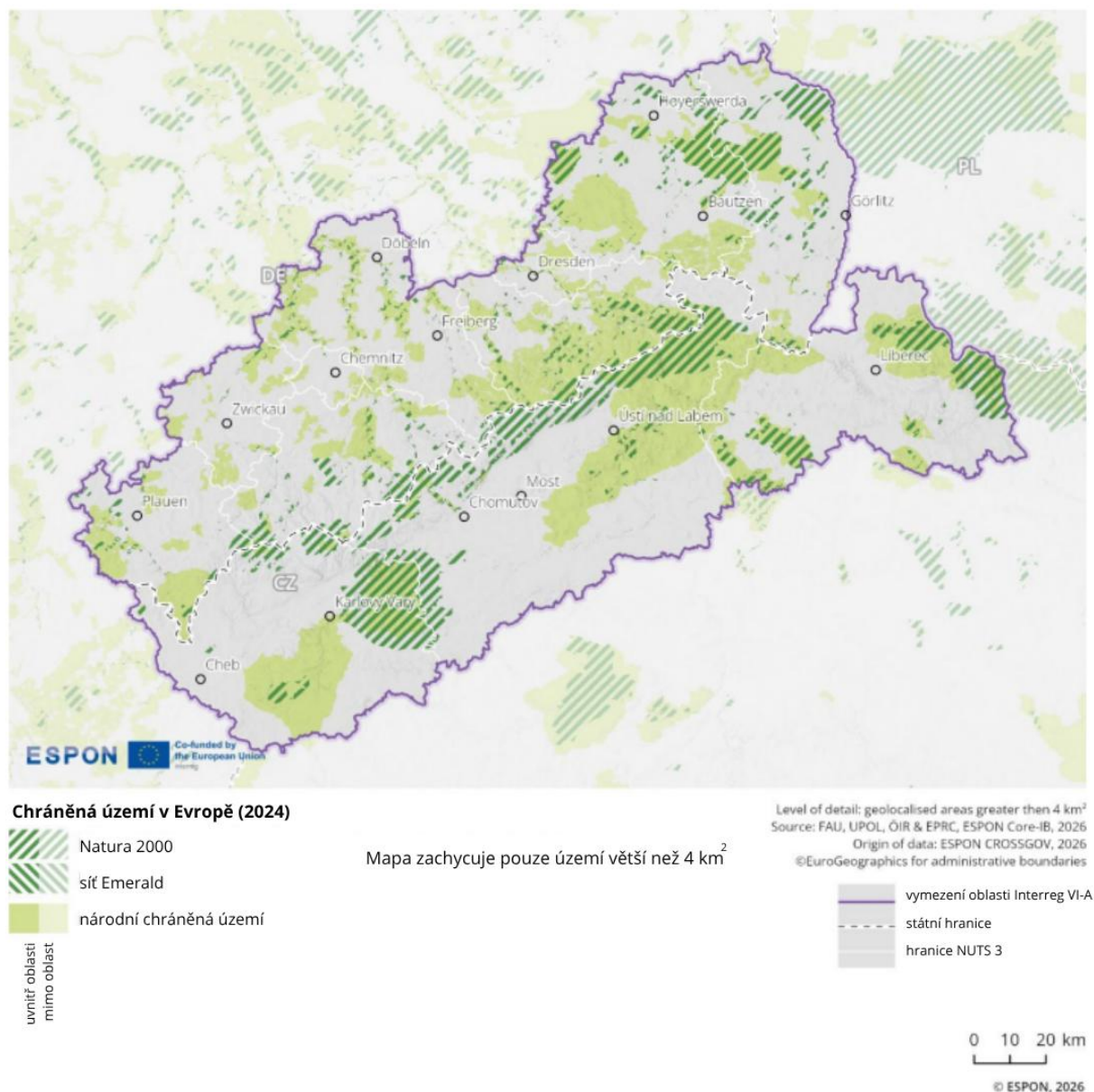


3.1.3. Environmentální aspekt

Chráněná území

Obrázek 49 znázorňuje rozložení chráněných území v roce 2024 v oblasti Interreg Sasko-Česko. Data rozlišují mezi lokalitami sítě Natura 2000, sítě Emerald a národními chráněnými územími, přičemž jsou zobrazena pouze chráněná území větší než 4 km². Chráněná území v oblasti Interreg Sasko-Česko jsou soustředěna v její střední a východní části. Největší souvislá zóna se nachází na české straně hranice, kde dochází k rozsáhlému překryvu národních chráněných území s lokalitami Natura 2000. Několik chráněných území vykazuje jasnou přeshraniční kontinuitu, zejména mezi Saskem a severními Čechami. Naproti tomu jižní část regionu poblíž Plavna (Planau) a Chebu obsahuje fragmentovanější a menší chráněná území.

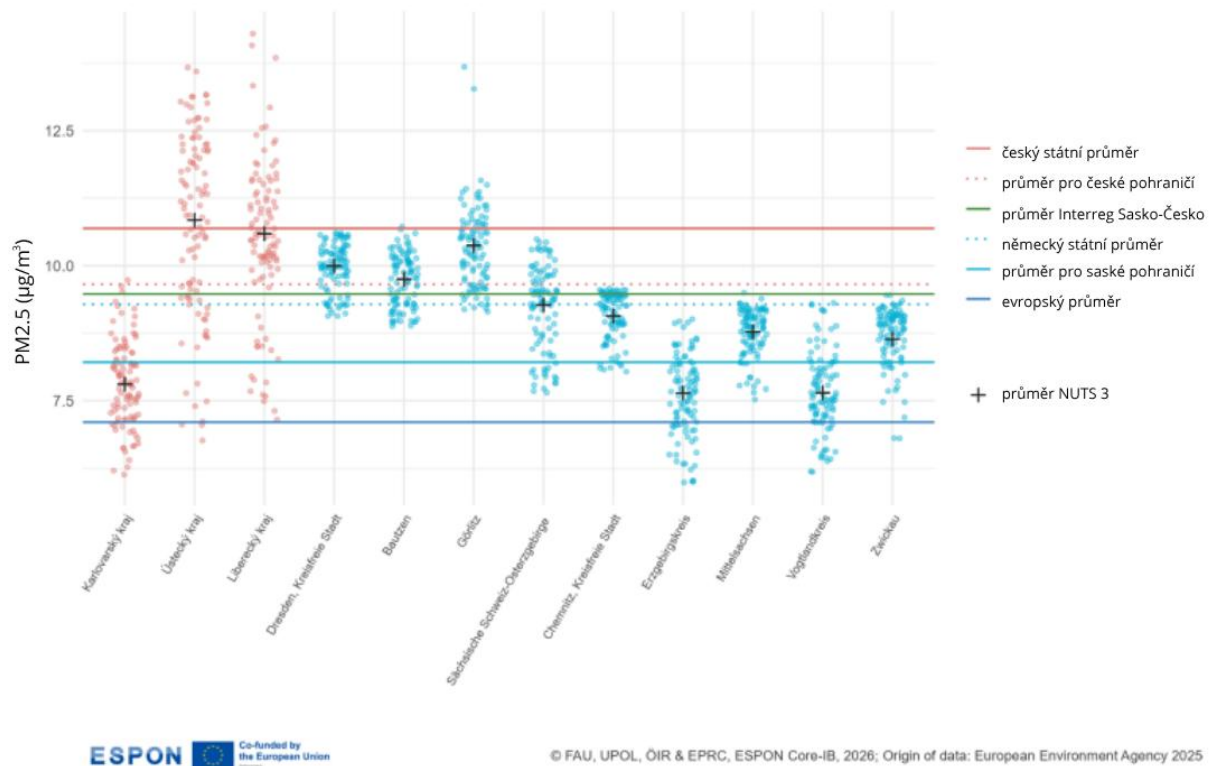
Obrázek 49: Chráněná území



Znečištění ovzduší

Obrázek 50 znázorňuje koncentrace polévatvého prachu PM_{2,5} (v µg/m³) v regionech NUTS 3 v oblasti Interreg Sasko-Česko. Hodnoty PM_{2,5} v Sasku se pohybují v širokém rozmezí. Naproti tomu jsou hodnoty v Česku konzistentnější, i když jsou v průměru vyšší než saské. Celostátní průměr v Česku je vyšší než průměr v českém pohraničí. Naopak průměr v saském pohraničí je vyšší než německý celostátní průměr. V obou zemích jsou celostátní a pohraniční průměry výrazně nad evropským průměrem. Průměr PM_{2,5} v oblasti Interreg Sasko-Česko se nachází mezi průměry saského a českého pohraničí, tj. dosahuje vyšší než saské hodnoty, ale nižší než české hodnoty.

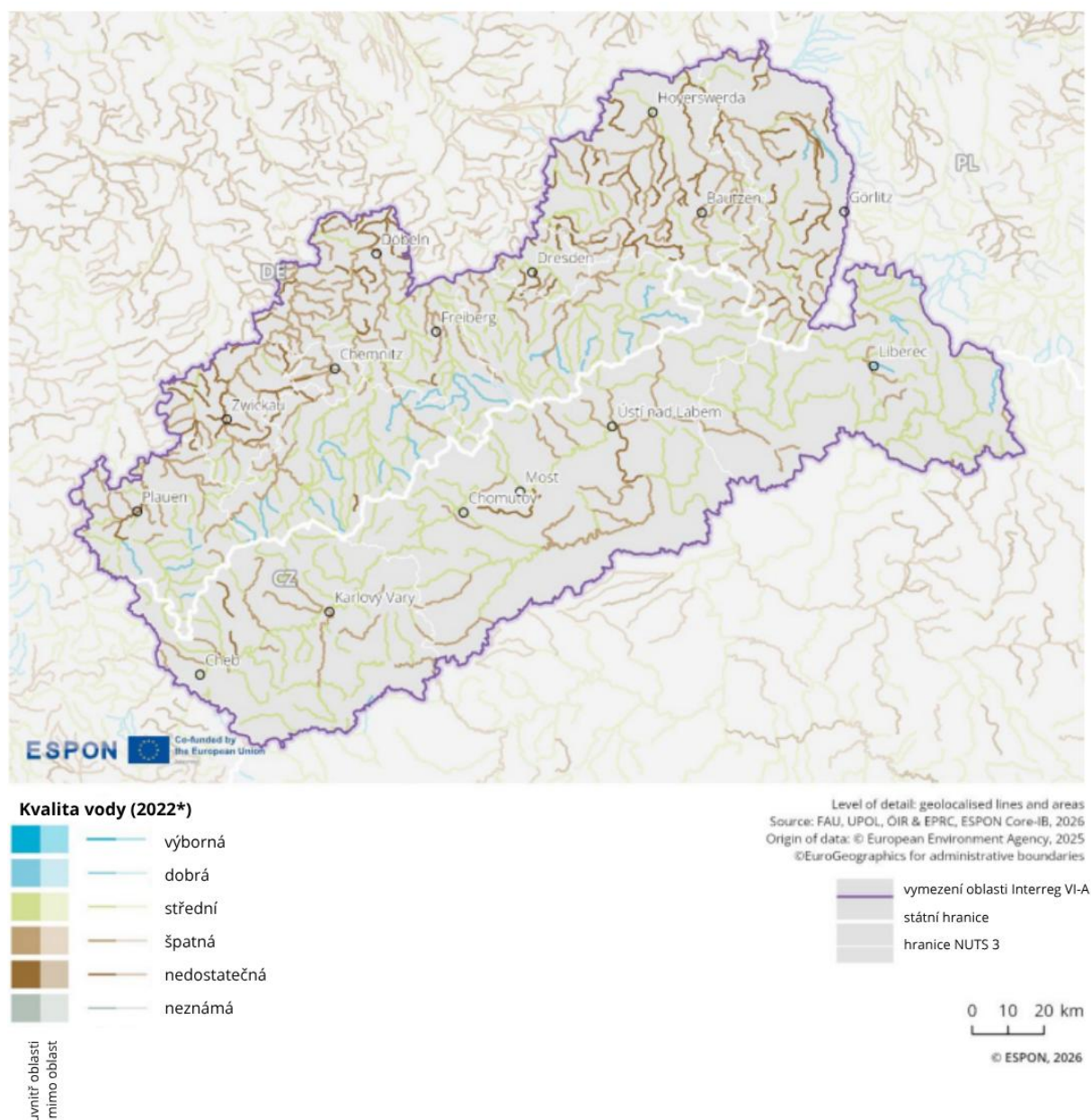
Obrázek 50: Znečištění ovzduší



Znečištění vody

Obrázek 51 znázorňuje úroveň znečištění vody v oblasti Interreg Sasko-Česko v roce 2022. V saském pohraničí byly severní vodní plochy většinou klasifikovány jako „špatné“ nebo „nedostatečné“ kvality. Řeky v okolí měst Drážďany (Dresden), Saská Kamenice (Chemnitz) a Cvikov (Zwickau) byly často kategorizovány jako „špatné“ kvality. Směrem na jih a k hranici však byla kvalita vody hodnocena jako „střední“ a „dobrá“. V českém pohraničí byly vodní plochy převážně hodnoceny jako „střední“ až „špatné“ kvality a v některých úsecích okolo měst Most a Ústí nad Labem jako kvality „nedostatečné“. Pouze několik kratších úseků bylo hodnoceno jako „dobré“ kvality.

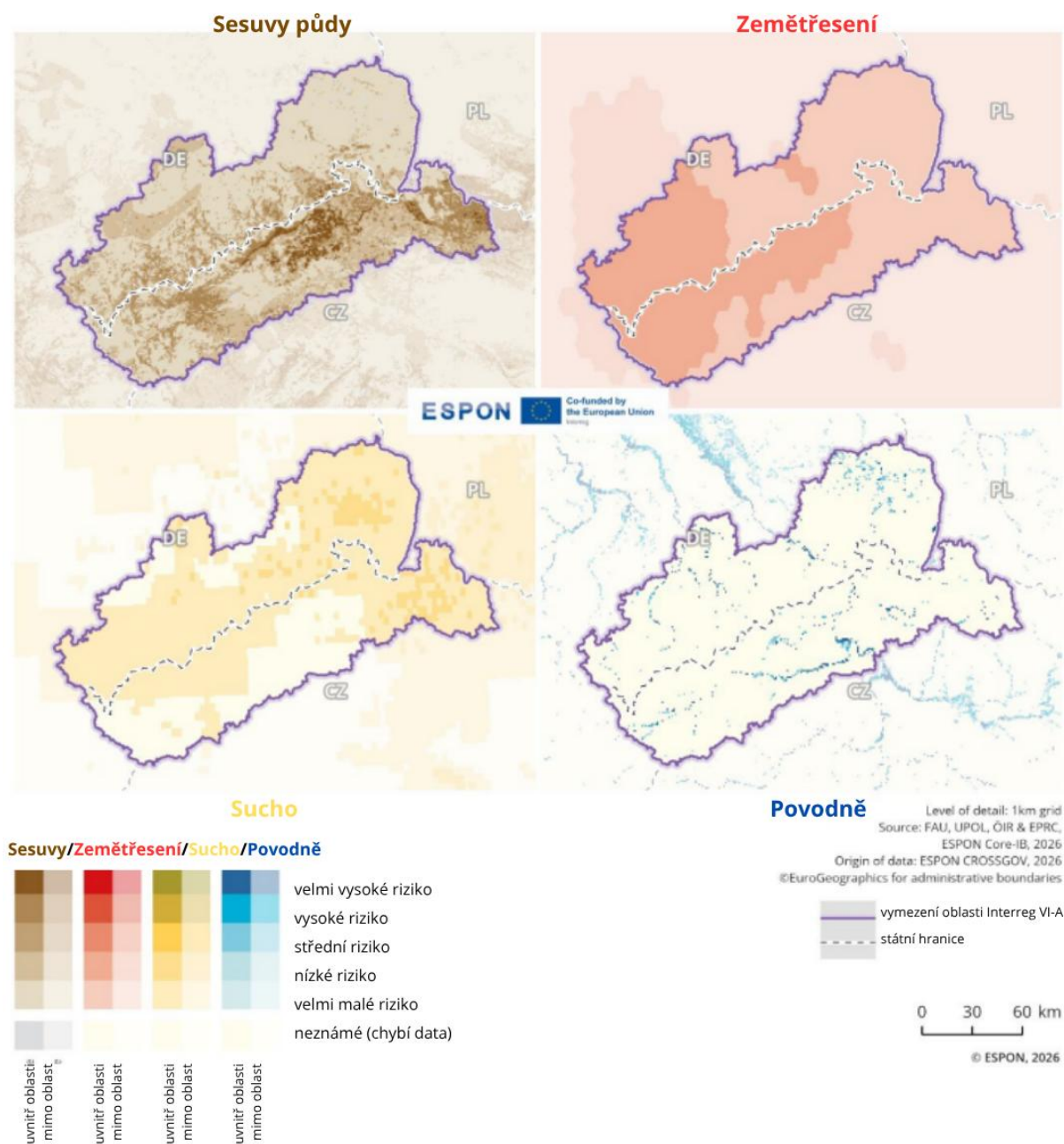
Obrázek 51: Znečištění vody



Rizika přírodních katastrof

Obrázek 52 znázorňuje prostorové rozložení přírodních rizik v oblasti Interreg Sasko-Česko a zachycuje oblasti, kde jsou rizika sdílena přes hranice států a kde rizika nemusí být nutně přeshraniční. Hlavní hrozbou přírodních katastrof jsou sesuvy půdy, přičemž velmi vysoké riziko sesuvů půdy lze pozorovat v okolí národního parku České Švýcarsko, respektive Saské Švýcarsko na německé straně. Rizika záplav jsou velmi lokální a soustředěna převážně v české části podél řeky Ohře. Riziko sucha i seismické aktivity lze popsat jako nízké a rovnoměrně rozložené v celém regionu.

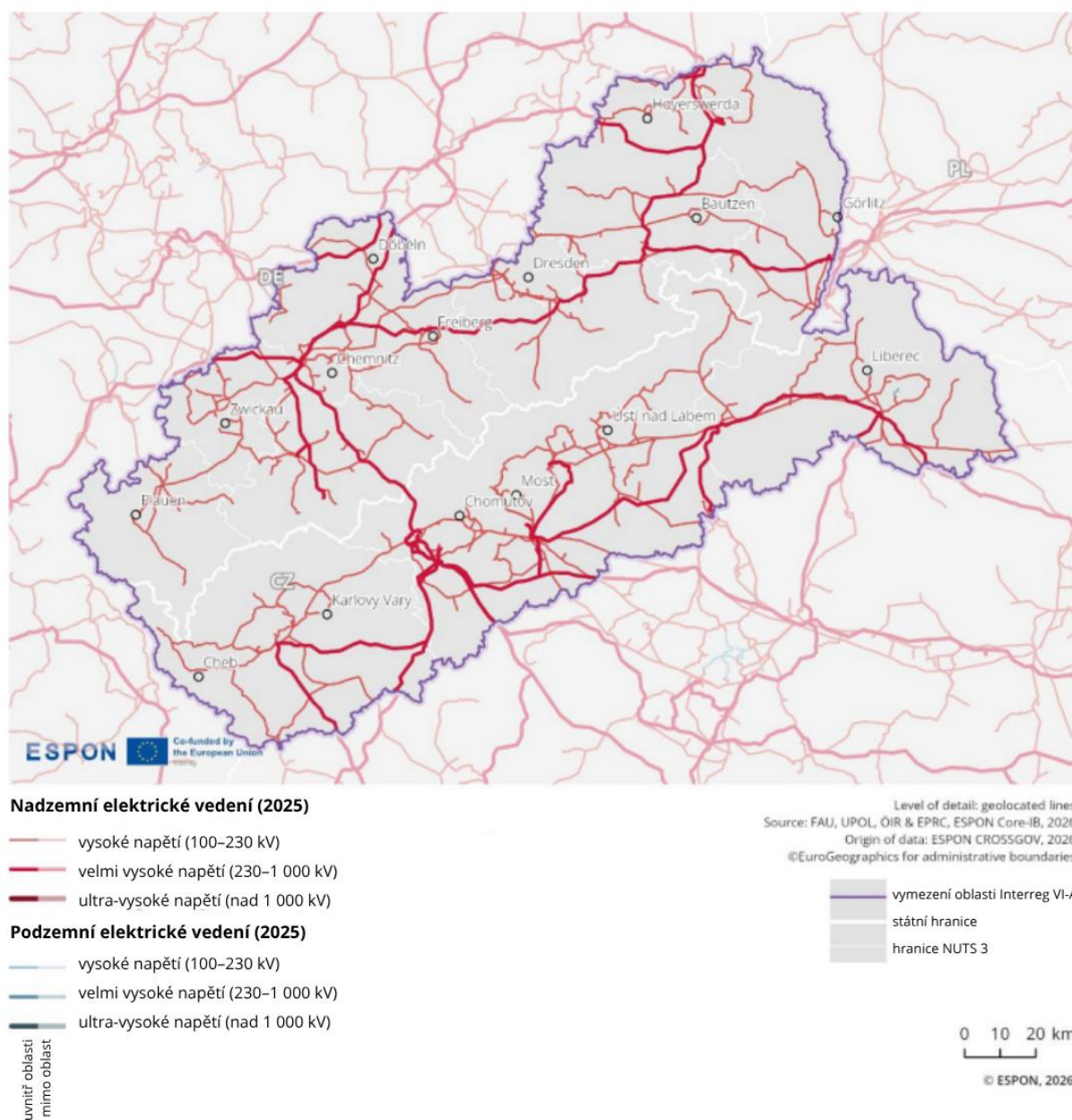
Obrázek 52: Rizika spojená s přírodními katastrofami



Elektrické vedení a energetická infrastruktura

Obrázek 53 znázorňuje rozložení elektrického vedení a kabelů v roce 2025 v oblasti Interreg Sasko-Česko. Vyplývá z něj, že infrastruktura velmi vysokého a vysokého napětí je poměrně hustá na obou stranách hranice. V Sasku vede síť velmi vysokého napětí od střední do severovýchodní části území. V Česku se rozvodná síť rozprostírá spíše do vnitrozemí. Jediným přímým spojením mezi oběma zeměmi je vedení velmi vysokého napětí, které protíná hranici přibližně na jihovýchodě od města Saská Kamenice (Chemnitz). Síť velmi vysokého napětí je doplněna dalšími sítěmi vysokého napětí v obou zemích.

Obrázek 53: Elektrické vedení a energetická infrastruktura



Elektrárny

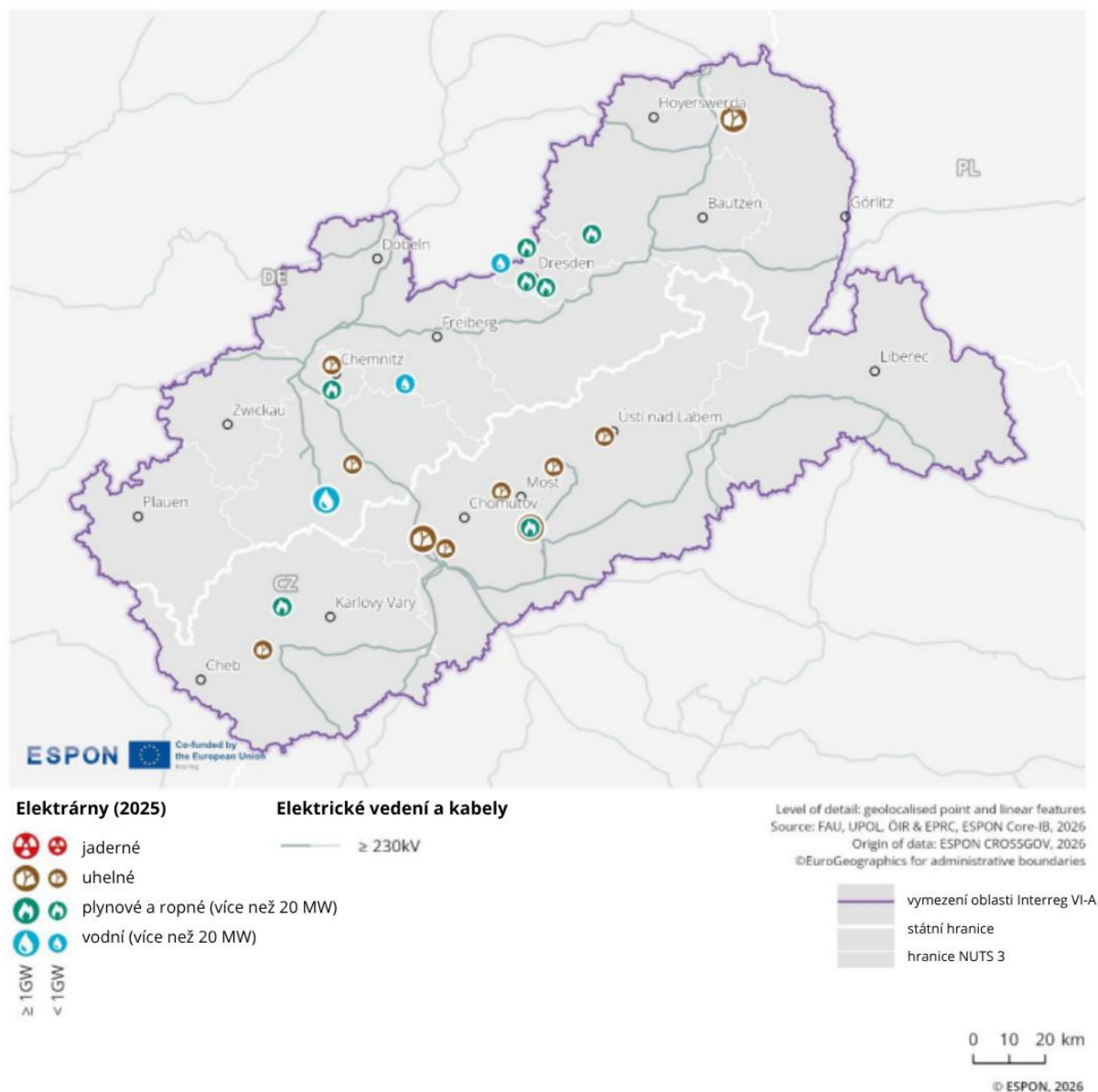
V oblasti Interreg Sasko-Česko se nachází celkem 21 elektráren, přičemž nejběžnějším typem jsou uhelné elektrárny (viz Tabulka 3).

Tabulka 3: Počet a typ elektráren

Typ elektrárny	Méně než 1 GW	Více než 1 GW
Jaderná elektrárna	-	-
Uhelná elektrárna	8	2
Ropná a plynová elektrárna	8	-
Vodní elektrárna	2	1

Obrázek 54 ukazuje, že v Česku se nachází 7 uhelných elektráren, z nichž 2 jsou elektrárny s vysokým výkonem, zatímco zbývající 3 se nacházejí v Německu. Druhou nejčastější kategorií jsou plynové a ropné elektrárny, přičemž 2 se nacházejí v českém pohraničí, ostatní v pohraničí saském. Ve sledované oblasti se nacházejí také 3 vodní elektrárny, všechny v Sasku, z nichž jedna je kategorie s vysokým výkonem (v blízkosti hranic, jižně od Saské Kamenice/Chemnitz). Žádná jaderná elektrárna se v oblasti nenachází.

Obrázek 54: Infrastruktura elektráren

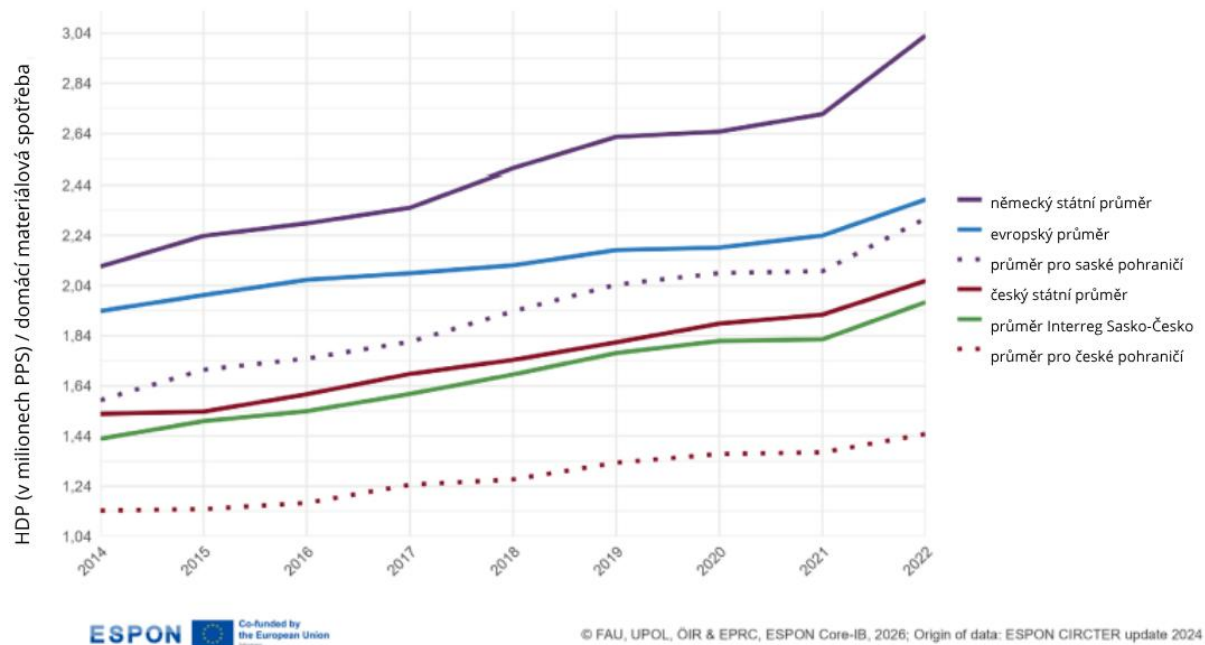


Produktivita zdrojů

Obrázek 55 znázorňuje vývoj HDP na jednotku domácí spotřeby materiálů v milionech PPS/DMC (standardy kupní síly na domácí spotřebu materiálů) v letech 2014 a 2022. Nejvyšší čarou je v grafu znázorněn německý celostátní průměr produktivity zdrojů, který představuje nárůst za dané období z přibližně 2,14 na zhruba 3,04 milionu PPS/DMC. Průměr saského pohraničí sledoval v daném období podobný trend, avšak zůstával výrazně nižší, v roce 2022 dosáhl přibližně 2,34 milionu PPS/DMC. Český celostátní průměr rovněž vykazoval vzestupný trend, ale zůstával výrazně pod německým celostátním i evropským průměrem, přičemž byl po celou sledovanou dobu mírně nad průměrem

českého pohraničí. Průměr českého pohraničí sledoval podobný vzestupný trend, ale na nižších úrovních. Evropský průměr byl výrazně pod německým celostátním průměrem, ale dosahoval vyšších hodnot než saské pohraničí a celkově Česká republika. Průměr pro oblast Interreg Sasko-Česko představoval kombinovaný průměr vyšších hodnot za saské pohraničí a nižších hodnot za české pohraničí, přičemž v roce 2022 dosáhl přibližně 1,94 milionu PPS/DMC.

Obrázek 55: Produktivita zdrojů

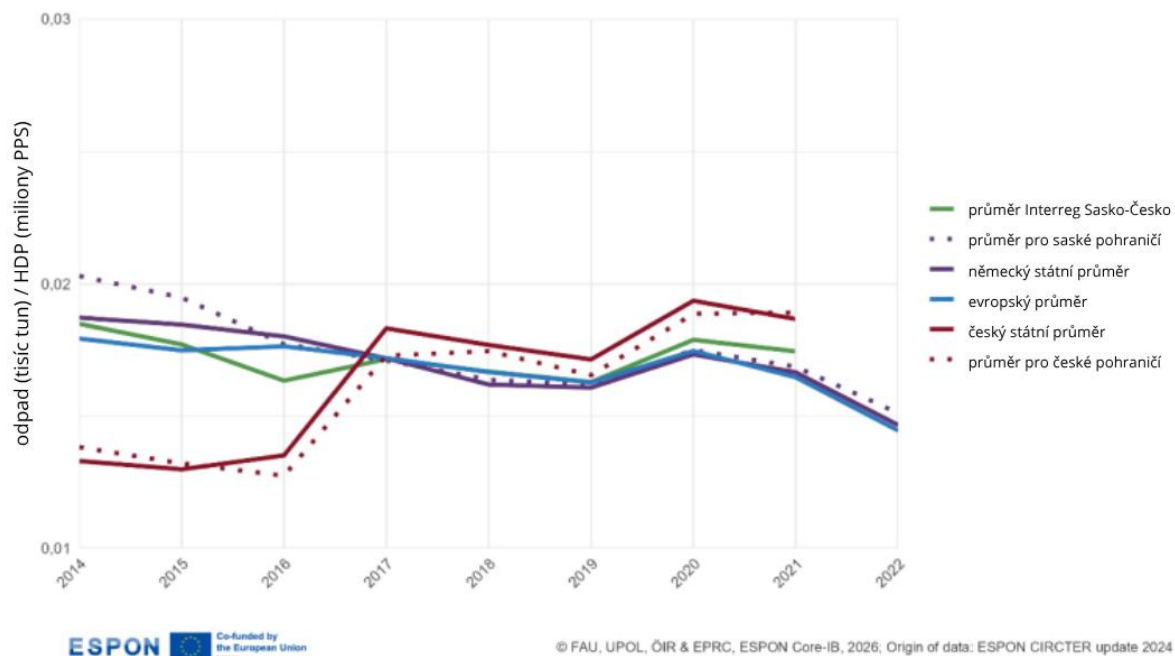


Produkce odpadu na HDP

Obrázek 56 znázorňuje trend produkce odpadu v poměru k ekonomickému výkonu, měřenému v tunách odpadu na milion PPS (standard kupní síly) HDP v letech 2014 až 2022 v oblasti Interreg Sasko-Česko. Z obrázku vyplývá, že hodnoty za celé Německo i saské pohraničí vykazovaly stabilní klesající trend, přičemž v roce dosáhly hodnoty přibližně 0,015 tuny odpadu na milion PPS. Průměr v saském pohraničí byl po celé období mírně vyšší než německý celostátní průměr.

Český celostátní průměr a průměr v českém pohraničí byl v roce 2014 na nižší úrovni než německý, ale mezi roky 2016 a 2017 prudce vzrostl a až do roku 2021 dosahoval vyšší úrovně. Průměr v českém pohraničí zůstával po celé období mírně nad celostátním průměrem. Evropský průměr postupně klesal z přibližně 0,018 v roce 2014 na přibližně 0,015 tuny odpadu na milion PPS v roce 2022, přičemž průměr za sasko-české pohraničí do značné míry sledoval stejný trend. Hodnoty za celé Německo i saské pohraničí se po většinu období blížily průměru EU nebo byly mírně nad ním. Hodnoty Česka byly do roku 2016 výrazně pod průměrem EU, od roku 2017 ho již převyšovaly. Kombinovaný průměr hodnot za oblast Interreg Sasko-Česko stabilně klesal na hodnotu přibližně 0,015 tuny odpadu na milion PPS v roce 2022, i když s určitými výkyvy.

Obrázek 56: Produkce odpadu na HDP



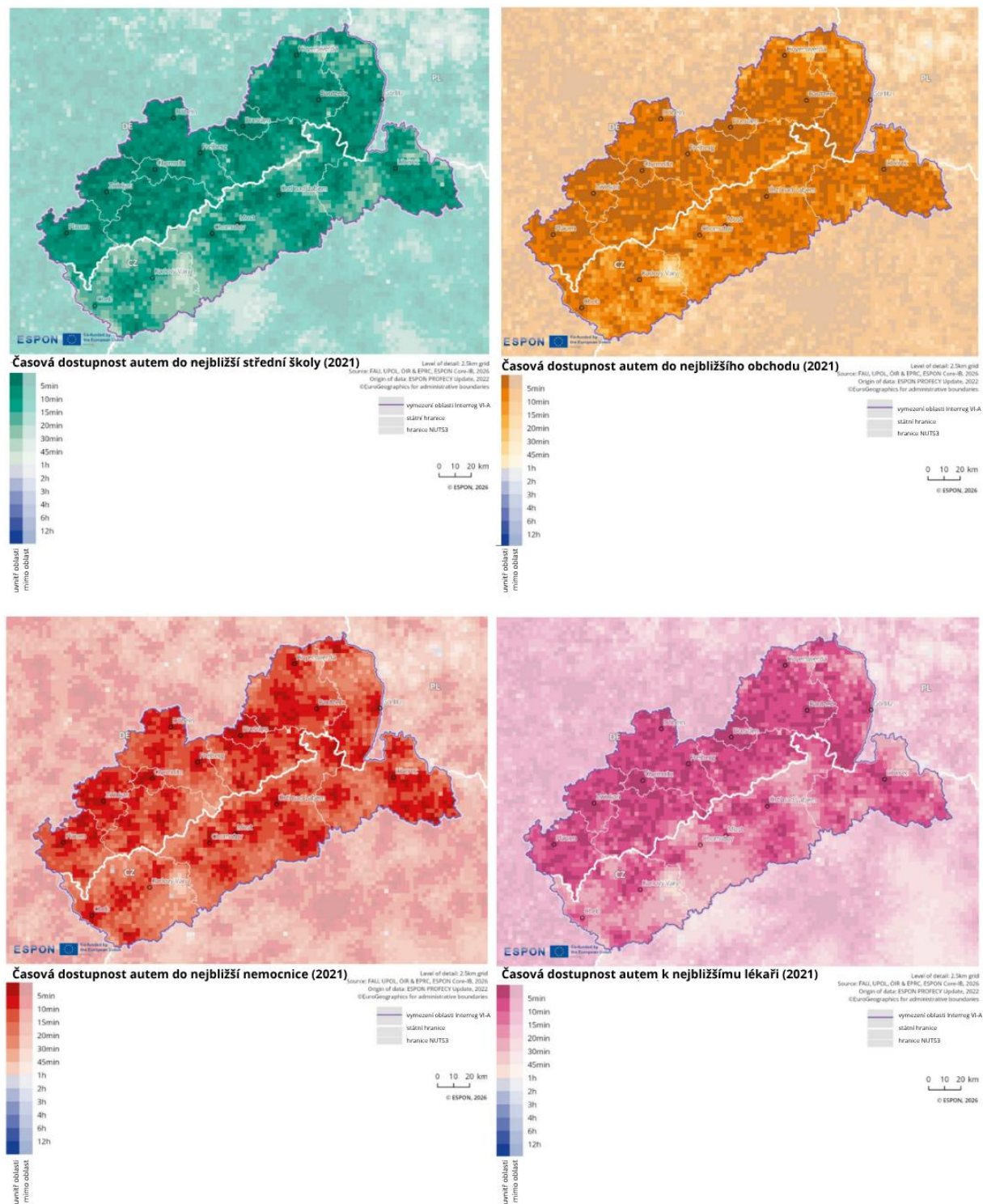
3.1.4. Socioekonomický aspekt

Přenocování v cestovním ruchu

Obrázek 57 ukazuje počet přenocování na obyvatele v ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v roce 2023. Zahrnuje hotely, rekreační a další krátkodobé ubytování, stejně jako kempy a parky pro karavany a přívěsy.

V Česku překročil 10 nocí na obyvatele pouze Karlovarský kraj. Na německé straně byly hodnoty nižší, pod 5 nocí na obyvatele, výjimku tvořil pouze městský obvod Drážďany (Dresden, Kreisfreie Stadt) a Saské Švýcarsko-Východní Krušné hory (Sächsische Schweiz-Osterzgebirge), kde byly hodnoty až 10 nocí na obyvatele. Z hlediska celkového počtu přenocování za tříleté období byly na české straně nejvýznamnější tyto turistické regiony: Karlovarský kraj (cca 5,1 milionu), Liberecký kraj (cca 3,3 milionu) a Ústecký kraj (cca 1,6 milionu). Sousední německé regiony s nejvyšším absolutním počtem přenocování byly městský obvod Drážďany (Dresden, Kreisfreie Stadt, cca 4,4 milionu) a Saské Švýcarsko-Východní Krušné hory (cca 1,8 milionu).

Obrázek 58: Dostupnost do středních škol, obchodů s potravinami, nemocnic a k lékařům



3.1.5. Aspekt správy a řízení

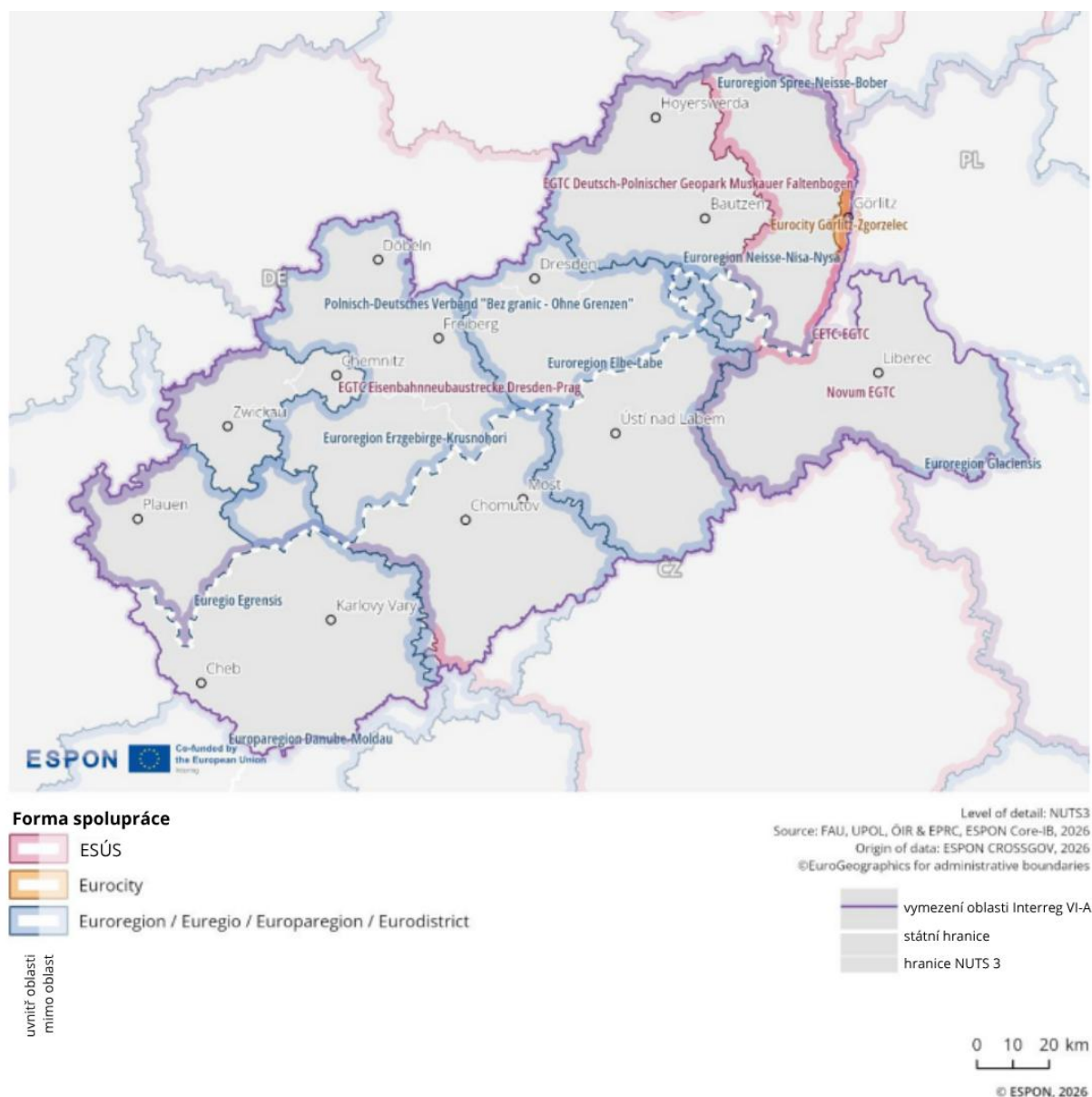
Tato sekce se zabývá přeshraniční správou oblasti Interreg Sasko-Česko. V této oblasti probíhá intenzivní a aktivní přeshraniční výměna a spolupráce, z velké části iniciovaná samotnými pohraničními oblastmi, např. prostřednictvím „euroregionů“. V oblasti Interreg Sasko-Česko existuje také několik národních sektorových strategií, například v oblasti cestovního ruchu, kvalifikovaných pracovních sil, inovací a digitalizace. Přeshraniční strategie jsou zavedeny v oblasti hornické kultury v regionu

Krušnohoří / Erzgebirge a v rámci společného turistického regionu Saské a České Švýcarsko. Kromě regionálních partnerství existuje řada partnerství mezi saskými a českými městy a obcemi. Spolupráce se zaměřuje také na společné výzvy spojené se změnou klimatu, přičemž klíčovým zaměřením environmentální politiky je ochrana před povodněmi. V tomto směru bylo uzavřeno 6 přeshraničních dohod o řízení rizik a krizových situací. Vzhledem k přeshraničním povodím řek je nezbytná koordinovaná činnost všech dotčených stran. Úzká přeshraniční spolupráce mezi Spolkovou republikou Německo a Českou republikou v povodí Labe funguje již po mnoho let v rámci Mezinárodní komise pro ochranu Labe (MKOL / ICPE) a v rámci Česko-německé komise pro hraniční vody.

Přeshraniční struktury správy a řízení

Obrázek 59 ukazuje různé typy institucionalizované spolupráce. Tyto struktury správy fungují buď jako přeshraniční subjekty, nebo sdružují zúčastněné strany z přeshraničního regionu pro řešení společných témat. Mezi zahrnuté struktury správy patří Eurocities, euroregiony, Evropská seskupení pro územní spolupráci (ESÚS), přeshraniční sdružení a rady. Do analýzy nebyla zahrnuta přeshraniční spolupráce založená na projektech.

Obrázek 59: Přeshraniční struktury správy a řízení

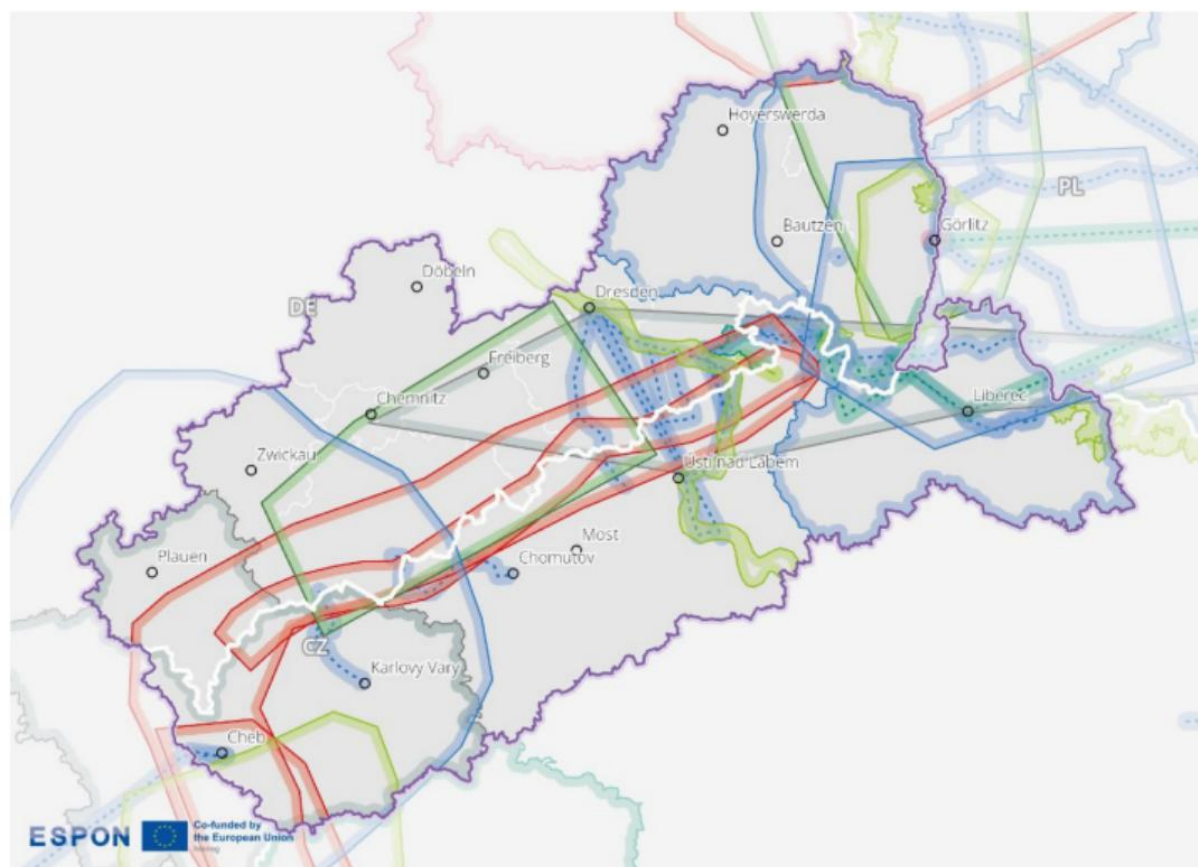


Víceúrovňová struktura správy a řízení v oblasti Interreg Sasko-Česko vykazuje široké prostorové pokrytí podél hranic. Celkově region vykazuje vysokou úroveň institucionalizované přeshraniční spolupráce. Nejrozšířenější forma spolupráce je na úrovni euroregionů.

Přeshraniční veřejné služby

Obrázek 60 znázorňuje geografický rozsah přeshraničních veřejných služeb v oblasti Sasko-Česko v roce 2022. Různé tematické oblasti jsou reprezentovány odlišnými symboly a barvami a popisují služby, jako je zvládání katastrof, zdravotnictví, doprava, vzdělávání, životní prostředí, energetika, zprostředkování zaměstnání a kultura.

Obrázek 60: Přeshraniční veřejné služby



Geografický rozsah témat přeshraničních veřejných služeb (2022)

plošný lineární charakter veřejné služby

		Zvládání katastrof
		Zdravotní péče
		Doprava
		Cestovní ruch
		Vzdělávání a výzkum
		Životní prostředí a voda
		Vytápění a energie
		Trh práce
		Kultura

uvnitř oblasti
mimo oblast

uvnitř oblasti
mimo oblast

Přeshraniční veřejné služby pokrývající více než jedno téma byly přiřazeny pouze k jednomu. Některé polygony byly navíc vyloučeny, protože byly prostorově definovány pouze přibližně a nepřesně.

Level of detail: geolocalised lines and areas
Source: FAU, UPOL, OIR & EPRC, ESPON Core-IB, 2026
Origin of data: ESPON CPS, 2022
©EuroGeographics for administrative boundaries

vymezení oblasti Interreg VI-A
 státní hranice
 hranice NUTS 3

0 10 20 km

© ESPON, 2026

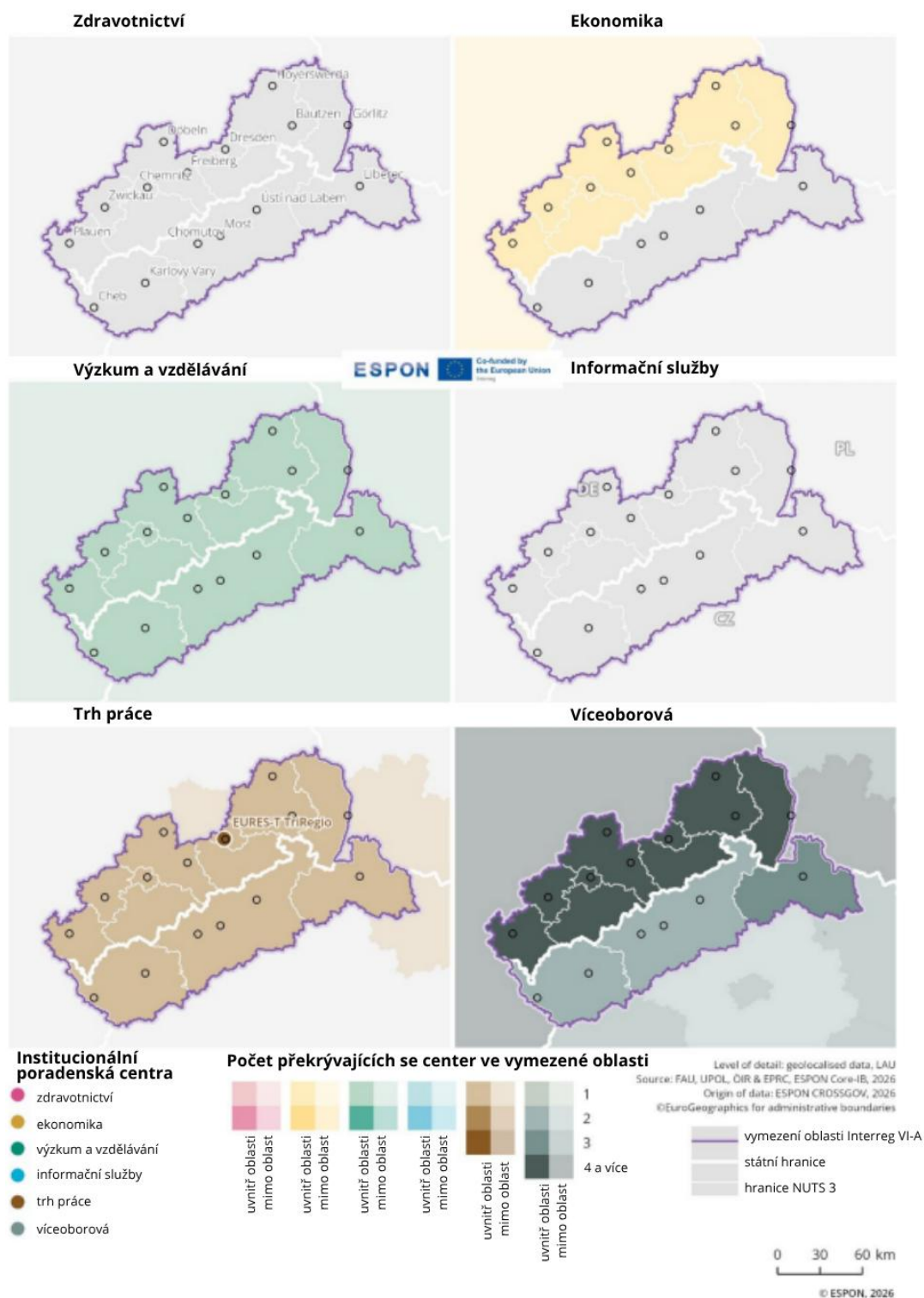
Přeshraniční veřejné služby v oblasti Interreg Sasko-Česko jsou hustě seskupeny a rozšiřují se na východ směrem k Polsku. Nejvýznamnějšími tématy jsou zvládání katastrof, doprava, vzdělávání a výzkum. Rozsáhlý koridor pro zvládání katastrof se táhne od Chebu a podél hranice až na jih od Budyšina (Bautzen). Tento koridor zahrnuje několik překrývajících se polygonů. Na severovýchodě se nachází několik dopravních spojení z oblasti Drážďan (Dresden) k hranici oblasti Interreg Sasko-Česko. Ty doplňují spojení v oblasti vzdělávání a výzkumu, která se rozprostírají z Drážďan do Liberce, stejně jako několik spojů v oblasti životního prostředí a vodního hospodářství na severovýchodě a jihozápadě a další veřejné služby ve stejných oblastech. Region zahrnuje také turistické a informační služby táhnoucí se od Drážďan (Dresden) po Cvikov (Zwickau) a překračující hranici na české straně.

Institucionalizovaná poradenská centra pro přeshraniční otázky

Obrázek 61 ukazuje umístění a typy institucionalizovaných poradenských center spolu s jejich oblastmi působnosti v přeshraničním regionu Interreg Sasko-Česko. Tato centra po celé Evropě poskytují podporu v různých oblastech, jako je zdravotnictví, ekonomika, výzkum a vzdělávání, informační služby, trh práce a víceoborové otázky. Oblasti působnosti těchto center jsou na mapě také označeny barevným stínováním. Čím intenzivnější barva, tím silnější je vliv dané konkrétní oblasti v odpovídající oblasti.

V saském pohraničí se v Drážďanech (Dresden) nachází jedno institucionalizované poradenské centrum pro ekonomickou problematiku s názvem EURES-T TriRegio. V rámci oblasti Interreg Sasko-Česko jsou v obou zemích zastoupeny víceoborové operační oblasti trhu práce, výzkumu a vzdělávání, ale existují regionální rozdíly v jejich intenzitě: jižní česká část je v tomto ohledu méně výrazná ve srovnání se zbytkem sasko-českého pohraničí. V saském pohraničí se potom nachází i centra s ekonomickými operačními oblastmi.

Obrázek 61: Institucionalizovaná přeshraniční poradenská centra



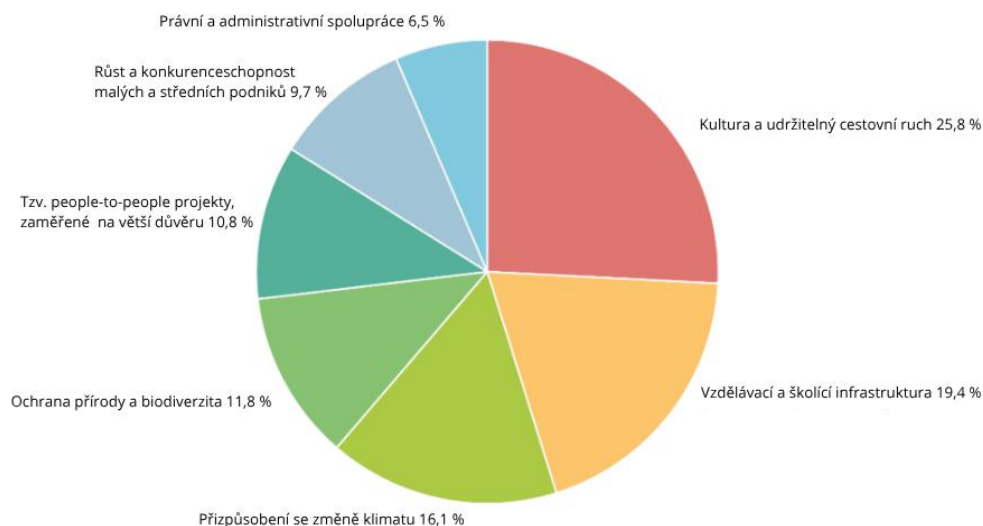
Přehled aktivit Interreg

Následující část shrnuje klíčové aktivity Interreg v programovém období 2021–2027. Zahrnuté aspekty se týkají identifikovaných rozvojových příležitostí a výzev pro oblast Interreg Sasko-Česko (viz Tabulka 4), dostupného rozpočtu a rozdělení alokací (Obrázek 62), překrývajících se programů Interreg a klíčových aspektů vyplývajících z programu. Celkový rozpočet: 190 456 212,03 €.

Tabulka 4: Interreg VI (2021–2027): Příležitosti a výzvy

Téma	Klíčové rozvojové příležitosti a výzvy identifikované pro Interreg 2021–27
Území	Dopad perifernosti od center a horských oblastí.
Poskytování služeb	Poskytování vzdělávání a odborné přípravy v klíčových oblastech, jako je zdravotnictví.
Hospodářství	- Jeden z nejprůmyslovějších regionů v Evropě. - Dobrá výzkumná infrastruktura, univerzity, výzkumné instituce a inovační centra jsou částečně propojeny přes hranice. - Cestovní ruch a zachování kulturního dědictví.
Práce a obyvatelstvo	Negativní vliv demografických změn.
Životní prostředí a klima	- Obnovitelné zdroje energie jsou na vzestupu, ale ještě nejsou dostatečně rozvinuty. - Několik závažných povodňových událostí. - Posílení operačních a výkonnostních kapacit pro řešení nebezpečných situací. - Ochrana a obnova biodiverzity.
Doprava	- Lepší propojení, koordinace a sladování dopravních služeb. - Vývoj nových řešení pro přeshraniční mobilitu a odstranění stávajících překážek.

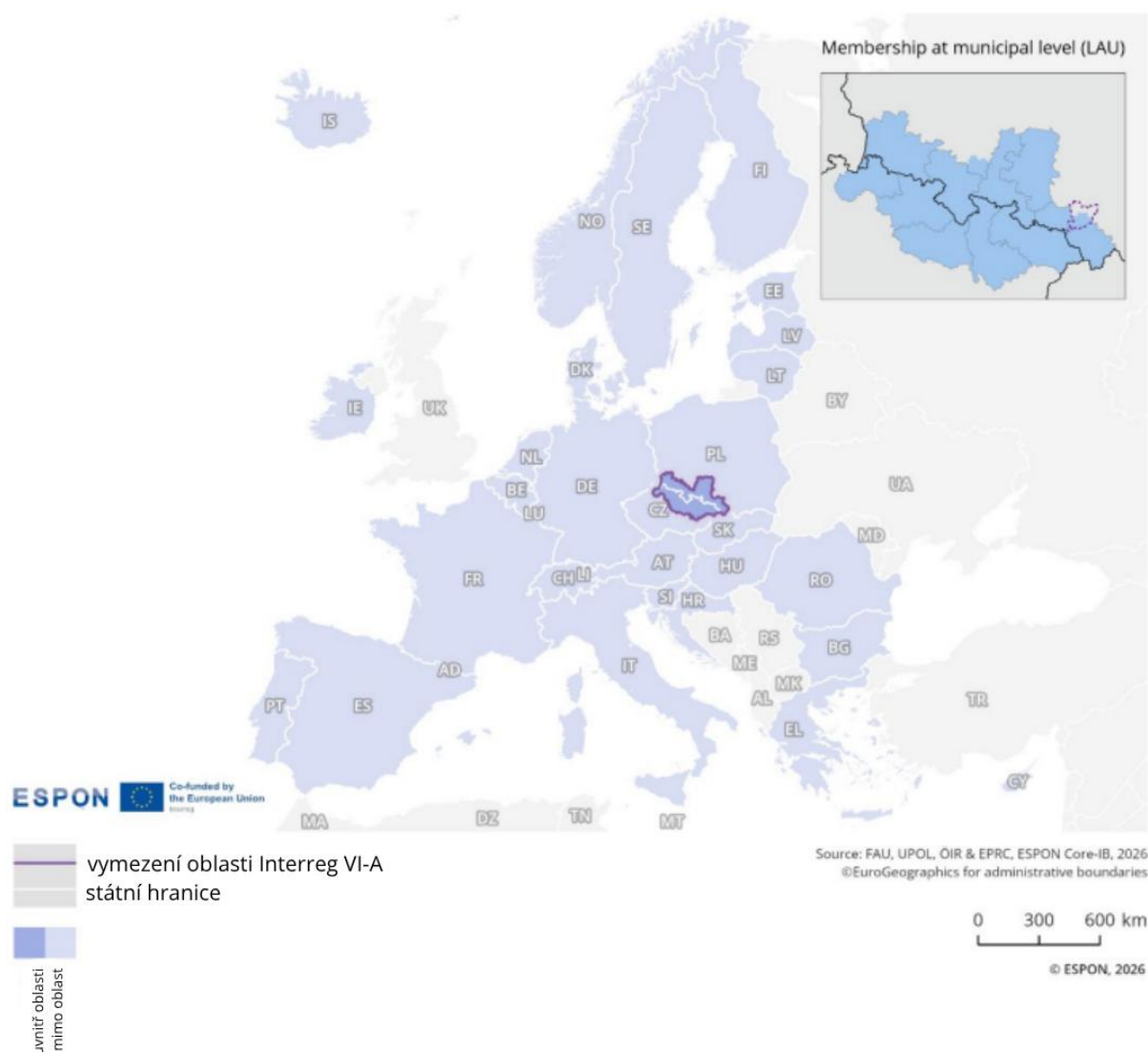
Obrázek 62: Rozdělení alokace Interreg



4. Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Česko-Polsko

Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Česko-Polsko se nachází mezi severním Českem a jižním Polskem (viz Obrázek 63). V České republice ho tvoří NUTS 3 regiony: Královéhradecký kraj, Liberecký kraj, Moravskoslezský kraj, Olomoucký kraj a Pardubický kraj. V Polsku jsou součástí tyto regiony NUTS 3: Bielski, Jeleniogórski, Nyski, Opolski, Rybnicki, Wałbrzyski a část regionu Tyski (LAU Pszczyński) a Wrocławski (LAU Strzeliński). Region NUTS 3 Wrocławski byl přitom Řídícím výborem projektu Core-IB vyloučen z perimetru použitého v tomto hraničním profilu, jelikož formálně zahrnuje v programu pouze jeden region LAU, je relativně velký a přímo sousedí s městem Vratislav (Wrocław).

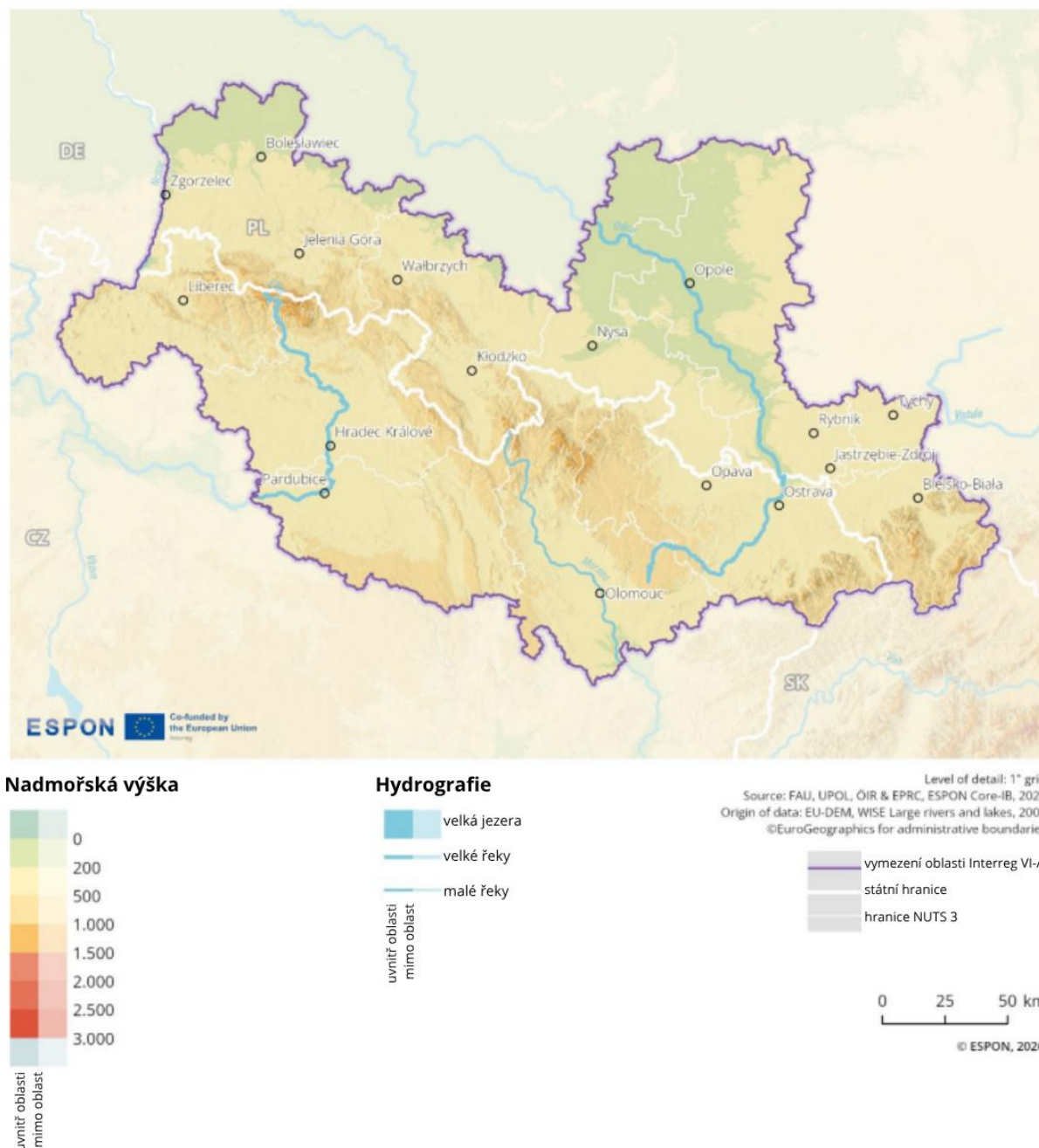
Obrázek 63: Přehledová mapa



Obrázek 64 znázorňuje geomorfologické rysy a hranice oblasti Interreg Česko-Polsko. Hraniční oblast o rozloze přibližně 47 097 km² vykazuje vysoký stupeň geografické a environmentální rozmanitosti. Hranice začíná na západě u řeky Nisy a vede podél pohoří Krkonoš a Jeseníků, která jsou součástí Sudet. Ve východní části hranice klesá do níže položených podhorských a vrchovinných oblastí a postupně přechází do Slezské nížiny, zatímco její jihovýchodní část zasahuje do Karpat, zejména v regionu NUTS 3 Bielsko, kde se hornatý terén stává opět významným geomorfologickým prvkem. Tato pohraniční oblast leží mezi klíčovými městskými centry, jako je Liberec, Hradec Králové, Olomouc

a Ostrava na české straně, a Jelení Hora (Jelenia Góra), Walbrzych, Opole a Biłsko-Bělá (Bielsko-Biała) na straně polské. Tato města slouží jako regionální centra průmyslu, služeb a vzdělávání ve venkovské a horské oblasti s nižší hustotou obyvatelstva. Přírodní topografie se vyznačuje hornatým terénem, náhorními plošinami, říčními údolími (povodí Odry a Moravy) a zalesněnými oblastmi, zejména v národních parcích a chráněných zónách. Tyto prvky vytvářejí jak bariéry, tak i příležitosti pro přeshraniční propojení a ekonomickou integraci.

Obrázek 64: Geografické prvky a charakteristiky



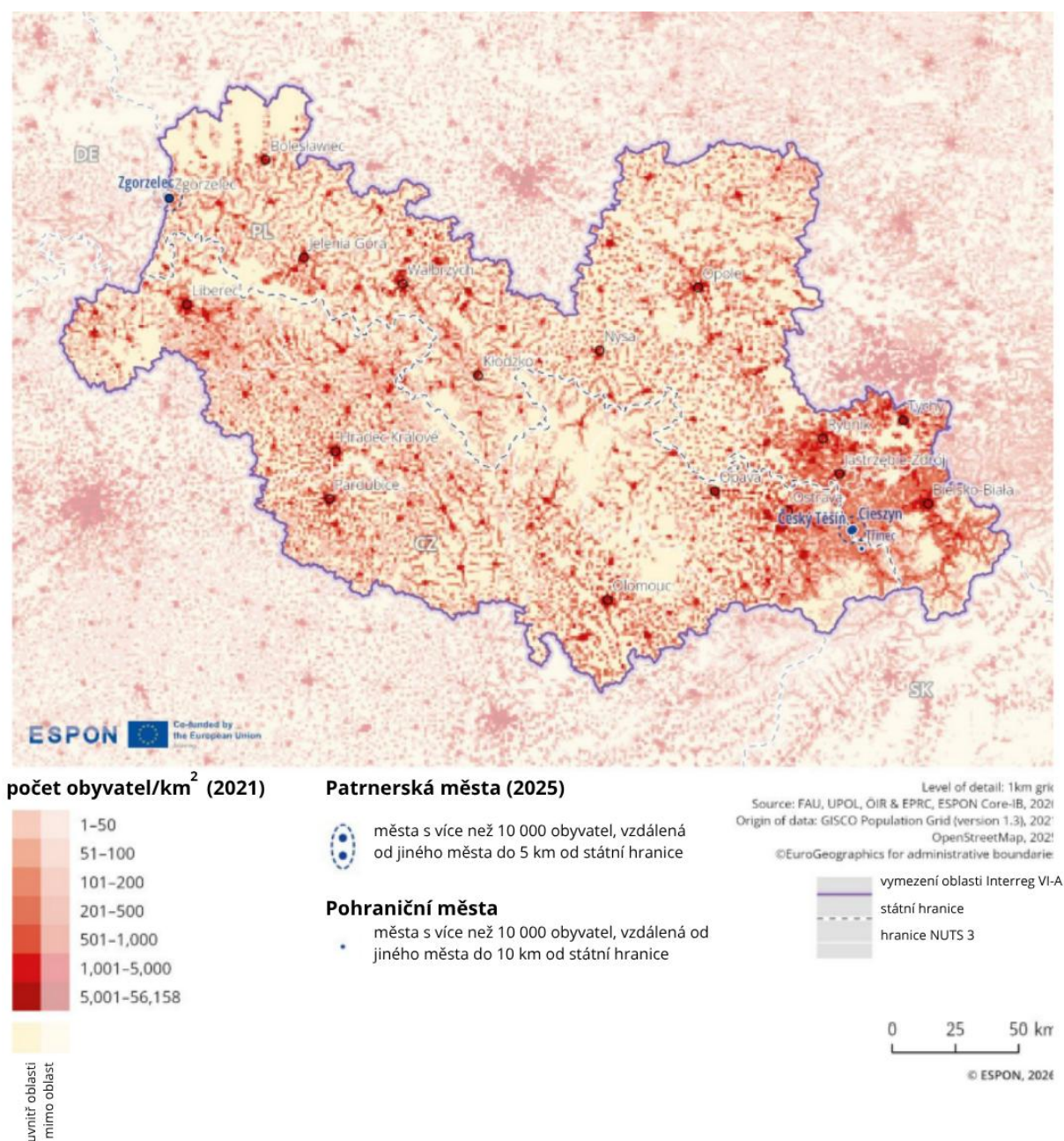
4.1. Přeshraniční analýza oblasti Interreg Česko-Polsko

4.1.1. Územní aspekt

Hustota obyvatelstva

Obrázek 65 ukazuje, že populace je v oblasti Interreg Česko-Polsko rozložena rovnoměrně. Nej hustší osídlení se nachází ve východní části, v okolí města Ostravy, a pokračuje do hustě osídlené oblasti obklopující polské město Bělsko-Bělá (Bielsko-Biala). V centrální části hranice, kde se nachází horské oblasti, hustota obyvatelstva klesá, což má za následek velmi řídké osídlené oblasti. Ve vnitrozemí leží větší česká města jako Liberec, Hradec Králové, Pardubice a Olomouc, každé s přibližně 100 000 obyvateli. Na polské straně je také několik větších měst, například Opole, Valbřich (Walbrzych), Rybník a Tychy s přibližně 100 000 obyvateli, následují města Jelení Hora (Jelenia Góra), Jastrzębie-Zdrój, Svídnice (Świdnica), Góra, Nisa (Nysa) a Boleslavec (Bolesławiec).

Obrázek 65: Hustota obyvatelstva



Oblast Interreg Česko-Polsko zahrnuje celkem 37 městských center s počtem obyvatel nad 30 000 obyvatel. Průměrná hustota obyvatelstva zde činí 140 obyvatel/km², což je více než průměr EU (který činí 109 obyvatel/km²) a také překračuje souhrnný průměr všech zkoumaných oblastí Interreg (125 obyvatel/km²). České pohraničí vykazuje průměrnou hustotu obyvatelstva přibližně 138 obyvatel/km², což je mírně nad celostátním průměrem v Česku (132 obyvatel/km²). Podobně polské pohraničí dosahuje průměrné hustoty obyvatelstva okolo 139 obyvatel/km², což překračuje celostátní průměr v Polsku (118 obyvatel/km²).

Vývoj populace (podle věkových skupin)

Počet obyvatel v oblasti Interreg činil v roce 2024 (Eurostat): 7,6 milionu obyvatel, přičemž:

- 55,7 % tvořila populace na polské straně hranic (4,2 milionu obyvatel)
- 44,3 % tvořila populace na české straně hranic (3,4 milionu obyvatel)
- Region Wałbrzyskie představoval v roce 2024 region s nejvyšší změnou populace v roce 2024 (pokles o 12,1 %)

Obrázek 66 ukazuje vývoj populace v oblasti Interreg Česko-Polsko v letech 2014 až 2024. Během tohoto období zaznamenala tato oblast pokles populace o 2,6 %, přičemž výraznější pokles byl zaznamenán na polské straně. Vývoj populace byl v česko-polském pohraničí hluboko (-2,6 %) pod evropským průměrem (+1,9 %) a také pod průměrným vývojem všech analyzovaných oblastí Interreg (+1,5 %). Zatímco české pohraničí zaznamenalo pouze mírný pokles (-0,1 %) v porovnání s průměrem za celou ČR (+3,7 %), polské pohraničí vykazovalo výraznější pokles populace (-4,4 %) oproti průměru v celém Polsku (-3,2 %). Pokud jde o vývoj jednotlivých věkových skupin ve sledované oblasti, populace ve věku 0–14 let zaznamenala mírný pokles (-0,8 %), zatímco populace v produktivním věku (15–64) vykázala prudký pokles (-10,3 %). Počet obyvatel ve věku 65 let a starších zaznamenal výrazný nárůst (29,2 %).

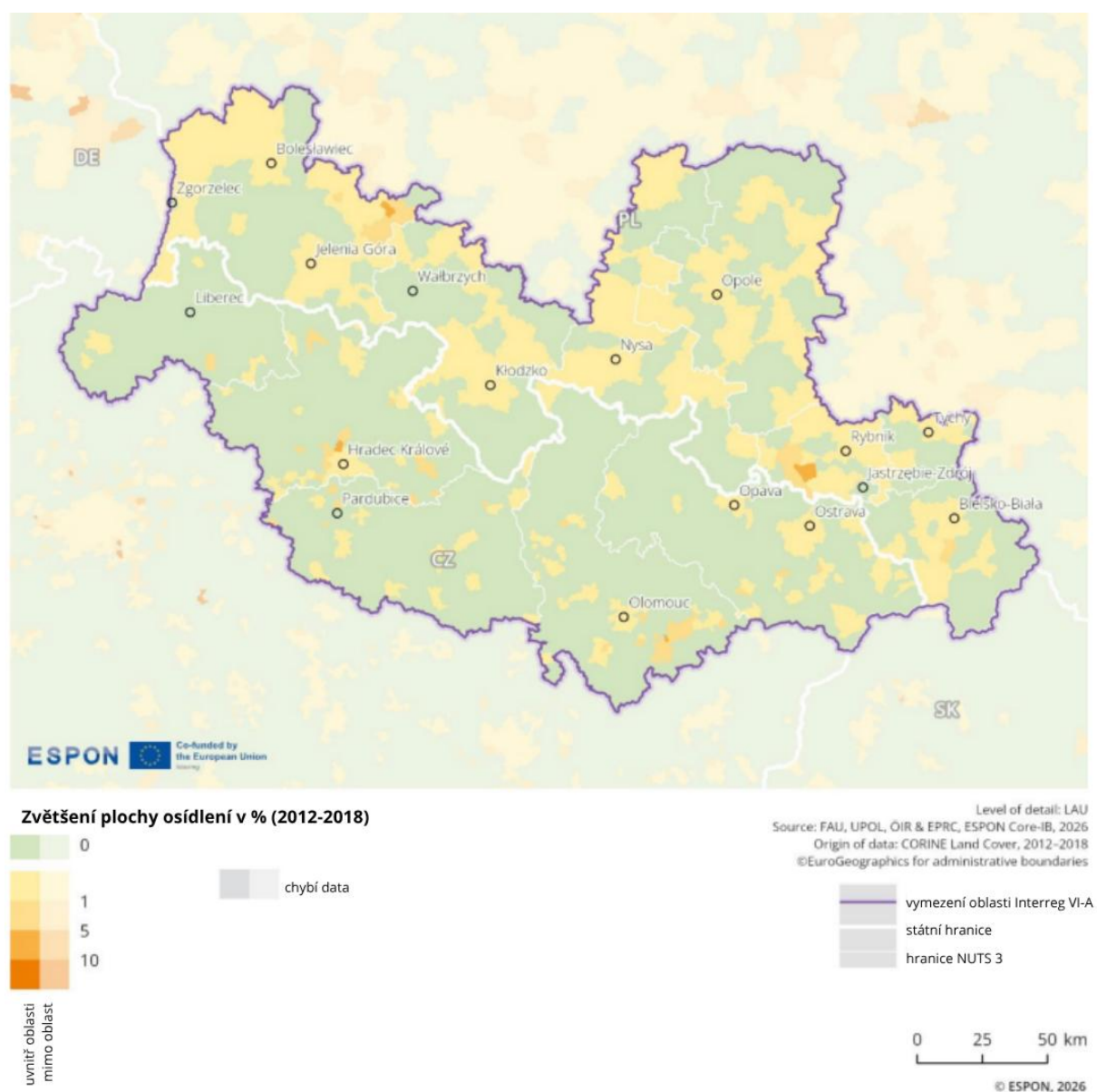
Obrázek 66: Vývoj populace (podle věkových skupin)



Změny osídlení

Obrázek 67 znázorňuje změnu v rozloze sídel na úrovni obcí v letech 2012 až 2018. Celkově obrázek ukazuje poměrně podobné vzorce změn v rozloze sídel na obou stranách česko-polské hranice. Změny jsou patrné zejména v okolí větších měst, v okolí Hradce Králové, Olomouce, Ostravy, nebo města Bílsko-Bělá (Bielsko-Biała), Nisa (Nysa), Opole, Jelení Hora (Jelenia Góra), Zhořelec (Zgorzelec) a Boleslavce (Bolesławiec). Výjimkou jsou Liberec a Valbřich (Wałbrzych), kde během sledovaného období nedošlo k významným změnám. Vysoký růst osídlených ploch je patrný v okolí Hradce Králové, Rybníku, Přerova a Javoru (Jawor). V těsné blízkosti státních hranic se osídlená plocha zvětšuje na polské straně v okolí měst, jako je Jelení Hora (Jelenia Góra), Nisa (Nysa) a Rybník. Na české straně se nárůst projevuje v okolí města Ostravy. Obrázek také odráží topografické charakteristiky pohraniční oblasti, přičemž ve strmých horských oblastech nejsou patrné téměř žádné změny v osídlených plochách.

Obrázek 67: Změny osídlení



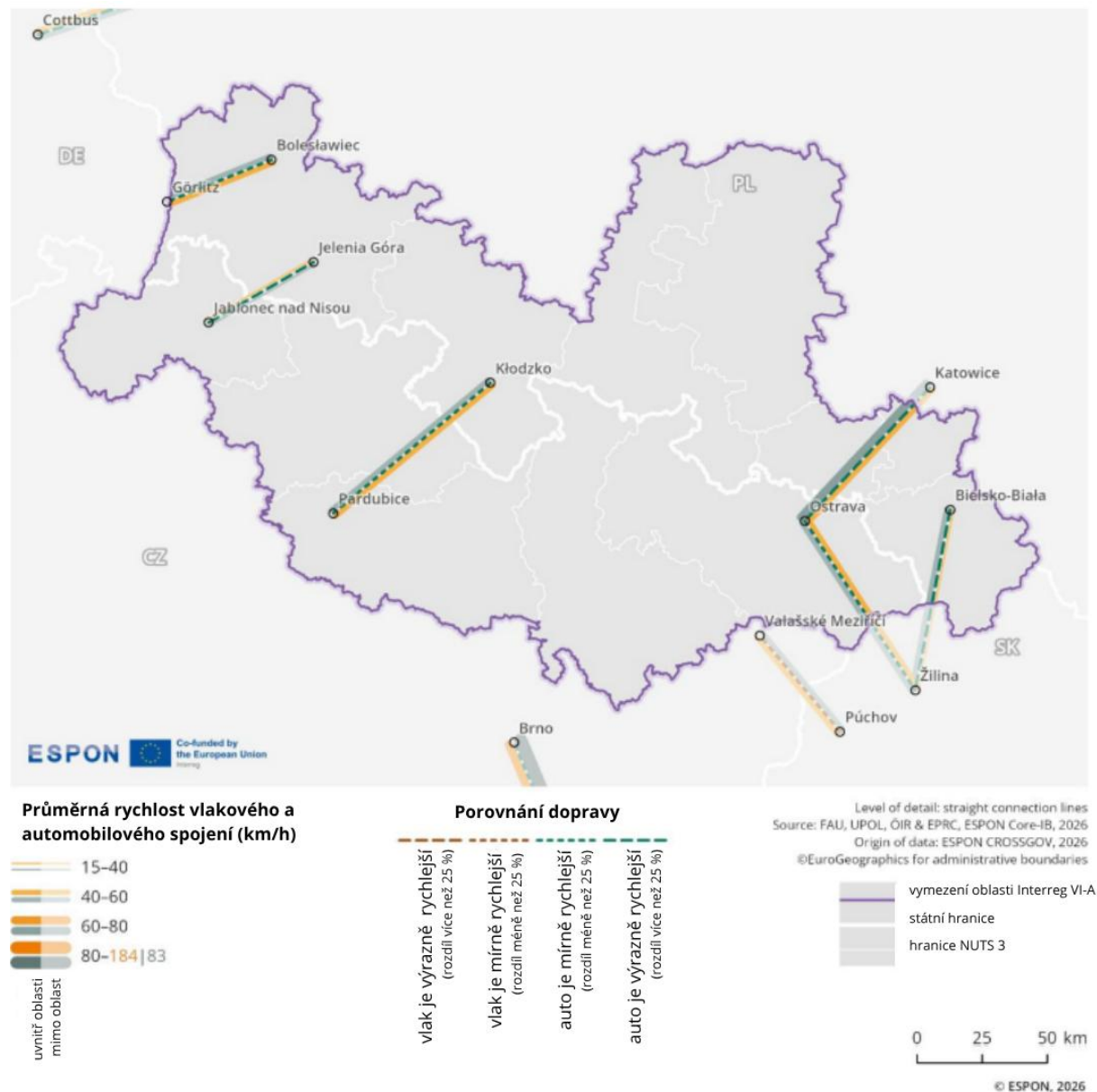
Oblast Interreg Česko-Polsko obecně vykazuje dynamický rozvoj sídel, proto je zapotřebí integrovaný přístup k územnímu rozvoji, který by měl vyvažovat různé požadavky na využívání půdy (např. bydlení,

obchod, cestovní ruch, doprava, zemědělství a ochrana přírody), což vyžaduje neustálou koordinaci a výměnu, a to i přes hranice.

Kvalita vybraných přeshraničních spojení

Přeshraniční dostupnost má vliv na přeshraniční interakce. Obrázek 68 to ilustruje pomocí mapy „časoprostoru“, která zobrazuje části evropského přehledu doby jízdy vlakem v česko-polském pohraničí. Tato vizualizace umožňuje posoudit kvalitu dopravy tím, že zvýrazňuje rozdíly mezi veřejnou dopravou (železniční) a soukromou dopravou (automobilovou). Výběr měst a zahrnutých spojení, založený na souboru kritérií uplatňovaných v celé Evropě, vychází z projektu ESPON CROSSGOV. Mezi vybraná spojení v analyzované oblasti patří Jablonec nad Nisou–Jelení Hora (Jelenia Góra) a Pardubice–Kladsko (Kłodzko). U obou těchto tras překonává cestování automobilem vlakové spojení z hlediska rychlosti. Spojení Pardubice–Kladsko (Kłodzko) nabízí také relativně rychlou možnost vlakové dopravy. Naproti tomu trasa Jablonec nad Nisou–Jelení Hora (Jelenia Góra) se vyznačuje pomalou cestovní dobou jak vlakem, tak autem, ačkoli auto je stále výrazně rychlejší než vlak.

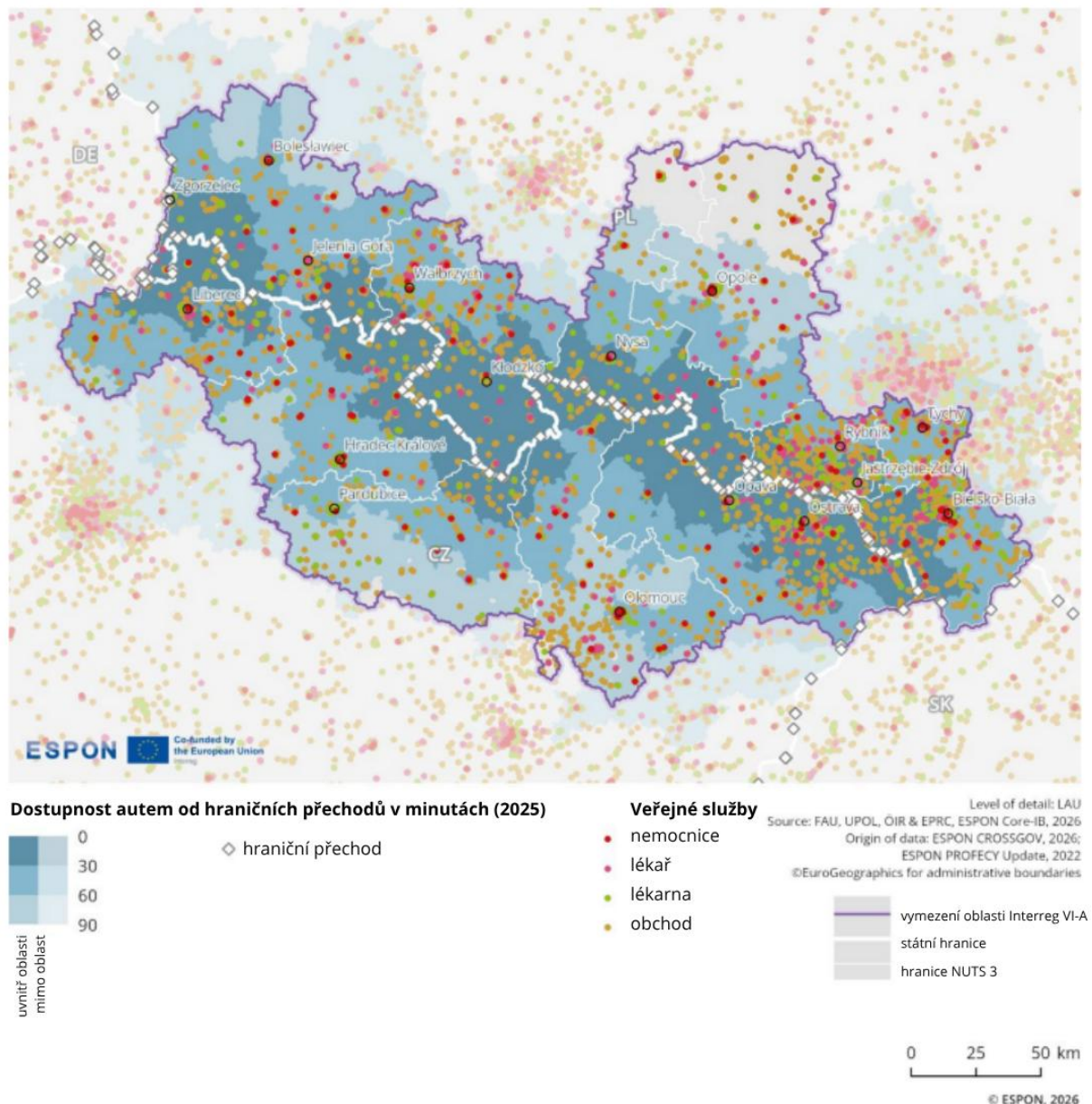
Obrázek 68: Kvalita vybraných přeshraničních spojení



Časová dostupnost od hraničních přechodů

Obrázek 69 zachycuje dostupnost v rámci oblasti Interreg Česko-Polsko v roce 2025. Vyplývá z něj, že podél celé hranice je cestovní dostupnost pod 30 minut. Výjimkou je malá část na západě, kde je dostupnost delší, až 60 minut. To vypovídá o dobrém silničním spojení. Na obou stranách hranice je většina území s dojezdem v rozmezí do 30 a 60 minut, přičemž pro české pohraničí platí, že má dostupnost maximálně 90 minut, zatímco severní části polského pohraničí mají více než 90minutovou cestovní dobu.

Obrázek 69: Časová dostupnost od hraničních přechodů



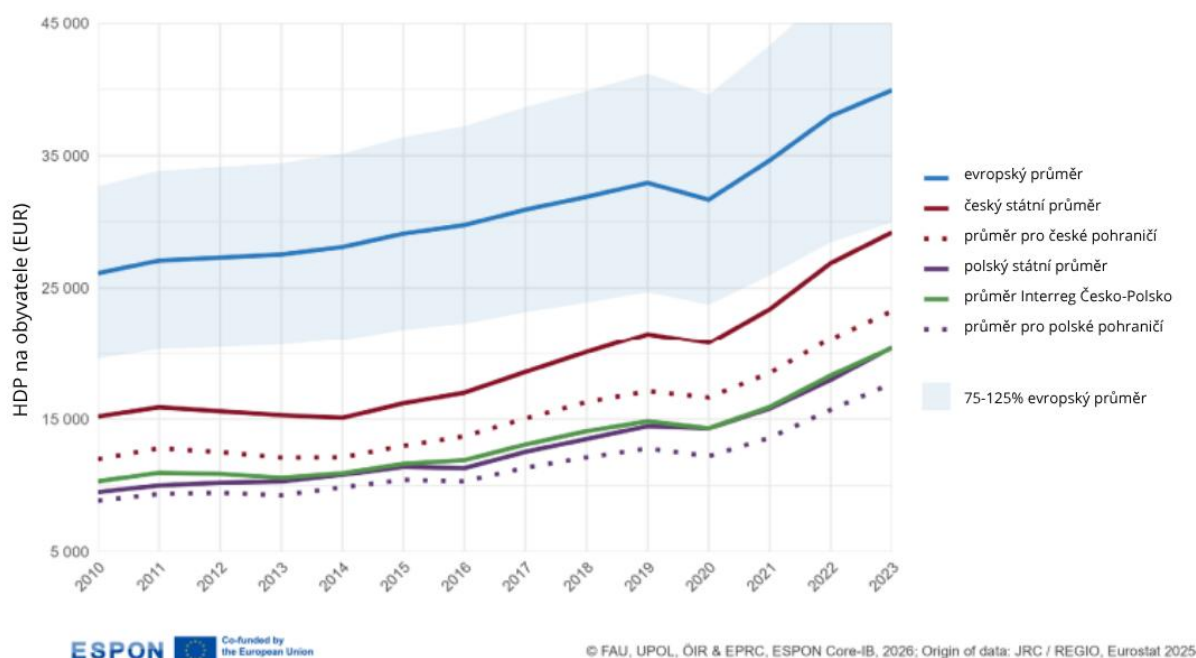
Rozložení služeb podél hranice je rovnoměrné po celé její délce s lokálními koncentracemi ve městech, jako je Liberec, Hradec Králové, Olomouc a Nisa (Nysa). Největší koncentrace služeb, včetně obchodů, nemocnic, lékařů a lékáren, se nachází ve východní části, především v okolí měst Ostrava a Biłsko-Bělá (Bielsko-Biala). Tato koncentrace služeb je většinou v dosahu 30 minut jízdy.

4.1.2. Ekonomický aspekt

Hrubý domácí produkt na obyvatele v běžných tržních cenách

Z Obrázku 70 vyplývá, že v roce 2022 bylo v oblasti Interreg Česko-Polsko dosaženo HDP na obyvatele ve výši 51,1 % průměru EU a 51,86 % průměru ostatních zkoumaných oblastí Interreg. Česko-polské pohraničí vykázalo mezi roky 2014 a 2022 nárůst HDP na obyvatele o 70,3 %, což je o 34,6 procentního bodu více než průměr EU a o 35,1 procentního bodu více než průměr všech sledovaných regionů Interreg. Jak české, tak polské pohraničí dosahovalo nižších hodnot HDP na obyvatele, než je odpovídající celostátní průměr. Růst HDP v posledních letech však byl na polské i české straně znatelně vyšší než průměr EU. Při vzájemném posouzení představovalo HDP na obyvatele v českém pohraničí 131 % HDP na obyvatele polského pohraničí.

Obrázek 70: Hrubý domácí produkt na obyvatele v běžných tržních cenách

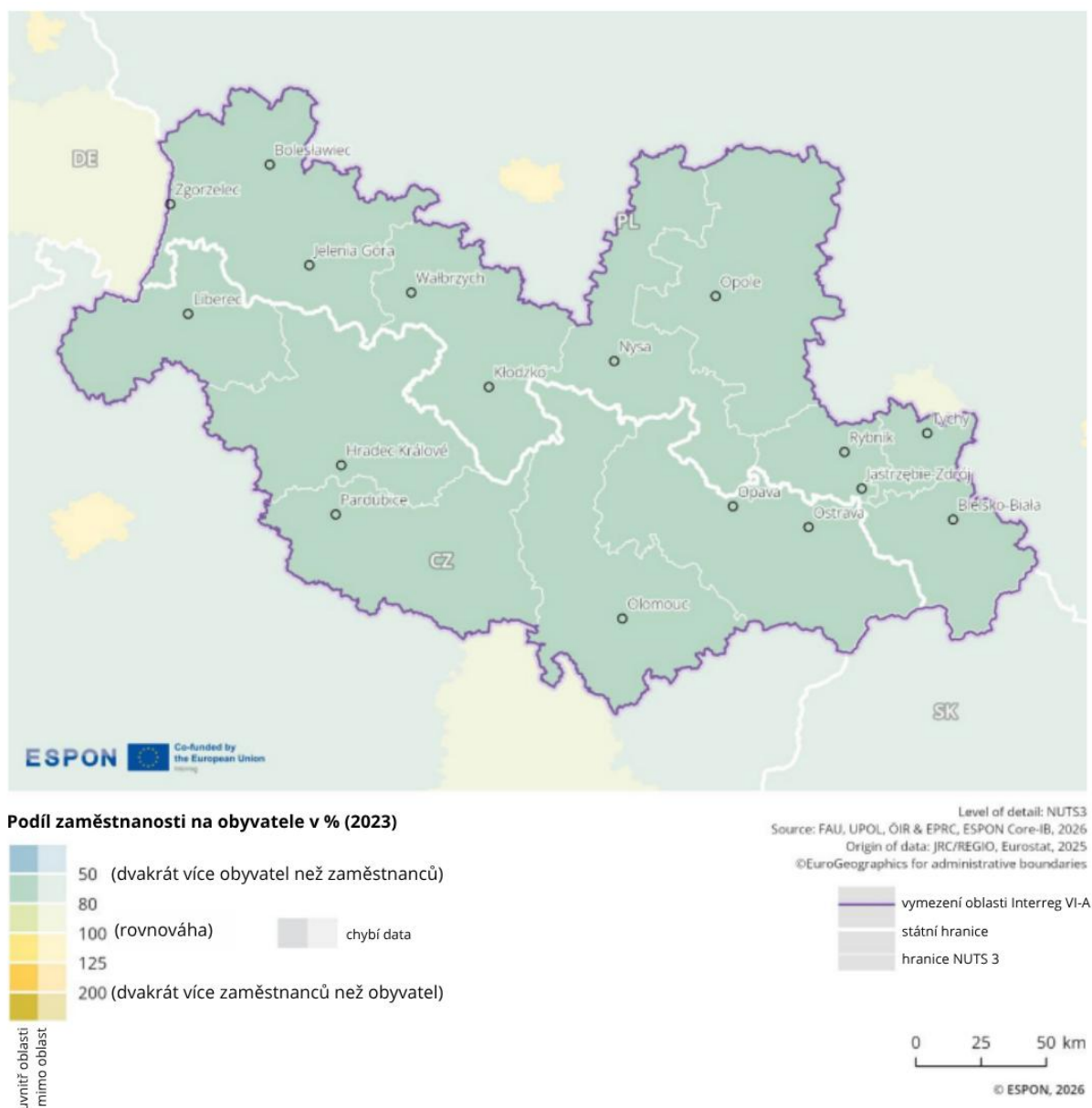


Podíl zaměstnanosti

Obrázek 71 znázorňuje podíl zaměstnanosti na obyvatele ve věku 15 až 64 let v roce 2023.

Z obrázku vyplývá, že podíl zaměstnanosti zůstal v celé oblasti Interreg Česko-Polsko stabilní, přičemž v roce 2023 dosáhl 69,8 %, což představuje nárůst o 11,1 procentního bodu od roku 2014. V celé území oblasti se přitom hodnoty pohybovaly v rozmezí 50 % až 80 %.

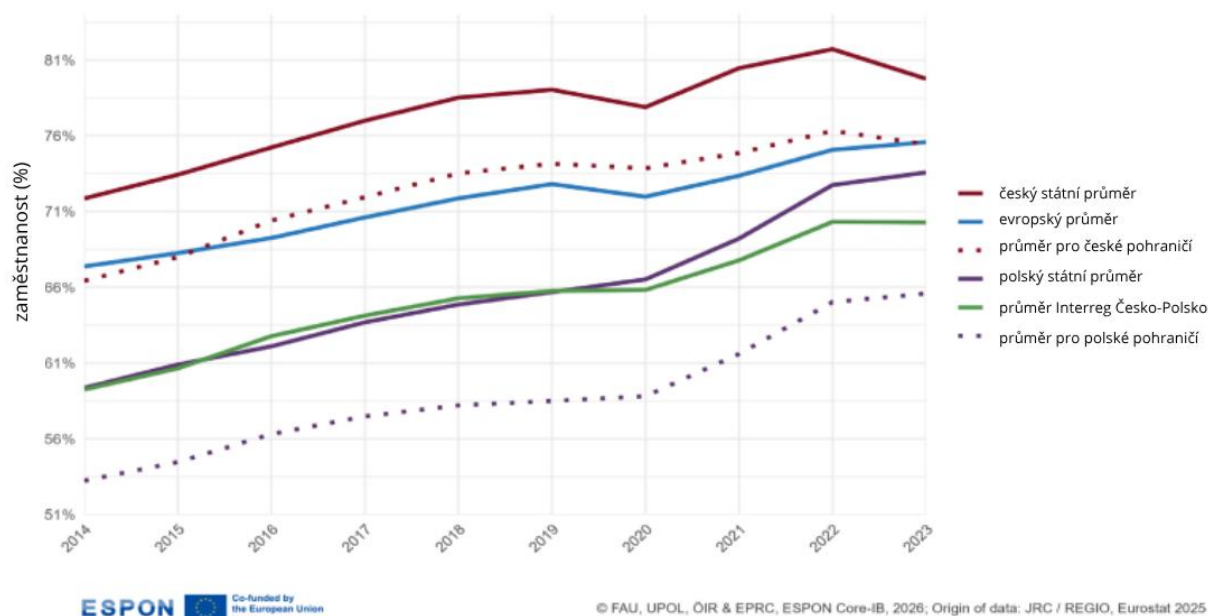
Obrázek 71: Podíl zaměstnanosti



Na Obrázku 72 je zobrazen podíl zaměstnanosti oblasti Interreg Česko-Polsko v průběhu času. Vyplyvá z něj následující:

- Ve srovnání s evropským průměrem jsou hodnoty nižší o 5,8 procentních bodů; v roce 2014 činil rozdíl 8,6 procentního bodu.
- Ve srovnání s celostátním průměrem Česka jsou hodnoty o 10 procentních bodů nižší; v roce 2014 byl rozdíl 13,1 procentního bodu.
- Ve srovnání s celostátním průměrem Polska jsou hodnoty o 3,8 procentního bodu nižší; v roce 2014 byl rozdíl 0,6 procentního bodu.
- České pohraničí vykazuje hodnoty o 4,3 procentního bodu pod českým celostátním průměrem, zatímco polské pohraničí je o 8,1 procentního bodu pod polským celostátním průměrem.
- Ve srovnání s průměrem všech oblastí Interreg je u Česko-Polska podíl na zaměstnanosti nižší přibližně o 4,6 procentního bodu; v roce 2014 činil rozdíl 7,5 procentního bodu.

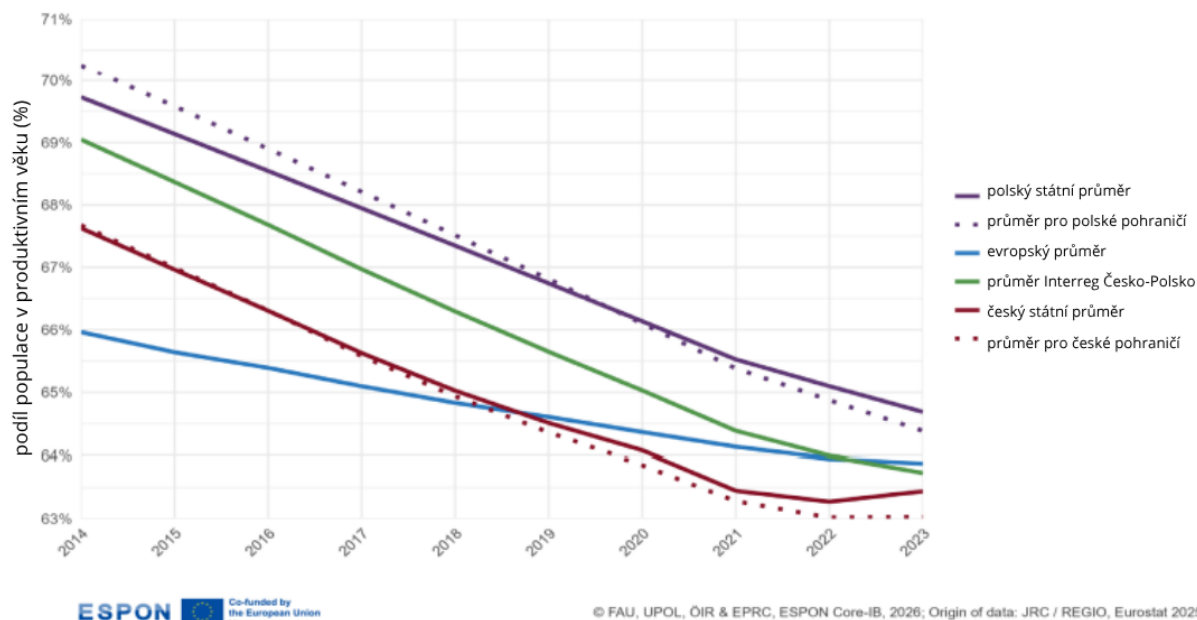
Obrázek 72: Srovnání podílu zaměstnanosti v čase



Podíl obyvatelstva v produktivním věku

Obrázek 73 znázorňuje vývoj podílu obyvatelstva v produktivním věku v oblasti Interreg Česko-Polsko v letech 2014 až 2023. V roce 2023 vykazovala analyzovaná oblast průměrný podíl 63,9 %, ve srovnání s evropským průměrem ve výši 63,9 % a průměrem všech oblastí Interreg odpovídající 63,7 %.

Obrázek 73: Srovnání podílu populace v produktivním věku v čase



Podíl obyvatelstva v produktivním věku v celé oblasti Interreg Česko-Polsko byl mírně nižší než průměr polského pohraničí (64,5 %) a mírně vyšší než průměr českého pohraničí (63,0 %). Ve srovnání s celostátními průměry je hodnota za oblast Interreg Česko-Polsko mírně nižší než polský celostátní průměr (64,7 %) a zároveň velmi podobná českému celostátnímu průměru (63,4 %).

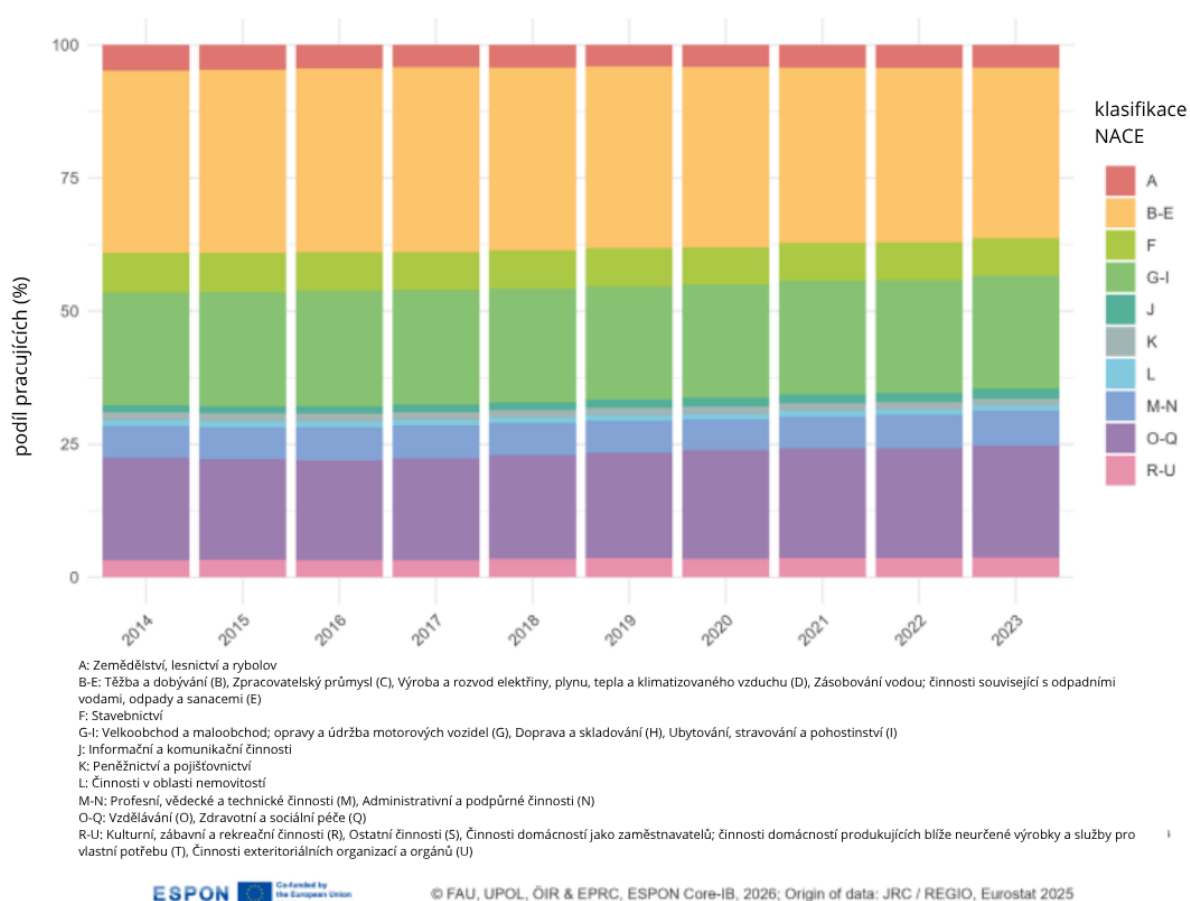
Oblast zaznamenala mezi roky 2014 (69,2 %) a 2023 (63,9 %) výrazný pokles podílu obyvatelstva

v produktivním věku o 5,3 procentního bodu. Tento pokles byl výrazně silnější než evropský průměr, který za stejné období klesl o 2,1 procentního bodu. Obě země vykazovaly klesající trend, přičemž pokles byl výraznější na polské straně (-5,8 procentního bodu v pohraničí a -5,0 procentního bodu na národní úrovni) ve srovnání s českou stranou (-4,7 procentního bodu v pohraničí a -4,2 procentního bodu na národní úrovni).

Zaměstnanost podle odvětví

Obrázek 74 znázorňuje relativní počet pracovních míst v oblasti Interreg Česko-Polsko rozlišený podle odvětví. Tento ukazatel založený na pracovišti (tj. kde se pracovní místa nacházejí, nikoliv kde žijí zaměstnané osoby) nabízí vhled do struktury zaměstnanosti ve sledované oblasti. Soubor dat používá klasifikaci „10 sektorů“ založenou na kategoriích NACE.

Obrázek 74: Srovnání zaměstnanosti podle odvětví

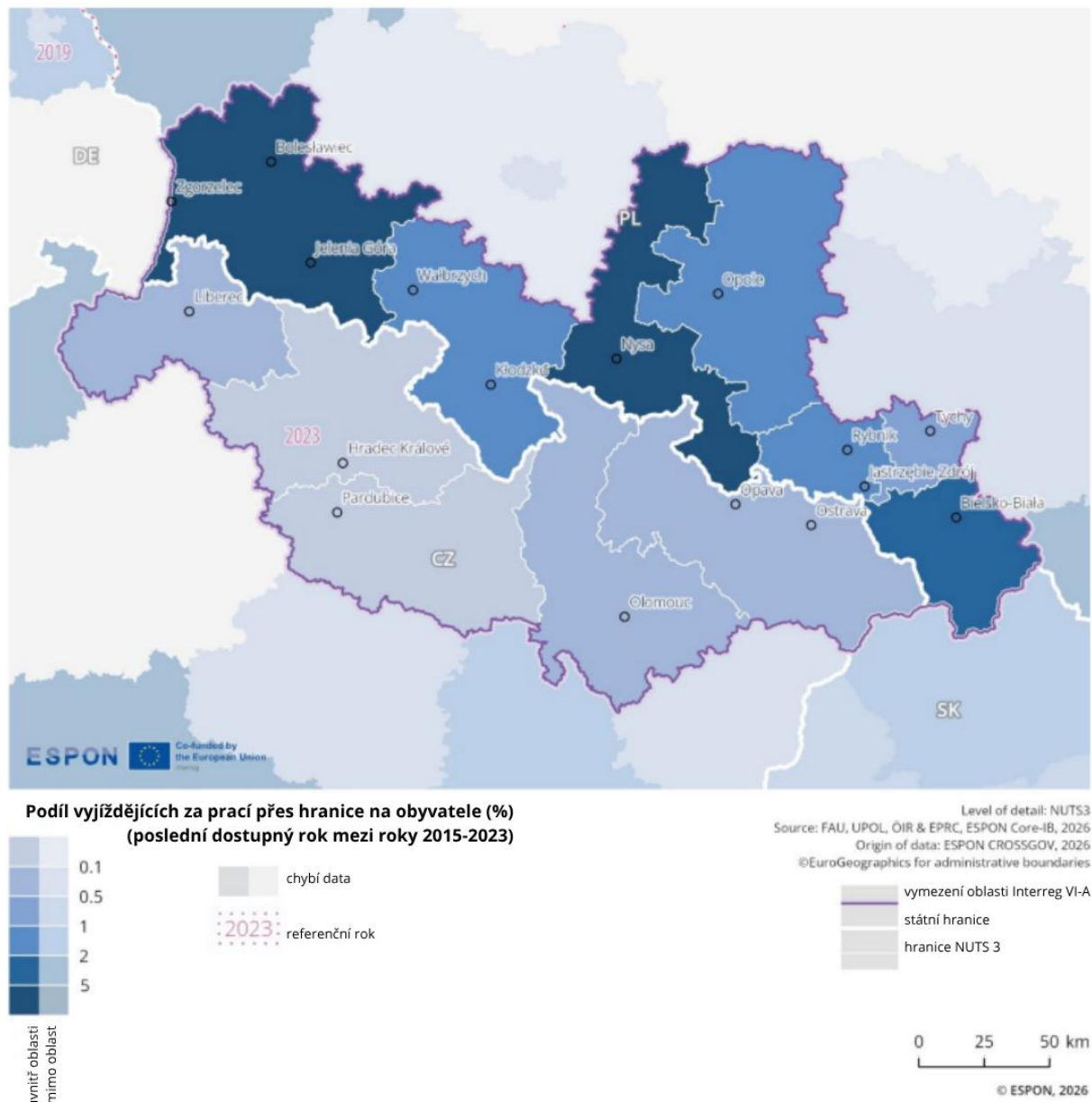


V celém období vykazovala nejvyšší podíl pracovních míst tato odvětví: „B-E“ (těžba, dobývání, zpracovatelský průmysl, dodávky elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu, dodávky vody; kanalizace, nakládání s odpady a sanační činnosti), „G-I“ (velkoobchod a maloobchod; opravy motorových vozidel a motocyklů, doprava a skladování, ubytování a pohostinství) a „O-Q“ (vzdělávání, zdravotnictví a sociální péče).

Dojíždějící přes hranice

Obrázek 75 znázorňuje podíl dojíždějících na obyvatele pro každý region NUTS 3 (tj. podíl dojíždějících mezi rezidenty ve věkové skupině 15–64 let, která odpovídá potenciální pracovní síle). Z obrázku vyplývá, že vysoký podíl dojíždějících za práci vykazují zejména polské regiony Bielski, Nyski a Jeleniogórski. Mezi další významná místa patří regiony Wałbrzyski, Rybnicki a Opolski, rovněž na polské straně.

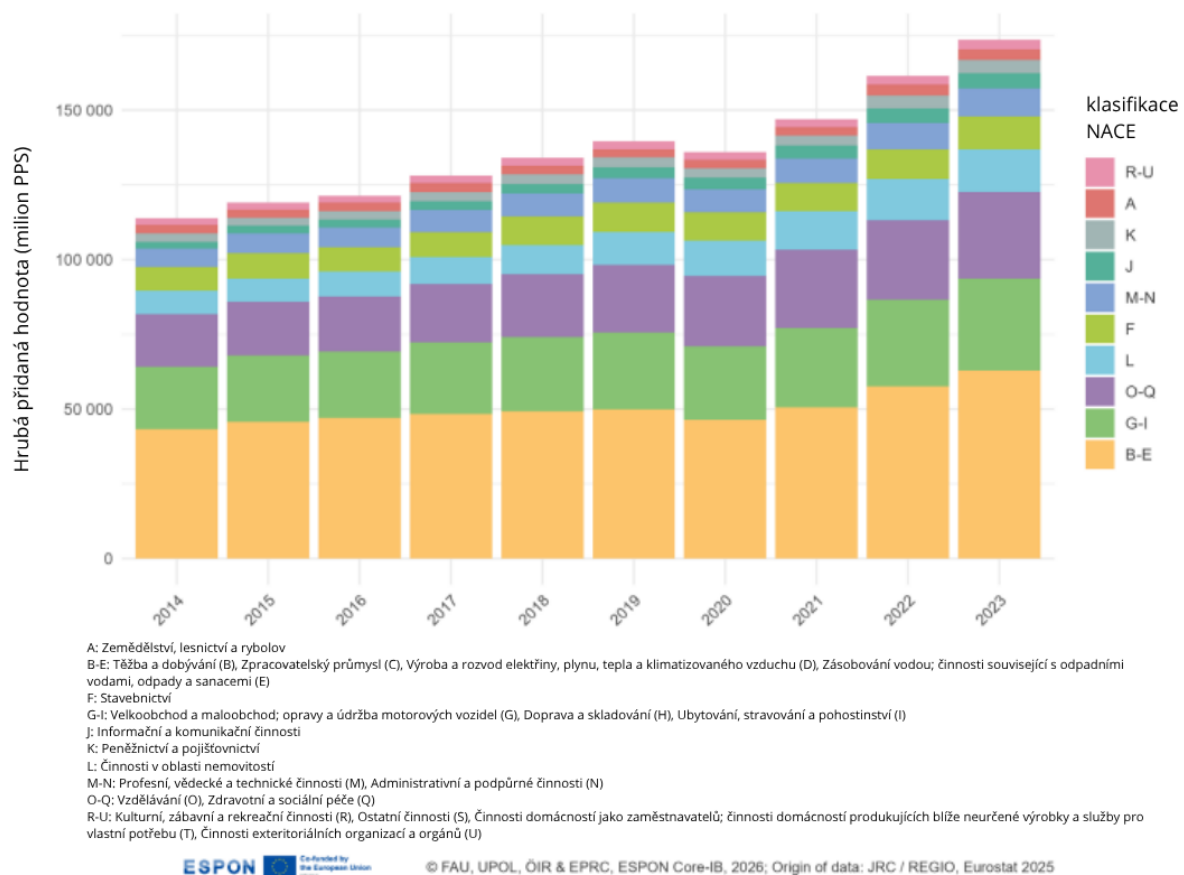
Obrázek 75: Dojíždějící přes hranice



Hrubá přidaná hodnota v základních cenách podle odvětví

Obrázek 76 znázorňuje hrubou přidanou hodnotu (HPH), která je důležitým ukazatelem ekonomické aktivity. HPH měří hodnotu vytvořenou všemi ekonomickými činnostmi zapojenými do produkce zboží a služeb v určité oblasti. Pro větší přehlednost je HPH rozdělena do 10 sektorů založených na kategoriích NACE. V letech 2014 až 2023 se HPH v oblasti Interreg Česko-Polsko zvýšila ze 122 743 milionů standardů kupní síly (PPS) na 192 580 milionů PPS, což představuje nárůst o 57 %. Skupiny odvětví B–E a G–I dohromady tvořily více než polovinu celkové HPH, což vypovídá o jejich významném podílu na regionální ekonomice. Skupiny odvětví B–E se podílely největším podílem, přičemž dosáhly celkem 72 004 milionů PPS v roce 2023. To podtrhuje význam odvětví, jako je těžba a dobývání (B), zpracovatelský průmysl (C), dodávky elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (D), zásobování vodou; kanalizace, nakládání s odpady a sanační činnosti (E) v česko-polském pohraničním regionu.

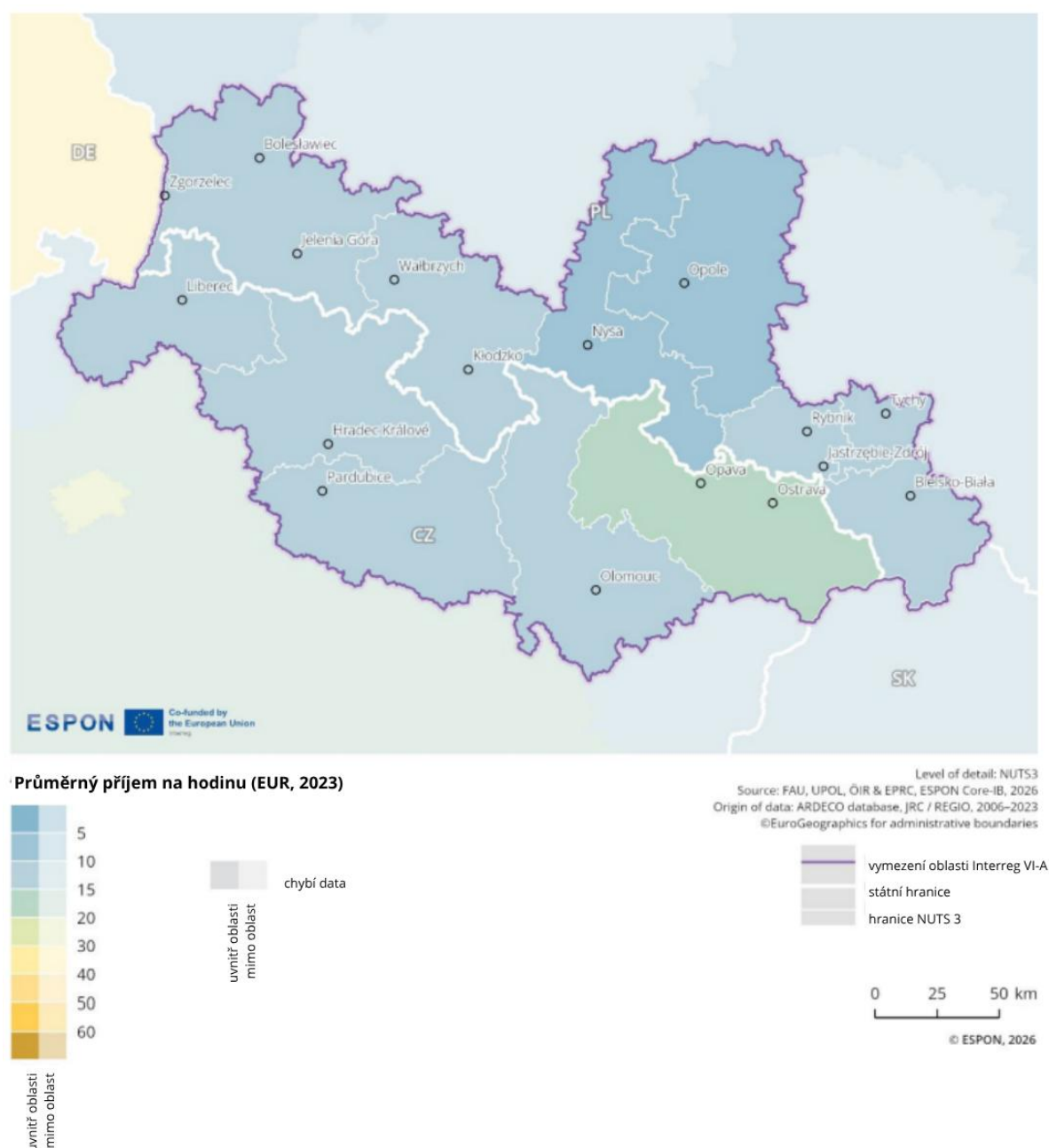
Obrázek 76: Srovnání hrubé přidané hodnoty v základních cenách podle odvětví



Nominální odměna za odpracovanou hodinu

Obrázek 77 ukazuje průměrné hodnoty „odměny za odpracovanou hodinu“ (tj. podílu celkové odměny zaměstnanců v běžných cenách a celkového počtu odpracovaných hodin těmito zaměstnanci). V roce 2023 se nominální odměna za odpracovanou hodinu v česko-polském pohraničí jevila jako poměrně rovnoměrně rozložená. Ve většině oblastí se průměrný hodinový příjem pohyboval mezi 10 a 15 €. Dva polské regiony NUTS 3 vykazovaly mírně nižší hodnoty: Opolski a Nyski (9,40 €). V Česku se oproti jiným regionům NUTS 3, které dosahovaly hodnot mezi 10 a 15 €, nacházel s vyššími hodnotami Moravskoslezský kraj (15,50 €). Celostátní průměrná nominální odměna za odpracovanou hodinu v Česku byla 15,80 € a v Polsku 9,90 €. Přeshraniční rozdíly v odměňování mohou podporovat migraci pracovních sil z oblastí s nižšími mzdami do ekonomicky prosperujících sousedních regionů, což vytváří jak příležitosti, tak i výzvy pro místní trhy práce a sociální systémy. V tomto konkrétním pohraničním regionu se však mzdové rozdíly nezdají být nijak zvlášť výrazné.

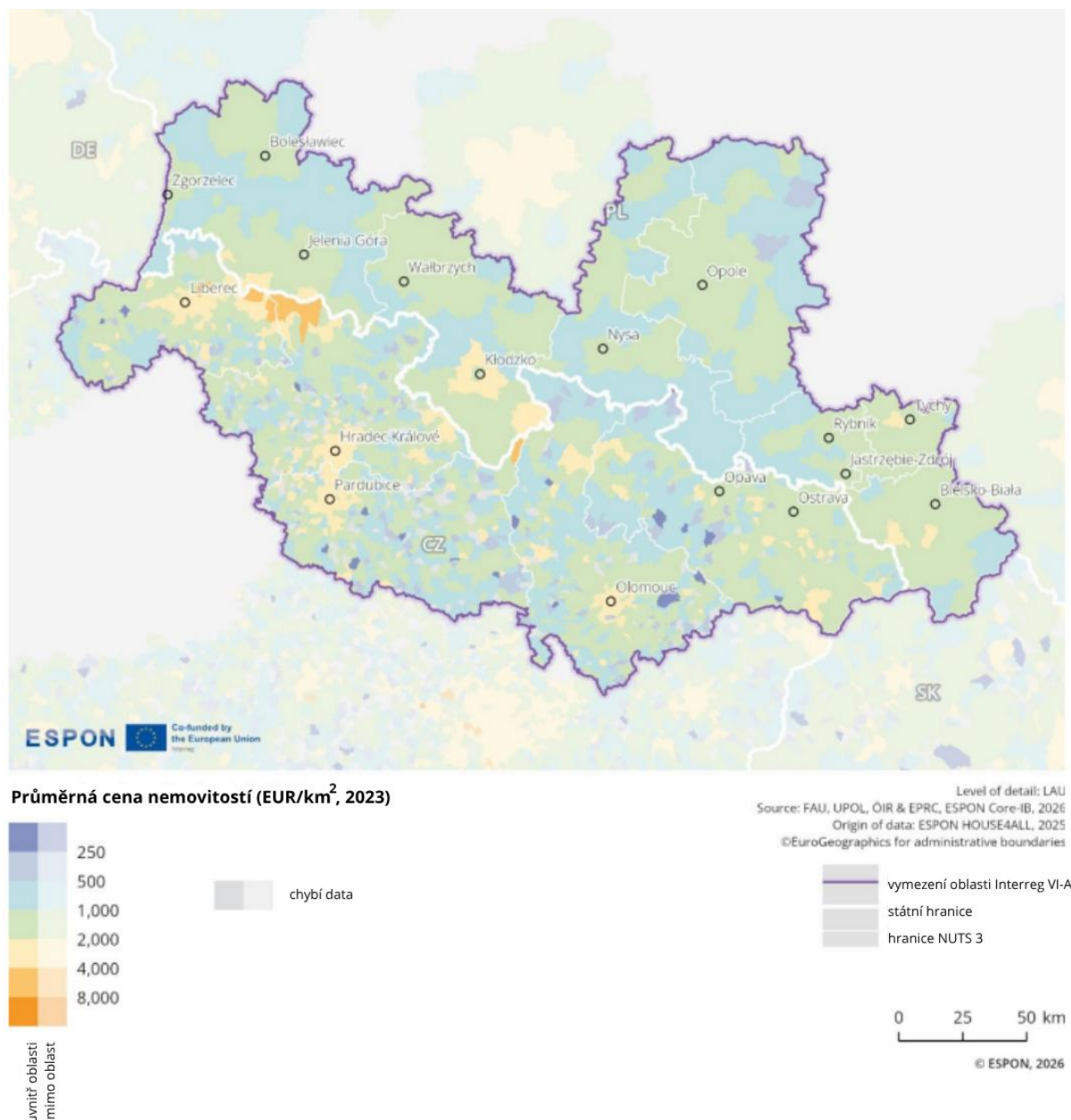
Obrázek 77: Nominální odměna za odpracovanou hodinu



Prodejní ceny inzerovaných nemovitostí

Obrázek 78 znázorňuje prodejní ceny inzerovaných nemovitostí v roce 2025 v oblasti Interreg Česko-Polsko. Z obrázku vyplývá, že ceny jsou vyšší v blízkosti velkých českých měst a pohybují se od 2 000 €/m² do 4 000 €/m². Patří sem města jako Liberec, Hradec Králové, Pardubice a Olomouc. V polském pohraničí mají větší města nižší průměrnou cenu než podobná města v Česku, s výjimkou Kłodzko. Oblasti v Krkonoších, které jsou střediskem zimní rekreace, překračují vyšší cenovou hladinu v rozmezí od 4 000 €/m² do 8 000 €/m². Naopak v některých oblastech Česka se nacházejí i malé oblasti s cenami pod 250 €/m². V polské části se nacházejí větší souvislé oblasti s vyrovnanými cenami. Hranice představuje plynulý přechod a v některých částech také výrazný rozdíl v průměrných prodejních cenách inzerovaných nemovitostí. Na české straně hranice je průměrná cena inzerovaných rezidenčních nemovitostí přibližně 1 201 €/m², přičemž polská strana vykazuje velmi podobnou průměrnou cenu, přibližně 1 208 €/m². Průměrná cena v celé oblasti Interreg Česko-Polsko je 1 202 €/m². Tato hodnota je pod průměrem všech oblastí Interreg (1 900 €/m²) stejně jako hluboko pod evropským průměrem (cca 5 600 €/m²).

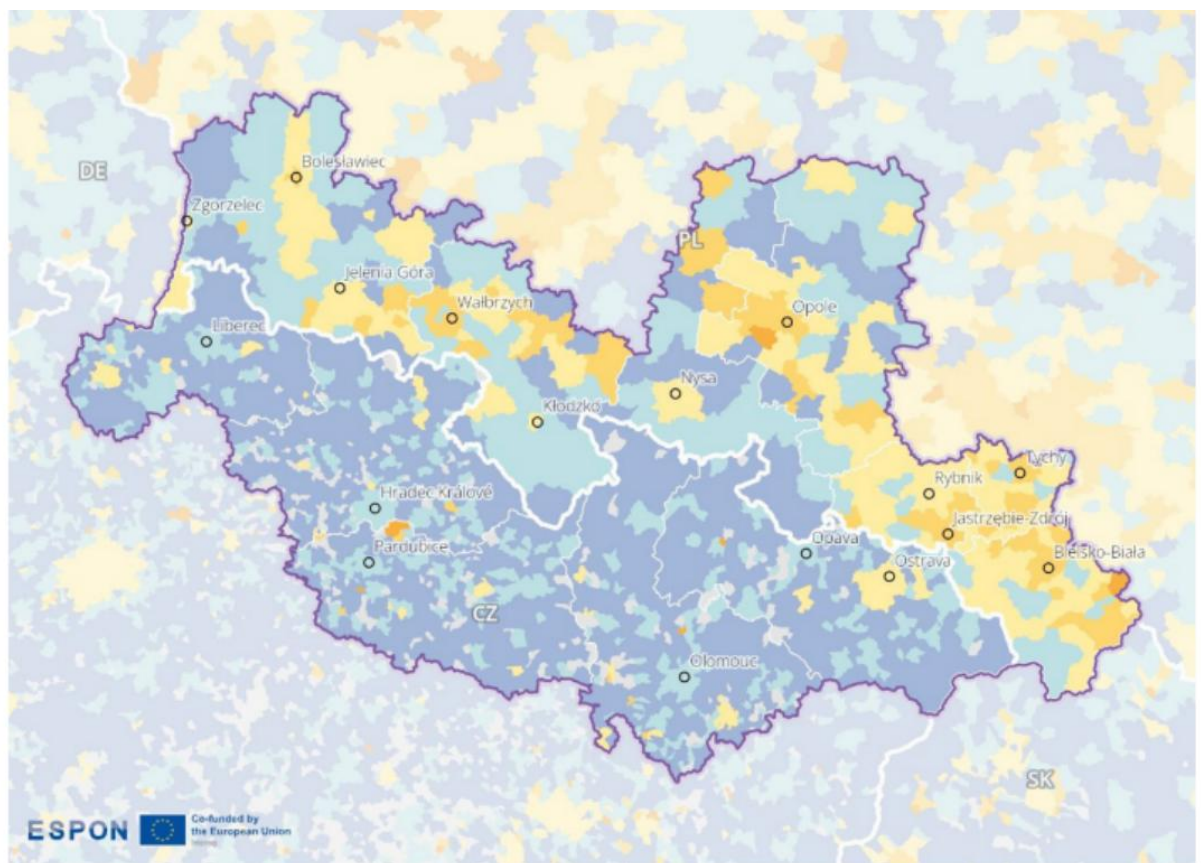
Obrázek 78: Prodejní ceny inzerovaných nemovitostí



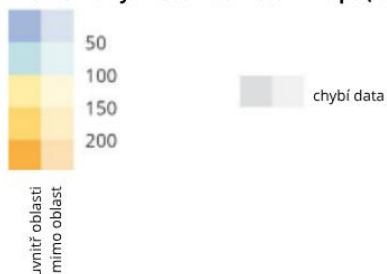
Průměrná rychlost internetu

Obrázek 79 ukazuje průměrnou rychlost stahování na úrovni obcí v roce 2023. Obrázek odhaluje významné rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi. Hodnoty se pohybovaly od méně než 50 Mbps do více než 200 Mbps. Města jako Ostrava, Zhořelec (Zgorzelec), Boleslavec (Bolesławiec), Jelení Hora (Jelenia Góra), Valbřich (Wałbrzych), Nisa (Nysa), Opole a Bílsko-Bělá (Bielsko-Biala) vykazovaly relativně vysoké průměrné rychlosti, zatímco okolní oblasti měly výrazně nižší hodnoty. To může být způsobeno vyšší návratností investic, která je obvykle spojena s projekty digitální infrastruktury v městských oblastech ve srovnání s venkovskými oblastmi. Ne všechny městské oblasti však měly vysoké rychlosti stahování, například Liberec, Hradec Králové a Olomouc, v tomto ohledu nevynikaly. Hornatý terén Česka podél hranice, mírně zasahující do Polska, představuje jednoznačně výzvu pro poskytování vysokorychlostního internetu, což může vést k nižším rychlostem než v Polsku.

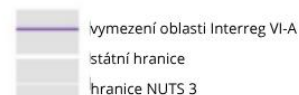
Obrázek 79: Průměrná rychlost internetu



Průměrná rychlost internetu v Mbps (2023)



Level of detail: LAU
Source: FAU, UPOL, ÖIR & EPRC, ESPON Core-IB, 2026
Origin of data: Ormaldo Gjergji, European Data Journalism Network, 2022
©EuroGeographics for administrative boundaries



0 25 50 km

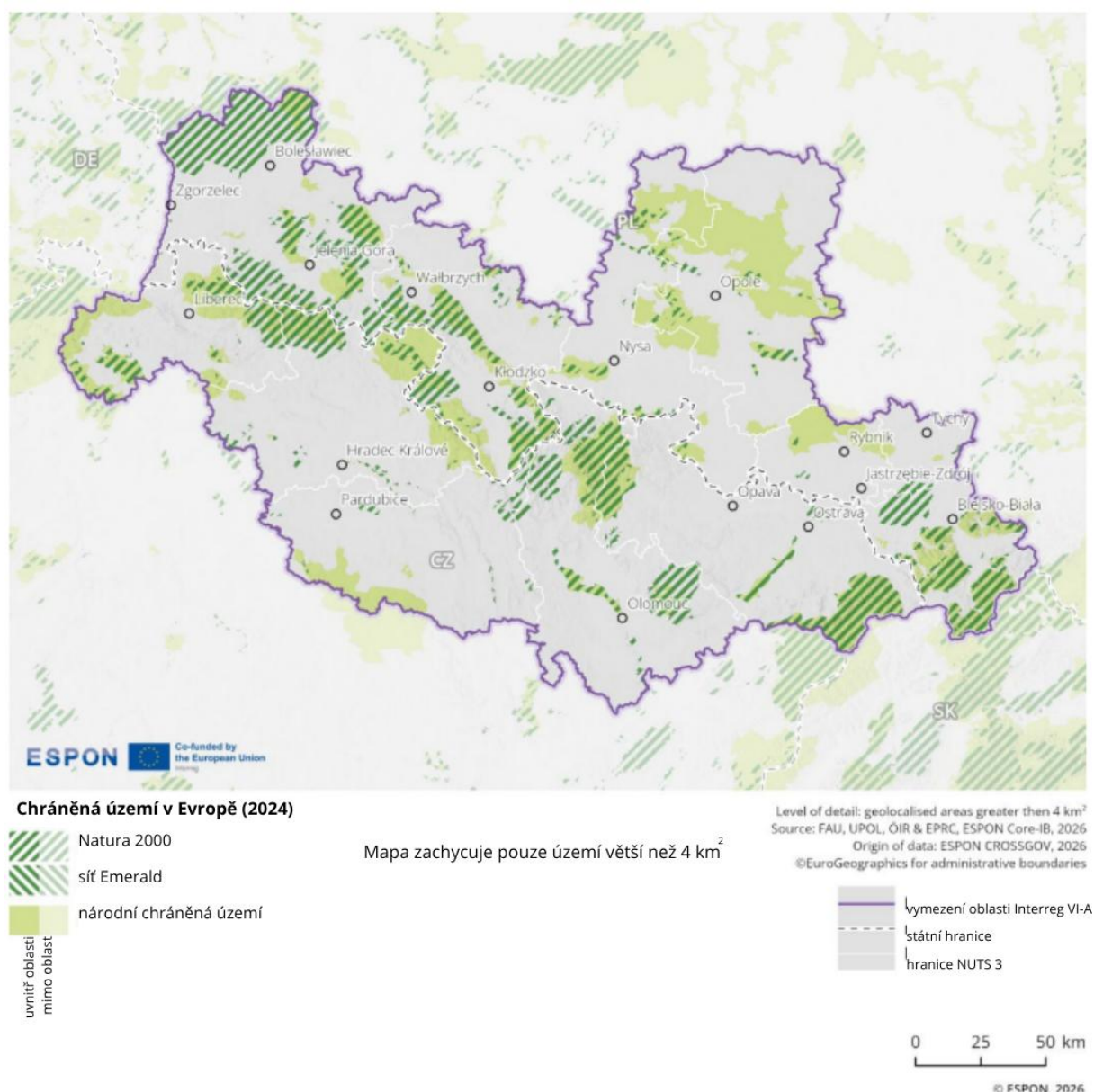
© ESPON, 2026

4.1.3. Environmentální aspekt

Chráněná území

Obrázek 80 znázorňuje rozložení chráněných území v roce 2024 v oblasti Interreg Česko-Polsko. Data rozlišují mezi lokalitami sítě Natura 2000, sítí Emerald a národně chráněnými územími, přičemž jsou zobrazena pouze chráněná území větší než 4 km². Obrázek ukazuje, že chráněná území jsou rozprostřena po celé oblasti, s několika většími plochami poblíž Liberce, nebo měst Valbřich (Walbrzych), Jelení Hora (Jelenia Góra) a Bílsko-Bělá (Bielsko-Biala), kde se rozsáhlé chráněné zóny sítě Natura 2000 a národní chráněná území částečně překrývají. Další klastry jsou viditelné poblíž Opole a Olomouce. Centrální oblasti kolem Ostravy a Hradce Králové se vyznačují fragmentovanějšími a rozptýlenějšími chráněnými oblastmi. Několik chráněných území přechází přes hranice, zejména ve střední a severní části země. Tyto zóny vytvořily souvislé koridory, zatímco oblasti dále na východ vykazují méně přeshraničních vazeb a méně souvislé pokrytí.

Obrázek 80: Chráněná území

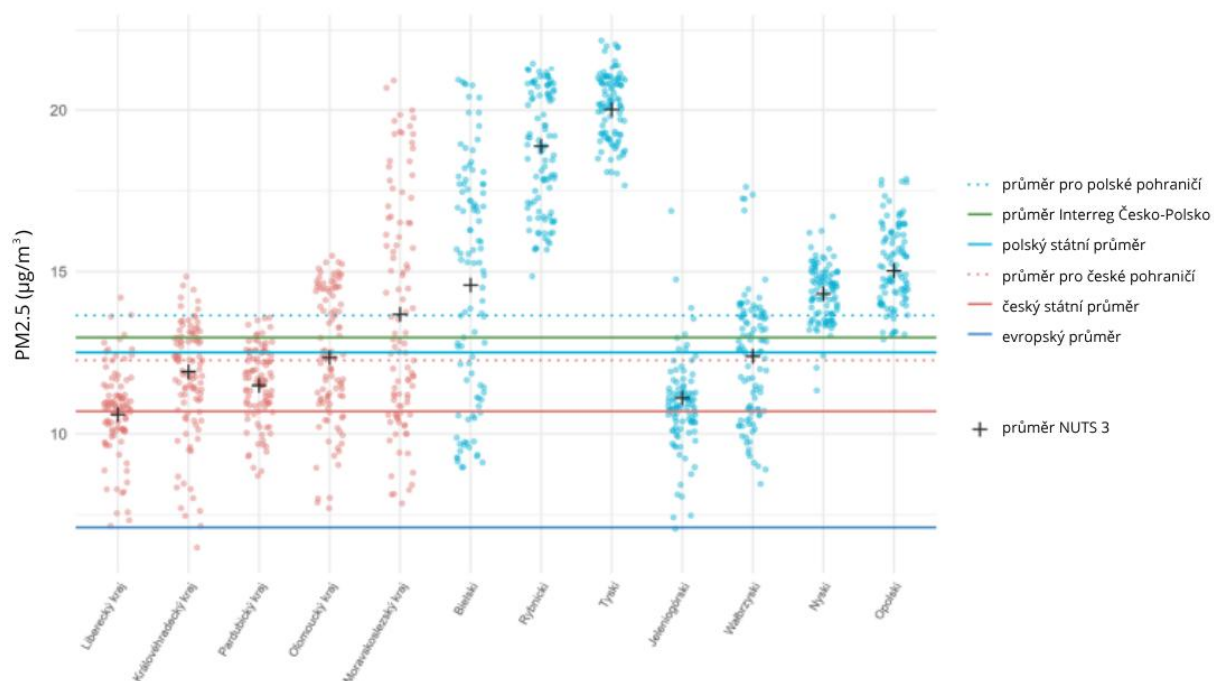


Znečištění ovzduší

Obrázek 81 znázorňuje koncentrace polévatého prachu PM_{2,5} (v $\mu\text{g}/\text{m}^3$) v regionech NUTS 3 v Česku a Polsku. Hodnoty PM_{2,5} se v obou zemích pohybují v širokém rozmezí. Celkově vykazují polské regiony vyšší hodnoty v koncentracích PM_{2,5} než české regiony. Průměry v českých NUTS 3 regionech se pohybují pod 15 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Celostátní průměr v Česku je mírně nad 10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, přičemž průměr za celou oblast Interreg Česko-Polsko je výrazně vyšší. Podobný vzorec lze pozorovat i v polských datech, kde je celostátní průměr, který činí přibližně 12,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, nižší než průměr ve sledované oblasti.

Průměr za celou oblast Interreg Česko-Polsko je přibližně 12,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, což je výrazně více než evropský průměr (okolo 7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), stejně jako národní průměry obou států. Tato hodnota odráží vyšší hodnoty PM_{2,5} v polském pohraničí a nižší hodnoty v českém pohraničí.

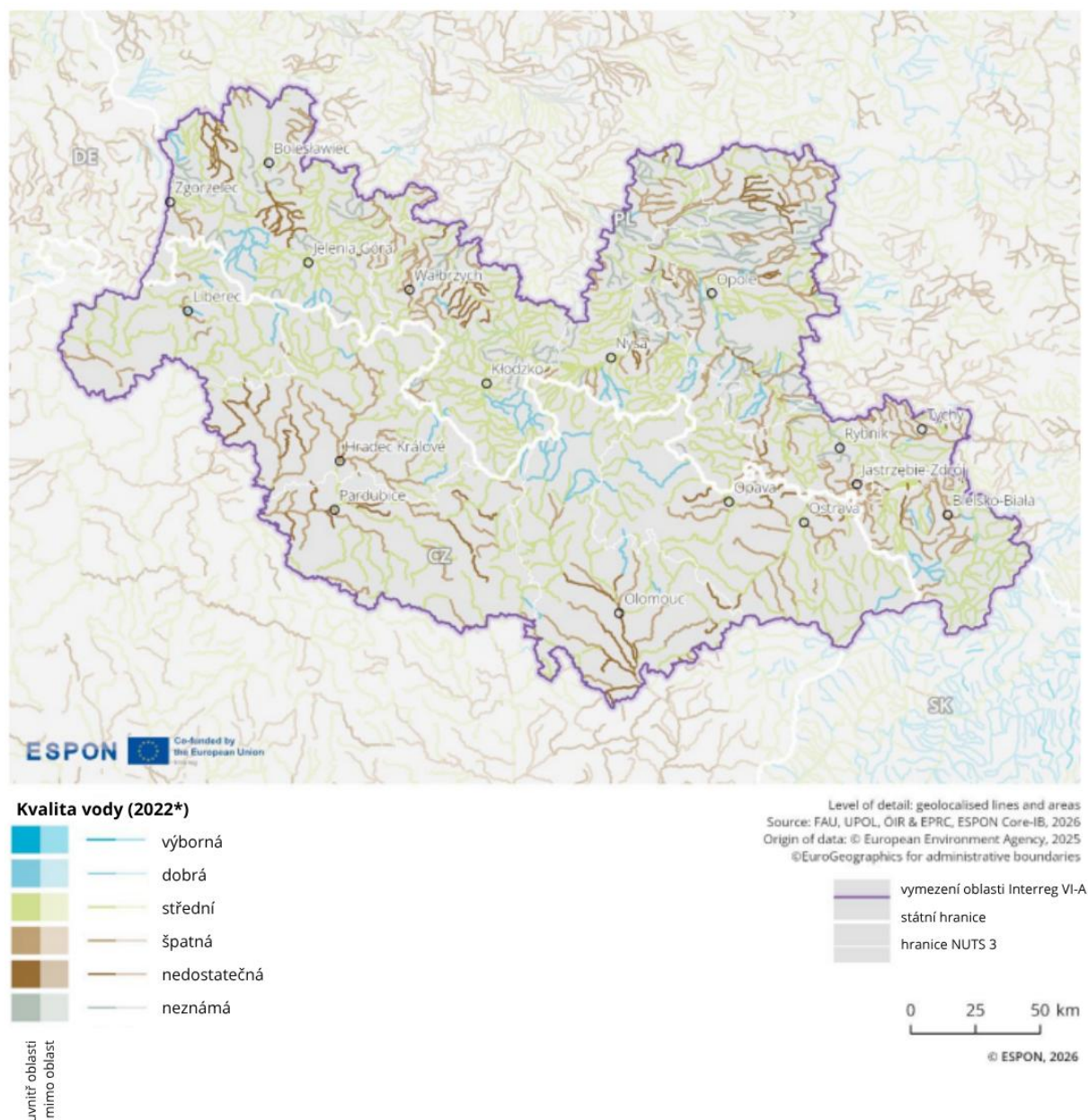
Obrázek 81: Znečištění ovzduší



Znečištění vody

Obrázek 82 znázorňuje úroveň znečištění vody v regionu Interreg Česko-Polsko v roce 2022. V polském pohraničí bylo mnoho řek klasifikováno jako „špatné“ nebo „nedostatečné“ kvality, zejména v její centrální a severní části. Některá data o řekách nebyla k dispozici. Na jihu kolem hranic byla kvalita vody hodnocena jako „střední“ kvality. Oblast kolem města Bílsko-Bělá (Bielsko-Biala) byla klasifikována jako „špatné“ kvality. Pouze několik menších úseků bylo hodnoceno jako kvality „dobré“. V české části regionu Interreg vykazovala kvalita vody poněkud smíšenější vzorec, přičemž několik řek bylo hodnoceno jako „střední“ nebo „špatné“ kvality, zejména v okolí Hradce Králové, Olomouce a Ostravska. Nicméně několik úseků v centrální části bylo klasifikováno jako kvality „dobré“.

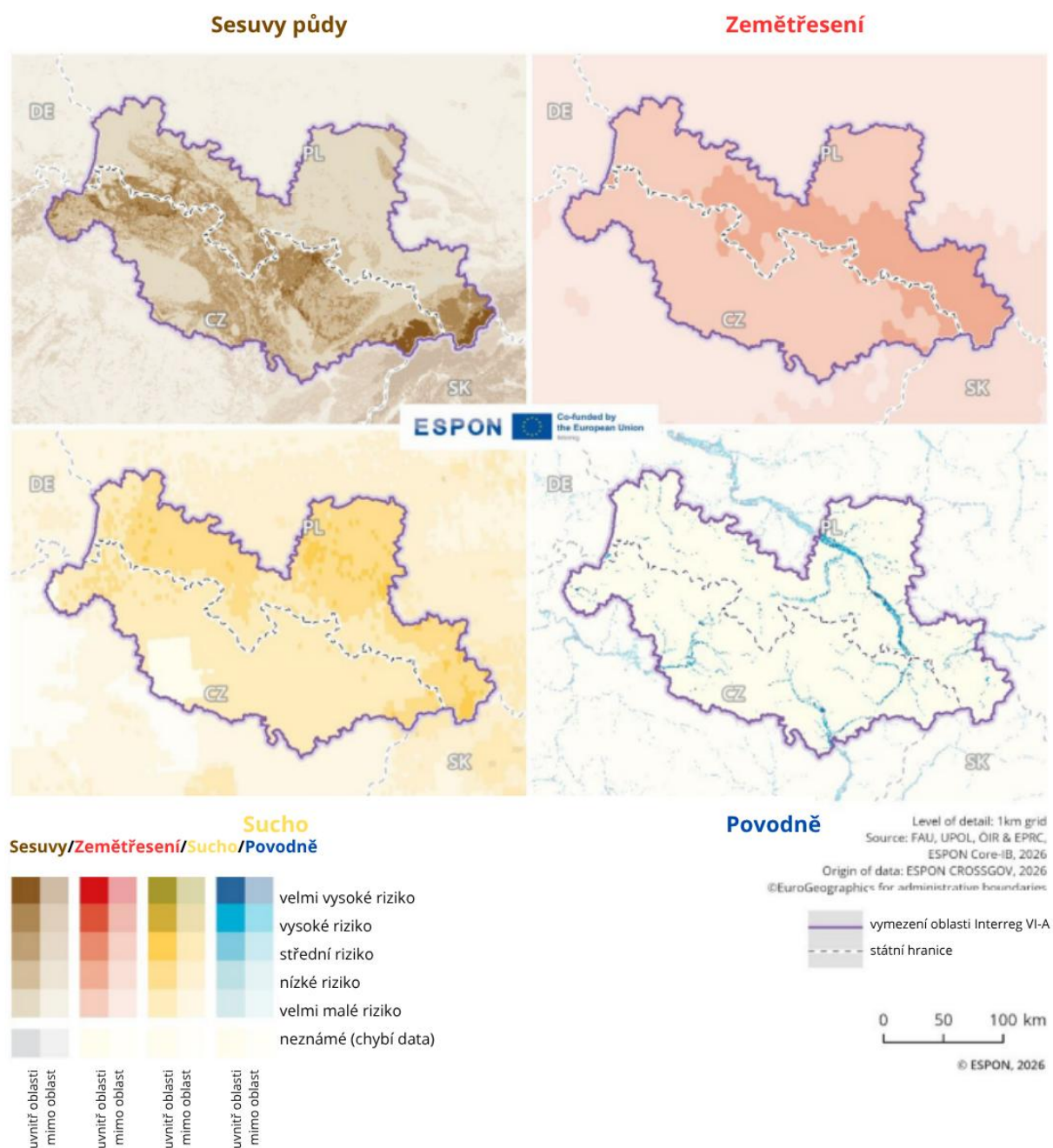
Obrázek 82: Znečištění vody



Rizika přírodních katastrof

Obrázek 83 zachycuje prostorové rozložení přírodních rizik v oblasti Interreg Česko-Polsko a zdůrazňuje oblasti, kde jsou rizika sdílena přes státní hranice a kde rizika nemusí být nutně přeshraniční. Hrozby způsobené záplavami jsou spojeny především s řekou Odrou, která protéká Českem i Polskem, přičemž záplavy jsou předpokládány především na polské straně. Není však vyloučeno, že k záplavám způsobujícím značné škody může dojít i na české straně oblasti (stejně jako v roce 2024). Sudety představují mírnou hrozbu sesuvů půdy podél hranice. V nejjižnějších částech oblasti Interreg Česko-Polsko, na okraji Karpat, je hrozba sesuvů půdy velmi vysoká. Sucha a zemětřesení jsou v přeshraničním regionu velmi malým rizikem.

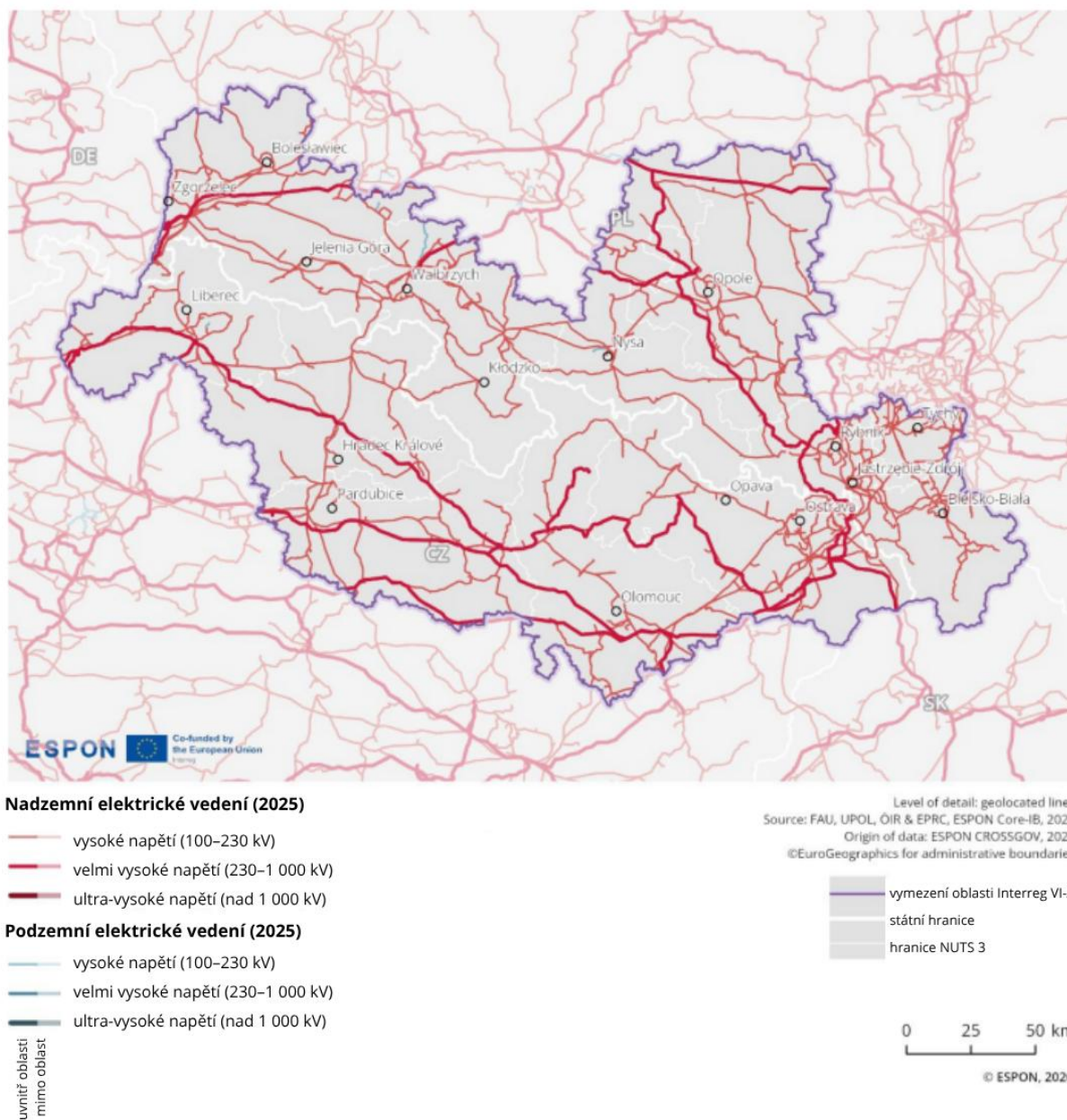
Obrázek 83: Rizika spojená s přírodními katastrofami



Elektrické vedení a energetická infrastruktura

Obrázek 84 znázorňuje rozložení elektrického vedení a kabelů v roce 2025 v oblasti Interreg Česko-Polsko. Podle obrázku se oblast vyznačuje rozsáhlou a hustou energetickou infrastrukturou vysokého a velmi vysokého napětí. Vysoce rozvětvenou síť vedení velmi vysokého napětí doplňuje bohatá síť vedení vysokého napětí.

Obrázek 84: Elektrické vedení a energetická infrastruktura



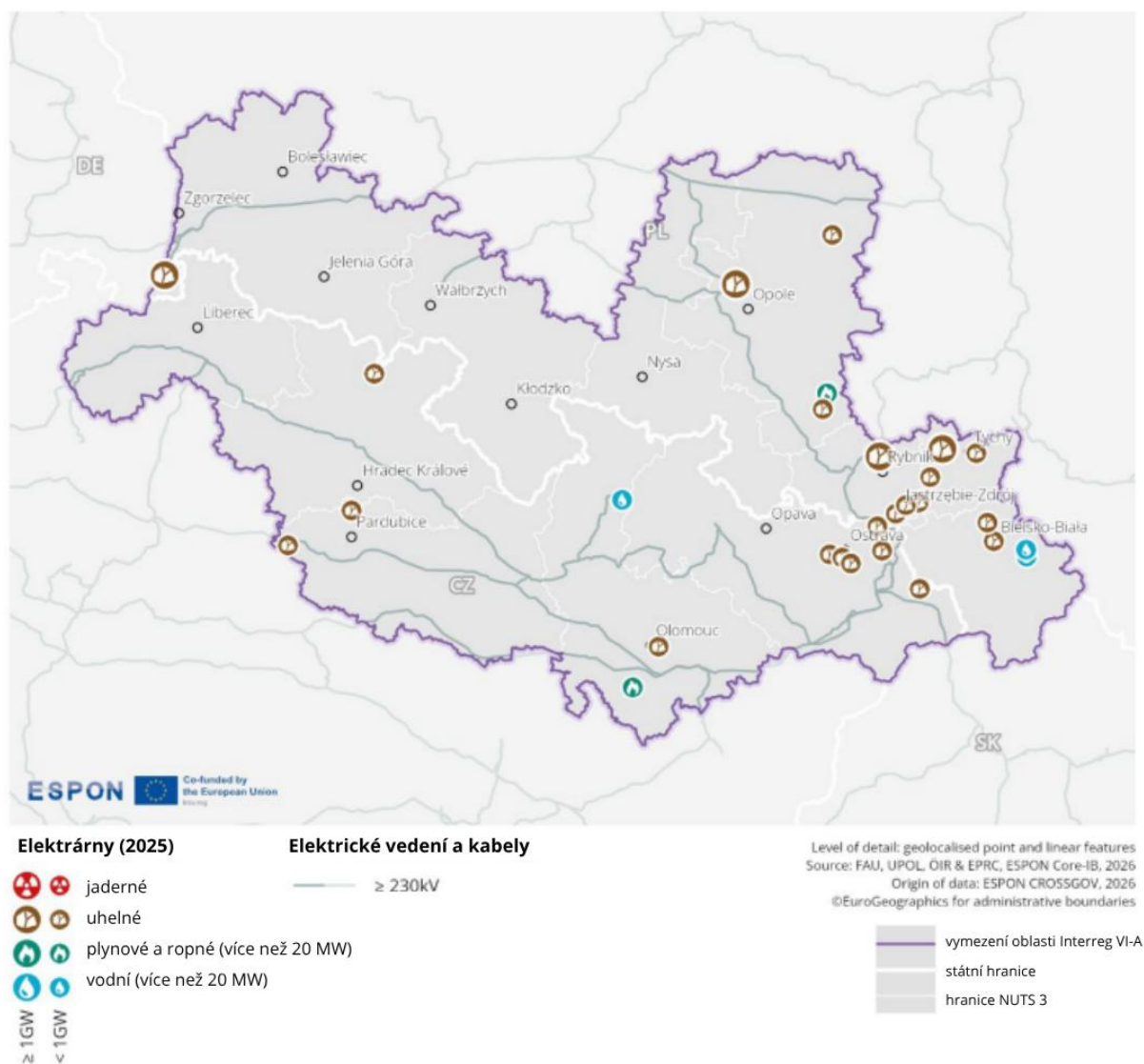
Elektrárny

V oblasti Interreg Česko-Polsko se nachází celkem 32 elektráren, z nichž většinu tvoří uhelné elektrárny (viz Tabulka 5).

Tabulka 5: Počet a typ elektráren

Typ elektrárny	Méně než 1 GW	Více než 1 GW
Jaderná elektrárna	-	-
Uhelná elektrárna	22	4
Ropná a plynová elektrárna	3	-
Vodní elektrárna	3	-

Obrázek 85: Infrastruktura elektráren



Obrázek 85 ukazuje, že z celkového počtu 26 uhelných elektráren se 16 nachází v Polsku a zbývajících 10 v České republice. Vysoká koncentrace uhelných elektráren je zaznamenána ve východní části oblasti, což souvisí s historií (a současností) těžby uhlí v této lokalitě. Na polské straně hranice se nacházejí velkokapacitní uhelné elektrárny, další 2 poblíž Opole a v západní části oblasti, tj. mezi městy Liberec a Zhořelec (Zgorzelec). V oblasti se vyskytují 3 vodní elektrárny a 3 plynové a ropné elektrárny,

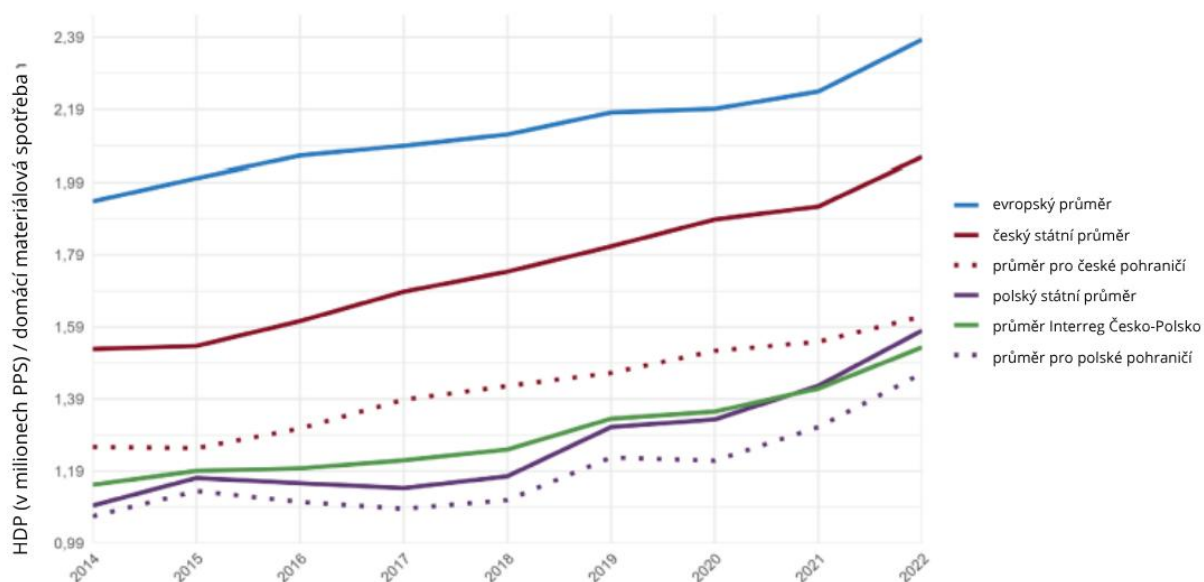
všechny ve východní polovině přeshraničního regionu V analyzované oblasti se přitom nacházejí 3 lokality, kde jsou zastoupeny jak vodní, tak plynové a ropné elektrárny. V celém regionu se nenachází žádná jaderná elektrárna.

Produktivita zdrojů

Obrázek 86 znázorňuje vývoj HDP na jednotku domácí spotřeby materiálů v milionech PPS/DMC (standardy kupní síly na domácí spotřebu materiálů) v letech 2014 až 2022 v oblasti Interreg Česko-Polsko. Podle grafu vykazovaly české i polské národní průměry v sledovaném období vzestupný trend, avšak polské hodnoty zůstávaly výrazně nižší než ty české. Průměry v českém i polském pohraničí sledovaly podobné vzorce, avšak byly nižší než jejich příslušné národní průměry. Český národní průměr vykazoval stabilní nárůst, přičemž v roce 2022 dosáhl přibližně 2,04 milionu PPS/DMC. Průměr českého pohraničí sledoval podobný trend, ale na nižší úrovni, v roce 2022 dosáhl přibližně 1,59 milionu PPS/DMC.

Polský národní průměr vykazoval také obecný nárůst, přičemž v roce 2022 dosáhl přibližně 1,58 milionu PPS/DMC. Průměr polského pohraničí sledoval podobný trend, ale na nižší úrovni, a v roce 2022 dosáhl přibližně 1,48 milionu PPS/DMC. Evropský průměr byl výrazně vyšší než průměr oblasti Interreg Česko-Polsko, který v roce 2022 dosáhl přibližně 1,52 milionu PPS/DMC a byl kombinovaným průměrem vyšších hodnot českého pohraničí a nižších hodnot pohraničí polského.

Obrázek 86: Produktivita zdrojů

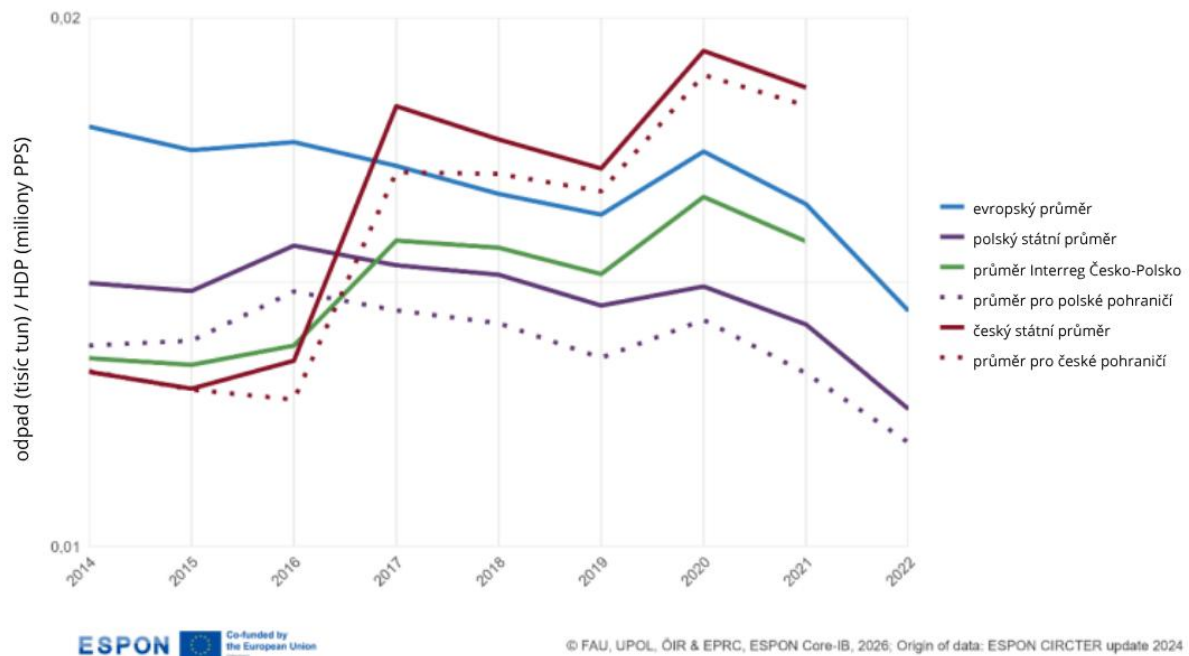


Produkce odpadu na HDP

Obrázek 87 znázorňuje trend produkce odpadu v poměru k ekonomickému výkonu, měřenému v tunách odpadu na milion PPS (standard kupní síly) HDP v letech 2014 až 2022 v Česku, Polsku a oblasti Interreg Česko-Polsko. Průměry na celostátní úrovni a v rámci českého pohraničí se v průběhu sledovaného období zvyšovaly, přičemž v letech 2017 a 2020 došlo ke dvěma vrcholům, po nichž následoval pokles. České pohraničí trvale vykazovalo mírně nižší hodnoty v porovnání s celostátním průměrem. V roce 2021 dosáhl český celostátní průměr přibližně 0,018 tuny odpadu na milion PPS. Oproti tomu Polsko vykazovalo v průběhu času klesající trend, doprovázený určitými výkyvy. Do roku 2022 klesal polský celostátní průměr na přibližně 0,013 tuny odpadu na milion PPS. Podobný trend byl pozorován i v polském pohraničí, který zůstával po celé období mírně pod celostátním průměrem. Evropský průměr postupně klesal z přibližně 0,018 tuny v roce 2014 na zhruba 0,015 tuny na milion

PPS v roce 2022. Do roku 2016 zůstával nad polskými i českými hodnotami; od roku 2017 však začaly české hodnoty evropský průměr převyšovat. Průměr celé oblasti Interreg Česko-Polsko zůstával po celé období výrazně pod evropským průměrem, ačkoli vykazoval značné výkyvy a vzestupný trend až do roku 2020, kdy dosáhl vrcholu cca 0,016 tuny odpadu na milion PPS. Po tomto vrcholu hodnota prudce klesla. Do roku 2022 dosahoval průměr oblasti přibližně 0,013 tuny odpadu na milion PPS.

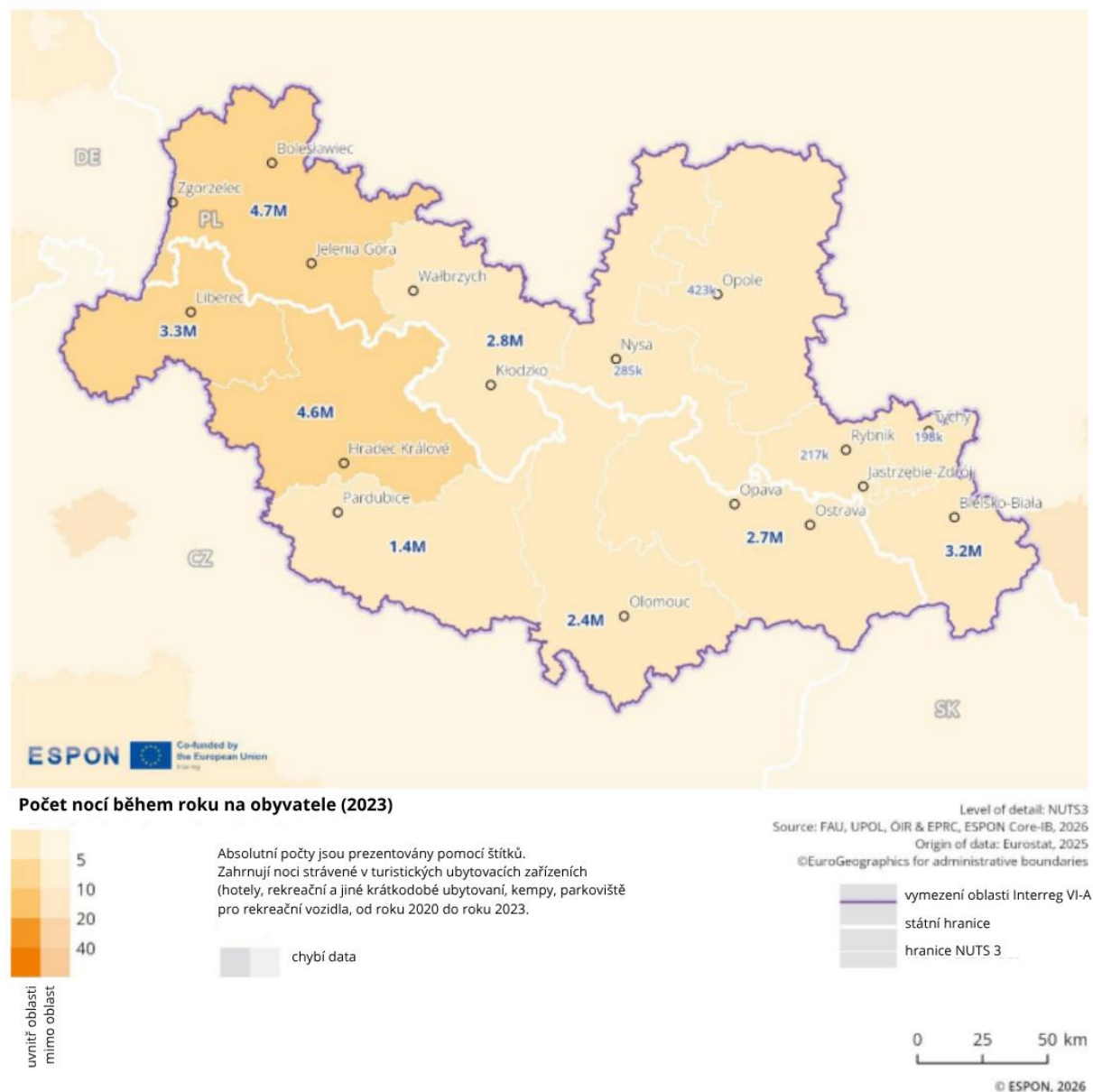
Obrázek 87: Produkce odpadu na HDP



4.1.4. Socioekonomický aspekt Přenocování v cestovním ruchu

Obrázek 88 ukazuje počet přenocování na obyvatele v ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v roce 2023. Zahrnuje hotely, rekreační a další krátkodobé ubytování, stejně jako kempy a parky pro karavany a přívěsy. V oblasti Interreg Česko-Polsko vykazovaly 5 až 10 nocí na obyvatele tři regiony NUTS 3, tj. Jeleniogórski, Liberecký kraj a Královéhradecký kraj. V ostatních regionech NUTS 3 jsou hodnoty na obyvatele nižší. Pokud jde o celkový počet přenocování během tříletého období, jsou přední turistické regiony rovnoměrně rozloženy po celé hranici. V Polsku se jedná o regiony: Jeleniogórski (cca 4,7 milionu), Bielski (cca 3,2 milionu), Wałbrzyski (cca 2,8 milionu), v Česku potom o Královéhradecký kraj (cca 4,6 milionu), Liberecký kraj (cca 3,3 milionu) a Moravskoslezský kraj (cca 2,7 milionu). Olomouc s oblíbenou památkou UNESCO, sloupem Nejsvětější Trojice, také přitahuje vysoký počet turistů.

Obrázek 88: Přenocování v cestovním ruchu

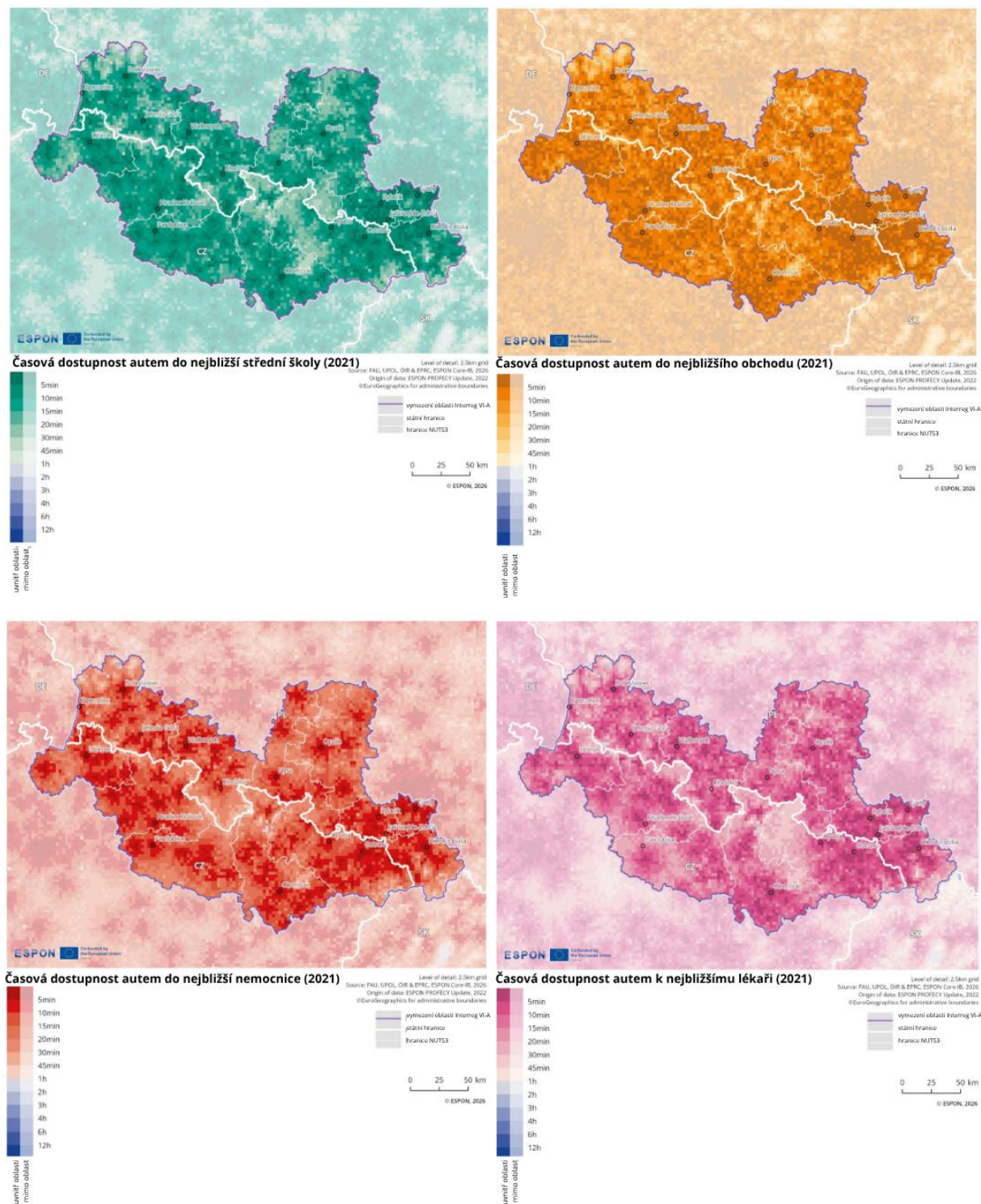


Dostupnost veřejných služeb

Tyto ukazatele popisují, jaká je průměrná doba k dosažení nejbližší základní veřejné služby autem. Data pocházejí z projektu ESPON PROFECY Update (2022) a jsou vizualizována na základě 2,5kilometrové mřížky. Dle obrázku 89 jsou v oblasti Interreg Česko-Polsko základní služby (střední školy, obchody s potravinami, nemocnice, lékaři) většinou rovnoměrně rozmístěny v obou státech. To má za následek dobu cestování kratší než 60 minut v téměř celé oblasti.

V blízkosti státních hranic, přibližně v její polovině na české straně, je doba cestování do škol, k lékařům a lékárnám poněkud delší. Naopak ve východní části obou zemí je doba cestování kratší. Nemocnice se nacházejí převážně ve městech a hustěji osídlených oblastech, což vede ke gradientu mezi městem a venkovem.

Obrázek 89: Dostupnost do středních škol, obchodů s potravinami, nemocnic a k lékařům



4.1.5. Aspekt správy a řízení

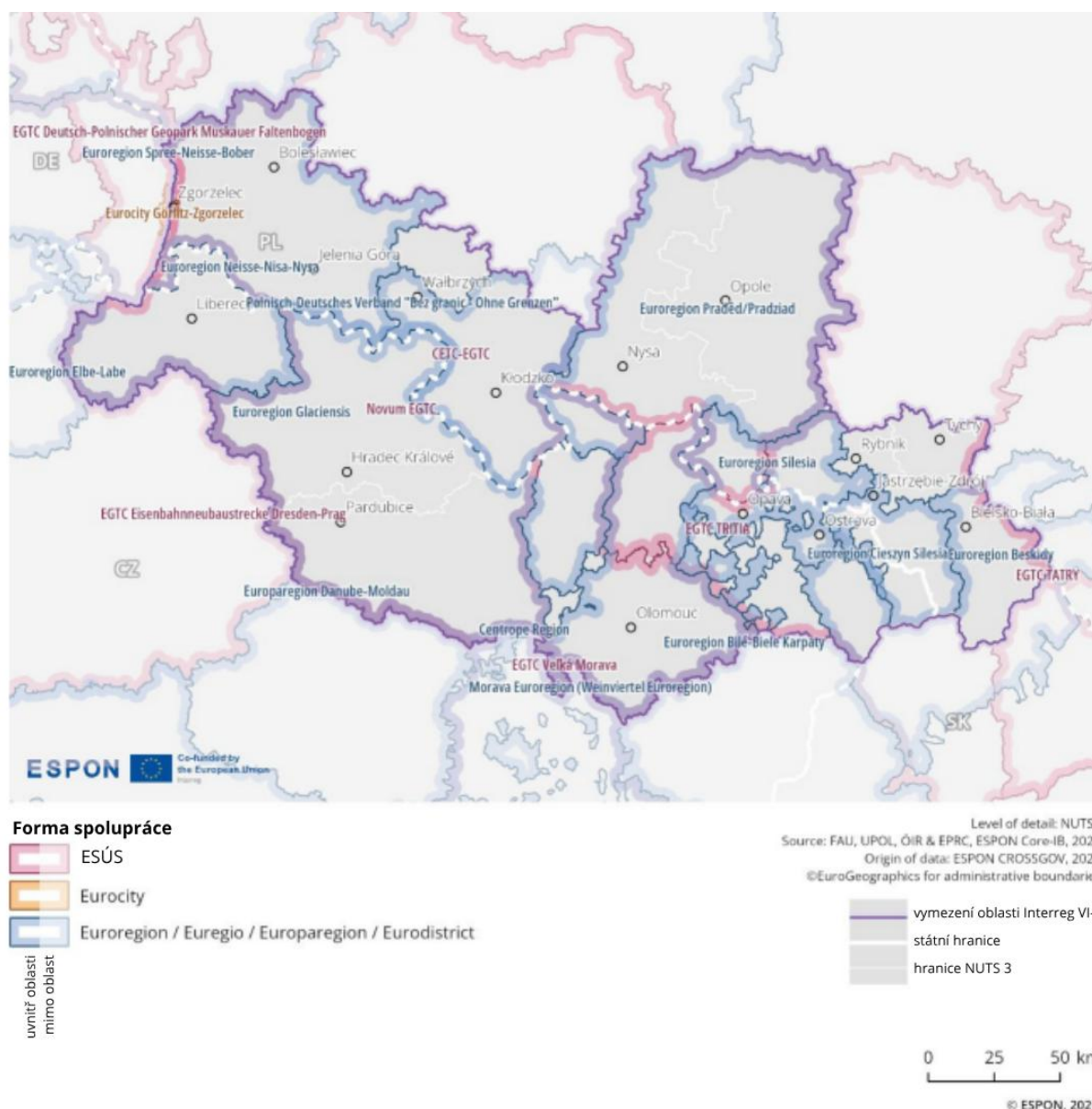
Od roku 1991 se přeshraniční spolupráce mezi subjekty podél česko-polské hranice neustále rozvíjí. Byly navázány institucionální vazby a trvalejší přeshraniční aktivity, které pokrývají mnoho oblastí, včetně kulturní a sociální oblasti a spolupráce mezi obcemi. Je zavedeno 5 strategií pro řízení rizik a krizí.

V rámci programu Interreg byla zahájena spolupráce mezi oběma zeměmi v programovém období 2000–2006 prostřednictvím programu INTERREG III-A Česká republika-Polsko 2004–2006. Řada orgánů a institucí v česko-polském pohraničí má zkušenosti s evropskou územní spoluprací, což se částečně odráží v Evropském seskupení pro územní spolupráci (ESÚS) působícím v pohraničním regionu, např. ESÚS NOVUM. V česko-polském pohraničí působí také 6 euroregionů podle národního práva: Slezsko, Euroregion Beskydy, Euroregion Těšínské Slezsko, Euroregion Nysa, Euroregion Pradziad, Euroregion Glacensis; a několik dalších organizací podporujících meziregionální a přeshraniční spolupráci pro regionální rozvoj, např. OLZA nebo polsko-česko-slovenský EuroInstitut.

Přeshraniční struktury správy a řízení

Obrázek 90 ukazuje různé typy institucionalizované přeshraniční spolupráce, mezi které patří Eurocities, euroregiony, Evropská seskupení pro územní spolupráci (ESÚS), přeshraniční sdružení a rady. Do analýzy nebyla zahrnuta přeshraniční spolupráce založená na projektech.

Obrázek 90: Přeshraniční struktury správy a řízení



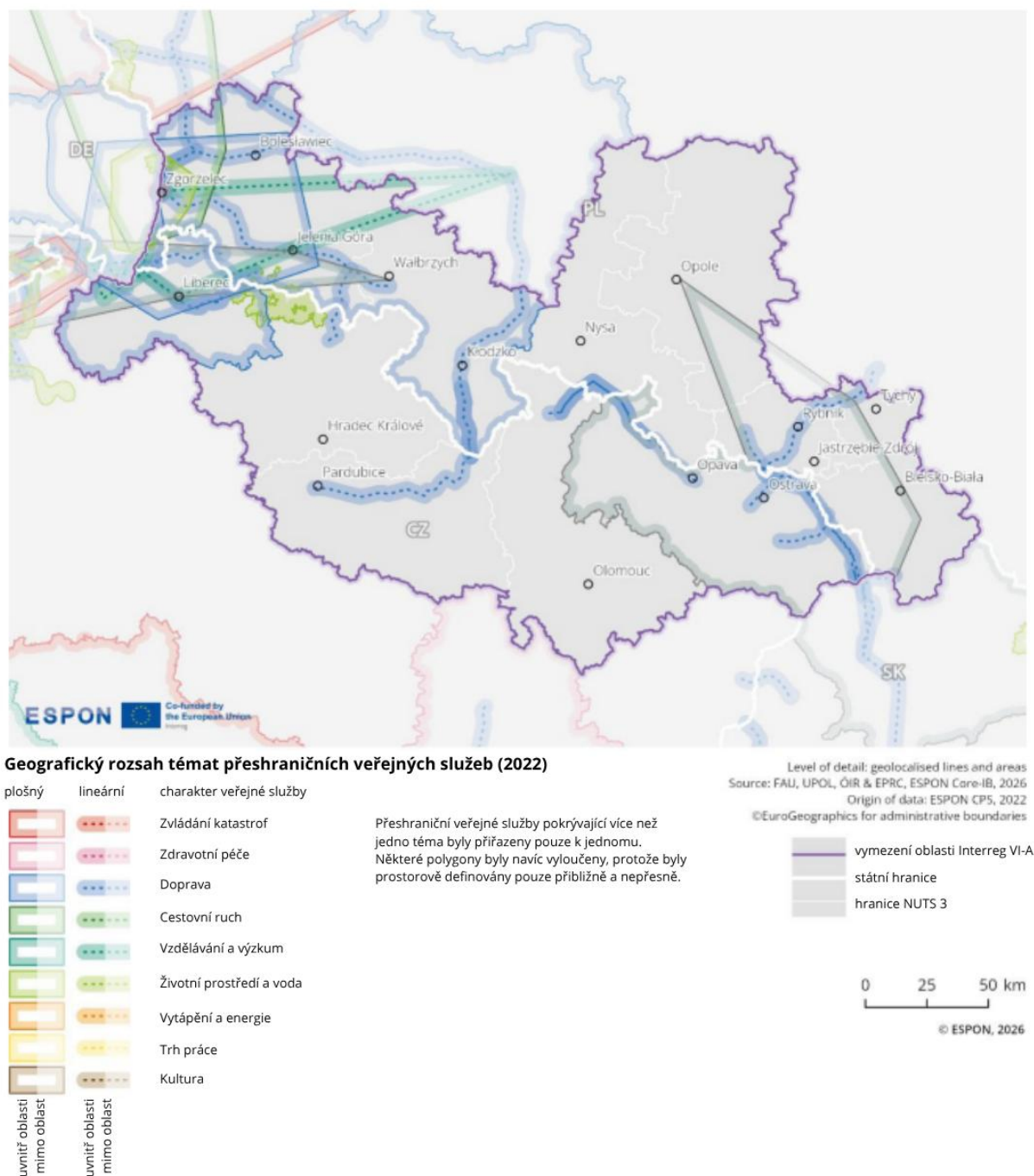
Víceúrovňová struktura správy a řízení v této programové oblasti vykazuje široké prostorové pokrytí podél hranic. Obecně vykazuje oblast Interreg Česko-Polsko vysokou úroveň institucionalizované

spolupráce podél státní hranice s relativně malým obvodem. Nejčastější forma spolupráce je na úrovni ESÚS nebo euroregionů. Je však třeba poznamenat, že ESÚS Tritia ukončilo činnost k 31. prosinci 2025.

Přeshraniční veřejné služby

Obrázek 91 znázorňuje geografický rozsah přeshraničních veřejných služeb v oblasti Interreg Česko-Polsko v roce 2022. Různé tematické oblasti jsou reprezentovány odlišnými symboly a barvami a popisují služby, jako je zvládání katastrof, zdravotnictví, doprava, vzdělávání, životní prostředí, energetika, zprostředkování zaměstnání a kultura.

Obrázek 91: Přeshraniční veřejné služby

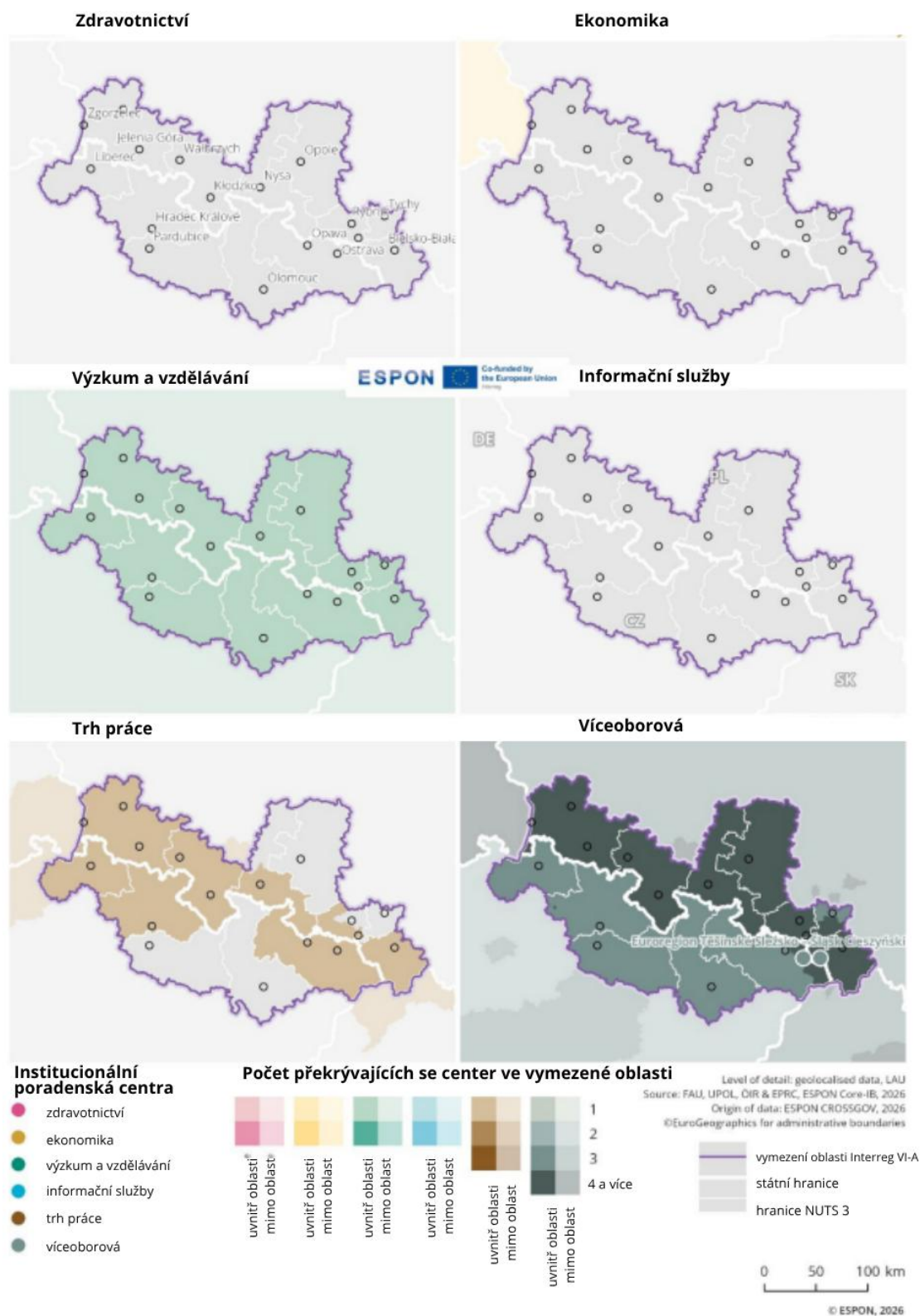


Obrázek ukazuje, že přeshraniční veřejné služby se v česko-polském pohraničí soustřeďují podél západní hranice a zahrnují služby, jako je doprava, cestovní ruch a informace, vzdělávání a výzkum, „ostatní“ služby a životní prostředí a vodní hospodářství. Města jako Liberec, Jelení Hora (Jelenia Góra) a Valbřich (Wałbrzych) jsou propojena kvalitním dopravním spojením, přičemž dopravní služby tvoří široký, souvislý koridor podél hranice. Obrázek zobrazuje především hlavní dopravní spojení v česko-polském pohraničí; existují však i další přeshraniční služby veřejné dopravy, např. autobusové linky Olomouc–Katovice, Hradec Králové–Nisa (Nysa) a Ostrava–Opole, které nejsou ve vizualizaci plně zohledněny. Centrální část analyzované oblasti disponuje pouze několika dálkovými dopravními spojeními. Ve východní části se nachází o něco více dopravních spojení a také koridor „ostatních“ služeb, zejména v okolí Ostravy. Obecně oblast Interreg Česko-Polsko vykazuje vysokou hustotu dopravních koridorů a také některé vazby v oblasti v „ostatních služeb“ na východě. Obrázek explicitně neodráží silnou a dlouhodobou spolupráci v oblasti krizového řízení (např. reakce na mimořádné události a zvládání povodňových rizik), ani širší přeshraniční spolupráci v cestovním ruchu, zejména v sudetských horských oblastech.

Institucionalizovaná poradenská centra pro přeshraniční otázky

Obrázek 92 ukazuje umístění a typy institucionalizovaných poradenských center spolu s jejich oblastmi působnosti v přeshraničním regionu Interreg Česko-Polsko. Tato centra po celé Evropě poskytují podporu v různých oblastech, jako je zdravotnictví, ekonomika, výzkum a vzdělávání, informační služby, trh práce a víceoborové otázky. Na východě sledované oblasti, podél státní hranice mezi Českem a Polskem, se nacházejí dvě víceoborová institucionalizovaná poradenská centra, obě přidružená k Euroregionu Těšínské Slezsko. Centra s víceoborovými, výzkumnými a vzdělávacími činnostmi se v česko-polském pohraničí také vyskytují, na polské straně jsou přitom víceoborové oblasti činnosti výraznější. Oblasti činnosti související s trhem práce jsou přítomny v obou zemích, přičemž jsou soustředěny především podél státních hranic.

Obrázek 92: Institucionalizovaná přeshraniční poradenská centra



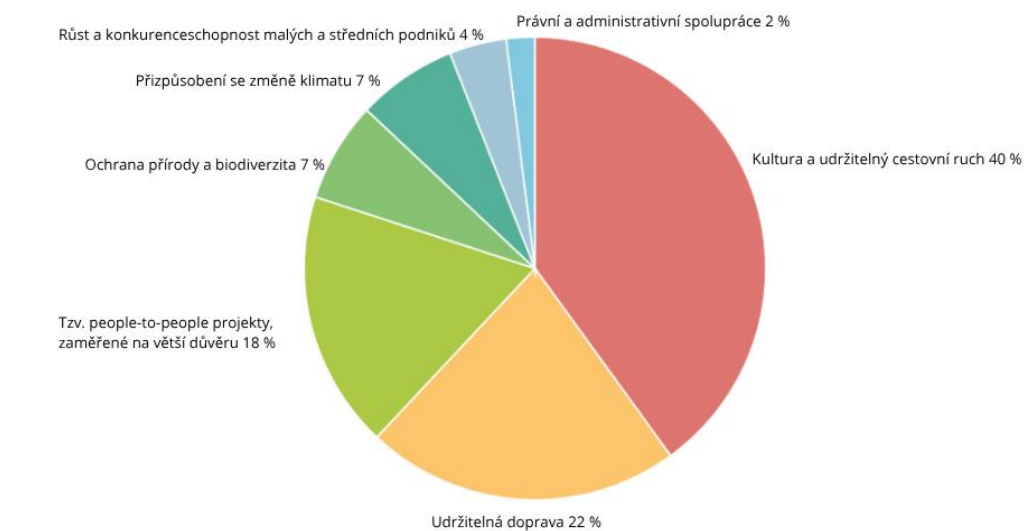
Přehled aktivit Interreg

Následující část shrnuje klíčové aktivity Interreg v programovém období 2021–2027. Zahrnuté aspekty se týkají identifikovaných rozvojových příležitostí a výzev pro oblast Interreg Česko-Polsko (viz Tabulka 6), dostupného rozpočtu a rozdělení alokací (Obrázek 93), překrývajících se programů Interreg a klíčových aspektů vyplývajících z programu. Celkový rozpočet: 22 358 81455 €.

Tabulka 6: Interreg VI (2021–2027): Příležitosti a výzvy

Téma	Klíčové rozvojové příležitosti a výzvy identifikované pro Interreg 2021–27
Hospodářství	- Území prošlo významnou průmyslovou restrukturalizací, která stále probíhá zejména ve východních oblastech. - Vysoký podíl sekundárního sektoru a větších podniků (méně adaptabilních a zranitelnějších vůči ekonomickým šokům). - Důležitá role malých a středních podniků (MSP). - Koncentrace rozsáhlých podniků těžkého a chemického průmyslu v některých oblastech. - Prohlubování hospodářské přeshraniční spolupráce.
Životní prostředí	- Znečištění ovzduší. - Tlak (z intenzivního cestovního ruchu s potenciálními negativními dopady na cíle ochrany a udržitelnost turismu, např. Krkonošský národní park a Adršpachy / Národní park Stolové hory) a správa území a lokalit národních parků. - Usnadnění krizového řízení a spolupráce v nouzových situacích. - Dopady změny klimatu, sucha a vln horka. - Význam přírodních parků a chráněných území. - Potřeba zlepšení v oblasti vodního hospodářství. - Ochrana území před degradací.
Služby	Význam integrace záchranných a nouzových služeb.
Doprava	- Chybějící hlavní dopravní koridor a špatná kvalita silniční a železniční sítě. - Nerovnoměrně rozmístěné hraniční přechody.
Zaměstnanost a cestovní ruch	- Největším sektorem zaměstnanosti je terciární sektor (služby). - Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu, např. městského, kulturního a lázeňství.

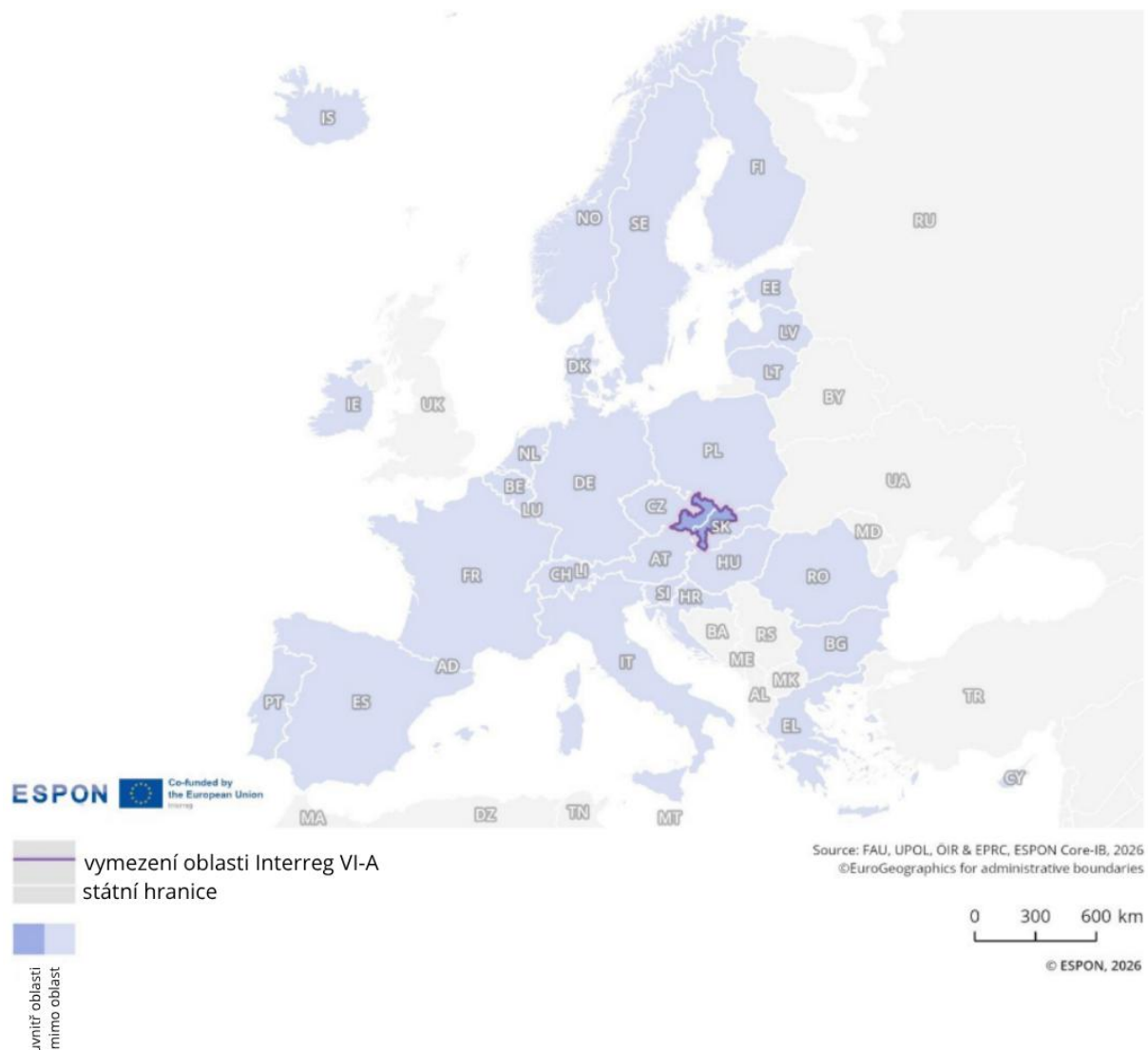
Obrázek 93: Rozdělení alokace Interreg



5. Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Slovensko-Česko

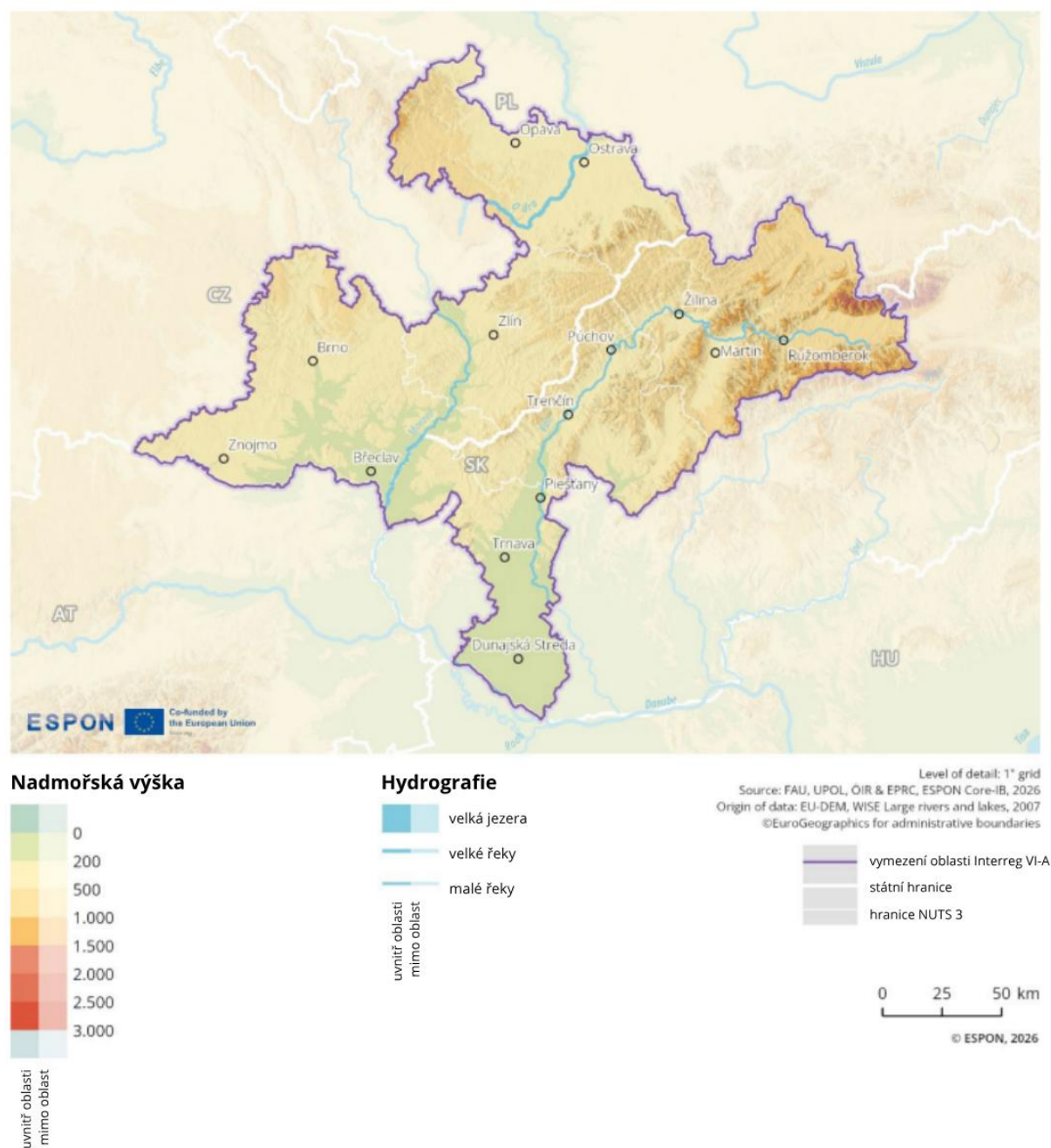
Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Slovensko-Česko se nachází mezi severozápadním Slovenskem a jihovýchodním Českem (viz Obrázek 94). Na Slovensku ho tvoří NUTS 2 region Západní Slovensko a Střední Slovensko, což odpovídá třem regionům NUTS 3. V Česku zahrnuje části NUTS 2 regionů Jihovýchod, Moravskoslezsko a Střední Morava, tedy tři regiony NUTS 3.

Obrázek 94: Přehledová mapa



Obrázek 95 znázorňuje geomorfologické rysy a hranice oblasti Interreg Slovensko-Česko. Přírozenou hranici tvoří hory a řeka Morava. Severní část oblasti je definována Bílými Karpaty a Javorníky, zatímco jižní část je vymezena nížinatým údolím řeky Moravy. Tyto geografické rysy vedou k rozmanité topografii, od hustě zalesněných kopců a horských hřebenů na severu až po úrodné roviny na jihu. Programové území zahrnuje důležitá regionální centra, jako je Břeclav, Zlín a Ostrava na české straně, a Trnavu, Žilinu a Ružomberok na straně slovenské. Sídlní struktura se vyznačuje malými a středně velkými městy zasazenými převážně do venkovského prostředí. Řeka Morava slouží nejen jako geografická hranice, ale také jako ekologická a hydrologická osa s rozsáhlými záplavovými oblastmi a oblastmi Natura 2000. Území se rozkládá na rozhraní karpatské a panonské zóny, což přispívá k jeho biodiverzitě a zemědělskému potenciálu.

Obrázek 95: Geografické prvky a charakteristiky



5.1. Přeshraniční analýza oblasti Interreg Slovensko-Česko

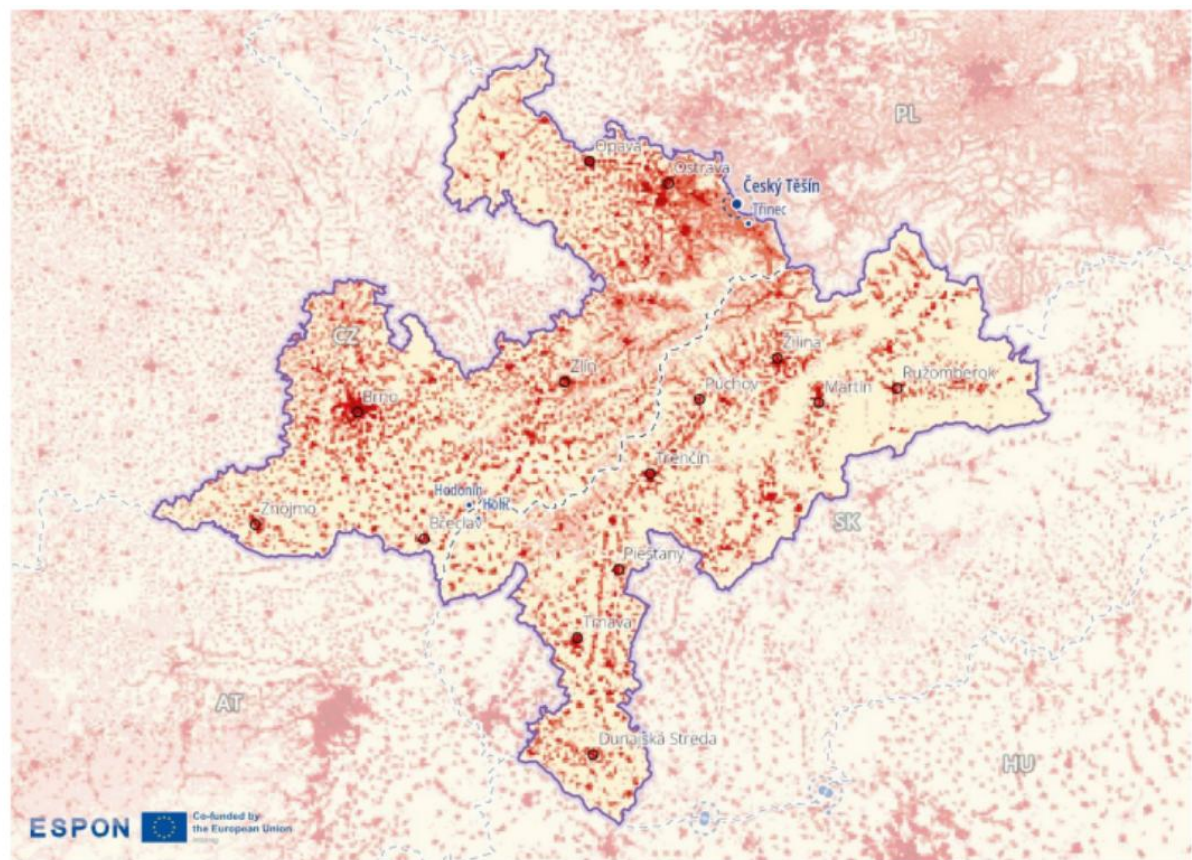
5.1.1. Územní aspekt

Hustota obyvatelstva

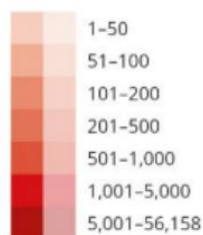
Obrázek 96 ukazuje, že populace je rovnoměrně rozložena na obou stranách hranice, přičemž vyšší hustota populace je soustředěna kolem velkých českých měst, jako je Brno a Ostrava. Brněnská aglomerace má přibližně 700 000 obyvatel, zatímco ostravská aglomerace okolo 1 milionu obyvatel. Bezprostřední okolí státní hranice je řídce osídleno díky horským a zalesněným oblastem Bílých Karpat a Beskyd, severozápadní část českého území potom kvůli horské oblasti Jeseníků. Severní část Slovenska je také řídce osídlena, přičemž populace je soustředěna ve městech Žilina (80 000 obyvatel) a Ružomberok. Obyvatelstvo se rozprostírá dále na jih podél řeky Váh směrem k městu Trenčín (55 000 obyvatel). Dalším centrem osídlení v jižní části je město Trnava (54 000 obyvatel). Hustota osídlení

je opět nižší v horských oblastech Vysokých a Nízkých Tater Zkoumaná oblast zahrnuje celkem 13 městských center s populací přes 30 000 obyvatel. Průměrná hustota obyvatelstva je v celé oblasti Interreg Slovensko-Česko 140 obyvatel/km², což je více než průměr EU (109 obyvatel/km²), a také více než souhrnný průměr všech zkoumaných oblastí Interreg (125 obyvatel/km²). Ve slovenském pohraničí je průměrná hustota obyvatelstva přibližně 114 obyvatel/km², což je zhruba srovnatelné s celostátním průměrem na Slovensku (110 obyvatel/km²). Oproti tomu česká část vykazuje vyšší průměrnou hustotu zalidnění, která se pohybuje okolo 171 obyvatel/km², což překračuje celostátní průměr v Česku (132 obyvatel/km²).

Obrázek 96: Prostorové vzorce rozložení populace



počet obyvatel/km² (2021)



uvnitř oblasti
mimo oblast

Patnerská města (2025)



města s více než 10 000 obyvatel, vzdálená od jiného města do 5 km od státní hranice

Pohraniční města



města s více než 10 000 obyvatel, vzdálená od jiného města do 10 km od státní hranice

Level of detail: 1km grid
Source: FAU, UPOL, ÖIR & EPRC, ESPON Core-IB, 2026
Origin of data: GISCOP Population Grid (version 1.3), 2021
OpenStreetMap, 2025
©EuroGeographics for administrative boundaries

vymezení oblasti Interreg VI-A
státní hranice
hranice NUTS 3

0 25 50 km

© ESPON, 2026

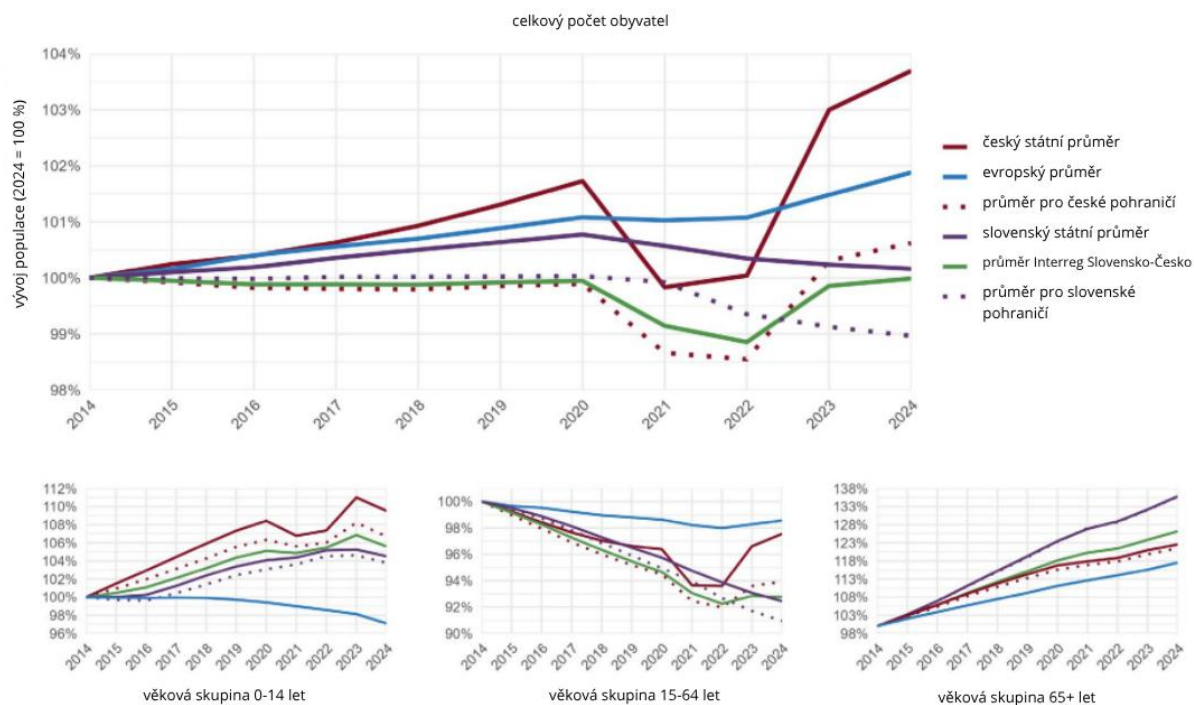
Vývoj populace (podle věkových skupin)

Počet obyvatel v oblasti Interreg Slovensko-Česko činil v roce 2024 (Eurostat): 4,8 milionu obyvatel, přičemž:

- 62,2 % tvořila populace na české straně hranic (3,0 milionu obyvatel)
- 37,8 % tvořila populace na slovenské straně hranic (1,8 milionu obyvatel)
- Jihomoravský kraj představoval v roce 2024 region s nejvyšším nárůstem populace (4,8 %)

Obrázek 97 popisuje vývoj populace v oblasti Interreg Slovensko-Česko v letech 2014 až 2024. Během tohoto období zůstal celkový počet obyvatel stabilní, bez výrazného růstu (0,0 %), s mírným nárůstem na české straně. Vývoj populace (0,0 %) byl v slovensko-českém pohraničí mírně pod evropským průměrem (1,9 %) a mírně pod průměrným vývojem všech zkoumaných oblastí Interreg (0,0 % vs. 1,5 %). České pohraničí rostlo mírně pod celostátním průměrem (0,6 % oproti 3,7 %), zatímco slovenské pohraničí vykazovalo pokles ve srovnání s celostátní úrovní (-1,0 % oproti 0,2 %). Pokud jde o vývoj jednotlivých věkových skupin, populace ve věku 0–14 let zaznamenala výrazný nárůst o 5,6 %, zatímco populace v produktivním věku (15–64 let) vykázala výrazný pokles o 7,2 %. Počet obyvatel ve věku 65 let a starších zaznamenal výrazný nárůst o 26,2 %.

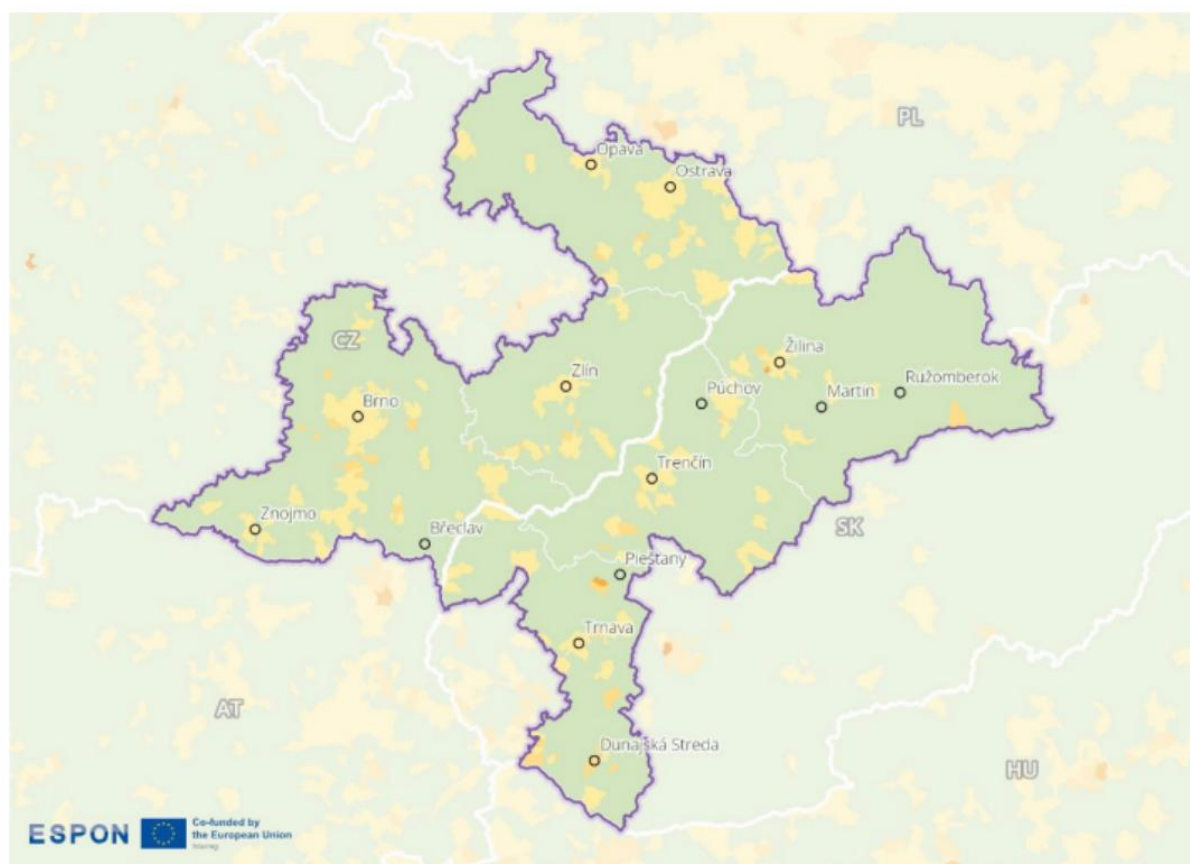
Obrázek 97: Vývoj populace (podle věkových skupin)



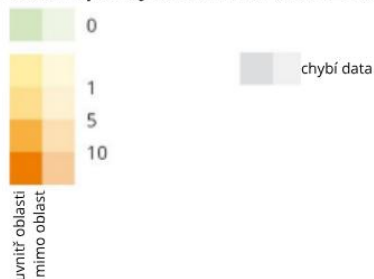
Změny osídlení

Obrázek 98 znázorňuje změnu v rozloze sídel na úrovni obcí v letech 2012 a 2018. Celkově obrázek ukazuje podobné vzorce změn v rozloze sídel na obou stranách slovensko-české hranice. Změny jsou patrné zejména v okolí městských center Ostravy, Zlína, Brna, Trnavy, Trenčína a Žiliny. Výjimkou jsou Břeclav a Ružomberok, kde během sledovaného období nedošlo k výrazným změnám. Vysoký růst v rozloze sídel je patrný zejména v údolí mezi Žilinou, Trenčínem a Trnavou a také v okolí Brna. V těsné blízkosti státních hranic se rozloha sídel zvětšuje zejména ve Zlíně. Na slovenské straně to platí pro Trenčín. Obrázek také odráží topografické charakteristiky pohraničního regionu, přičemž ve strmých horských oblastech nejsou patrné téměř žádné změny v rozloze sídel.

Obrázek 98: Změny osídlení



Zvětšení plochy osídlení v % (2012-2018)



Level of detail: LAU
Source: FAU, UPOL, ÖIR & EPRC, ESPON Core-IB, 2026
Origin of data: CORINE Land Cover, 2012-2018
©EuroGeographics for administrative boundaries

vymezení oblasti Interreg VI-A
státní hranice
hranice NUTS 3

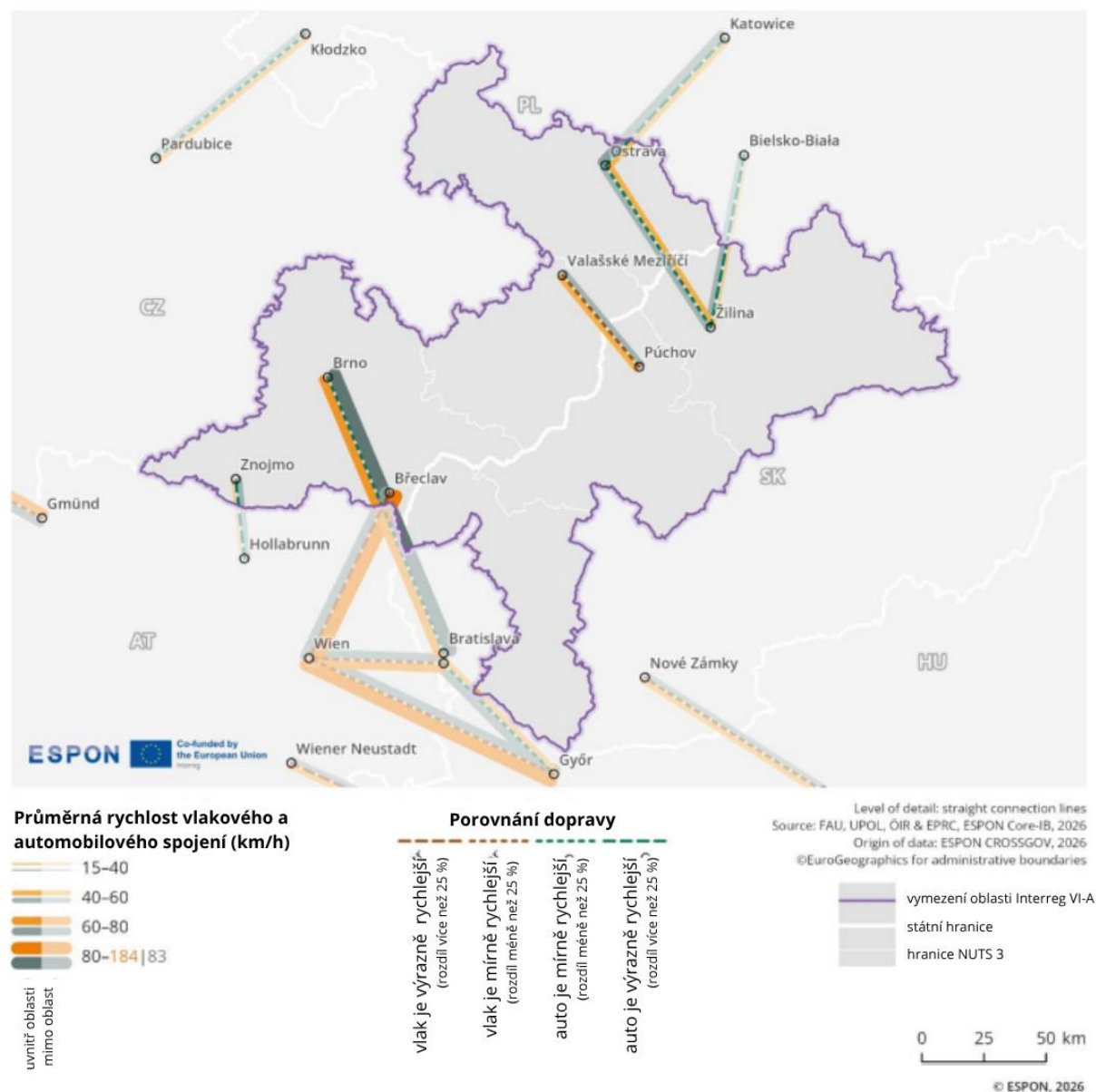
0 25 50 km

© ESPON, 2026

Kvalita vybraných přeshraničních spojení

Přeshraniční dostupnost má vliv na přeshraniční interakce. Obrázek 99 to ilustruje pomocí mapy „časoprostoru“, která zobrazuje části evropského přehledu cestovních dob automobilem a vlakem v oblasti Interreg Slovensko-Česko. Tato vizualizace umožňuje posoudit kvalitu dopravy tím, že zvýrazňuje rozdíly mezi veřejnou dopravou (železniční) a soukromou dopravou (automobilovou). Výběr měst a zahrnutých spojení, založený na souboru kritérií uplatňovaných v celé Evropě, vychází z projektu ESPON CROSSGOV. Mezi vybrané spoje patří Valašské Meziříčí–Púchov a Ostrava–Žilina. Na trase Valašské Meziříčí–Púchov je cestování vlakem z hlediska rychlosti výhodnější než cestování autem, zatímco na trase Ostrava–Žilina je cesta autem rychlejší variantou. Je vhodné poznamenat, že obě spojení nabízejí relativně rychlou možnost dopravy autem i vlakem.

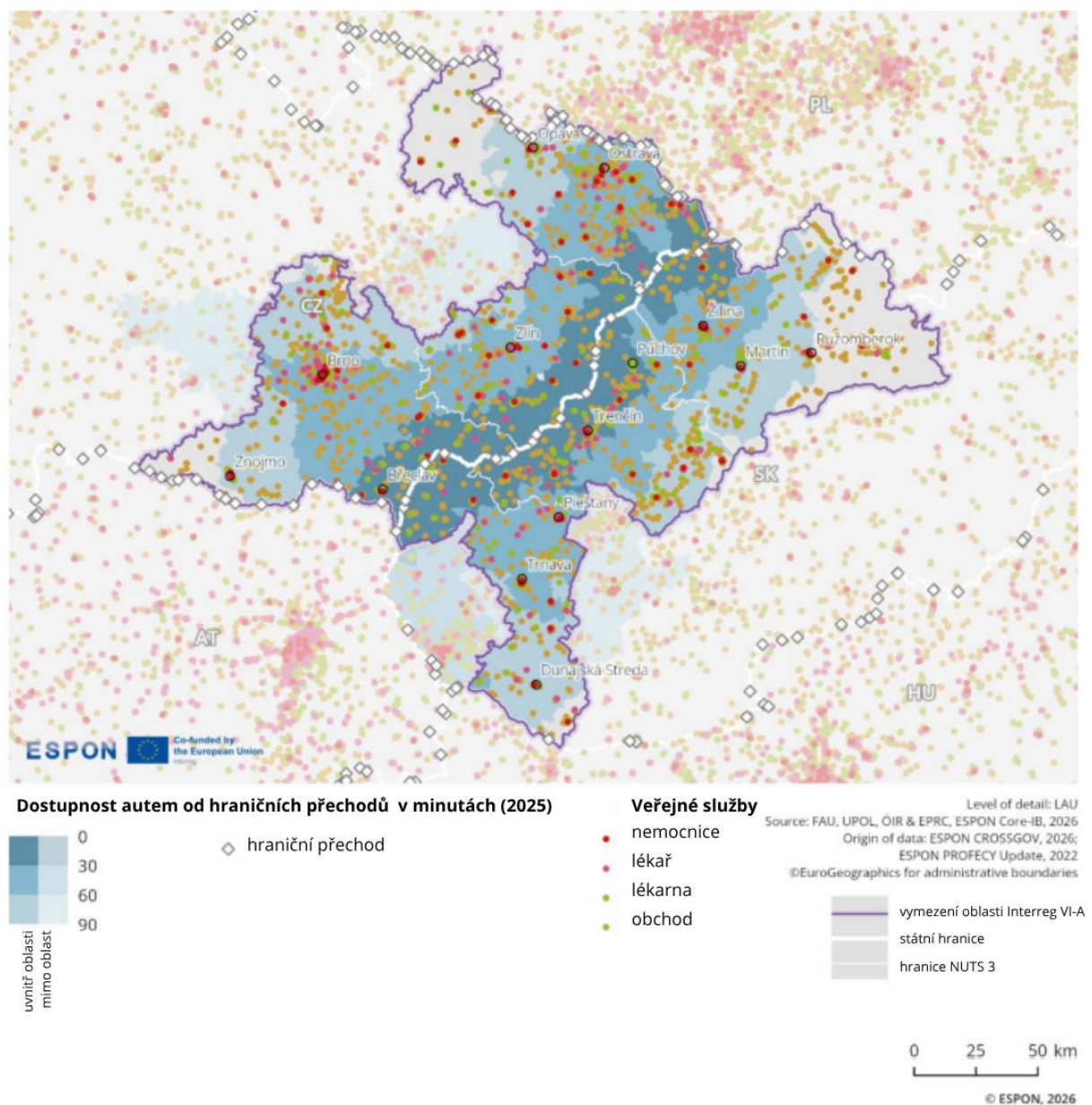
Obrázek 99: Kvalita vybraných přeshraničních spojení



Časová dostupnost od hraničních přechodů

Obrázek 100 ukazuje, že podél celé hranice je dopravní dostupnost do 30 minut. Na obou stranách hranice tak tvoří téměř souvislý pás. Pouze v severní části se hranice dotýká zóny do 60 minut ze slovenské strany. V této malé části je silniční spojení horší. Po 30minutové zóně dostupnosti následuje souvislá zóna až 60 minut, která je stejně jako 30minutová zóna relativně široká. Zbytek oblastí dále od hranice tvoří zóny s dobou jízdy do 90 minut nebo více. Rozložení služeb podél hranice je rovnoměrné na obou stranách. Největší koncentrace služeb je v Brně, které se nachází v 60minutové zóně. Následují shluky služeb ve městech a jejich okolí, jako je Zlín, Ostrava a Žilina, které se nacházejí v 60minutové zóně od hranice. Další je v Trenčíně, který se nachází v 30minutové zóně.

Obrázek 100: Časová dostupnost od hraničních přechodů

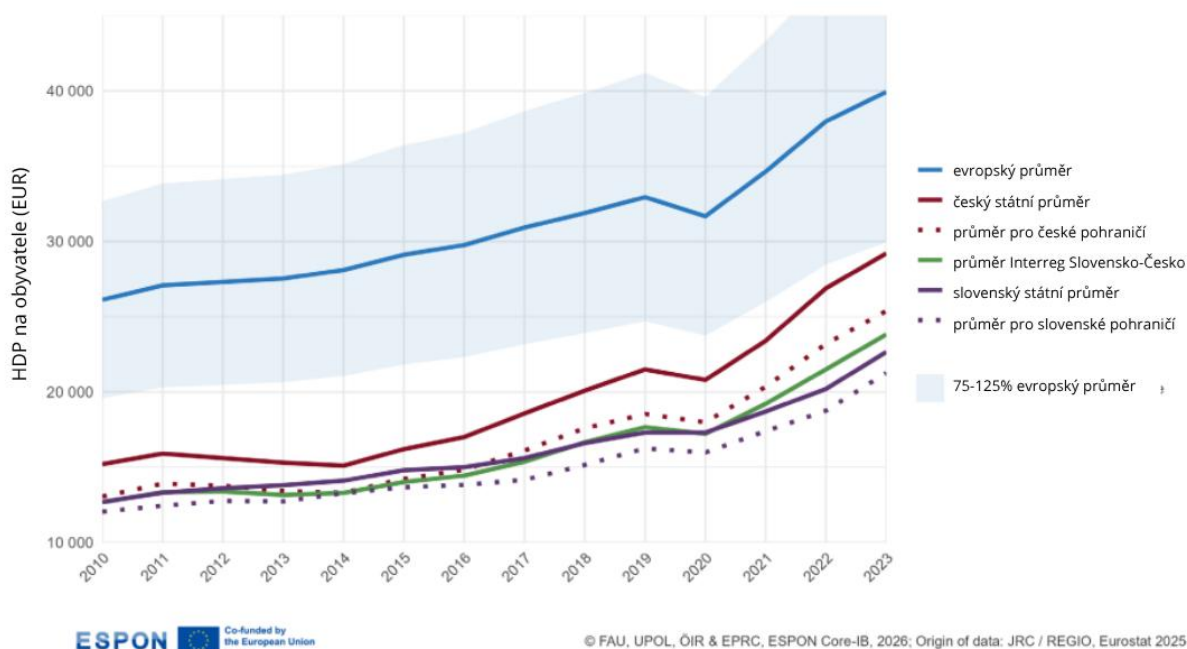


5.1.2. Ekonomický aspekt

Hrubý domácí produkt na obyvatele v běžných tržních cenách

Jak vyplývá z obrázku 101, v roce 2022 dosahovalo v oblasti Interreg Slovensko-Česko HDP na obyvatele 59,8 % průměru EU a 60,7 % průměru všech sledovaných oblastí Interreg. Analyzovaná oblast vykazovala v letech 2014 až 2022 nárůst HDP na obyvatele o 63,1 %, což je o 27,4 procentního bodu vyšší nárůst ve srovnání s průměrem EU a o 27,9 procentního bodu vyšší ve srovnání s průměrem všech oblastí Interreg. Slovenské i české pohraničí vykazuje nižší HDP na obyvatele, než je jejich příslušný celostátní průměr. České pohraničí nicméně zaznamenalo od roku 2014 silný nárůst HDP na obyvatele (+76,3 %), zatímco slovenské pohraničí rostlo tempem bližším průměru EU (+41,8 %).

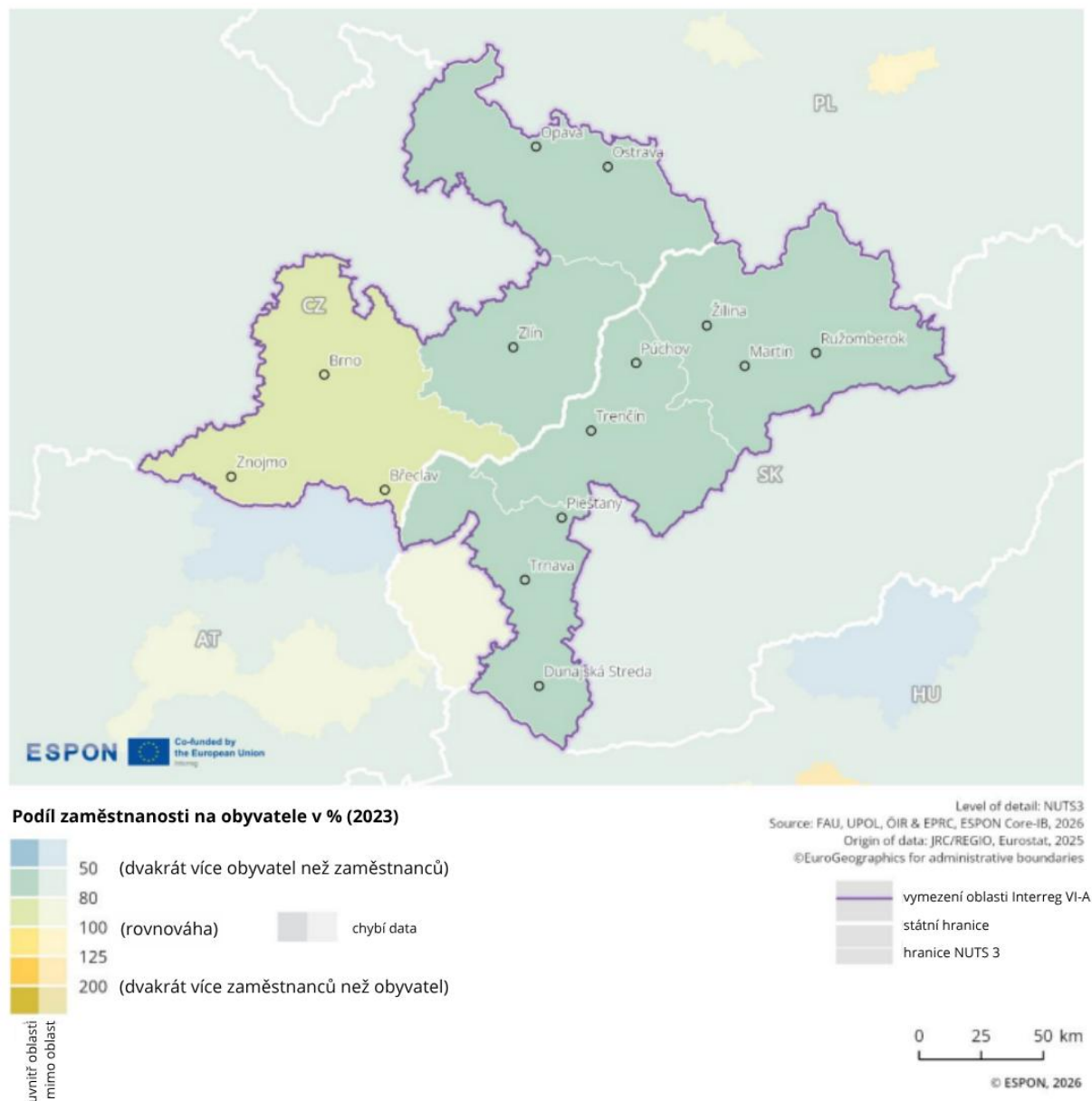
Obrázek 101: Hrubý domácí produkt na obyvatele v běžných tržních cenách



Podíl zaměstnanosti

Obrázek 102 znázorňuje podíl zaměstnanosti na obyvatele ve věku 15 až 64 let v roce 2023. Obrázek ukazuje, že podíl zaměstnanosti v oblasti Interreg Slovensko-Česko zůstal relativně stabilní, přičemž v roce 2003 dosáhl hodnoty 74,4 %, což představuje nárůst o 10,2 procentního bodu od roku 2014. Ve většině oblastí se hodnoty pohybují od 50 % do 80 %, s výjimkou západní části českého pohraničí, kde se hodnoty pohybují od 80 % do 100 %.

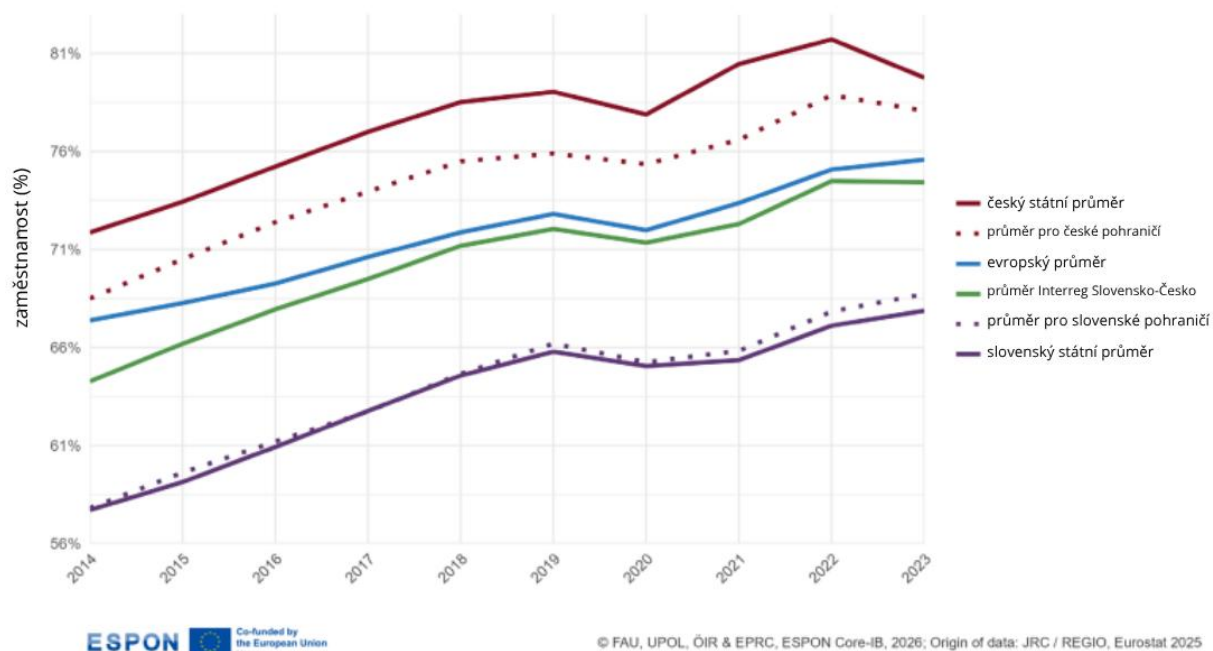
Obrázek 102: Podíl zaměstnanosti



Na obrázku 103 je zobrazen podíl zaměstnanosti oblasti Interreg Slovensko-Česko v průběhu času. Vyplývá z něj následující

- Ve srovnání s evropským průměrem jsou hodnoty nižší o 1,2 procentních bodů; v roce 2014 činil rozdíl 3,1 procentního bodu.
- Ve srovnání s celostátním průměrem Česka jsou hodnoty o 5,3 procentního bodu nižší; v roce 2014 byl rozdíl 7,6 procentního bodu.
- Ve srovnání s celostátním průměrem Slovenska jsou hodnoty vyšší o 6,6 procentního bodu, v souladu s rozdílem v roce 2014.
- Na české straně hranice jsou hodnoty o 1,7 procentního bodu pod českým celostátním průměrem, zatímco slovenská část vykazuje o 0,9 procentního bodu více oproti slovenskému celostátnímu průměru.
- Ve srovnání s průměrem všech zkoumaných oblastí Interreg je podíl zaměstnanosti v tomto území nižší přibližně o 0,02 procentního bodu; v roce 2014 činil rozdíl 2 procentní body.

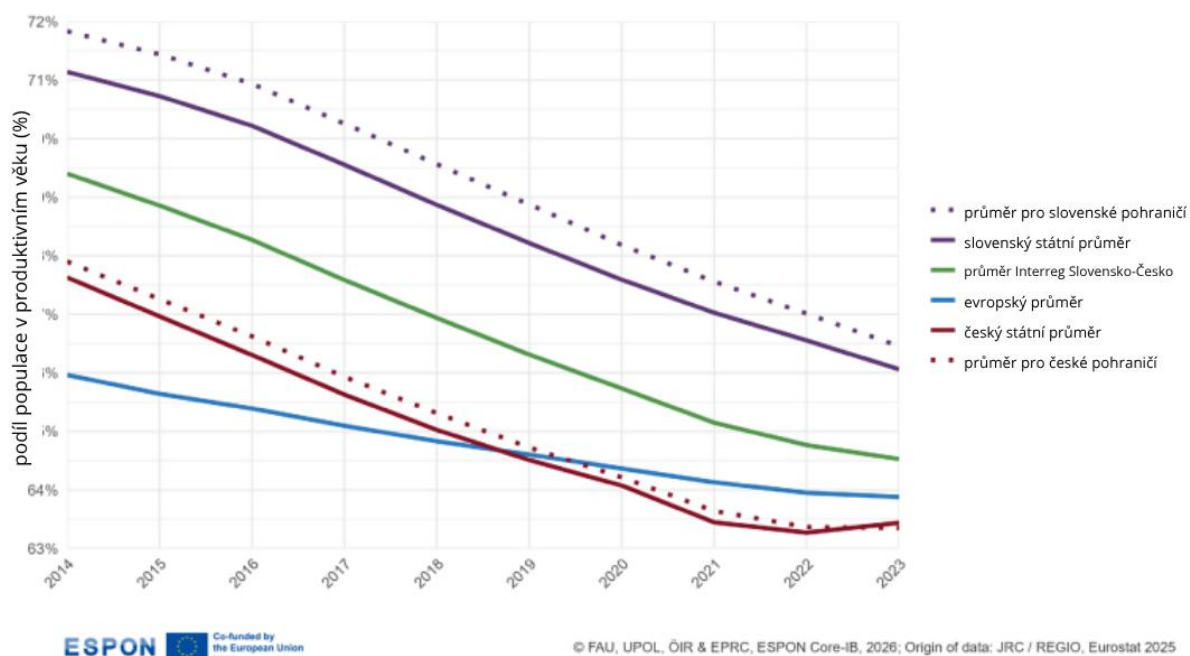
Obrázek 103: Srovnání podílu zaměstnanosti v čase



Podíl obyvatelstva v produktivním věku

Obrázek 104 znázorňuje vývoj podílu obyvatelstva v produktivním věku v oblasti Interreg Slovensko-Česko v letech 2014 až 2023.

Obrázek 104: Srovnání podílu populace v produktivním věku v čase



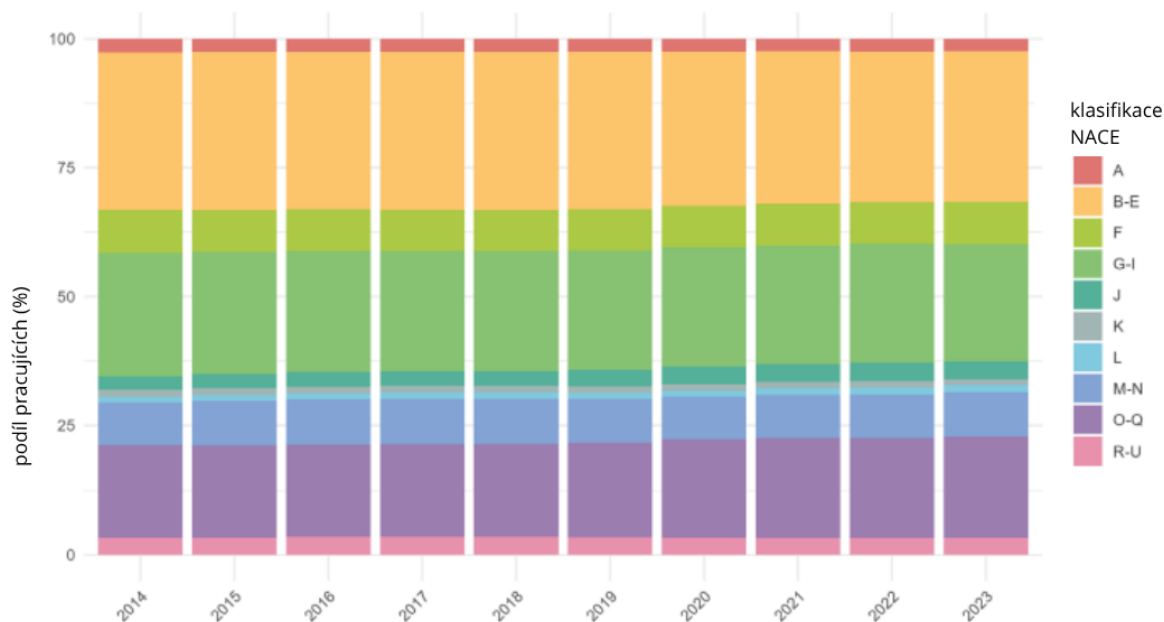
V roce 2023 zde průměrný podíl obyvatelstva v produktivním věku dosahoval 64,5 %, ve srovnání s evropským průměrem ve výši 63,9 % a průměrem všech zkoumaných oblastí Interreg odpovídající 63,7 %. Podíl obyvatelstva v produktivním věku byl v celé oblasti mírně nižší než průměr slovenského pohraničí (66,5 %) a mírně vyšší než průměr českého pohraničí (63,4 %). Ve srovnání

s celostátními průměry byla hodnota mírně nižší než slovenský celostátní průměr (66,1 %) a mírně vyšší než český celostátní průměr (63,4 %). Slovensko-české pohraničí zaznamenalo mezi roky 2014 (69,4 %) a 2023 (64,5 %) výrazný pokles podílu obyvatelstva v produktivním věku o 4,9 procentního bodu. Tento pokles byl podstatně výraznější než evropský průměr, který ve stejném období klesl o 2,1 procentního bodu. Obě země zaznamenaly klesající trend, přičemž výraznější pokles byl na slovenské straně (-5,3 procentního bodu na hranici a -5,0 procentního bodu na národní úrovni) ve srovnání s českou stranou (-4,5 procentního bodu na hranici a -4,2 procentního bodu na národní úrovni).

Zaměstnanost podle odvětví

Obrázek 105 znázorňuje relativní počet pracovních míst v pohraniční oblasti rozlišený podle odvětví. Tento ukazatel založený na pracovišti (tj. kde se pracovní místa nacházejí, nikoliv kde žijí zaměstnané osoby) nabízí vhled do struktury zaměstnanosti ve sledované oblasti. Soubor dat používá klasifikaci „10 sektorů“ založenou na kategoriích NACE. Mezi lety 2014 a 2023 byl relativní počet pracovních míst v jednotlivých odvětvích poměrně stabilní. Došlo k mírnému poklesu podílu zaměstnanosti v těžbě a dobývání (B), zpracovatelském průmyslu (C), dodávkách elektřiny, plynu, páry a klimatizovaném vzduchu (D), dodávkách vody; kanalizaci, odpadech a sanačních činnostech (E), velkoobchodě a maloobchodě; opravách motorových vozidel a motocyklů (G), dopravě a skladování (H) a v ubytování a stravování (I). Naopak byl sledován mírný nárůst počtu pracovních míst v oblasti profesních, vědeckých a technických činností (M), administrativních a podpůrných služeb (N), informací a komunikace (J), vzdělávání (O) a sociální péče (Q). V celém období vykazovala nejvyšší podíl pracovních míst tato odvětví: „B-E“ (těžba, dobývání, zpracovatelský průmysl, dodávky elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu, dodávky vody; kanalizace, nakládání s odpady a sanační činnosti), „G-I“ (velkoobchod a maloobchod; opravy motorových vozidel a motocyklů, doprava a skladování, ubytování a pohostinství) a „O-Q“ (vzdělávání, zdravotnictví a sociální péče).

Obrázek 105: Srovnání zaměstnanosti podle odvětví



A: Zemědělství, lesnictví a rybolov

B-E: Těžba a dobývání (B), Zpracovatelský průmysl (C), Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu (D), Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi (E)

F: Stavebnictví

G-I: Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel (G), Doprava a skladování (H), Ubytování, stravování a pohostinství (I)

J: Informační a komunikační činnosti

K: Peněžnictví a pojišťovnictví

L: Činnosti v oblasti nemovitostí

M-N: Profesní, vědecké a technické činnosti (M), Administrativní a podpůrné činnosti (N)

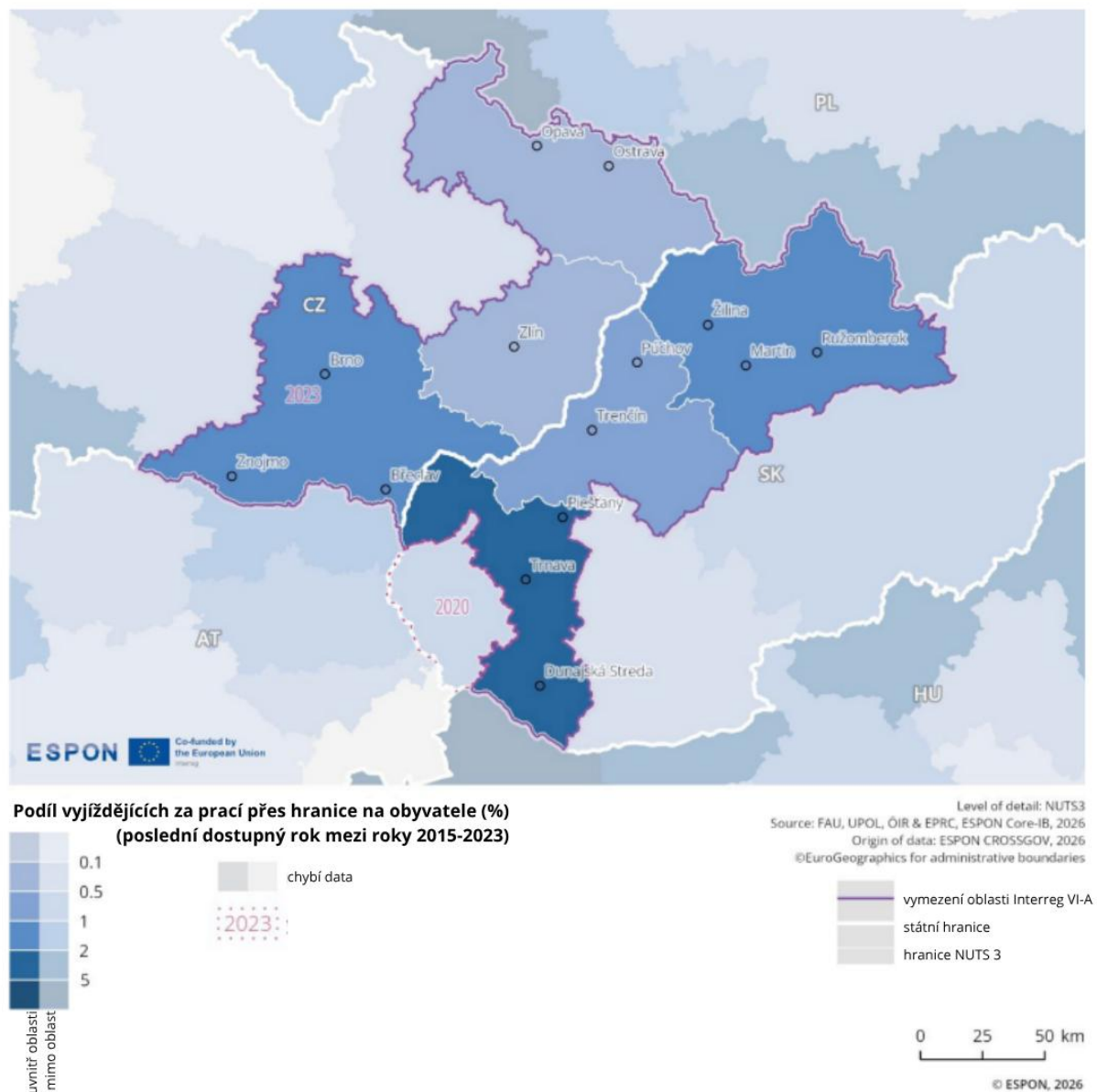
O-Q: Vzdělávání (O), Zdravotní a sociální péče (Q)

R-U: Kulturní, zábavní a rekreační činnosti (R), Ostatní činnosti (S), Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu (T), Činnosti exteriorních organizací a orgánů (U)

Dojíždějící přes hranice

Obrázek 106 znázorňuje podíl dojíždějících na jednoho obyvatele pro každý region NUTS 3 (tj. podíl dojíždějících mezi rezidenty ve věkové skupině 15–64 let, která odpovídá potenciální pracovní síle). Ukazuje relativně silnou a poměrně rovnoměrně rozloženou aktivitu dojíždění přes hranice v oblastech přímo sousedících s hranicí na slovenské i české straně. Nejvyšší hodnoty v tomto směru vykazuje Trnavský kraj, následuje Žilinský kraj a Jihomoravský kraj s vyššími hodnotami podílu dojíždějících za prací na obyvatele, což odráží silnou integraci trhu práce podél hlavních dopravních koridorů a v okolí městských center, jako jsou Brno, Žilina a Trnava.

Obrázek 106: Dojíždějící přes hranice



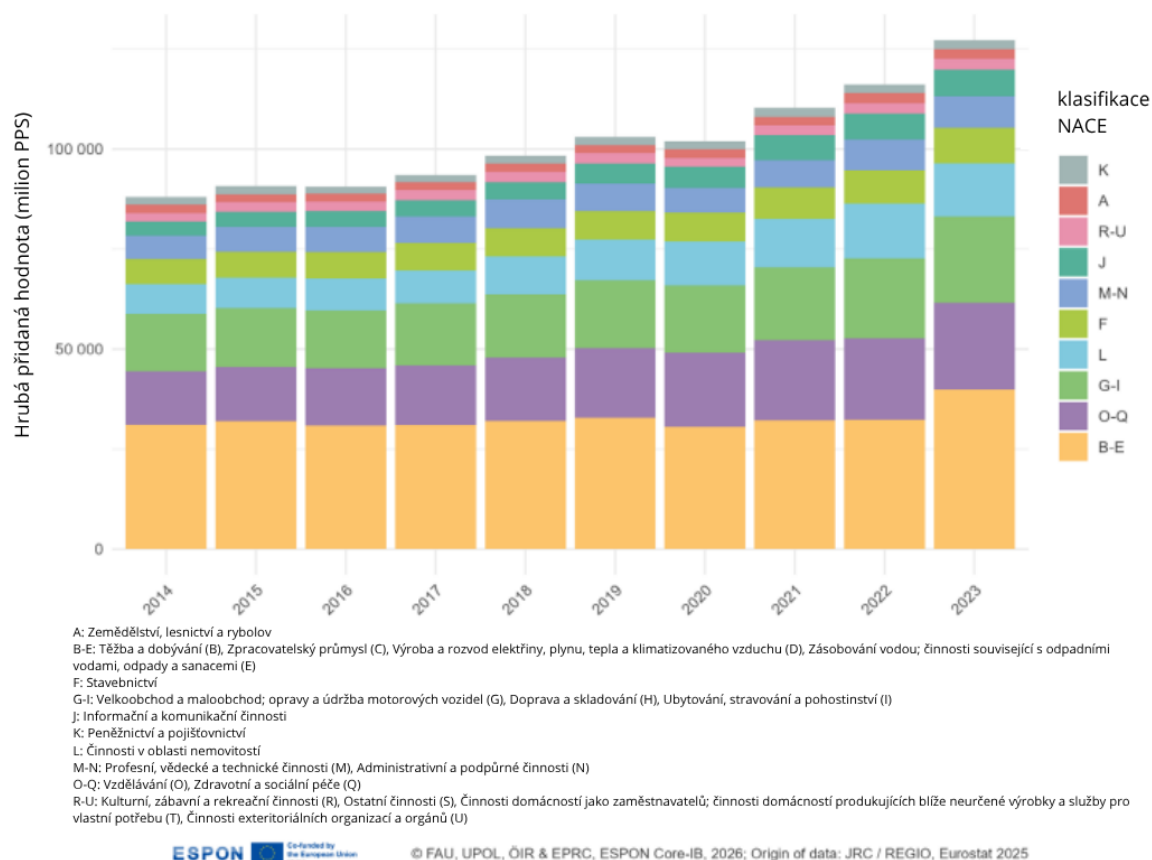
Hrubá přidaná hodnota v základních cenách podle odvětví

Obrázek 107 znázorňuje hrubou přidanou hodnotu (HPH), která je důležitým ukazatelem ekonomické aktivity. HPH měří hodnotu vytvořenou všemi ekonomickými činnostmi zapojenými do produkce zboží a služeb v určité oblasti. Pro větší přehlednost je HPH rozdělena do 10 sektorů, založených na kategoriích NACE (viz legenda grafu nebo příloha).

V letech 2014 až 2023 se HPH v oblasti Interreg Slovensko-Česko zvýšila z 88 113 milionů standardů

kupní síly (PPS) na 127 255 milionů PPS, což představuje nárůst o 44 %. Skupiny odvětví B–E, G–I a O–Q dohromady tvořily více než polovinu celkové HPH, což vypovídá o jejich významném podílu na regionální ekonomice. Skupiny odvětví B–E se podílely největším podílem, a to v roce 2023 celkem 39 385 milionů PPS. To podtrhuje význam odvětví, jako je těžba a dobývání (B), zpracovatelský průmysl (C), dodávky elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (D), zásobování vodou; kanalizace, nakládání s odpady a sanační činnosti (E) ve slovensko-českém pohraničí.

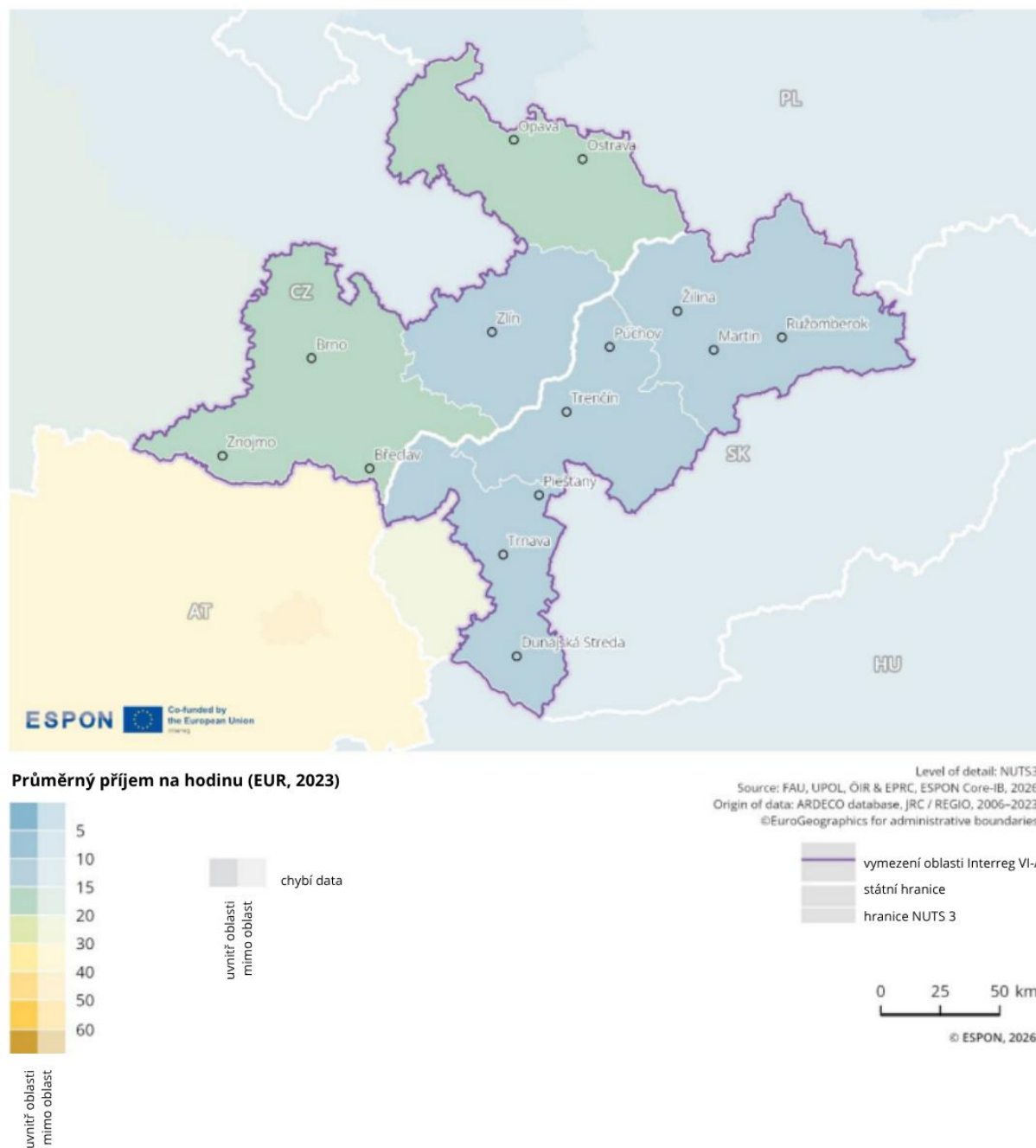
Obrázek 107: Srovnání hrubé přidané hodnoty v základních cenách podle odvětví



Nominální odměna za odpracovanou hodinu

Obrázek 108 ukazuje průměrné hodnoty „odměny za odpracovanou hodinu“ (tj. podílu celkové odměny zaměstnanců v běžných cenách a celkového počtu odpracovaných hodin těmito zaměstnanci). V roce 2023 byla nominální odměna za odpracovanou hodinu v oblasti Interreg Slovensko-Česko poměrně rovnoměrně rozložena. Na většině slovensko-českého pohraničí se průměrný hodinový příjem pohyboval mezi 10 a 15 €. Mírně vyšší hodnoty vykazoval Jihomoravský kraj (16,20 €) a Moravskoslezský kraj (15,50 €). Celostátní průměrná nominální mzda za odpracovanou hodinu činila v Česku 15,80 €, na Slovensku 15,30 €. V oblasti Interreg Slovensko-Česko se úroveň mezd liší jen nepatrně, což naznačuje, že mzdové rozdíly nejsou dominantním faktorem přeshraniční mobility pracovní síly.

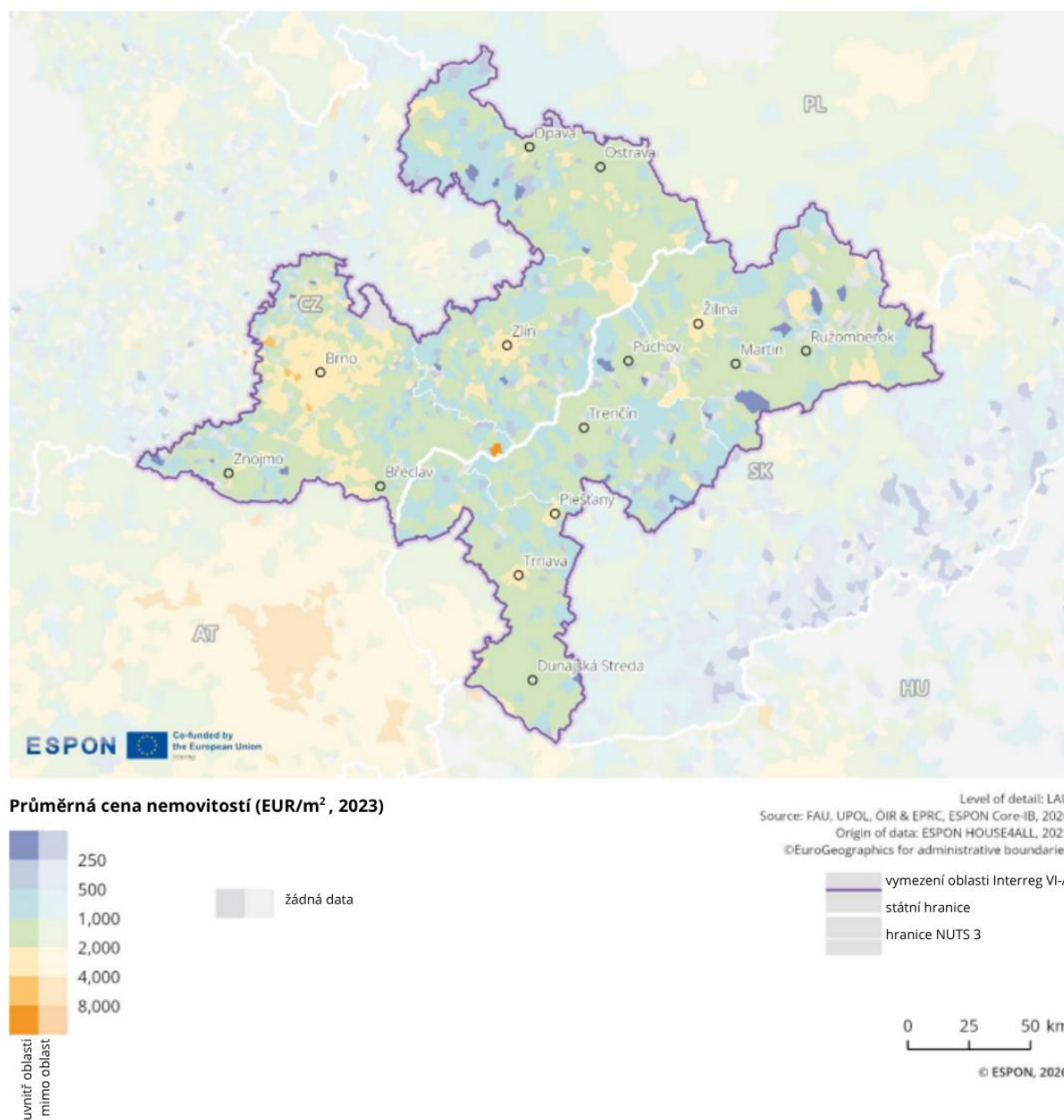
Obrázek 108: Nominální odměna za odpracovanou hodinu



Prodejní ceny inzerovaných nemovitostí

Obrázek 109 znázorňuje prodejní ceny inzerovaných nemovitostí v oblasti Interreg Slovensko-Česko roce 2025. Převládají zde 2 kategorie, a to ceny od 500 €/m² do 1 000 €/m² a od 1 000 €/m² do 2000 €/m². Pokrývají největší plochu v obou zemích. V blízkosti velkých českých měst jsou ceny vyšší, pohybují se od 2 000 €/m² do 4 000 €/m². Patří sem větší oblast kolem Brna a Zlína, město Žilina a Trnava. Naopak v některých oblastech Česka a Slovenska se nacházejí i malé oblasti s cenami pod 250 €/m². Hranice netvoří významný rozdíl, pokud jde o výši prodejní ceny inzerovaných nemovitostí. Na české straně hranice je průměrná cena inzerovaných rezidenčních nemovitostí přibližně 1 332 €/m², zatímco na straně slovenské se jedná o mírně nižší průměrnou cenu, přibližně 1 180 €/m². Průměrná cena inzerovaných nemovitostí v celé pohraniční oblasti činí 1 273 €/m², což je pod průměrem všech sledovaných oblastí Interreg (1 900 €/m²) i hluboko pod evropským průměrem (cca 5 600 €/m²).

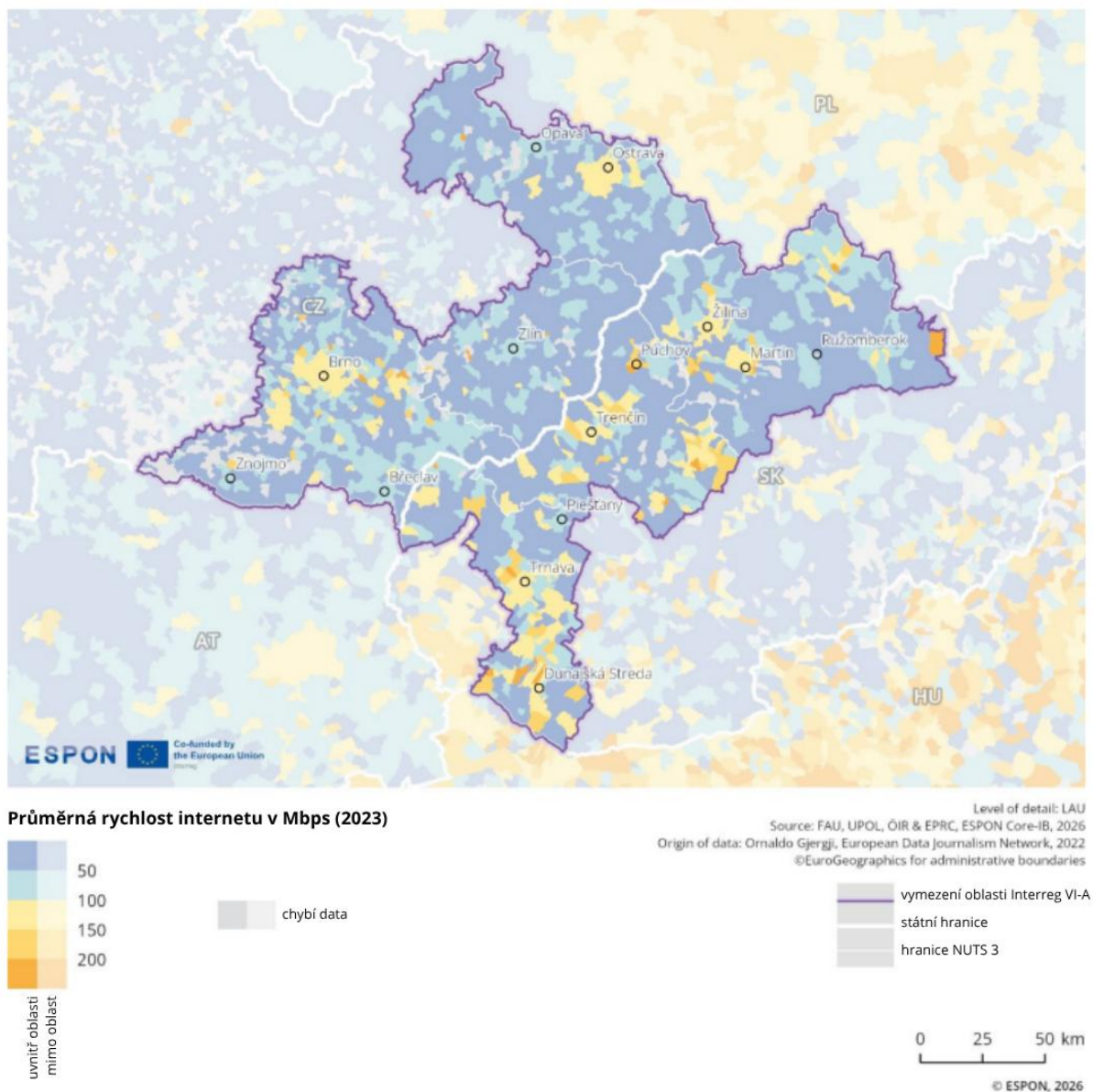
Obrázek 109: Prodejní ceny inzerovaných nemovitostí



Průměrná rychlost internetu

Obrázek 110 popisuje průměrnou rychlost stahování dat na úrovni obcí. Odhaluje významné rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi. Hodnoty se pohybují od méně než 50 Mbps do více než 200 Mbps. Města jako Trnava, Trenčín, Žilina, Ostrava a Brno vykazují relativně vysoké průměrné rychlosti, zatímco okolní oblasti mají hodnoty výrazně nižší. To může být způsobeno vyšší návratností investic, která je obvykle spojena s projekty digitální infrastruktury v městských oblastech ve srovnání s venkovskými oblastmi. Ne všechny městské oblasti v této pohraniční oblasti však mají vysoké rychlosti stahování, jako například Ružomberok, Břeclav a Zlín. Hornatý terén na obou stranách hranice, zejména na Slovensku, jednoznačně představuje výzvu pro poskytování vysokorychlostního internetu.

Obrázek 110: Průměrná rychlost internetu

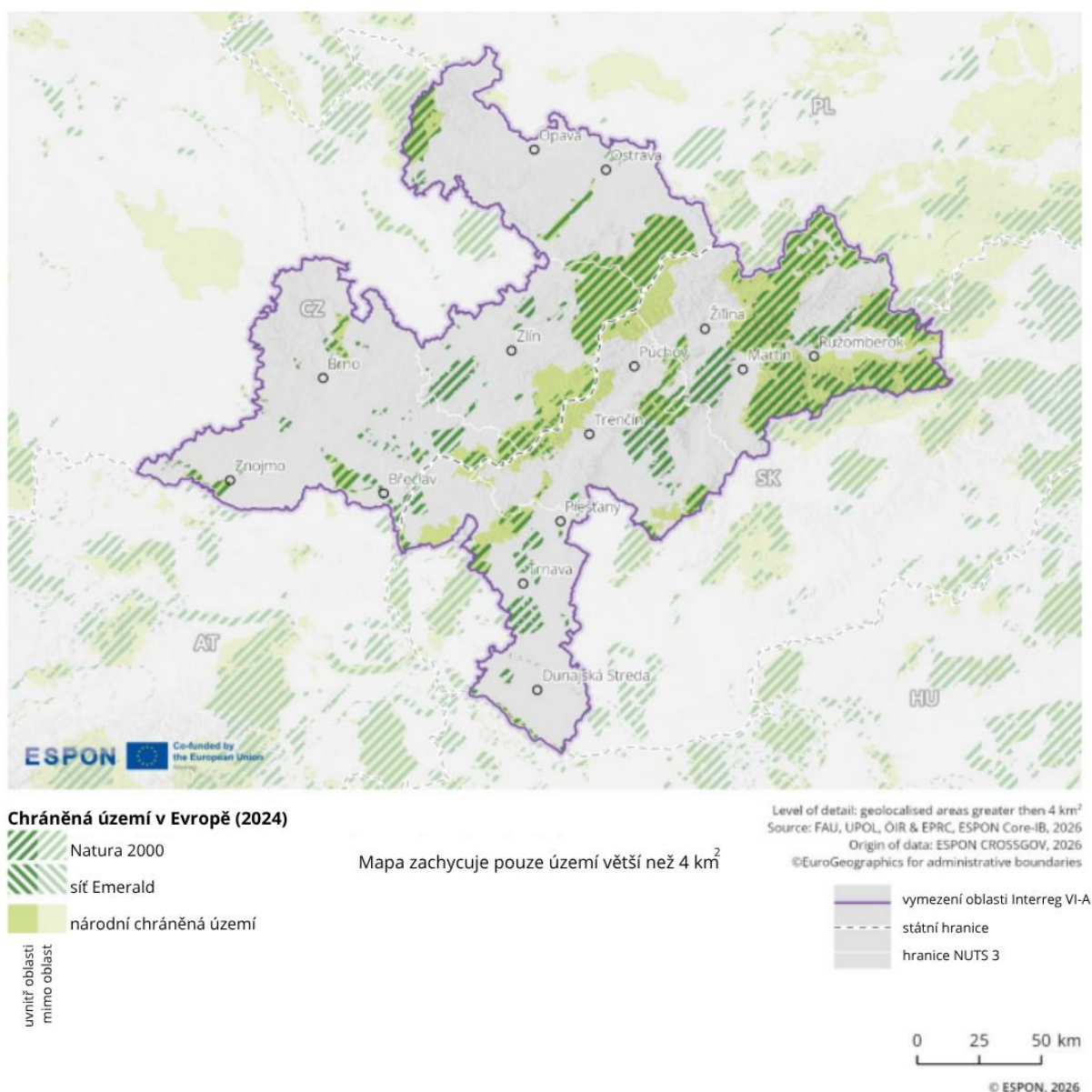


5.1.3. Environmentální aspekt

Chráněná území

Obrázek 111 znázorňuje rozložení chráněných území v roce 2024 v oblasti Interreg Slovensko-Česko. Data rozlišují mezi lokalitami sítě Natura 2000, sítě Emerald a národními chráněnými územími, přičemž jsou zobrazena pouze chráněná území větší než 4 km². Obrázek ukazuje, že chráněná území jsou ve sledované oblasti soustředěna především v severovýchodní části poblíž Žiliny, Trenčína, Ružomberku a Zlína, kde se překrývají rozsáhlá území soustavy Natura 2000 a národní chráněná území. Menší chráněná území jsou rozptýlena v okolí Brna, Břeclavi a Trnavy, přičemž celkový podíl plochy chráněných území je menší na české straně území. Většina chráněných území přechází přes hranice, zejména v trojúhelníku Žilina-Trenčín-Zlín, ačkoli jsou zobrazeny pouze protějšky pro celostátně vyhlášená území, a nikoli pro území sítě Natura 2000 (tj. nejsou ve stejné kategorii ochrany). Tyto zóny vytvářejí viditelné koridory, oproti západní a jižní části zkoumané oblasti, kde se vyskytuje řada menších chráněných území, které zůstávají izolovanější a chybí jim konzistentní přeshraniční vazby.

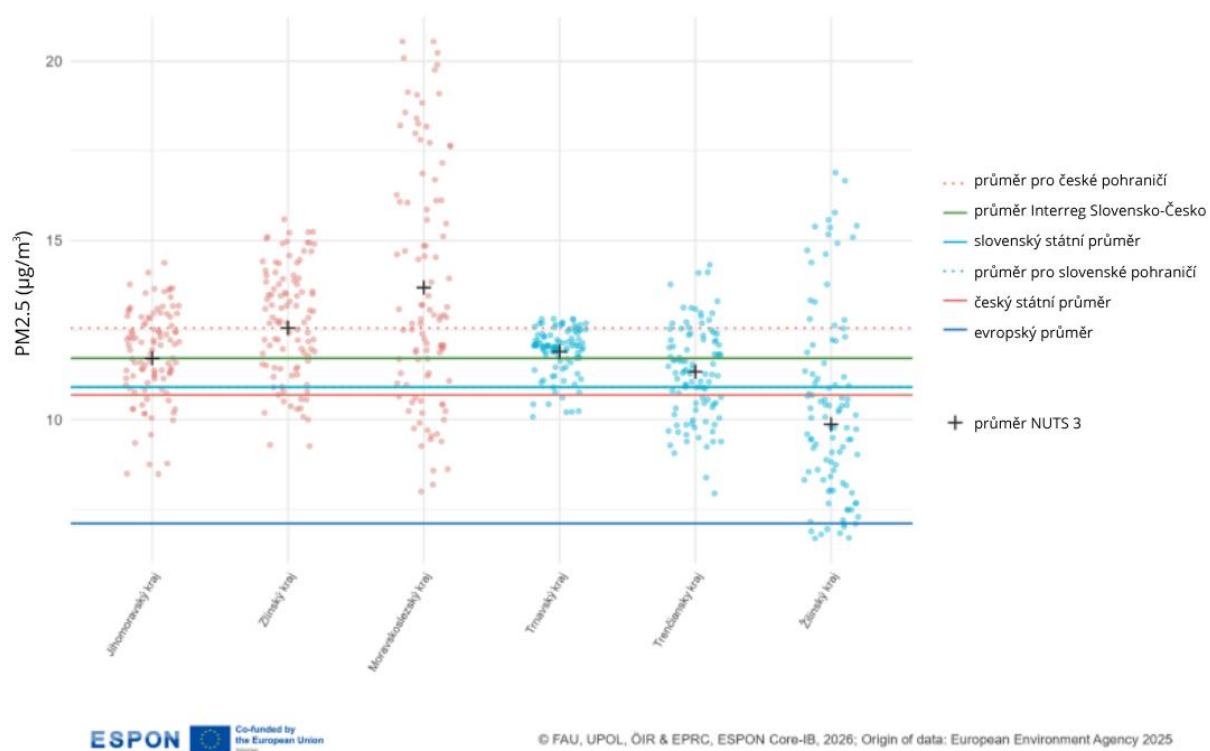
Obrázek 111: Chráněná území



Znečištění ovzduší

Obrázek 112 znázorňuje koncentrace polévatého prachu PM_{2,5} (v $\mu\text{g}/\text{m}^3$) v regionech NUTS 3 na Slovensku a v České republice. Měření PM_{2,5} v českých a slovenských regionech jsou relativně hustě seskupena, přičemž většina hodnot se pohybuje mezi 7,5 a 15 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Celkově na národní úrovni vykazuje Slovensko mírně vyšší průměrnou hladinu PM_{2,5} než Česko. Celostátní průměr Česka je mírně nad 10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, přičemž průměr v českém pohraničí je výrazně vyšší. Naproti tomu celostátní průměr Slovenska je mírně vyšší než průměr ve slovenském pohraničí, přičemž obě hodnoty jsou téměř srovnatelné na úrovni přibližně 11 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Evropský průměr je okolo 7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, což je výrazně méně než slovenské i české hodnoty. Průměr za celou oblast Interreg Slovensko-Česko je přibližně 11,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, což je více než evropský průměr i průměry obou států a je dán vyššími hodnotami PM_{2,5} v českém pohraničí a nižšími hodnotami ve slovenském pohraničí.

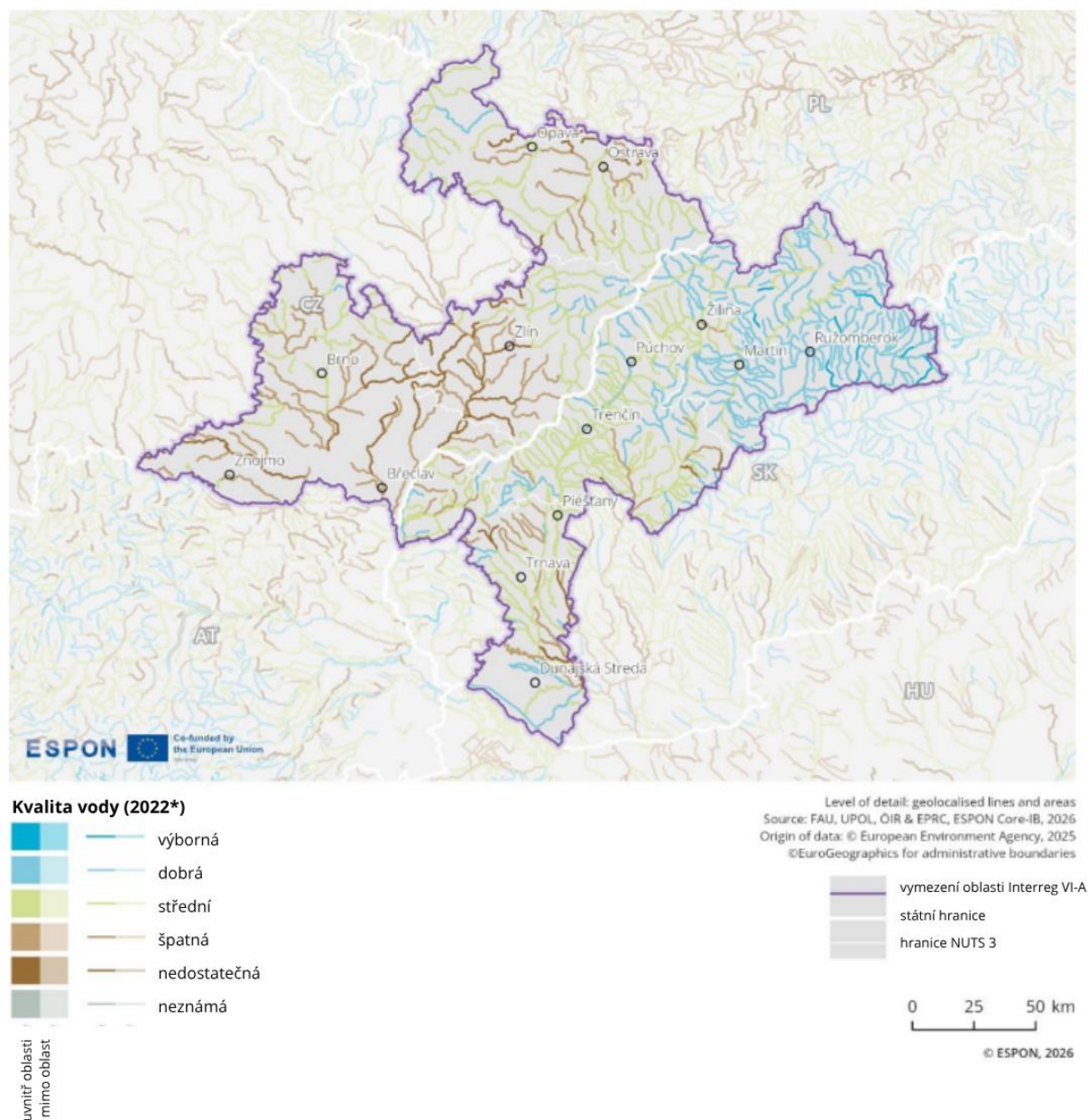
Obrázek 112: Znečištění ovzduší



Znečištění vody

Obrázek 113 znázorňuje úrovně znečištění vody v analyzované oblasti v roce 2022. V české části sledovaného území byly řeky na západě hodnoceny převážně jako „špatné“ nebo „nedostatečné“ kvality, zejména v okolí Brna, Zlína a Břeclavi, přičemž pouze omezené úseky směrem na severovýchod dosahovaly „střední“ nebo „dobré“ kvality. Oproti tomu slovenská část oblasti Interreg vykazovala v západní oblasti kolem Trnavy a Trenčína převážně „střední“ až „dobrou“ kvalitu vody, zatímco východní část kolem Žiliny a Ružomberku měla několik úseků klasifikovaných jako „dobrá“ a „výborná“ kvalita.

Obrázek 113: Znečištění vody

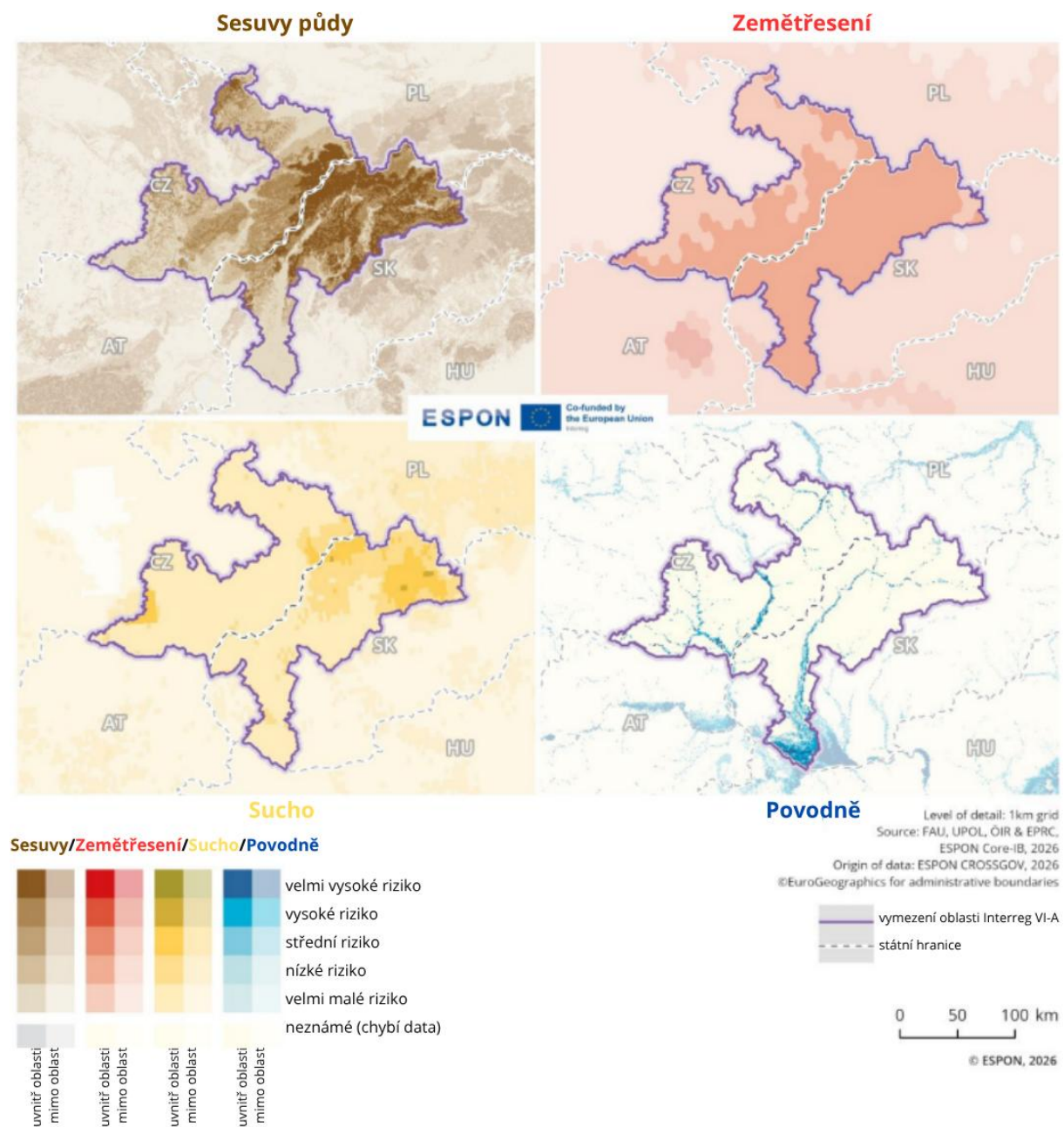


Rizika přírodních katastrof

Obrázek 114 zachycuje prostorové rozložení přírodních rizik v oblasti Slovensko-Česko a zdůrazňuje oblasti, kde jsou rizika sdílena přes hranice států a kde rizika nemusí být nutně přeshraniční.

Problém záplav je primárně problémem na samotném jihu slovenského pohraničí, a to především ve spojitosti s řekou Dunaj a jeho přítoky. Na české straně potom souvisí především se řekou Moravou. Vysoké riziko sesuvů půdy je spojeno s Karpaty, které se nacházejí převážně ve slovenské části analyzovaného regionu, ale zasahují i do Česka. Sucha a zemětřesení představují v této oblasti poměrně malé riziko.

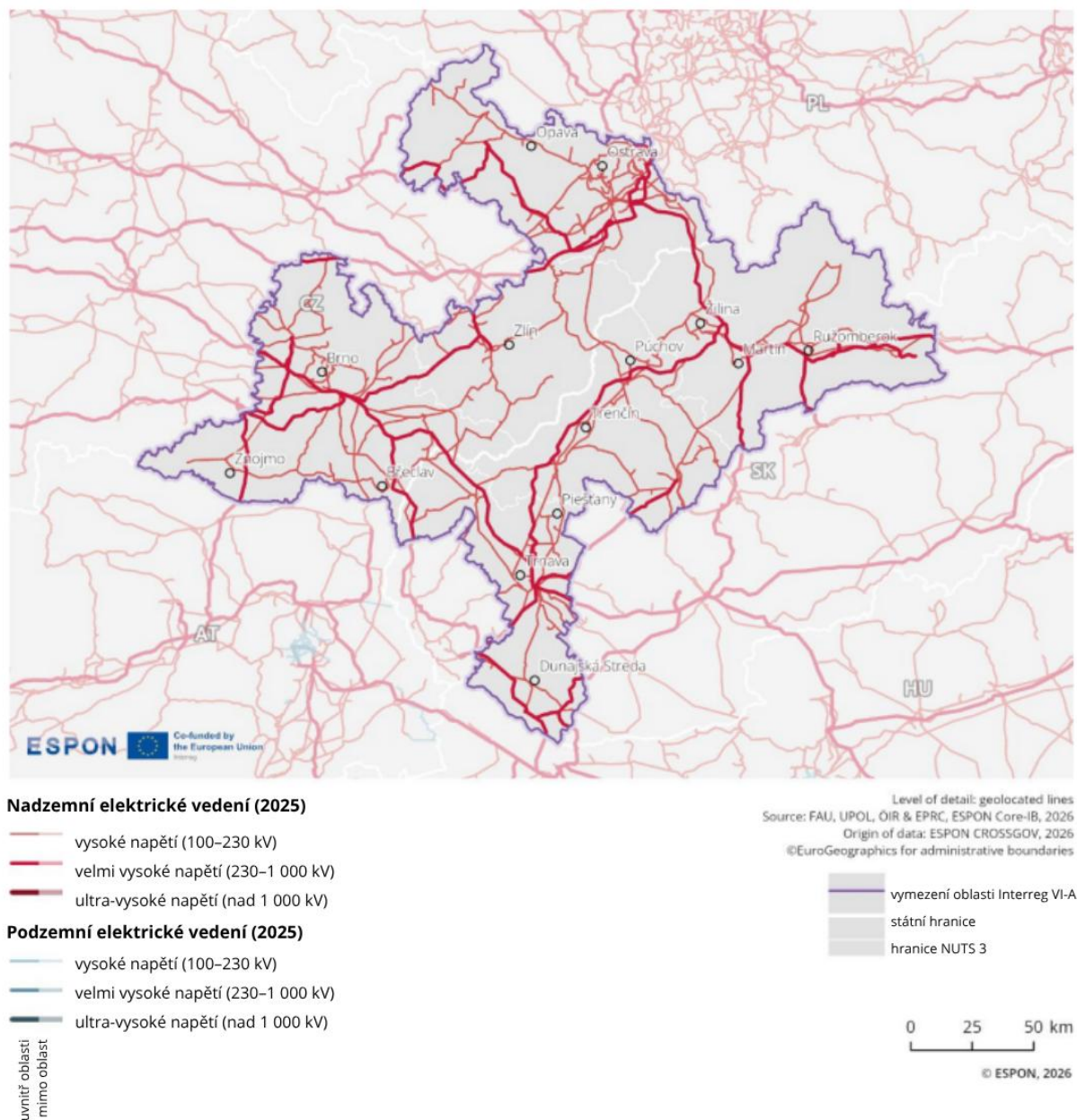
Obrázek 114: Rizika přírodních katastrof



Elektrické vedení a energetická infrastruktura

Obrázek 115 znázorňuje rozložení elektrického vedení a kabelů v oblasti Interreg Slovensko-Česko v roce 2025. Podle mapy se území vyznačuje rozsáhlou a hustou energetickou infrastrukturou vysokého a velmi vysokého napětí. Vysoce rozvětvenou síť vedení velmi vysokého napětí doplňuje bohatá síť vedení vysokého napětí. Na společné hranici je v několika bodech přímé propojení prostřednictvím elektrické sítě velmi vysokého a vysokého napětí, což je dáno skutečností, že oba systémy elektrických sítí dnešních samostatných států byly v době Československa v podstatě jedním celkem.

Obrázek 115: Elektrické vedení a energetická infrastruktura



Elektrárny

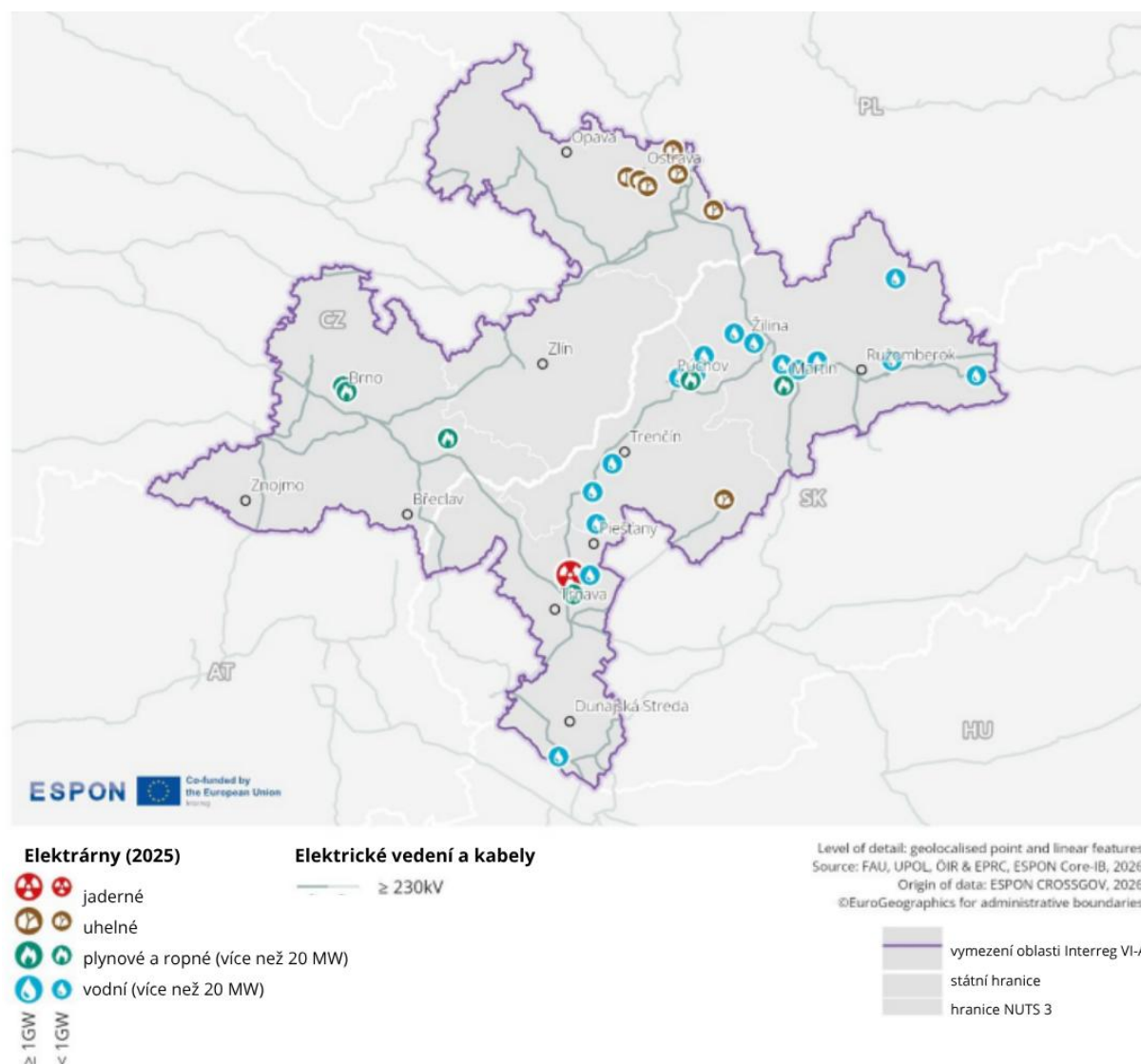
V oblasti Interreg Slovensko-Česko je celkem 30 elektráren, z nichž většinu tvoří elektrárny vodní (viz Tabulka 7).

Tabulka 7: Počet a typ elektráren

Typ elektrárny	Méně než 1 GW	Více než 1 GW
Jaderná elektrárna	-	1
Uhelná elektrárna	7	-
Ropná a plynová elektrárna	6	-
Vodní elektrárna	16	-

Obrázek 116 ukazuje, že všech 16 vodních elektráren se nachází na Slovensku a jsou spojeny s řekou Váh. Pokud jde o uhelné elektrárny, drtivá většina z nich, celkem 6, se nachází na severu českého pohraničí okolo Ostravy. Jediná slovenská uhelná elektrárna se nachází dále od společné hranice v centrální části jejího území. Každá země provozuje 3 plynové a ropné elektrárny, které se v případě Česka nacházejí převážně v jižní části země. Za zmínku stojí, že v přeshraniční oblasti se nachází jedna velkokapacitní jaderná elektrárna, která je umístěna ve slovenské části území poblíž Trnavy.

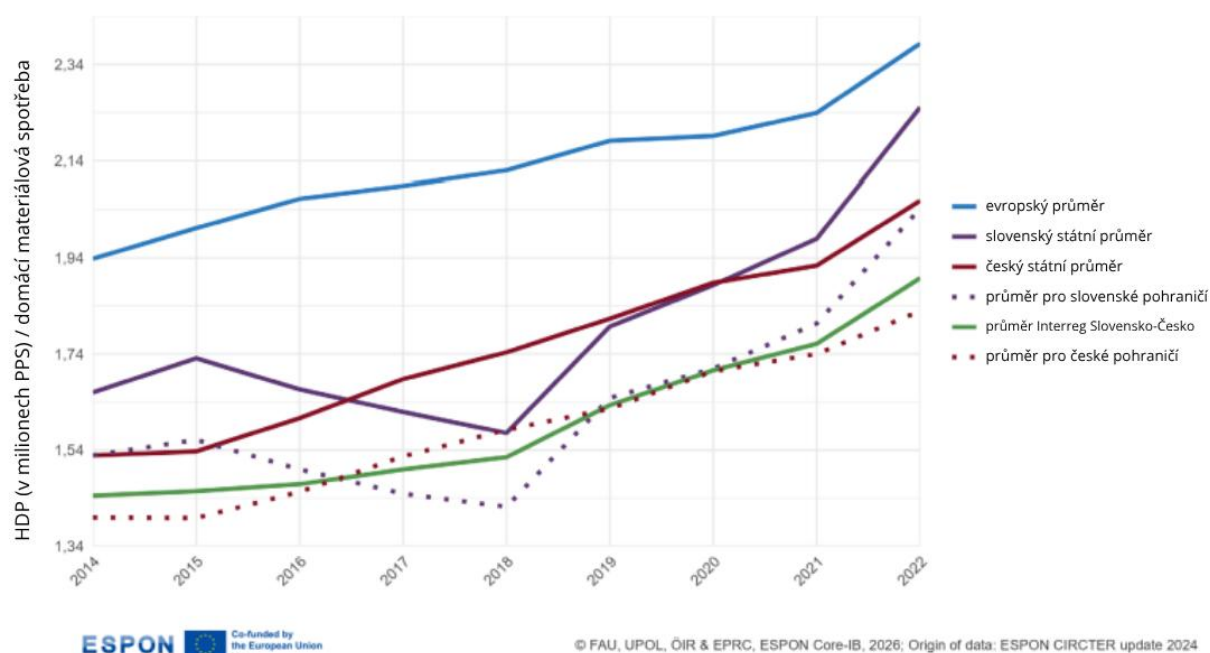
Obrázek 116: Infrastruktura elektráren



Produktivita zdrojů

Obrázek 117 znázorňuje vývoj HDP na jednotku domácí spotřeby materiálů v milionech PPS/DMC (standardy kupní síly na domácí spotřebu materiálů) v letech 2014 až 2022 v oblasti Interreg Slovensko-Česko. Podle grafu vykazovaly hodnoty za celé Česko a Slovensko vzestupný trend, i když s několika výkyvy. Slovenský celostátní průměr zaznamenal mezi lety 2015 a 2018 mírný pokles, po kterém následoval prudký nárůst, který v roce 2022 dosáhl přibližně 2,24 milionu PPS/DMC. Průměr slovenského pohraničí sledoval podobný trend, ale na nižší úrovni, kdy v roce 2022 dosáhl přibližně 2,04 milionu PPS/DMC. Český celostátní průměr vykazoval stabilní nárůst, v roce 2022 dosáhl přibližně 2,04 milionu PPS/DMC. Průměr českého pohraničí sledoval podobný trend, ale na nižší úrovni. V roce 2022 dosáhl přibližně 1,84 milionu PPS/DMC. Evropský průměr byl výrazně vyšší než český i slovenský průměr. Průměr oblasti Interreg Slovensko-Česko představoval kombinovaný průměr hodnot českého a slovenského pohraničí. V roce 2022 dosáhl přibližně 1,9 milionu PPS/DMC.

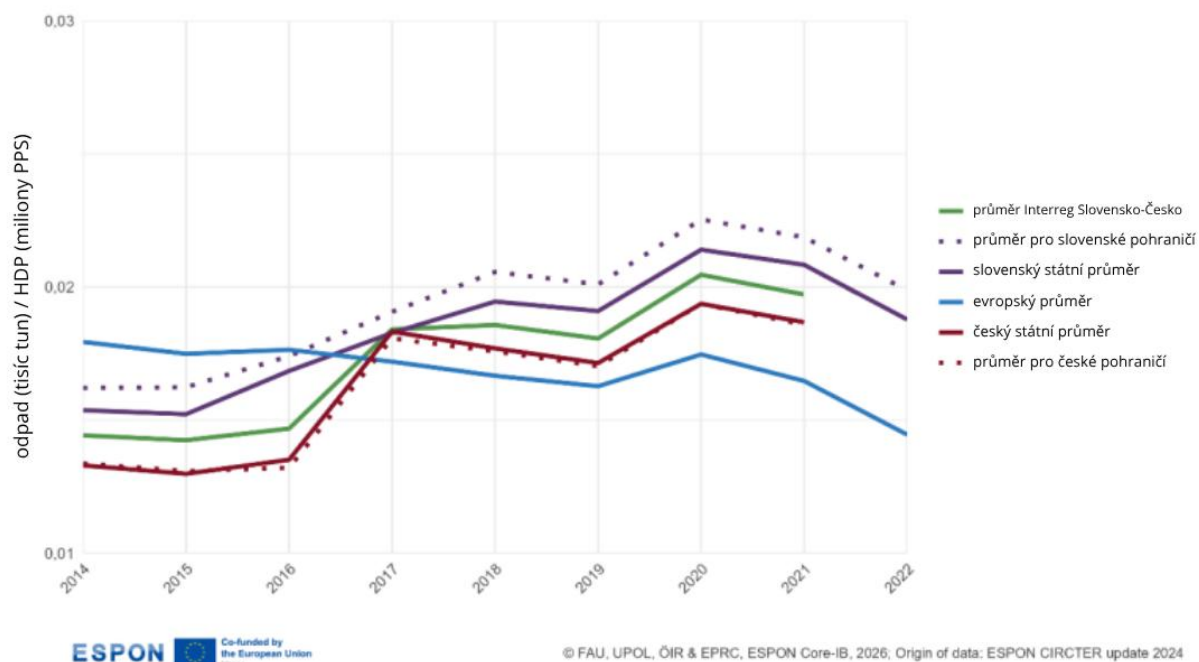
Obrázek 117: Produktivita zdrojů



Produkce odpadu na HDP

Obrázek 118 znázorňuje trend produkce odpadu v poměru k ekonomickému výkonu, měřenému v tunách odpadu na milion PPS (standard kupní síly) HDP v letech 2014 až 2022 v oblasti Interreg Slovensko-Česko. Průměry pro Českou republiku jak na celostátní úrovni, tak v rámci českého pohraničí vykazovaly v sledovaném období celkově rostoucí trend s výraznými vrcholy v letech 2017 a 2020, po nichž následoval pokles. Během celého období zůstaly hodnoty za české pohraničí úzce sladěny s celostátním průměrem (0,018 tuny odpadu na milion PPS v roce 2021). Podobný trend lze pozorovat i na Slovensku s rostoucím trendem a celkově vyššími hodnotami v porovnání s Českem. Slovenské pohraničí navíc vykazovalo hodnoty trvale nad slovenským celostátním průměrem. Od roku 2020 však začaly hodnoty jak na celostátní úrovni, tak i na úrovni slovenského pohraničí klesat, přičemž slovenský celostátní průměr dosáhl v roce 2022 přibližně 0,019 tuny odpadu na milion PPS. Evropský průměr vykazoval klesající trend z přibližně 0,018 tuny v roce 2014 na zhruba 0,015 tuny na milion PPS v roce 2022. Do roku 2016 zůstával nad českými a slovenskými hodnotami. Od roku 2017 však jak české, tak slovenské národní průměry, stejně jako průměr celé oblasti Interreg Slovensko-Česko evropský průměr překročily. Průměrná hodnota za oblast Interreg sledovala rostoucí trend. Do roku 2016 zůstávala pod evropským průměrem, ale v následujících letech jej překročila, a to na přibližně 0,020 tuny odpadu na milion PPS v roce 2022.

Obrázek 118: Produkce odpadu na HDP

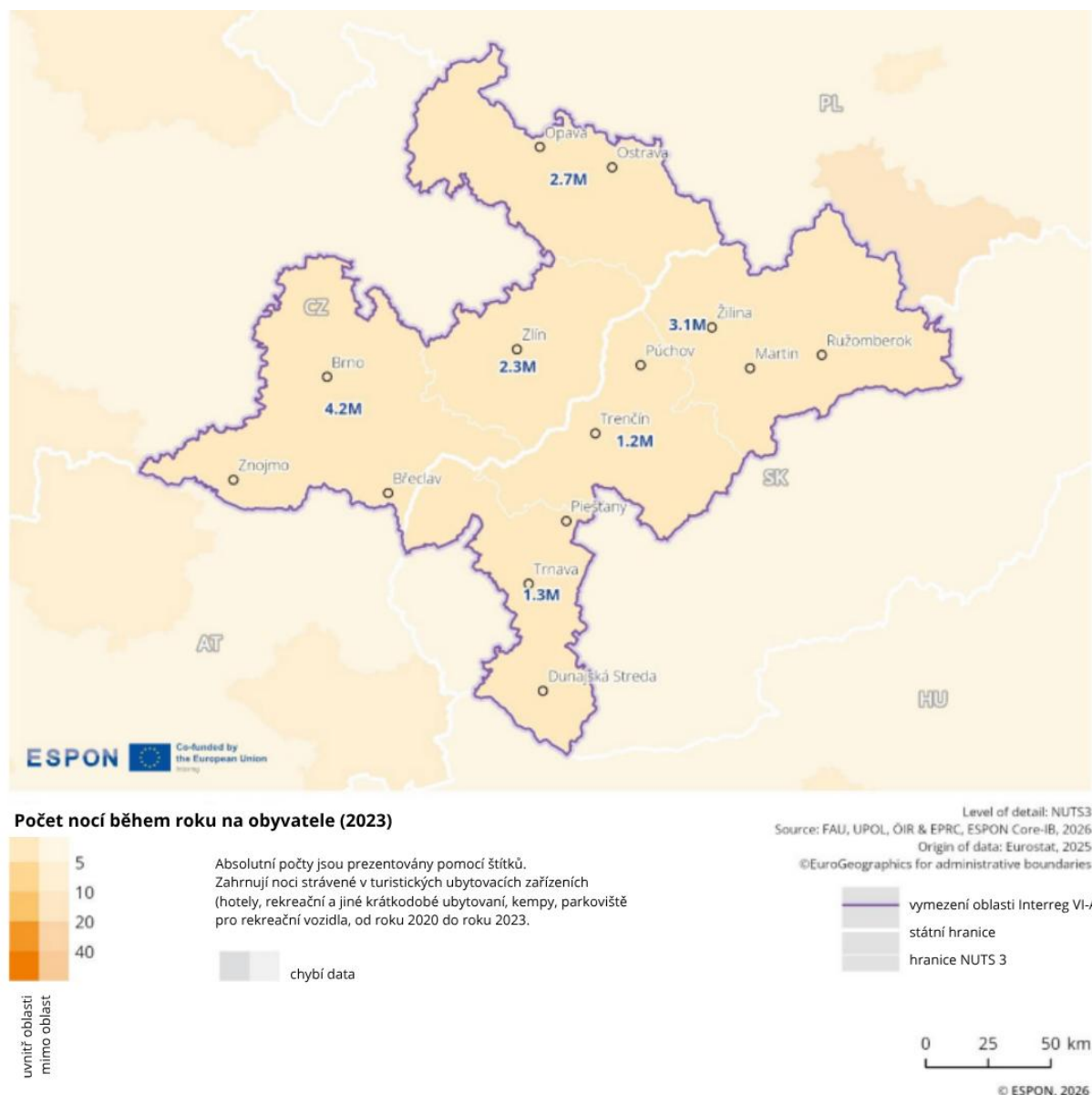


5.1.4. Socioekonomický aspekt

Přenocování v cestovním ruchu

Obrázek 119 ukazuje počet přenocování na obyvatele v ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v roce 2023. Zahrnuje hotely, rekreační a další krátkodobé ubytování, stejně jako kempy a parky pro karavany a přívěsy. V oblasti Interreg Slovensko-Česko vykazovaly v roce 2023 všechny regiony méně než 5 strávených nocí na obyvatele. Z hlediska celkového počtu přenocování za tříleté období patřily mezi přední regiony Jihomoravský kraj (cca 4,2 mil.), Moravskoslezský kraj (cca 2,7 mil.), Zlínský kraj (cca 2,3 mil.) a Žilinský kraj (cca 3,1 mil.).

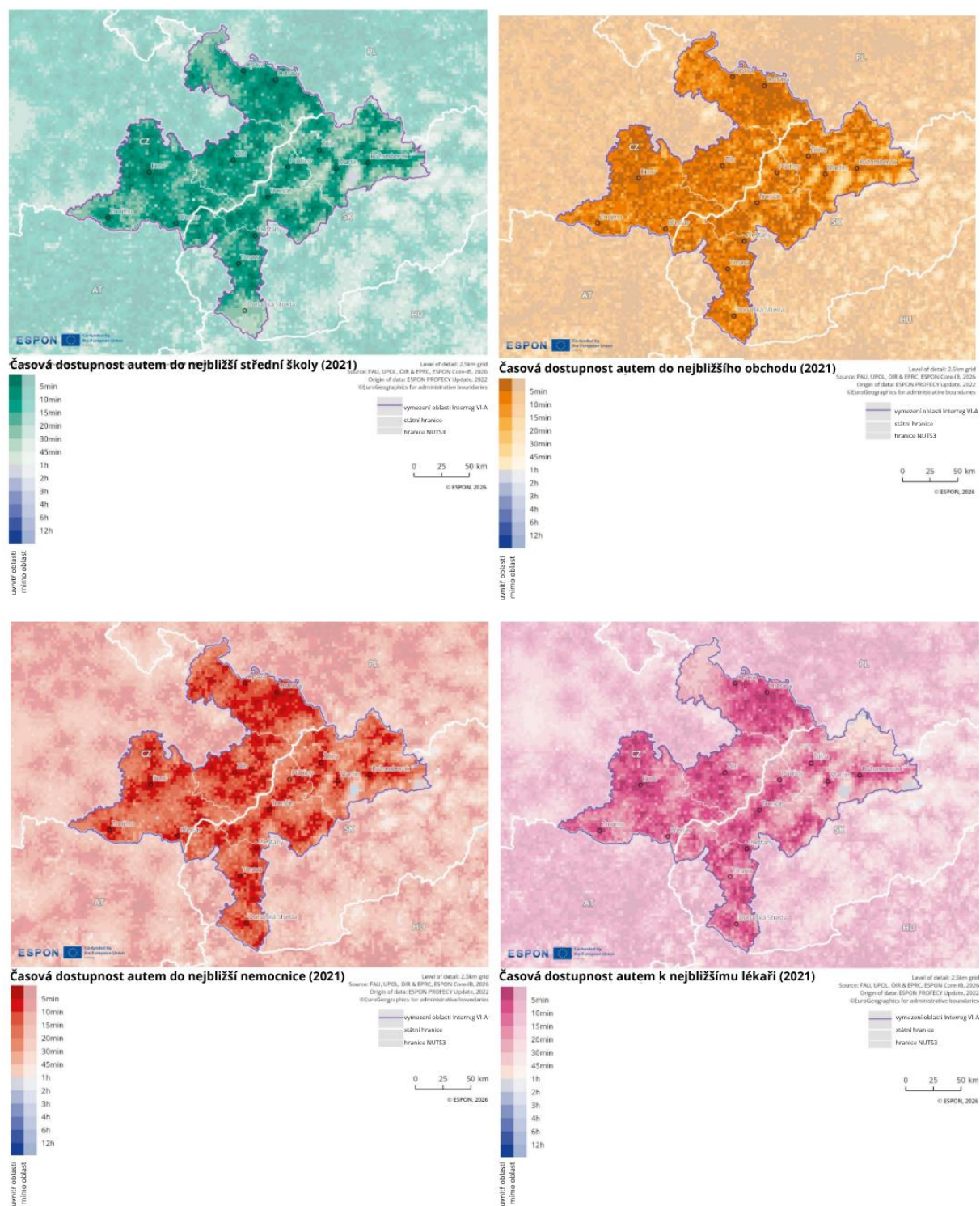
Obrázek 119: Přenocování v cestovním ruchu



Dostupnost veřejných služeb

Tyto ukazatele popisují, jaká je průměrná doba k dosažení nejbližší základní veřejné služby autem. Data pocházejí z projektu ESPON PROFECY Update (2022) a jsou vizualizována na základě 2,5kilometrové mřížky. Dle obrázku 120 jsou v analyzované oblasti základní služby, (střední školy, obchody s potravinami, nemocnice, lékaři) na většině území rovnoměrně rozloženy. To má za následek cestovní dobu kratší než jednu hodinu v celé programové oblasti. Lékaři jsou rozmístěni méně rovnoměrně, s lepší dostupností v Česku, a naopak horší na severovýchodě Slovenska. V blízkosti státních hranic je doba cestování k většině veřejných služeb na Slovensku poněkud delší. Nemocnice se nacházejí především ve městech a hustěji osídlených oblastech. To vytváří gradient mezi městem a venkovem s kratší dobou cestování v městských centrech a jejich okolí a delší dobou cestování ve venkovských nebo odlehlých oblastech.

Obrázek 120: Dostupnost do středních škol, obchodů s potravinami, do nemocnic a k lékařům



5.1.5. Aspekt správy a řízení

Územní spolupráce v oblasti přeshraniční spolupráce Slovensko-Česko staví na dlouhodobých institucionálních vztazích, silných regionálních vazbách a vysokém stupni jazykové a kulturní blízkosti. Regionální orgány tvoří páteř spolupráce, kterou podporují husté sítě bilaterální a multilaterální spolupráce mezi obcemi, školami, státními institucemi a sdruženími. Euroregiony, založené na místní

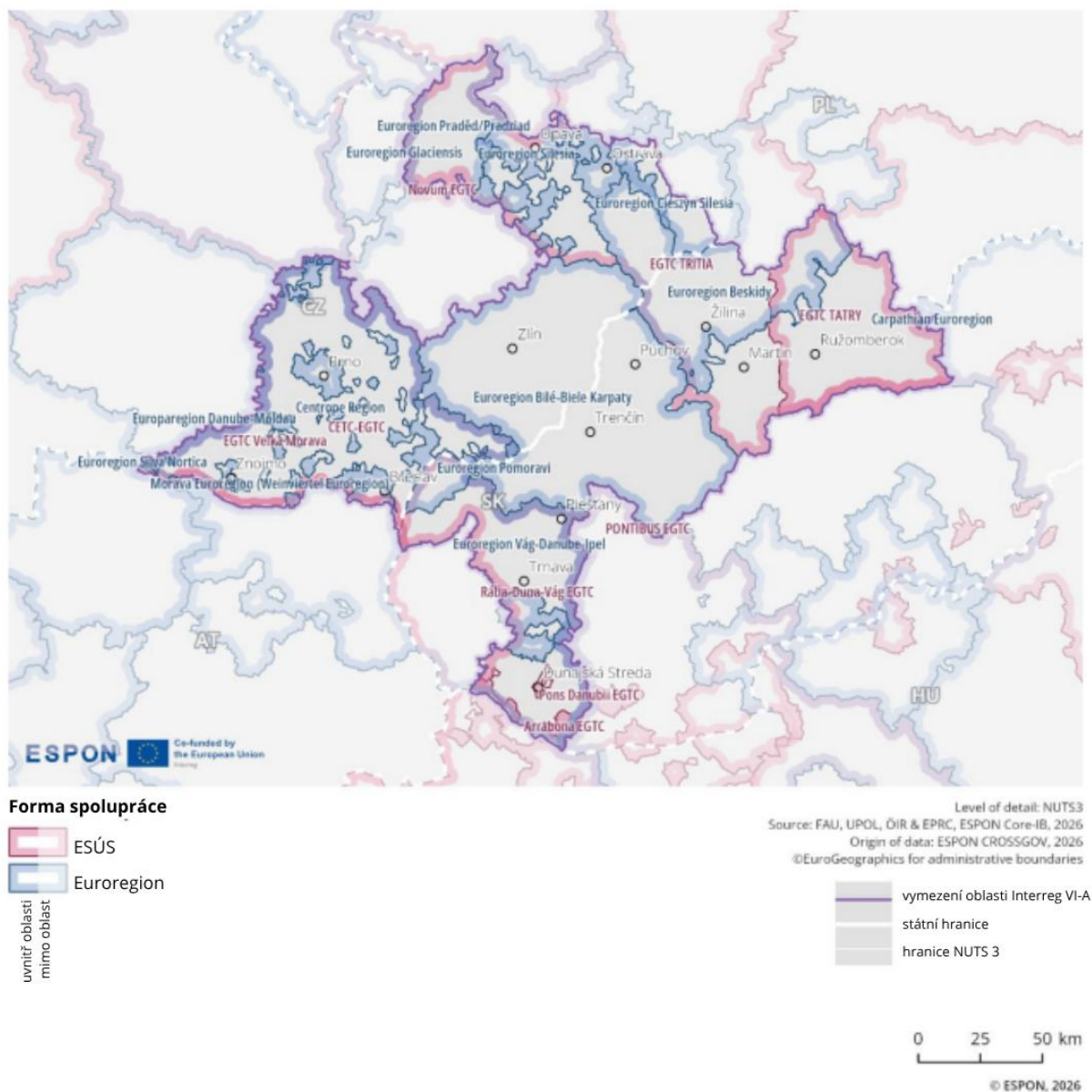
iniciativě a vybavené administrativní a finanční kapacitou, hrají klíčovou roli v trvalé přeshraniční spolupráci řízené občany. ESÚS Velká Morava je stále relativně málo využíváno. Spolupráci dále posiluje 11 bilaterálních dohod o řízení rizik katastrof, které se týkají oblastí, jako je vodní hospodářství, prevence povodní a reakce na sucho. Strategicky je tato oblast součástí Strategie EU pro dunajský region (EUSDR), která podporuje širší integrační a rozvojové cíle.

Přeshraniční struktury správy a řízení

Obrázek 121 ukazuje různé typy institucionalizované přeshraniční spolupráce, mezi které patří Eurocities, euroregiony, Evropská seskupení pro územní spolupráci (ESÚS), přeshraniční sdružení a rady. Do analýzy nebyla zahrnuta přeshraniční spolupráce založená na projektech.

Víceúrovňová struktura správy a řízení v této oblasti vykazuje široké prostorové pokrytí podél hranic. Celkově oblast vykazuje vysokou úroveň institucionalizované spolupráce podél státní hranice s relativně malým rozsahem. Nejčastější forma spolupráce je na úrovni euroregionů.

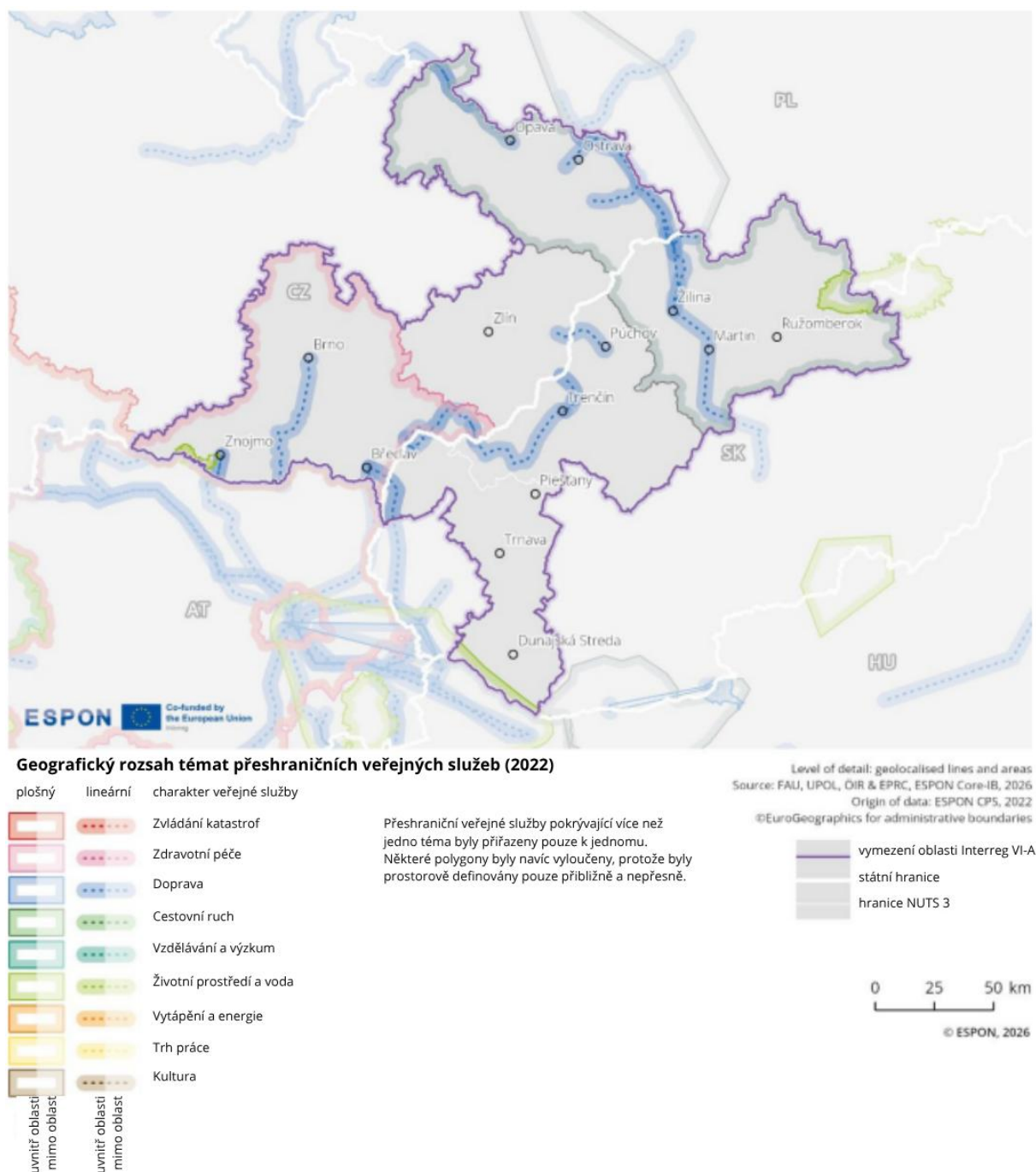
Obrázek 121: Přeshraniční struktury správy a řízení



Přeshraniční veřejné služby

Obrázek 122 znázorňuje geografický rozsah přeshraničních veřejných služeb v oblasti Interreg Slovensko-Česko v roce 2022. Různé tematické oblasti jsou reprezentovány odlišnými symboly a barvami, a popisují služby, jako je zvládání katastrof, zdravotnictví, doprava, vzdělávání, životní prostředí, energetika, zprostředkování zaměstnání a kultura. Obrázek ukazuje, že přeshraniční veřejné služby jsou v této oblasti spíše rozptýlené než koncentrované. Dominantním tématem je doprava s několika koridory v severní, střední a západní oblasti. Některé služby v oblasti životního prostředí a vodohospodářství se sice na západě, východě a jihu sledované oblasti nacházejí, ale jen v omezené míře. Na západě českého pohraničí se nachází velký koridor zdravotní péče. Celá východní oblast je obklopena koridorem „ostatních“ služeb.

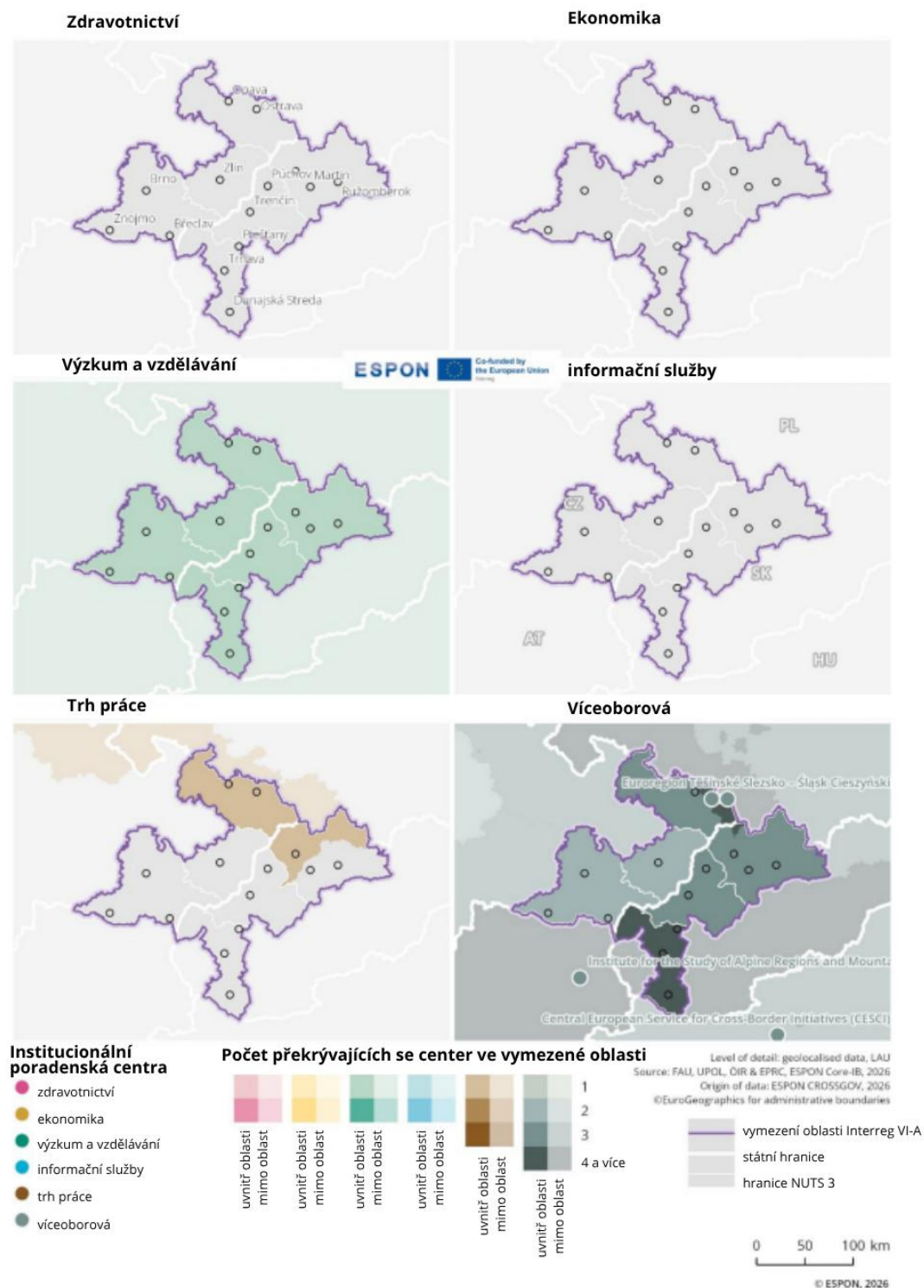
Obrázek 122: Přeshraniční veřejné služby



Institucionalizovaná poradenská centra pro přeshraniční otázky

Obrázek 123 ukazuje umístění a typy institucionalizovaných poradenských center spolu s jejich oblastmi působnosti v oblasti Interreg Slovensko-Česko.

Obrázek 123: Institucionalizovaná přeshraniční poradenská centra



Tato centra po celé Evropě poskytují podporu v různých oblastech, jako je zdravotnictví, ekonomika, výzkum a vzdělávání, informační služby, trh práce a víceoborové otázky. Oblasti působnosti těchto center jsou na mapě také vyznačeny barevným stínováním. Čím intenzivnější barva, tím silnější je vliv

dané konkrétní oblasti v odpovídající oblasti.

V rámci oblasti Interreg Slovensko-Česko se na severu nacházejí 2 víceoborová institucionalizovaná poradenská centra, obě přidružená k Euroregionu Těšínské Slezsko – Śląsk Cieszyński. Na jihu, mimo sledované území, se v Rakousku nachází další víceoborové institucionalizované poradenské centrum. Na české i slovenské straně oblasti Interreg Slovensko-Česko jsou zastoupena centra s víceoborovými, výzkumnými a vzdělávacími oblastmi činnosti, přičemž víceoborové oblasti činnosti jsou výraznější na jihu slovenské části regionu Interreg. Oblasti činnosti související s trhem práce jsou přítomny v obou zemích, ale jsou soustředěny pouze v severní části přeshraničního regionu.

Přehled aktivit Interreg

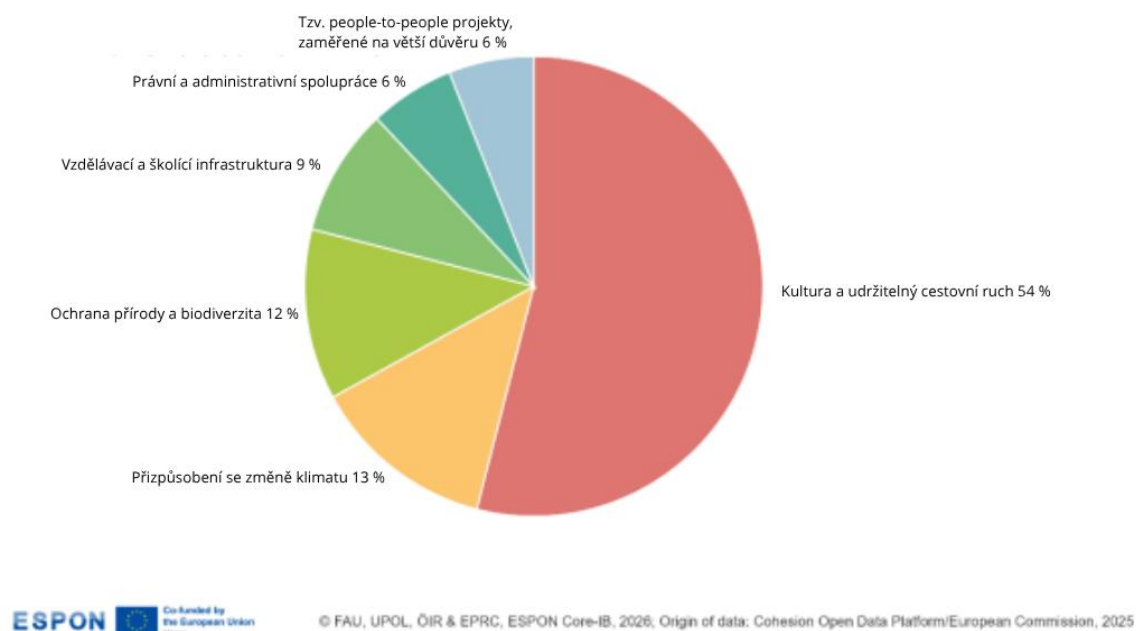
Následující část shrnuje klíčové aktivity Interreg v programovém období 2021–2027. Zahrnuté aspekty se týkají identifikovaných rozvojových příležitostí a výzev pro oblast Interreg Slovensko-Česko (viz Tabulka 8), dostupného rozpočtu a rozdělení alokací (Obrázek 124), překrývajících se programů Interreg a klíčových aspekt vyplývajících z programu. Celkový rozpočet: 106 654 497,06 €

Tabulka 8: Interreg VI (2021–2027): Příležitosti a výzvy

Téma	Klíčové rozvojové příležitosti a výzvy identifikované pro Interreg 2021–27
Hospodářství	- Silná tradice diverzifikované průmyslové a zemědělské výroby. - Potenciál ke stimulaci podnikání prostřednictvím podpory malých podniků a OSVČ (samostatně výdělečně činných osob). - Příležitost k rozšíření přeshraničního cestovního ruchu na základě sdíleného přírodního a kulturního bohatství. - Prostor pro zvýšení celoroční atraktivity destinací prostřednictvím společného brandingu, rozvoje infrastruktury a služeb. - Potřeba vyvážit růst cestovního ruchu s ochranou životního prostředí pro zajištění dlouhodobé udržitelnosti regionálního bohatství.
Životní prostředí	- Vysoká lesní pokrývka a biodiverzita podporují odolnost ekosystémů a adaptaci na klimatické změny. - Příležitost pro společné akce v oblasti sucha a zadržování vody v krajině. - Potřeba koordinovaných opatření k řešení znečištění ovzduší a vody v městských oblastech. - Sdílená priorita posílit ochranu před povodněmi a zmírnit rizika spojená s klimatem.
Vzdělávání	- Společná reakce na nesoulad na trhu práce, zejména v technických a IT oborech. - Potenciál pro posílení odborného vzdělávání a digitálního vzdělávání. - Příležitost ke zlepšení spolupráce mezi vysokými školami přes hranice.
Doprava	- Neúplná a zastaralá silniční a železniční infrastruktura omezuje bezpečnost a efektivitu v celé oblasti. - Integrované dopravní systémy existují, ale jen zřídka zasahují přes hranice. - Strategické modernizace závisí do značné míry na národním financování a operačních programech ESIF.

Téma	Klíčové rozvojové příležitosti a výzvy identifikované pro Interreg 2021–27
Koordinace	Prostor pro lepší koordinaci prostřednictvím odstranění administrativních překážek a vývoje společných řešení v konkrétních tematických oblastech.

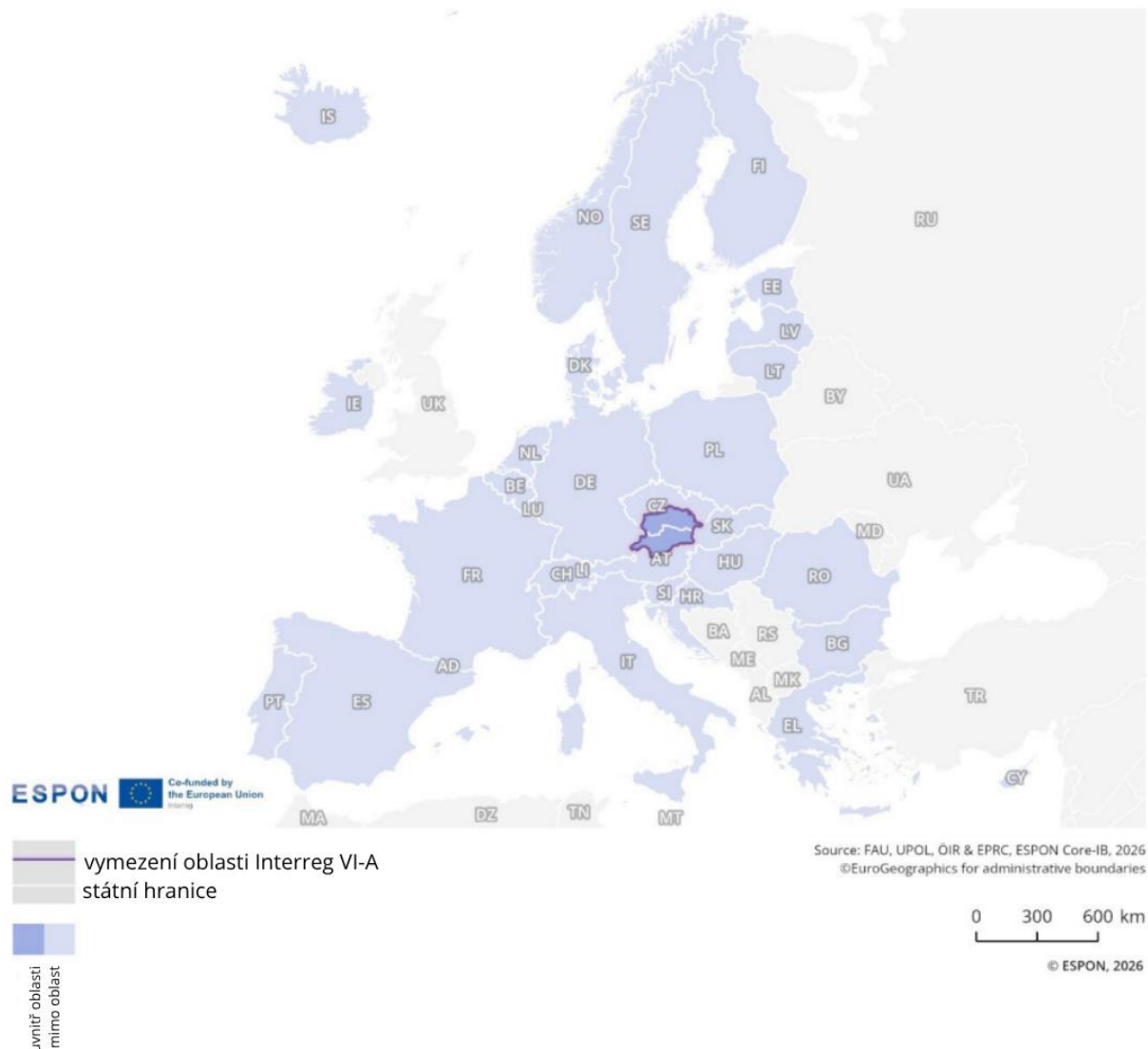
Obrázek 124: Rozdělení alokace Interreg



6. Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Rakousko-Česko

Oblast přeshraniční spolupráce Interreg Rakousko-Česko se nachází mezi severní částí Rakouska a jižní částí České republiky (viz Obrázek 125). V Rakousku zahrnuje tato oblast tři NUTS 2 regiony – Horní Rakousko, Dolní Rakousko a Vídeň, což odpovídá celkem 10 regionům NUTS 3. V České republice pokrývá částí NUTS 2 regionu Jihovýchod a Jihozápad, tedy celkem 3 regiony NUTS 3.

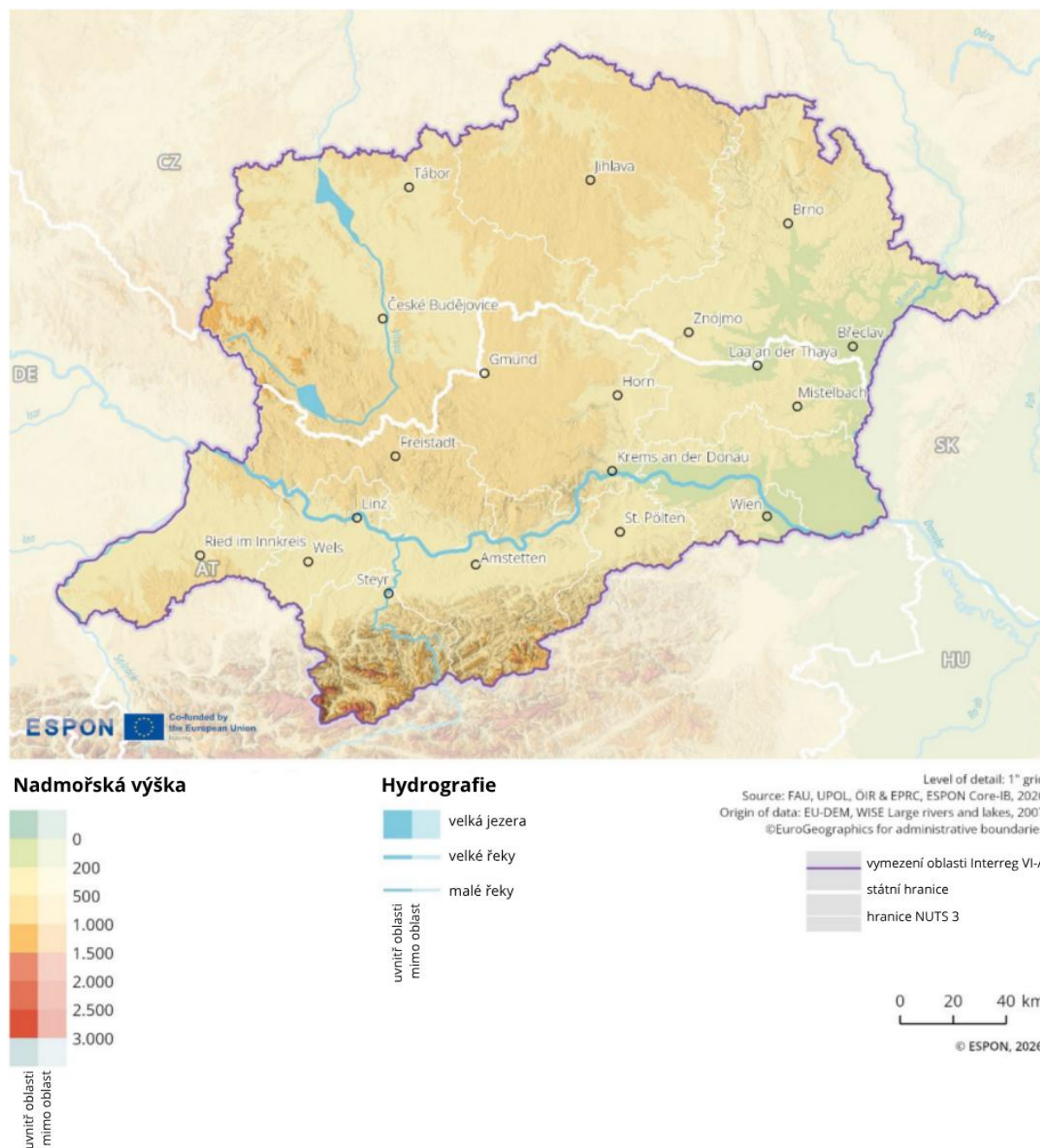
Obrázek 125: Přehledová mapa



Obrázek 126 znázorňuje geomorfologické rysy a hranice oblasti Interreg Rakousko-Česko. Na západě vede hranice podél pohoří Šumava (Böhmerwald), následuje mírně kopcovité podhůří a poté nížiny moravské a dolnorakouské pánve. Oblast se rozkládá od Mühlviertelu a Waldviertelu v Rakousku až po jižní Čechy a jižní Moravu v České republice. Tato oblast leží mezi metropolitními regiony Vídeň, Brno a Linec a zahrnuje klíčová regionální centra, jako jsou České Budějovice, Jihlava, Krems, Amstetten a St. Pölten. Oblast se vyznačuje rozmanitou topografií, s horskými a zalesněnými oblastmi na západě, které přecházejí do kopcovité krajiny a úrodných nížin směrem na východ. Řeky jako Dunaj, Morava a Vltava utvářejí hydrologii přeshraničního regionu a ovlivňují vzorce osídlení a využití půdy. Oblast zahrnuje několik chráněných krajinných oblastí a lokalit Natura 2000. Struktury sídel se značně liší. Zatímco urbanizované zóny se nacházejí v okolí Brna, Českých Budějovic, Lince a severního okraje Vídně, velká část pohraniční oblasti má venkovský rys s relativně nízkou hustotou obyvatelstva a mnoha

malými městy a vesnicemi. V rovinatějších oblastech dominuje zemědělská půda, v horských oblastech naopak převažuje lesnictví.

Obrázek 126: Geografické prvky a charakteristiky



6.1. Přeshraniční analýza oblasti Interreg Rakousko-Česko

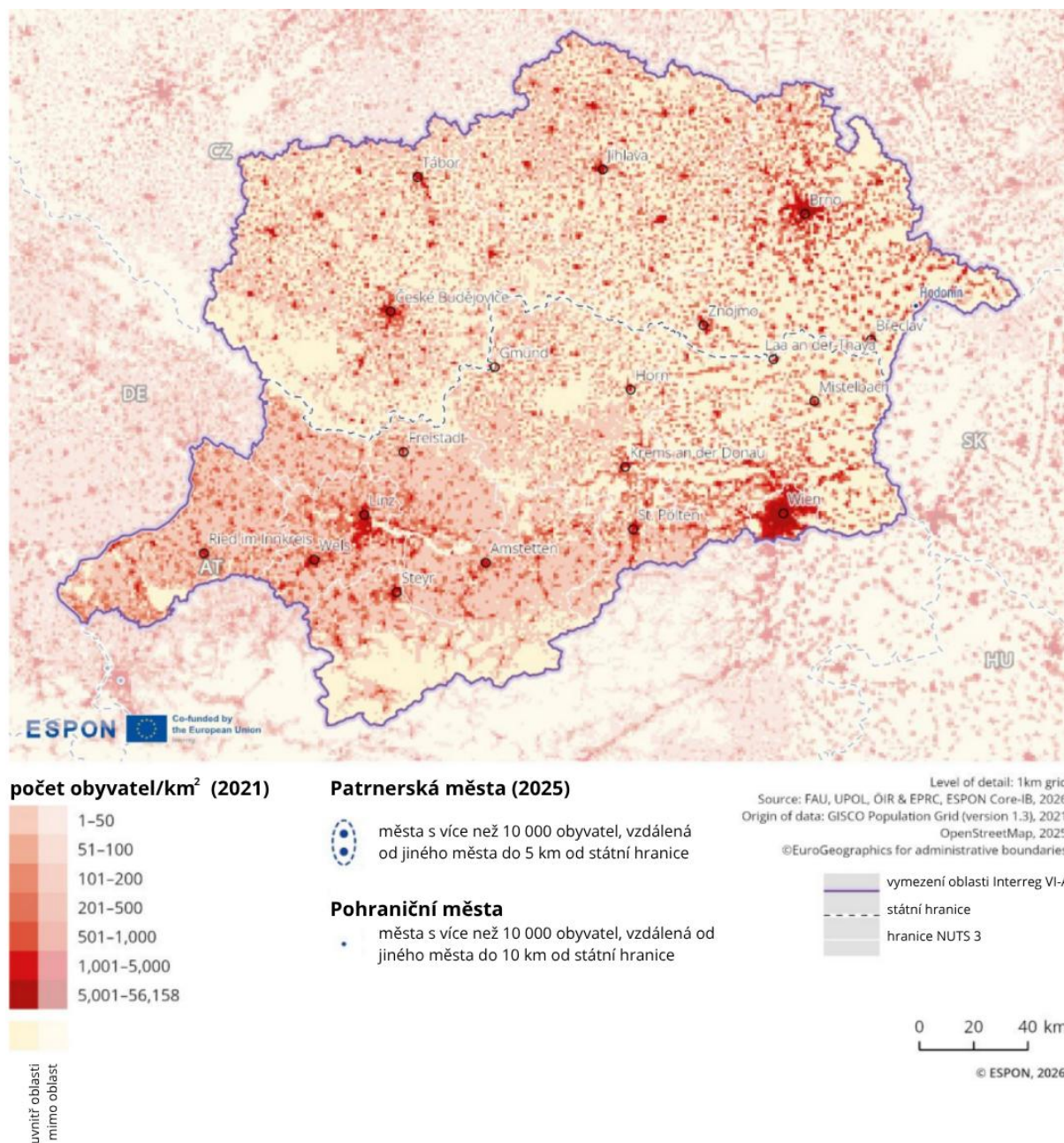
6.1.1. Územní aspekt

Hustota obyvatelstva

Obrázek 127 znázorňuje, že nejvyšší a nejrovnoměrnejší hustota obyvatelstva je v západní části Rakouska, zejména v okolí města Lince (nad 200 000 obyvatel). Hustota obyvatelstva v Rakousku klesá směrem k českým hranicím. V české části, přímo v okolí hranic, je hustota zalidnění nízká, a nachází se zde několik neobydlených oblastí v západní části, zejména v okolí Šumavy. Obyvatelstvo se v rakouské části táhne od Lince směrem k Vídni údolím Dunaje. Největším městem s vysokou

koncentrací obyvatelstva je hlavní město Vídeň v jihovýchodní části Rakouska. V Česku roste hustota obyvatelstva směrem k hranicím s Rakouskem. Největší a nej hustěji osídlenou oblastí je město Brno a jeho okolní metropolitní region, který má přibližně 700 000 obyvatel. Dalšími centry zalidnění jsou České Budějovice (téměř 100 000 obyvatel) a Jihlava (kolem 55 000 obyvatel). Pohraniční oblast zahrnuje celkem 12 městských center s populací přes 30 000 obyvatel. Průměrná hustota obyvatelstva v oblasti Interreg Rakousko-Česko je 145 obyvatel/km², což je nad průměrem EU (109 obyvatel/km²), a také překračuje souhrnný průměr všech zkoumaných oblastí Interreg (125 obyvatel/km²). V rakouském pohraničí je průměrná hustota obyvatelstva přibližně 174 obyvatel/km², což překračuje celostátní průměr v Rakousku (106 obyvatel/km²). Naproti tomu vykazuje české pohraničí průměrnou hustotu obyvatelstva kolem 95 obyvatel/km², což je méně než celostátní průměr v Česku (132 obyvatel/km²).

Obrázek 127: Hustota obyvatelstva



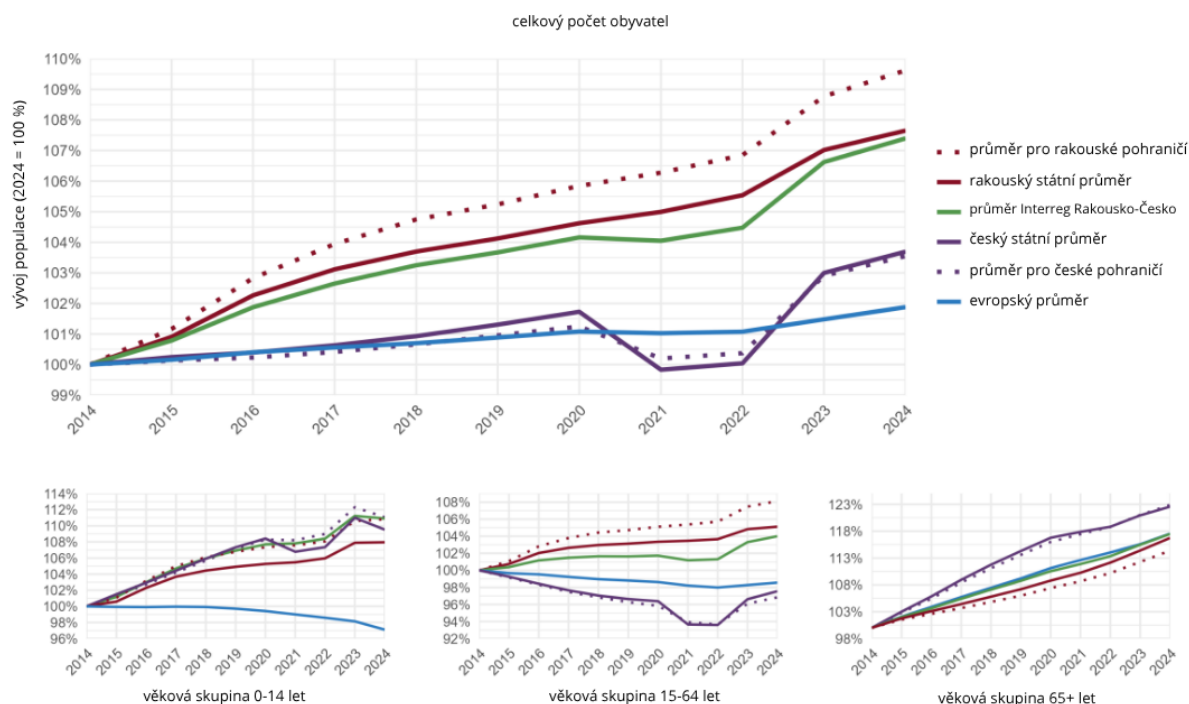
Vývoj populace (podle věkových skupin)

Počet obyvatel v oblasti Interreg Rakousko-Česko činil v roce 2024 (dle Eurostatu) 6,8 milionu obyvatel, přičemž:

- 64,7 % tvořila populace na rakouské straně hranic (4,4 milionu obyvatel)
- 35,3 % tvořila populace na české straně hranic (2,4 milionu obyvatel)
- Vídeň (AT130) představovala v roce 2024 region s nejvyšším nárůstem populace (13,5 %)

Obrázek 128 popisuje vývoj populace v oblasti Interreg Rakousko-Česko v letech 2014 až 2024. Během tohoto období zaznamenala oblast významný růst populace o 7,4 %, přičemž dynamičtější růst byl sledován na rakouské straně.

Obrázek 128: Vývoj populace (podle věkových skupin)



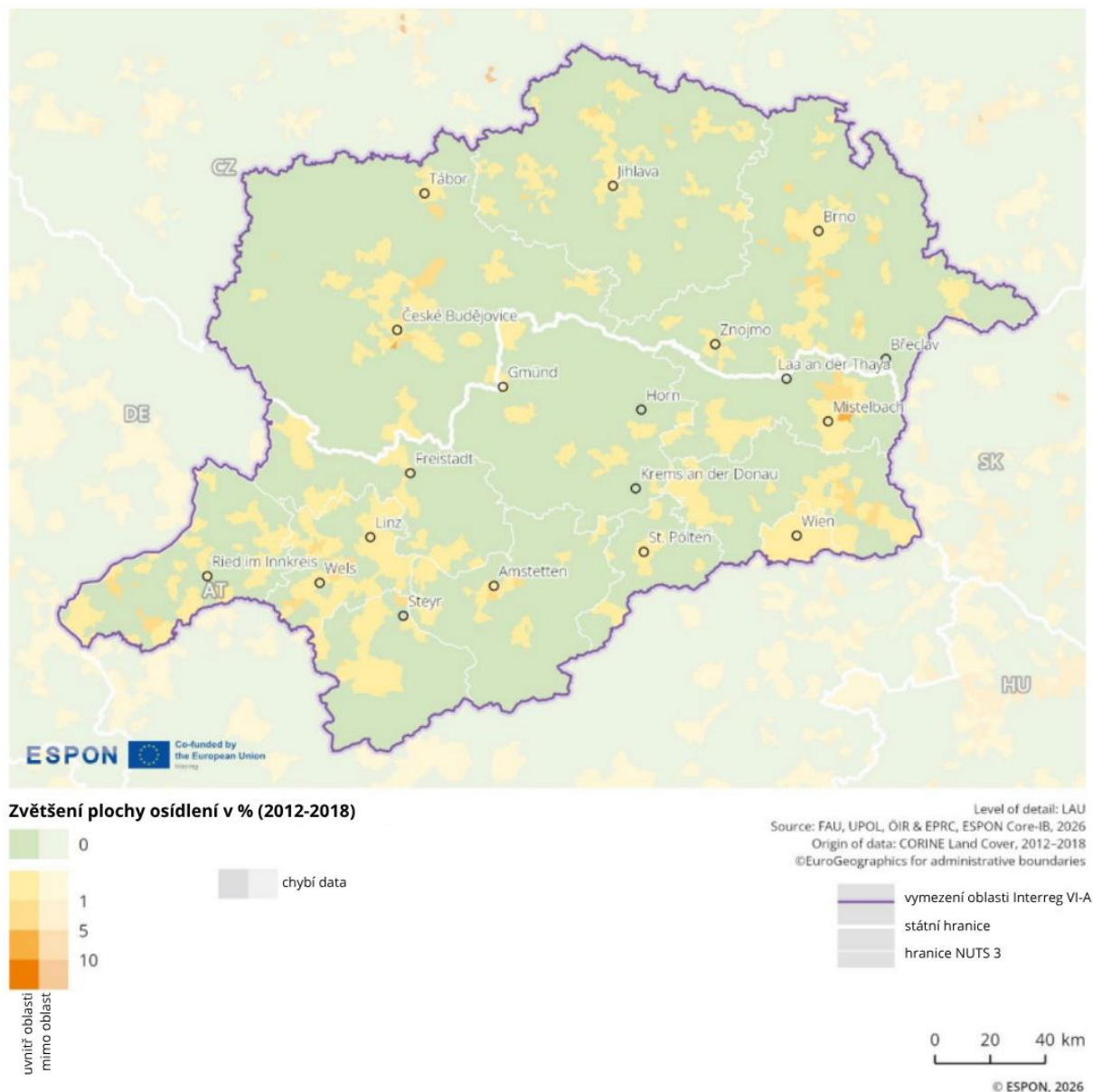
Populační vývoj byl v oblasti Interreg Rakousko-Česko (7,4 %) výrazně nad evropským průměrem (1,9 %) a také nad průměrem všech zkoumaných oblastí Interreg (1,5 %). Rakouská část vykazovala tempo růstu (9,6 %) mírně nad rakouským celostátním průměrem (7,7 %), česká část rovněž zaznamenala pozitivní vývoj (3,5 %), podobně jako český celostátní průměr (3,7 %).

Z hlediska vývoje jednotlivých věkových skupin došlo v analyzované oblasti u populace ve věku 0–14 let k výraznému nárůstu o 10,9 %, zatímco u populace v produktivním věku (15–64 let) byl zaznamenán mírný nárůst o 4,0 %. U populace ve věku 65 let a starších došlo k výraznému nárůstu o 17,5 %.

Změny osídlení

Obrázek 129 znázorňuje změnu v rozloze sídel na úrovni obcí mezi roky 2012 a 2018. V mapě lze obecně zachytit podobné vzorce změn v rozloze sídel na obou stranách rakousko-české hranice. Změny jsou patrné zejména v okolí městských center Jihlavy, Brna, Břeclavi, Českých Budějovic, Lince, Amstettenu, St. Pöltenu a Vídně. Výjimkou jsou Horn a Krems an der Donau, kde během sledovaného období nedošlo k významným změnám. Vysoký růst v rozloze sídel je patrný zejména mezi Brnem a Vídní a v okolí Lince a Českých Budějovic. V těsné blízkosti státních hranic se rozloha sídel zvětšuje zejména mezi Vídní a Brnem a mezi Lincem a Českými Budějovicemi.

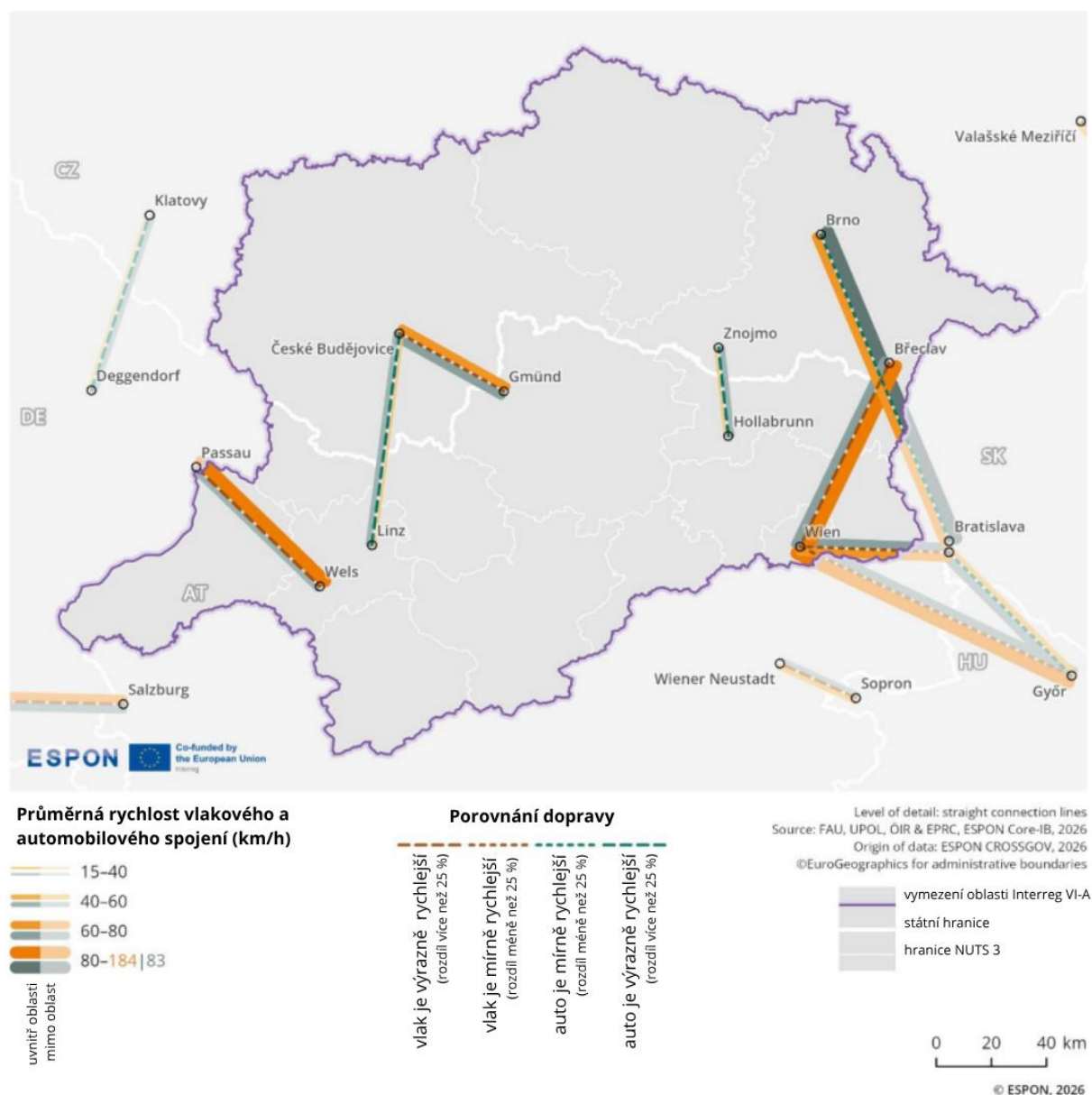
Obrázek 129: Změny osídlení



Kvalita vybraných přeshraničních spojení

Přeshraniční dostupnost má vliv na přeshraniční interakce. Obrázek 130 to ilustruje pomocí mapy „časoprostoru“, která zobrazuje části evropského přehledu cestovních dob automobilem a vlakem v oblasti Interreg Rakousko-Česko. Tato vizualizace umožňuje posoudit kvalitu dopravy tím, že zvýrazňuje rozdíly mezi veřejnou dopravou (železniční) a soukromou dopravou (automobilovou). Výběr měst a zahrnutých spojení, založený na souboru kritérií uplatňovaných v celé Evropě, vychází z projektu ESPON CROSSGOV. Mezi vybrané spoje patří České Budějovice–Linz, České Budějovice–Gmünd, Znojmo–Hollabrunn a Břeclav–Wien. Na dvou z těchto tras, a to České Budějovice–Gmünd a Břeclav–Wien, vlakové spoje převyšují rychlostní jízdu autem, na dalších dvou, a to České Budějovice–Linz a Znojmo–Hollabrunn, je jízda autem rychlejší. Trasy České Budějovice–Gmünd a Břeclav–Viedeň však umožňují také relativně rychlou přepravu autem. Naopak trasy České Budějovice–Linz a Znojmo–Hollabrunn se vyznačují dlouhou dobou jízdy jak vlakem, tak autem, ačkoli auto je stále výrazně rychlejší než vlak.

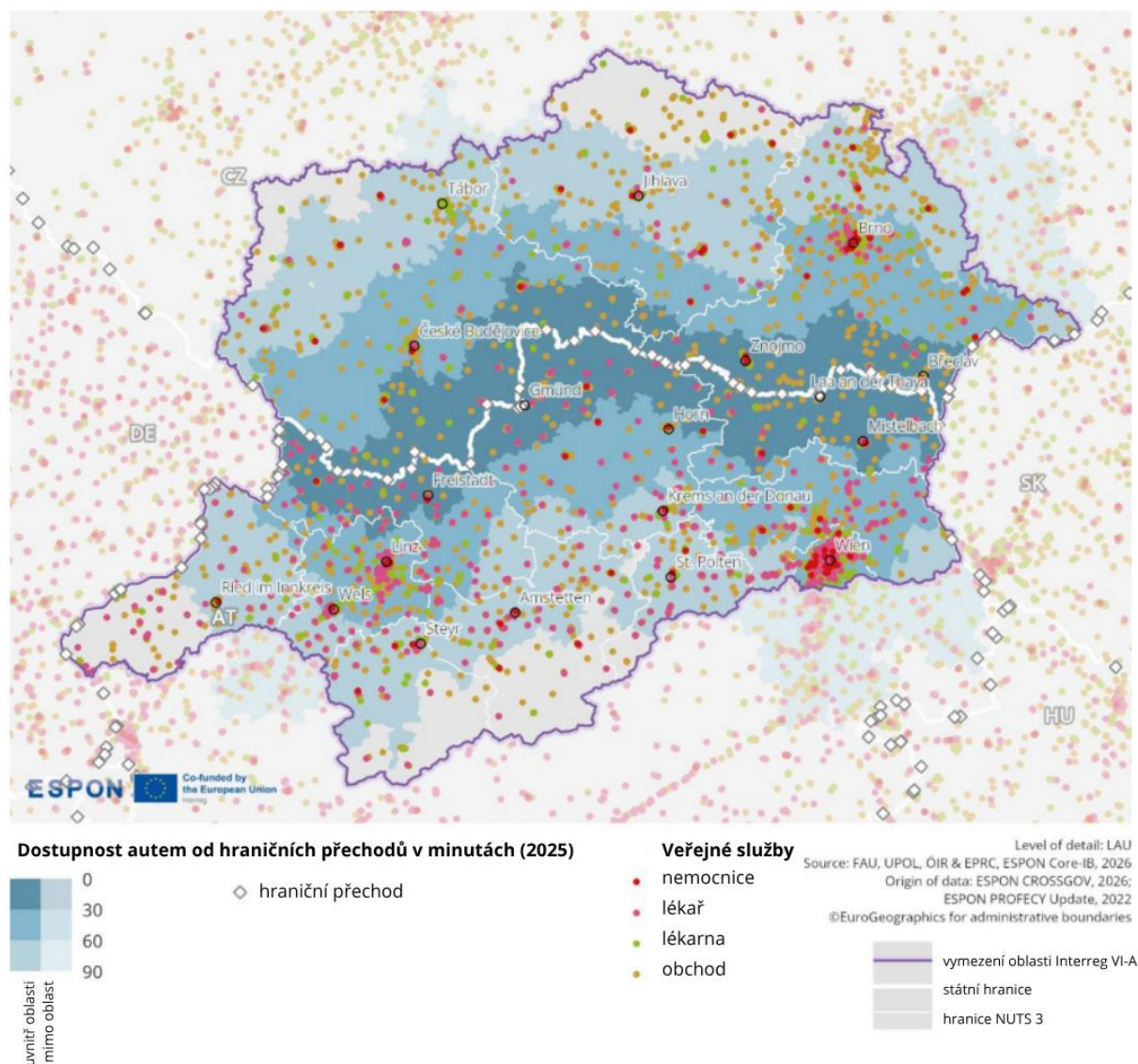
Obrázek 130: Kvalita vybraných přeshraničních spojení



Časová dostupnost od hraničních přechodů

Obrázek 131 zachycuje dostupnost v rámci oblasti Interreg Rakousko-Česko v roce 2025. Vyplyývá z něj, že podél celé délky hranice je dostupnost z jakéhokoli místa do 30 minut. Pouze na západní části české hranice se zóna rozprostírá až do 60 minut směrem k rakouské hranici. Po 30minutové zóně dostupnosti následuje souvislá zóna do 60 minut, která je relativně širší než 30minutová zóna na obou stranách hranice. Po 60minutové zóně navazuje třetí kategorie cestovní doby, která trvá nepřetržitě až 90 minut. Vzdálenější oblasti na české i rakouské straně hranice mají cestovní dobu nad 90 minut. To vypovídá o dobrém silničním spojení s výjimkou západní části Česka. Služby jako obchody, nemocnice, ordinace lékařů a lékárny jsou rovnoměrně rozloženy po celé délce hranice. Hustota osídlení je vyšší v rakouském pohraničí než v českém. Služby jsou soustředěny především ve 3 větších městech, jako je Vídeň, Linz a Brno. Všechna spadají do kategorie s dobou jízdy do 60 minut.

Obrázek 131: Časová dostupnost od hraničních přechodů

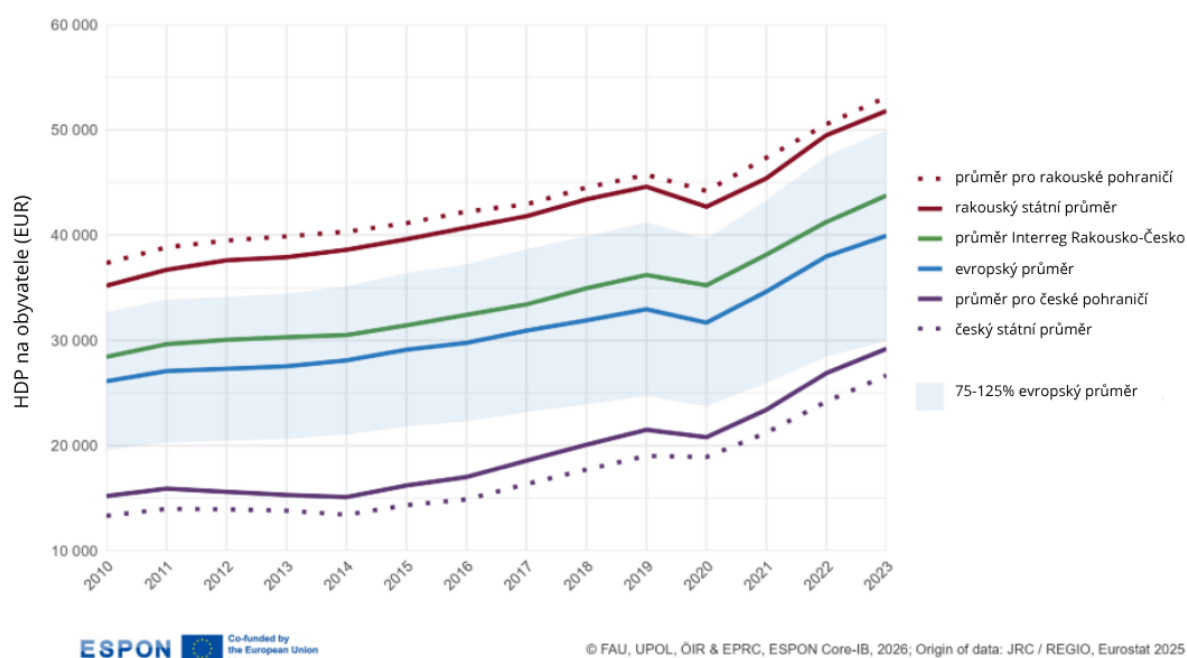


6.1.2. Ekonomický aspekt

Hrubý domácí produkt na obyvatele v běžných tržních cenách

Z obrázku 132 vyplývá, že v oblasti Interreg Rakousko-Česko bylo u HDP na obyvatele dosaženo 115,2 % průměru EU a 117,0 % průměru všech zkoumaných oblastí Interreg. Sledovaná oblast vykazovala v letech 2014 až 2022 nárůst HDP na obyvatele o 36,4 %, což je o 0,7 procentního bodu vyšší nárůst HDP na obyvatele ve srovnání s průměrem EU a o 1,2 procentního bodu vyšší nárůst než průměr všech oblastí Interreg. Hodnota za celé Rakousko byla výrazně nad průměrem EU, zatímco české hodnoty byly pod ním. Růst českého HDP, a to jak v celostátním měřítku, tak v rámci oblasti Interreg Rakousko-Česko výrazně převyšoval průměr EU a Rakouska. V letech 2014 až 2022 vzrostlo české HDP na obyvatele o 80,4 % a v rámci oblasti Interreg Rakousko-Česko dokonce o 82,8. Je zajímavé, že české pohraniční regiony trvale vykazovaly hodnoty mírně za celostátním průměrem, zatímco rakouské regiony dosahovaly mírně vyšších výsledků.

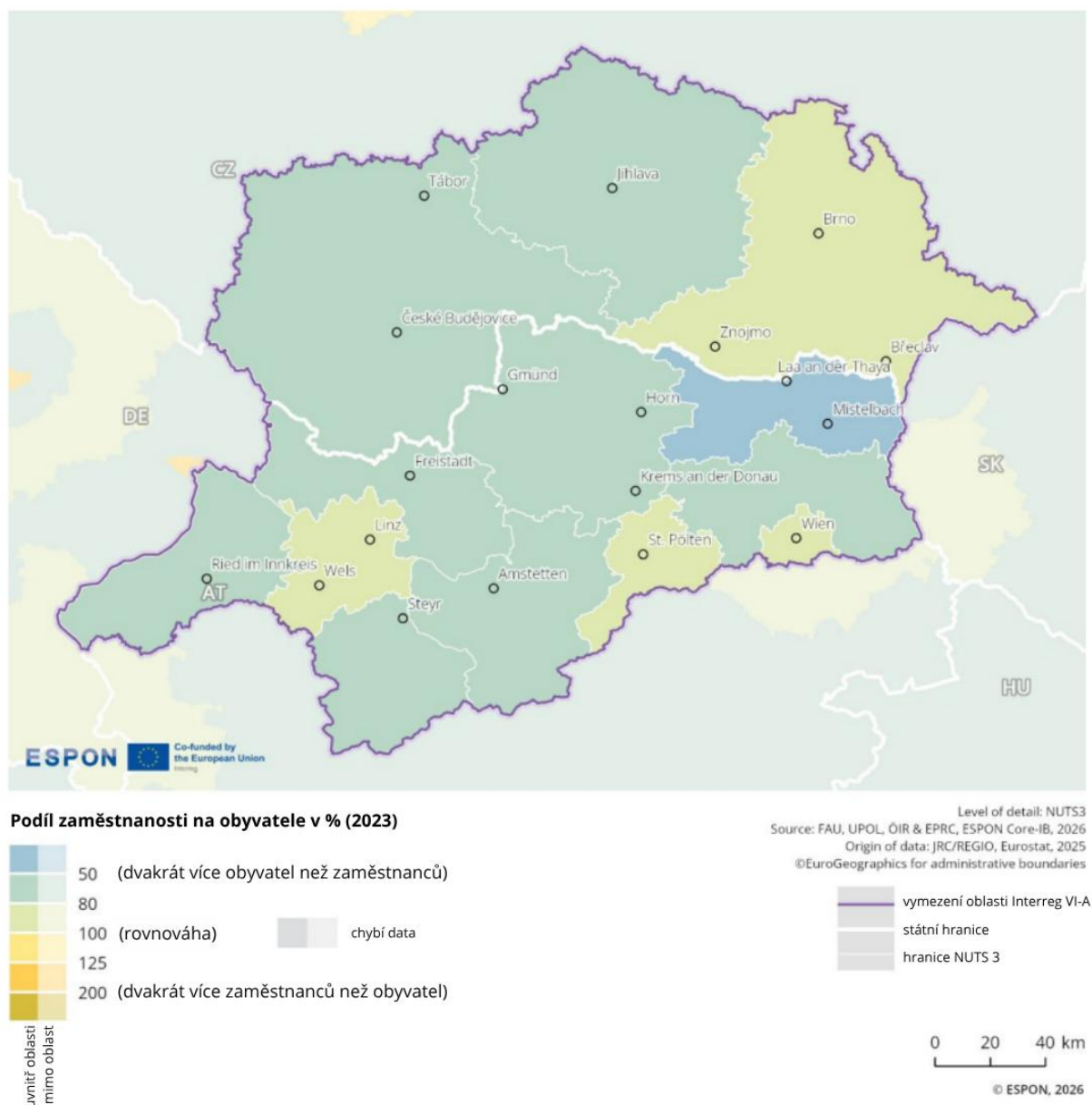
Obrázek 132: Hrubý domácí produkt v běžných tržních cenách (na obyvatele)



Podíl zaměstnanosti

Obrázek 133 znázorňuje podíl zaměstnanosti na obyvatele ve věku 15 až 64 let v roce 2023. Podle obrázku zůstal podíl zaměstnanosti v oblasti Interreg Rakousko-Česko relativně stabilní, přičemž průměr za celou oblast dosáhl 78,5 %, což představuje nárůst o 5 procentních bodů od roku 2014. Na většině rakousko-českého pohraničí se hodnoty pohybovaly od 50 % do 80 %, s výjimkou východní části českého pohraničí a okolí rakouských měst Linec, St. Pölten a Vídeň, kde hodnoty dosahovaly 80 % až 100 %. V oblasti východně od města Horn hodnota klesala pod 50 %.

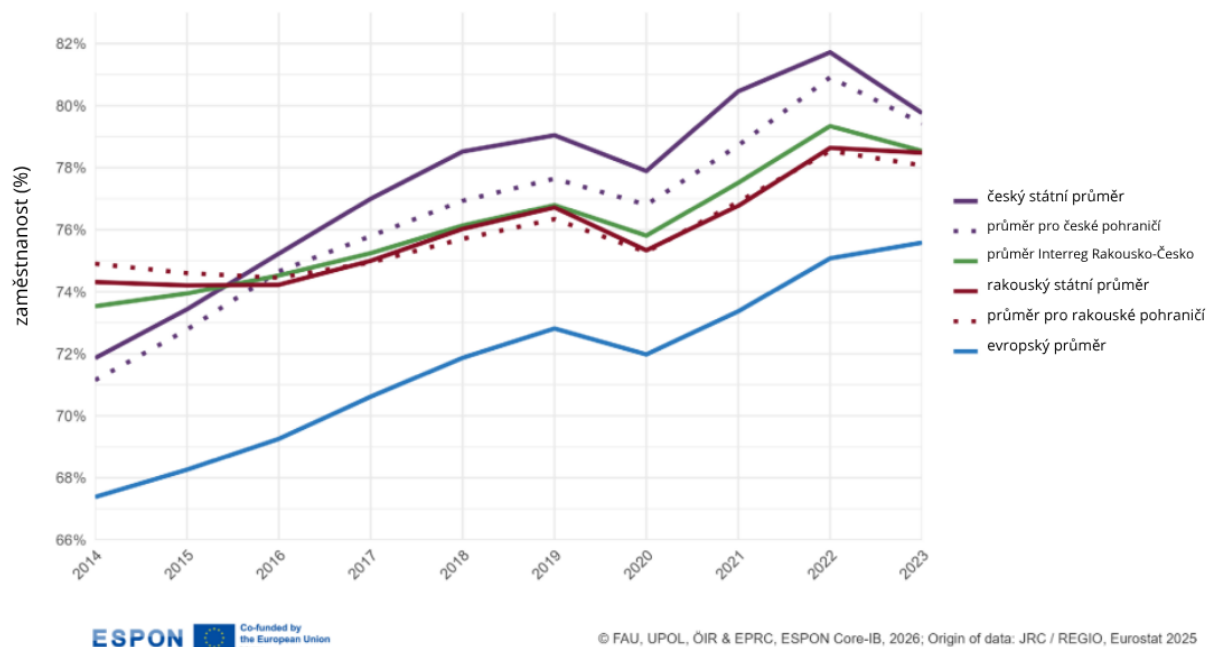
Obrázek 133: Podíl zaměstnanosti



Na obrázku 134 je zobrazen podíl zaměstnanosti v oblasti Interreg Rakousko-Česko v průběhu času. Vyplyvá z něj následující

- Ve srovnání s evropským průměrem jsou hodnoty vyšší o 3 procentní body; v roce 2014 činil rozdíl 6,2 procentního bodu.
- Ve srovnání s celostátním průměrem Česka jsou hodnoty o 1,2 procentního bodu nižší, v roce 2014 byly o 1,7 procentního bodu vyšší.
- Ve srovnání s celostátním průměrem Rakouska jsou hodnoty vyšší o 0,1 procentního bodu; v roce 2014 byly nižší o 0,8 procentního bodu.
- České pohraničí vykazuje hodnoty o 0,3 procentního bodu pod českým celostátním průměrem, zatímco rakouské pohraničí je o 0,4 procentního bodu pod rakouským celostátním průměrem.
- Ve srovnání s průměrem všech oblastí Interreg je hodnota rakousko-českého pohraničí vyšší přibližně o 4,1 procentního bodu; v roce 2014 činil rozdíl 7,2 procentního bodu.

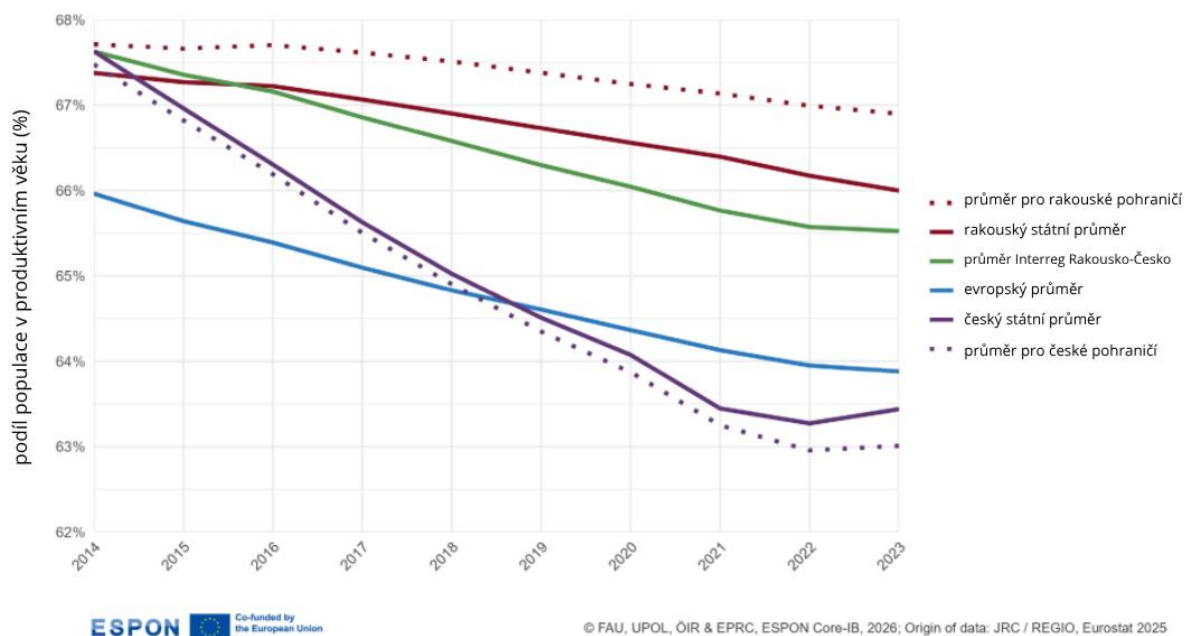
Obrázek 134: Srovnání podílu zaměstnanosti v čase



Podíl obyvatelstva v produktivním věku

Obrázek 135 znázorňuje vývoj podílu obyvatelstva v produktivním věku v oblasti Interreg Rakousko-Česko v letech 2014 až 2023. V roce 2023 zde průměrný podíl obyvatelstva v produktivním věku dosahoval 65,5 %, ve srovnání s evropským průměrem (63,9 %) a průměrem všech oblastí Interreg (63,7 %). Podíl obyvatelstva v produktivním věku je v oblasti Interreg Rakousko-Česko mírně vyšší než průměr českého pohraničí (63,0 %) a mírně nižší než průměr rakouského pohraničí (66,9 %). Ve srovnání s celostátními průměry je hodnota mírně vyšší než český celostátní průměr (63,4 %) a mírně nižší než rakouský celostátní průměr (66,0 %). V rámci analyzované oblasti došlo v letech 2014 (67,6 %) až 2023 (65,5 %) k mírnému poklesu podílu obyvatelstva v produktivním věku (- 2,1 procentního bodu). Tento pokles je v souladu s evropským průměrem, který za stejné období klesl o 2,1 procentního bodu. Obě země zaznamenaly klesající trendy, přičemž výraznější pokles byl na české straně (-4,5 procentního bodu na hranici a -4,2 procentního bodu na národní úrovni) ve srovnání s rakouskou stranou, kde byl pokles minimální (-0,8 procentního bodu na hranici a -1,4 procentního bodu na národní úrovni).

Obrázek 135: Srovnání podílu populace v produktivním věku v čase

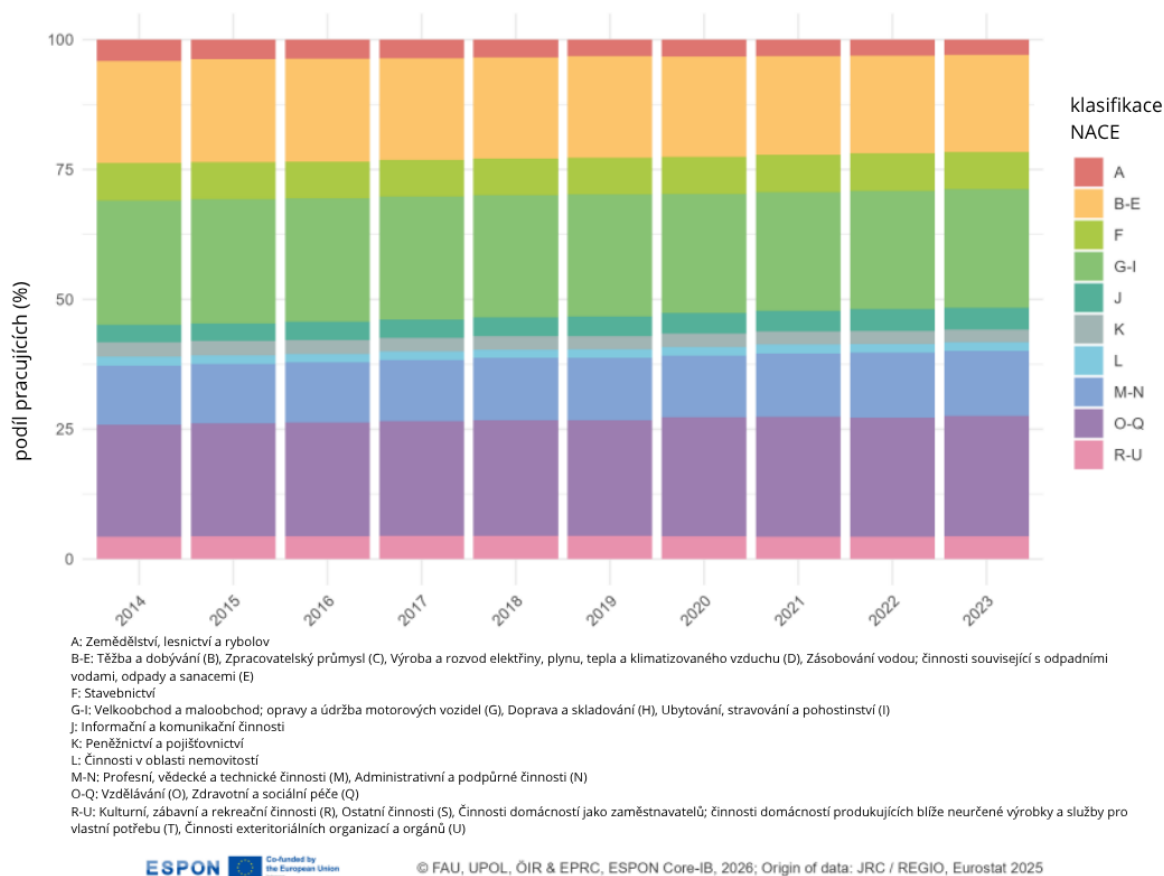


Zaměstnanost podle odvětví

Obrázek 136 znázorňuje relativní počet pracovních míst v oblasti Interreg Rakousko-Česko rozlišený podle odvětví. Tento ukazatel založený na pracovišti (tj. kde se pracovní místa nacházejí, nikoliv kde žijí zaměstnané osoby) nabízí vhled do struktury zaměstnanosti ve sledované oblasti. Soubor dat používá klasifikaci „10 sektorů“ založenou na kategoriích NACE.

Mezi lety 2014 a 2023 byl relativní počet pracovních míst v různých odvětvích poměrně stabilní. Došlo k mírnému poklesu podílu zaměstnanosti v zemědělství, lesnictví a rybolovu (A), těžbě a dobývání (B), zpracovatelském průmyslu (C), dodávkách elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (D) a dodávkách vody; čištění odpadních vod, nakládání s odpady a sanační činnosti (E). Naopak došlo k mírnému nárůstu počtu pracovních míst v oblasti odborných, vědeckých a technických činností (M), administrativních a podpůrných služeb (N), vzdělávání, (O) a sociální péče (Q). V celém období vykazovala největší podíl pracovních míst tato odvětví: „B-E“ (těžba, dobývání, zpracovatelský průmysl, dodávky elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu, dodávky vody; kanalizace, nakládání s odpady a sanační činnosti), „G-I“ (velkoobchod a maloobchod; opravy motorových vozidel a motocyklů, doprava a skladování, ubytování a pohostinství) a „O-Q“ (vzdělávání, zdravotnictví a sociální péče).

Obrázek 136: Srovnání zaměstnanosti podle odvětví

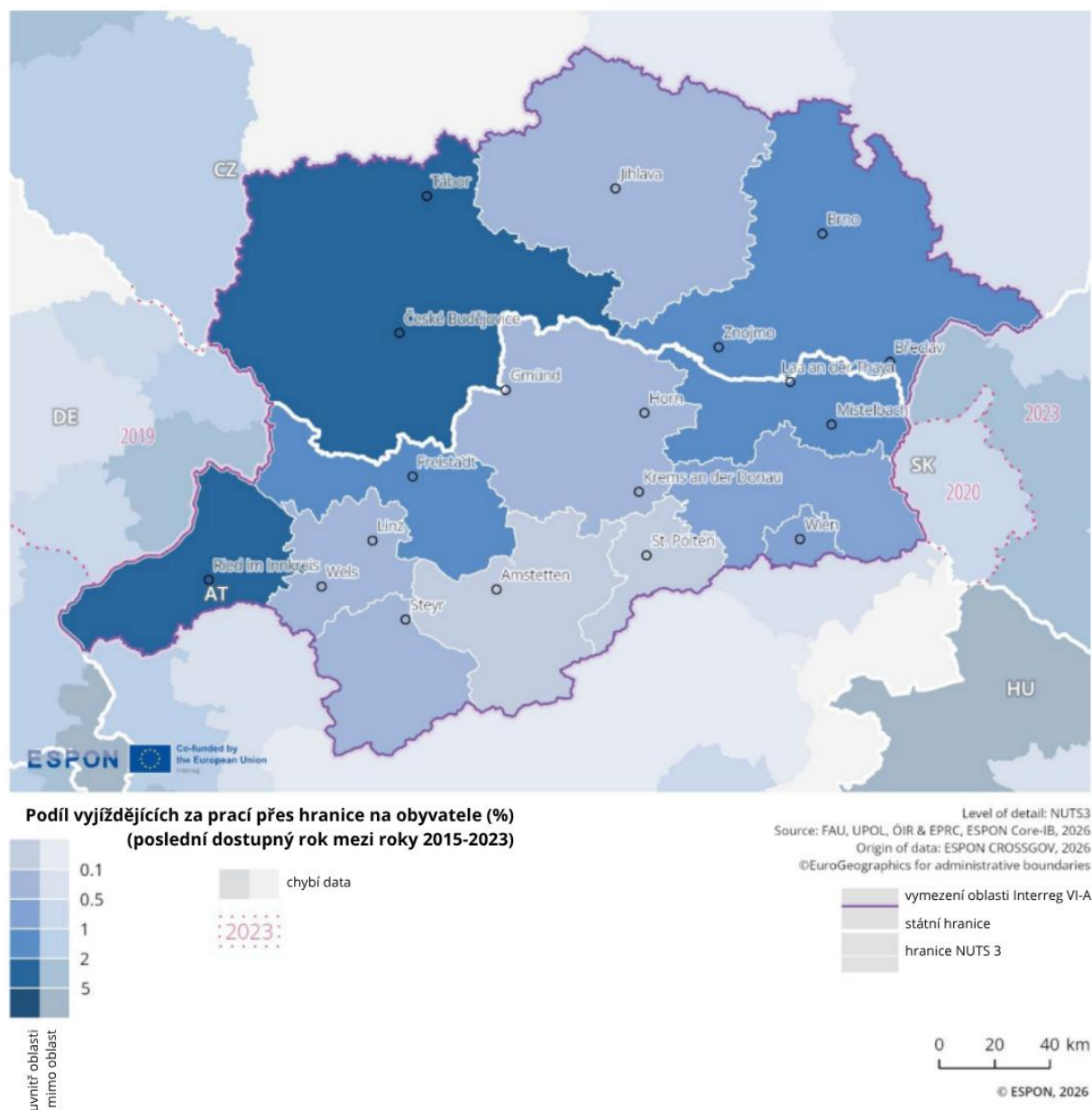


Dojíždějící přes hranice

Obrázek 137 znázorňuje podíl dojíždějících na jednoho obyvatele pro každý region NUTS 3 (tj. podíl dojíždějících mezi rezidenty ve věkové skupině 15–64 let, která odpovídá potenciální pracovní síle). Ukazuje relativně silnou a poměrně rovnoměrně rozloženou aktivitu dojíždění přes hranice v oblastech přímo sousedících s hranicí na rakouské i české straně.

Vysokou úroveň dojíždějících za práci vykazuje zejména region Innviertel a Jihočeský kraj. Následují regiony Mühlviertel a Weinviertel a také Jihomoravský kraj.

Obrázek 137: Dojíždějící přes hranice

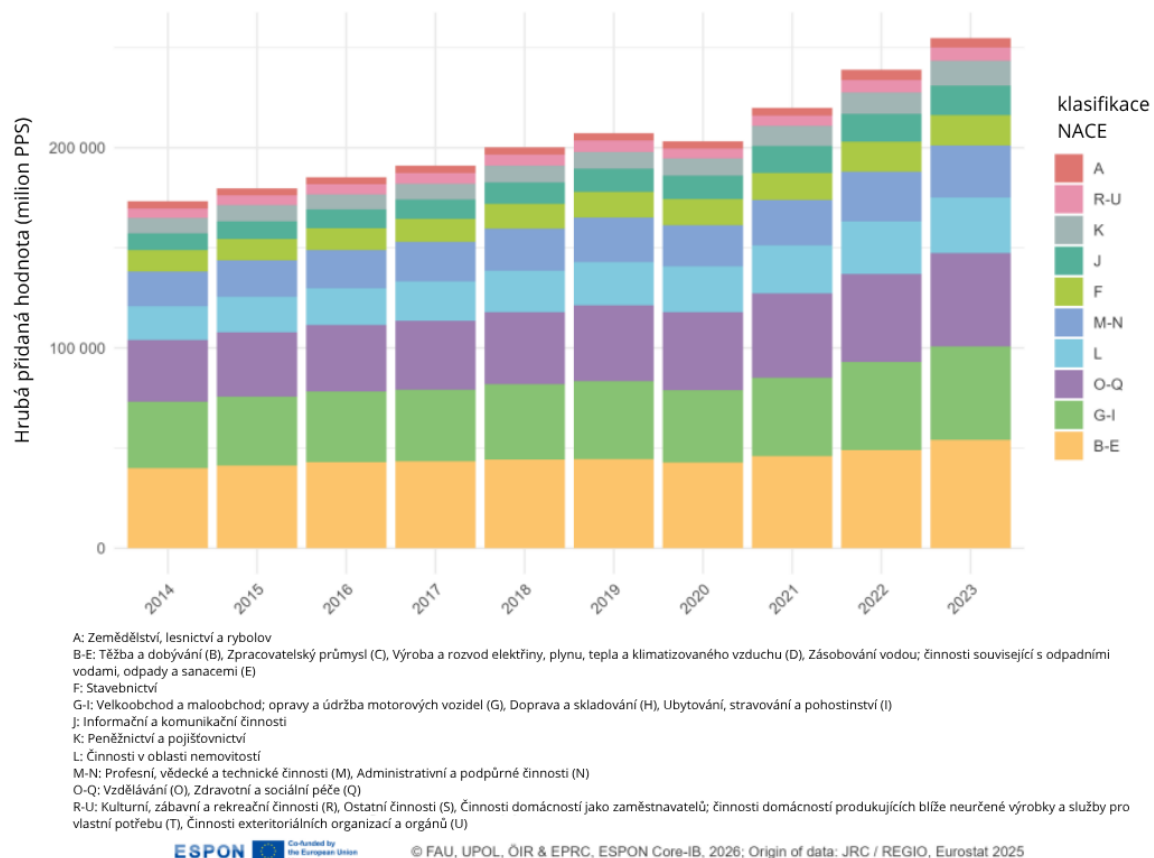


Hrubá přidaná hodnota v základních cenách podle odvětví

Obrázek 138 znázorňuje hrubou přidanou hodnotu (HPH), která je důležitým ukazatelem ekonomické aktivity. HPH měří hodnotu vytvořenou všemi ekonomickými činnostmi zapojenými do produkce zboží a služeb v určité oblasti. Pro větší přehlednost je HPH rozdělena do 10 sektorů založených na kategoriích NACE.

V letech 2014 až 2023 se HPH v oblasti Interreg Rakousko-Česko zvýšila ze 173 156 milionů standardů kupní síly (PPS) na 254 692 milionů PPS, což představuje nárůst o 47 %. Skupiny odvětví B–E, G–I a O–Q dohromady tvořily více než polovinu celkové HPH, což vypovídá o jejich významném podílu na regionální ekonomice. Skupiny odvětví B–E se podílely největší měrou, a to v roce 2023 celkem 54 099 miliony PPS. To podtrhuje význam odvětví, jako je těžba a dobývání (B), zpracovatelský průmysl (C), dodávky elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (D), zásobování vodou; kanalizace, nakládání s odpady a sanační činnosti (E) v rakousko-českém pohraničí.

Obrázek 138: Srovnání hrubé přidané hodnoty v základních cenách podle odvětví



Nominální odměna za odpracovanou hodinu

Obrázek 139 ukazuje průměrné hodnoty „odměny za odpracovanou hodinu“ (tj. podílu celkové odměny zaměstnanců v běžných cenách a celkového počtu odpracovaných hodin těmito zaměstnanci).

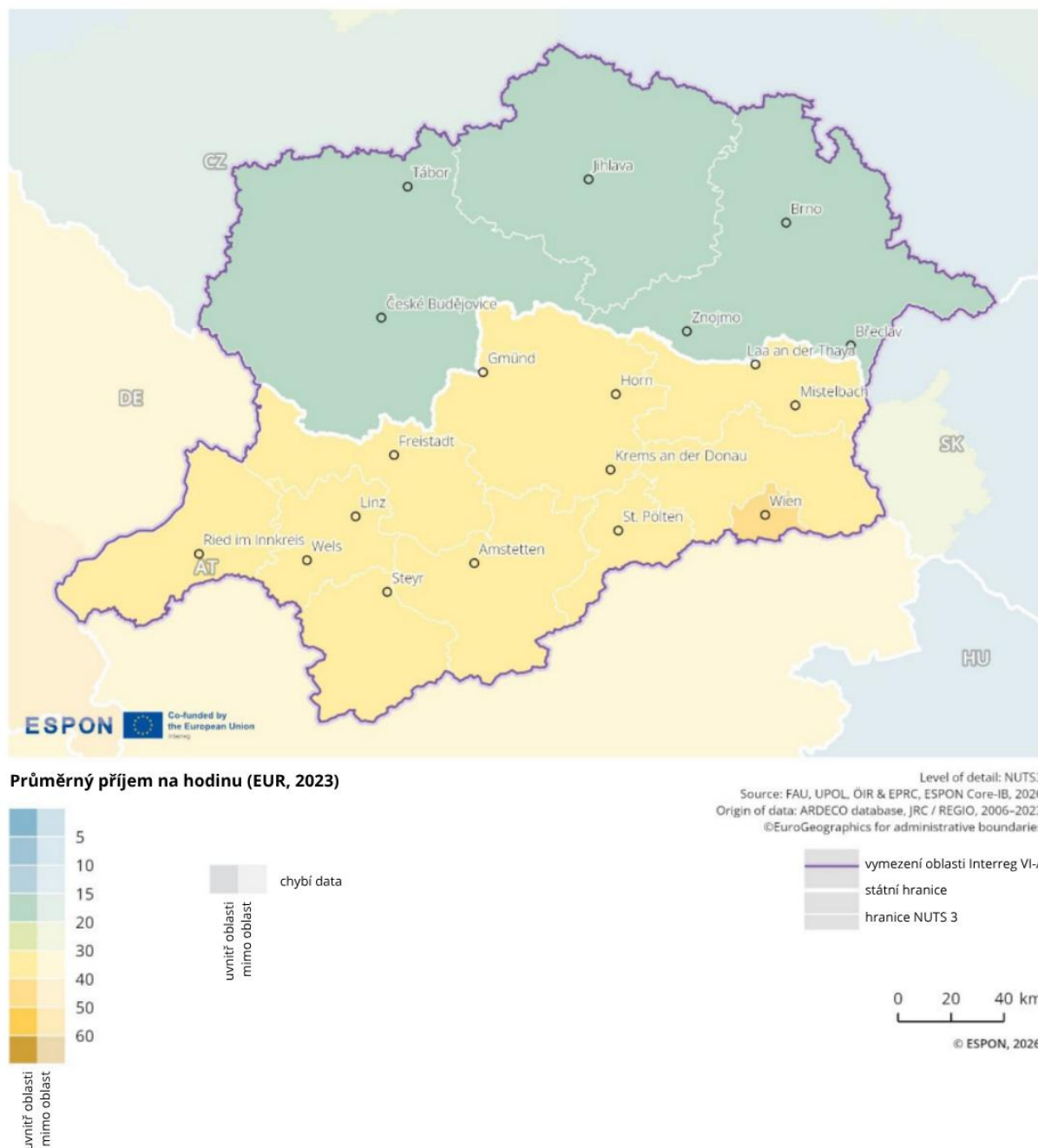
V roce 2023 byla nominální odměna za odpracovanou hodinu v oblasti Interreg Rakousko-Česko poněkud nerovnoměrně rozložená.

V českém pohraničí se průměrný hodinový příjem pohyboval mezi 15 a 20 €, přičemž celostátní průměrná nominální odměna za odpracovanou hodinu činila 15,80 €.

Naopak v rakouském pohraničí se průměrný hodinový příjem pohyboval mezi 30 a 40 €, přičemž Vídeň měla hodnoty ještě vyšší (42,20 €). Celostátní průměrná nominální odměna za odpracovanou hodinu v Rakousku činila 37,90 €.

Přeshraniční rozdíly v odměňování mohou podpořit migraci pracovních sil z oblastí s nižšími mzdami do ekonomicky prosperujících sousedních regionů, což vytváří jak příležitosti, tak i výzvy pro místní trhy práce a sociální systémy.

Obrázek 139: Nominální odměna za odpracovanou hodinu

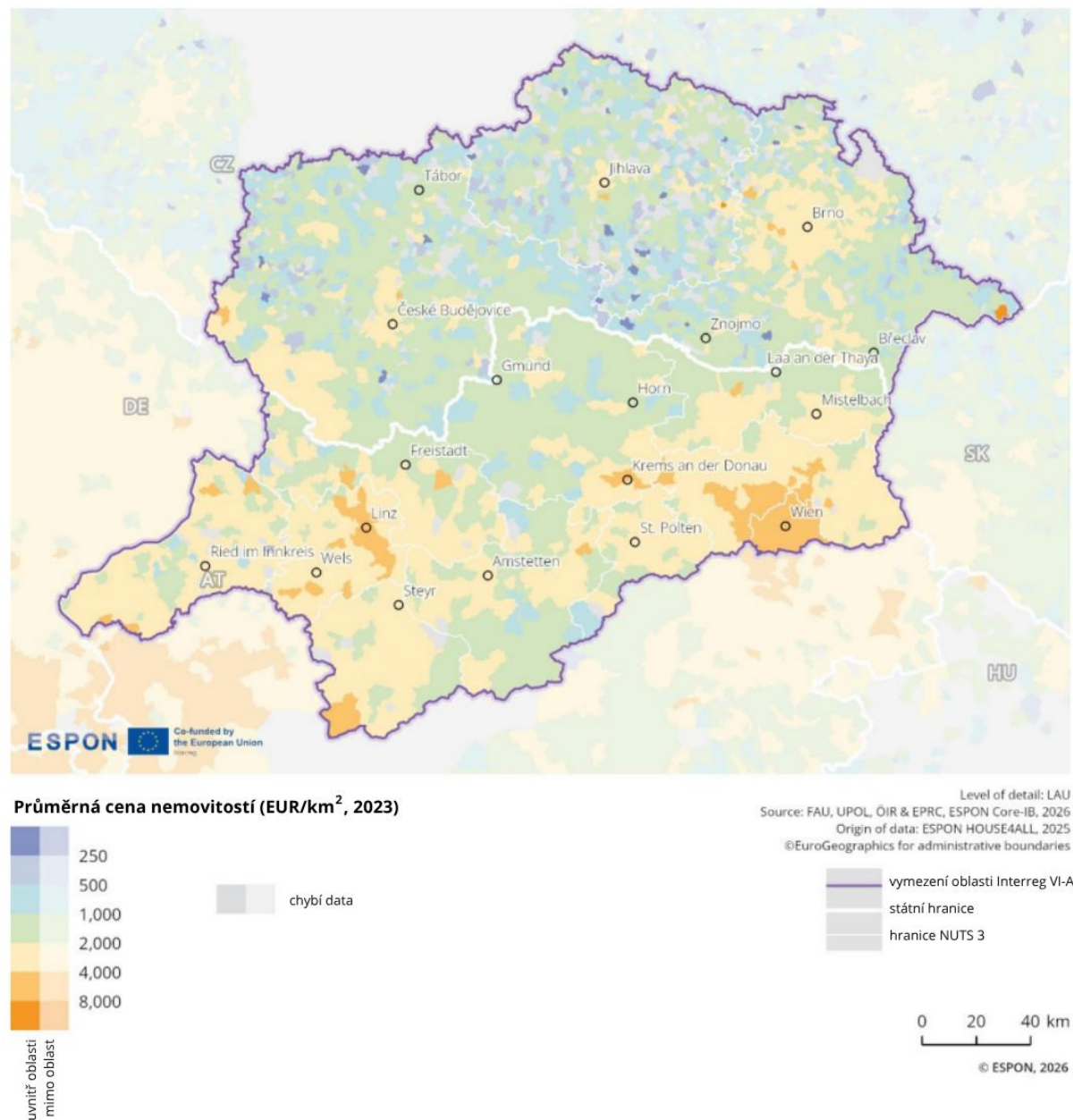


Prodejní ceny inzerovaných nemovitostí

Obrázek 140 znázorňuje prodejní ceny inzerovaných nemovitostí v roce 2025 v oblasti Interreg Rakousko-Česko. V Česku převládaly 2 kategorie, a to od 500 €/m² do 1 000 €/m² a od 1 000 €/m² do 2 000 €/m², s nízkou diferenciací. Výjimku představovaly oblasti kolem Českých Budějovic, Jihlavy a větší oblast kolem Brna, kde se ceny pohybovaly od 2 000 €/m² do 4 000 €/m². V některých oblastech Česka se nacházely i malé oblasti s cenami pod 250 €/m². Nejsevernější část Rakouska vykazovala nižší průměrné ceny, kolem 2 000 €/m². Naopak v širším okolí a přímo v hlavním městě Vídní byly ceny výrazně vyšší, a to od 4 000 €/m² do 8 000 €/m². Obdobně vyšší ceny byly v Linci a jeho okolí, stejně jako v menších, zejména rekreačních oblastech Rakouska. Hranice tvoří významný předěl, pokud jde o výši cen inzerovaných nemovitostí. Zatímco rakouská část pohraniční oblasti měla průměrnou prodejní cenu inzerovaných rezidenčních nemovitostí přibližně 2 404 €/m², česká část vykazovala průměrnou cenu přibližně 1 299 €/m². Průměrná inzerovaná prodejní cena byla v celé zkoumané oblasti

1 645 €/m². Tato hodnota byla pod průměrem všech oblastí Interreg (1 900 €/m²) i hluboko pod evropským průměrem (cca 5 600 €/m²).

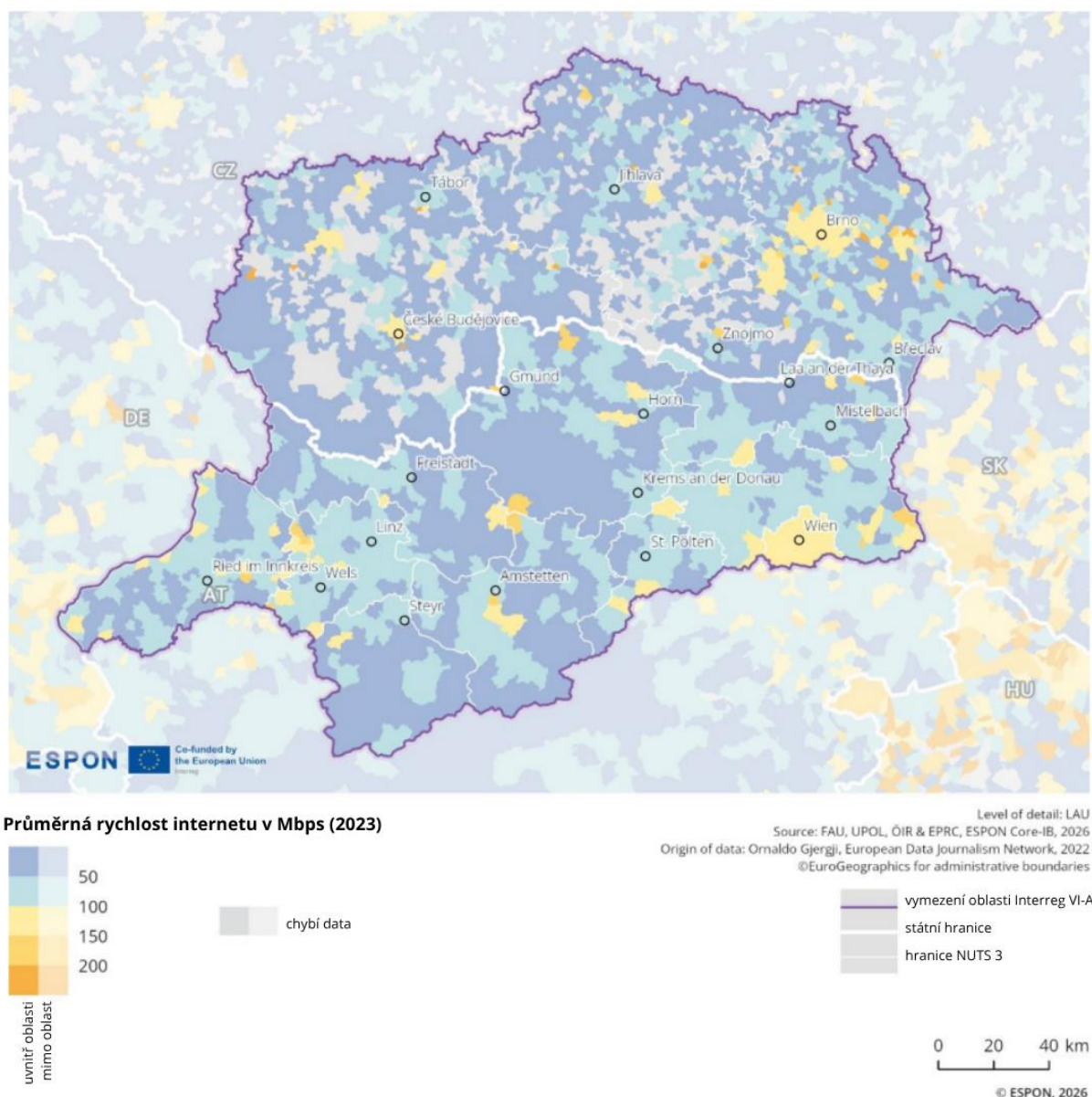
Obrázek 140: Prodejní ceny inzerovaných nemovitostí



Průměrná rychlost internetu

Obrázek 141 popisuje průměrnou rychlost stahování na úrovni obcí. Obrázek odhaluje významné rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi. Hodnoty se pohybovaly od méně než 50 Mbps do více než 200 Mbps. Města jako Vídeň, Brno a České Budějovice vykazovala relativně vysoké průměrné rychlosti, zatímco okolní oblasti měly hodnoty výrazně nižší. To může být způsobeno vyšší návratností investic, která je obvykle spojena s projekty digitální infrastruktury v městských oblastech ve srovnání s venkovskými oblastmi. Nicméně zdaleka ne všechny městské měly vysoké rychlosti stahování – jako například Linec, Amstetten, St. Pölten, Horn, Krems an der Donau, Jihlava nebo Břeclav.

Obrázek 141: Průměrná rychlost internetu

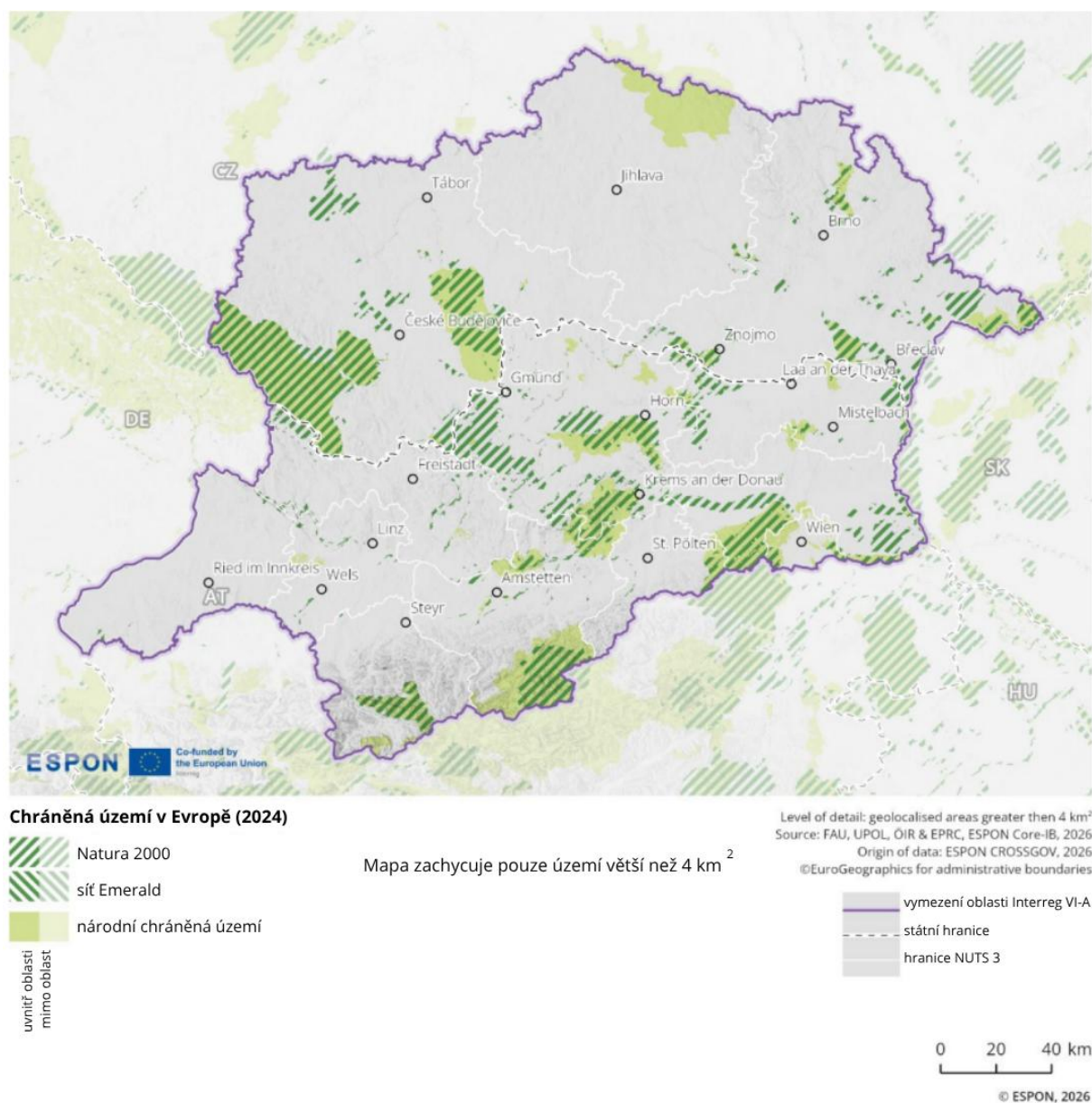


6.1.3. Environmentální aspekt

Chráněná území

Obrázek 142 znázorňuje rozložení chráněných území v roce 2024 v oblasti Interreg Rakousko-Česko. Data rozlišují mezi lokalitami sítě Natura 2000, sítě Emerald a národními chráněnými územími, přičemž jsou zobrazena pouze chráněná území větší než 4 km². Obrázek ukazuje, že chráněná území jsou ve sledované oblasti soustředěna podél oblastí středního a jižního Rakouska a bezprostředních pohraničních zón, zejména v okolí měst České Budějovice, Krems an der Donau a Břeclavi, kde se překrývají lokality sítě Natura 2000 a národní chráněná území. Další shluky jsou viditelné poblíž Vídně a Hornu, zatímco západní oblasti kolem Lince a severní oblasti kolem Jihlavy a Brna vykazují roztříštěnou strukturu. Několik chráněných území jasně přechází přes hranice, zejména v regionech Waldviertel a Weinviertel (centrum), jakož i v nejvýchodnějších a nejzápadnějších oblastech. Tyto zóny vytvářejí ucelené koridory, i když se ve většině případů velká část chráněného území nachází v jedné z dotčených zemí.

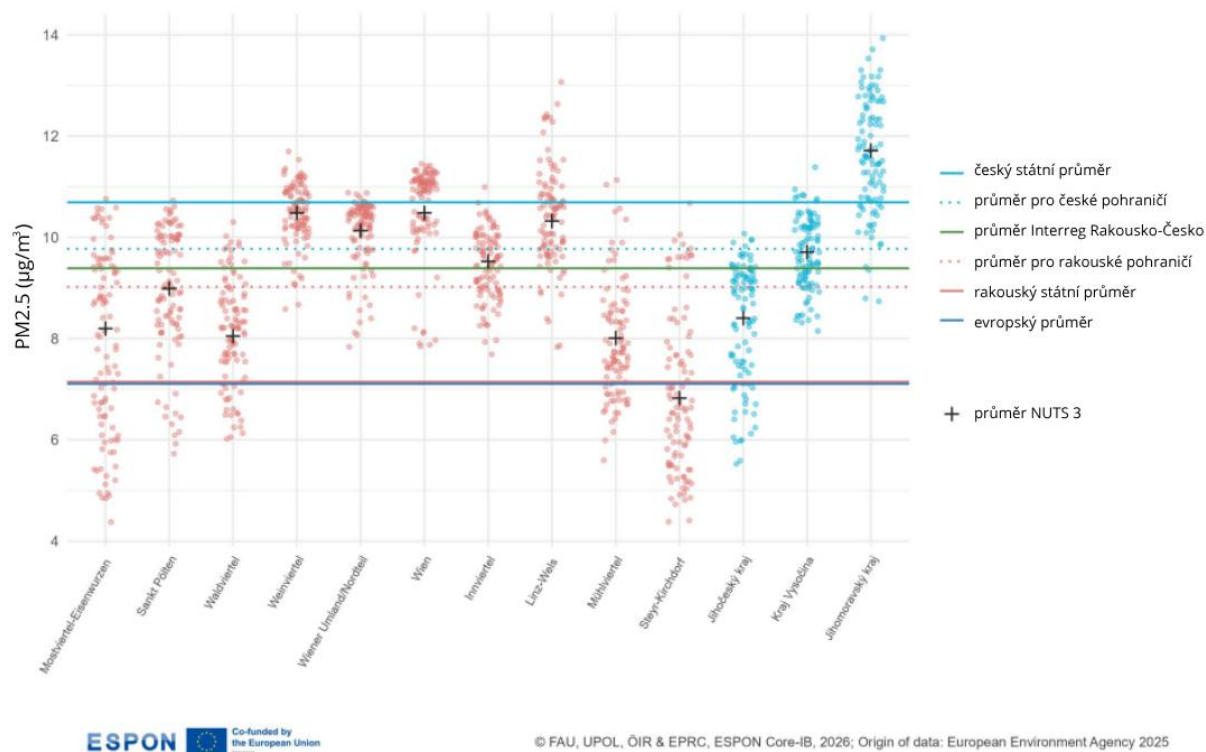
Obrázek 142: Chráněná území



Znečištění ovzduší

Obrázek 143 znázorňuje koncentrace polétavého prachu PM_{2,5} (v $\mu\text{g}/\text{m}^3$) v regionech NUTS 3 v oblasti Interreg Rakousko-Česko. Hodnoty PM_{2,5} se v obou zemích pohybují v širokém rozpětí. Celkově vykazují české regiony vyšší hodnoty v koncentracích PM_{2,5} než rakouské regiony. Průměry rakouských regionů NUTS 3 se shlukují pod 11,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Celostátní průměr Rakouska je mírně pod 7,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ a úzce odpovídá evropskému průměru, zatímco průměr rakouského pohraničí je výrazně vyšší. Co se týče Česka, celostátní průměr se pohybuje okolo 10,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, což je více než v českém pohraničí. Evropský průměr je kolem 7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, což je méně než průměr oblasti Interreg Rakousko-Česko i než průměr za celou ČR. Průměr za oblast Interreg Rakousko-Česko mírně překračuje 9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, což je více než evropský a rakouský národní průměr a je dán vyššími hodnotami PM_{2,5} v českém pohraničí a nižšími hodnotami v rakouském pohraničí.

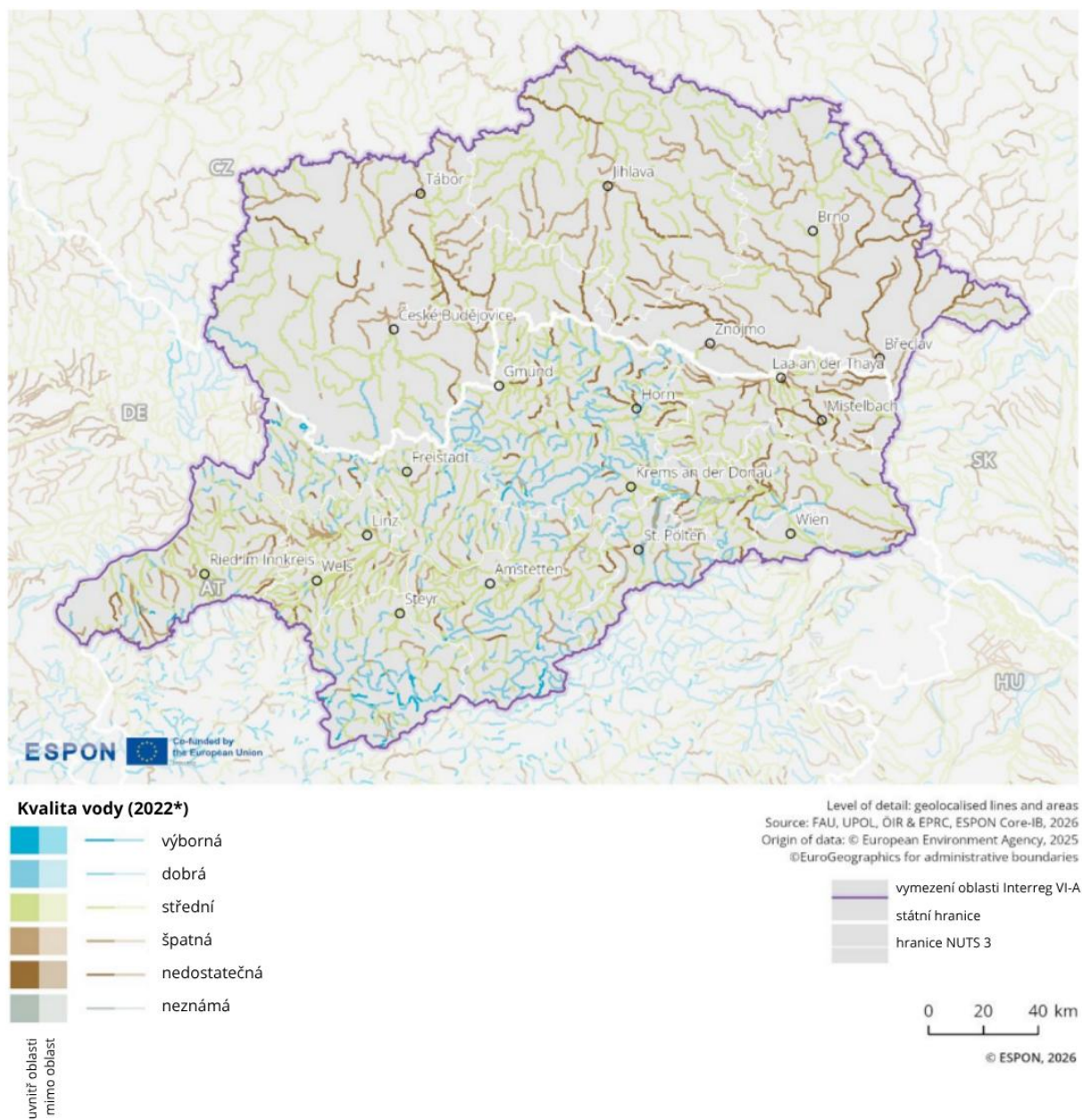
Obrázek 143: Znečištění ovzduší



Znečištění vody

Obrázek 144 znázorňuje úrovně znečištění vody v oblasti Interreg Rakousko-Česko v roce 2022. V rakouském pohraničí, zejména na západě kolem Lince a na východě, severně od Vídně, bylo mnoho řek klasifikováno jako „střední“, „špatné“ nebo dokonce „nedostatečné“ kvality. Ve středu této oblasti byla kvalita vody většinou hodnocena jako „dobrá“ a „střední“. Oproti tomu české pohraničí zahrnovalo řeky hodnocené převážně jako „střední“ nebo „špatné“ kvality, zejména v okolí Brna, Břeclavi a Českých Budějovic. Jen málo řek bylo klasifikováno jako kvality „dobré“.

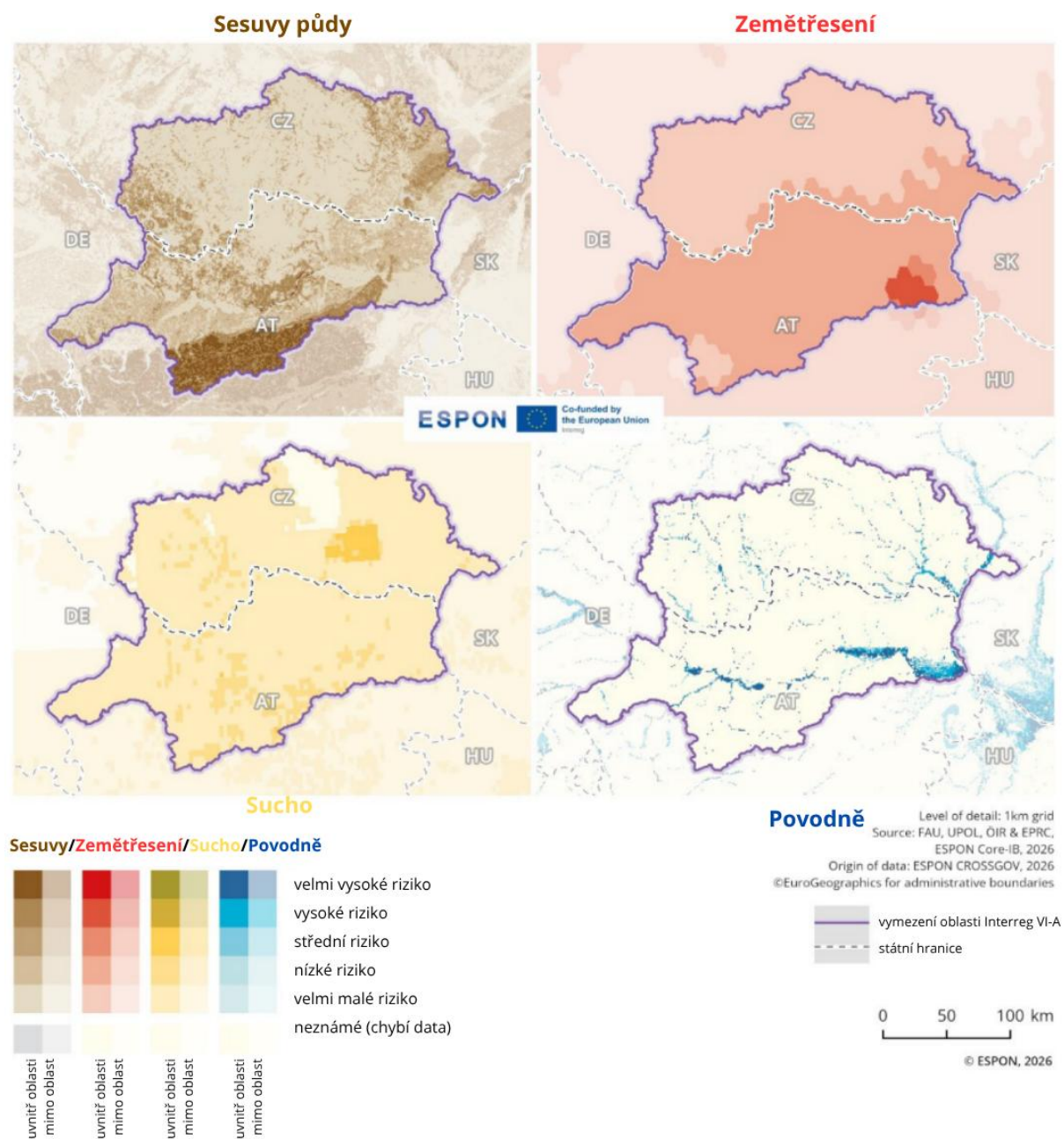
Obrázek 144: Znečištění vody



Rizika přírodních katastrof

Obrázek 145 znázorňuje prostorové rozložení přírodních rizik v oblasti Interreg Rakousko-Česko a zdůrazňuje oblasti, kde jsou rizika sdílena přes hranice států a kde rizika nemusí být nutně přeshraniční. Hlavní hrozby v podobě sesuvů půdy (Alpy), zemětřesení (Vídeňská pánev) a záplav (Dunaj) se nacházejí v rakouském pohraničí a mají malý přeshraniční význam. Riziko sucha je v celé pohraniční oblasti obecně nízké.

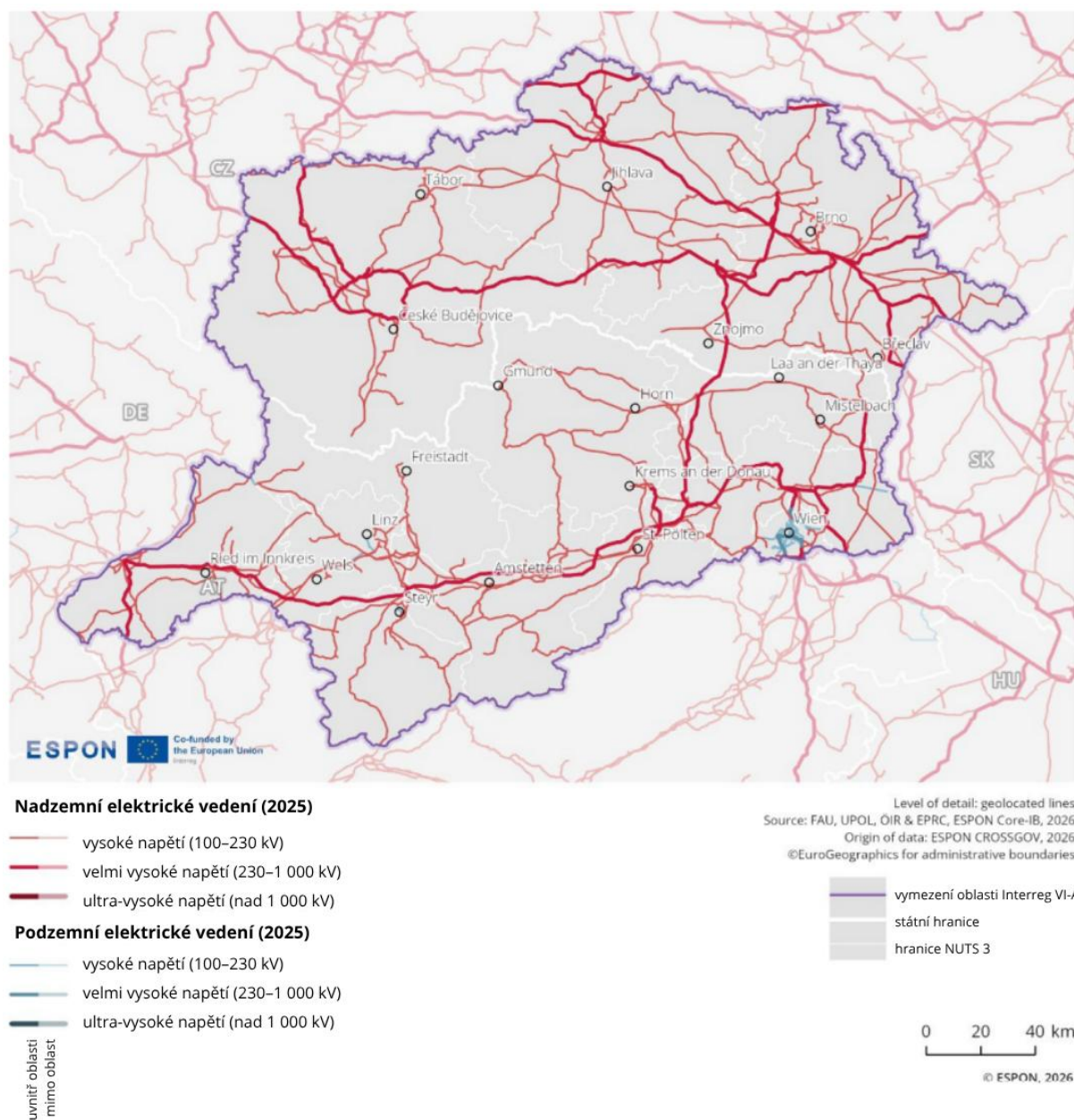
Obrázek 145: Rizika spojená s přírodními katastrofami



Elektrické vedení a energetická infrastruktura

Obrázek 146 znázorňuje rozložení elektrického vedení a kabelů v roce 2025 v oblasti Interreg Rakousko-Česko. Vyplývá z něj, že se oblast vyznačuje rozsáhlou a relativně hustou energetickou infrastrukturou vysokého a velmi vysokého napětí. Vysoce rozvětvenou síť vedení velmi vysokého napětí doplňuje bohatá síť vedení vysokého napětí. Ve východní části existuje přímé propojení prostřednictvím jedné ultra-vysokonapěťové elektrické sítě. Obecně lze pozorovat, že směrem ke společné hranici (s výjimkou části zmíněné v předchozí větě) se hustota energetické sítě na obou stranách hranice snižuje.

Obrázek 146: Elektrické vedení a energetická infrastruktura



Elektrárny

V oblasti Interreg Rakousko-Česko se nachází celkem 40 unikátních lokalit s elektrárnami, přičemž většinu tvoří vodní elektrárny (viz Tabulka 9).

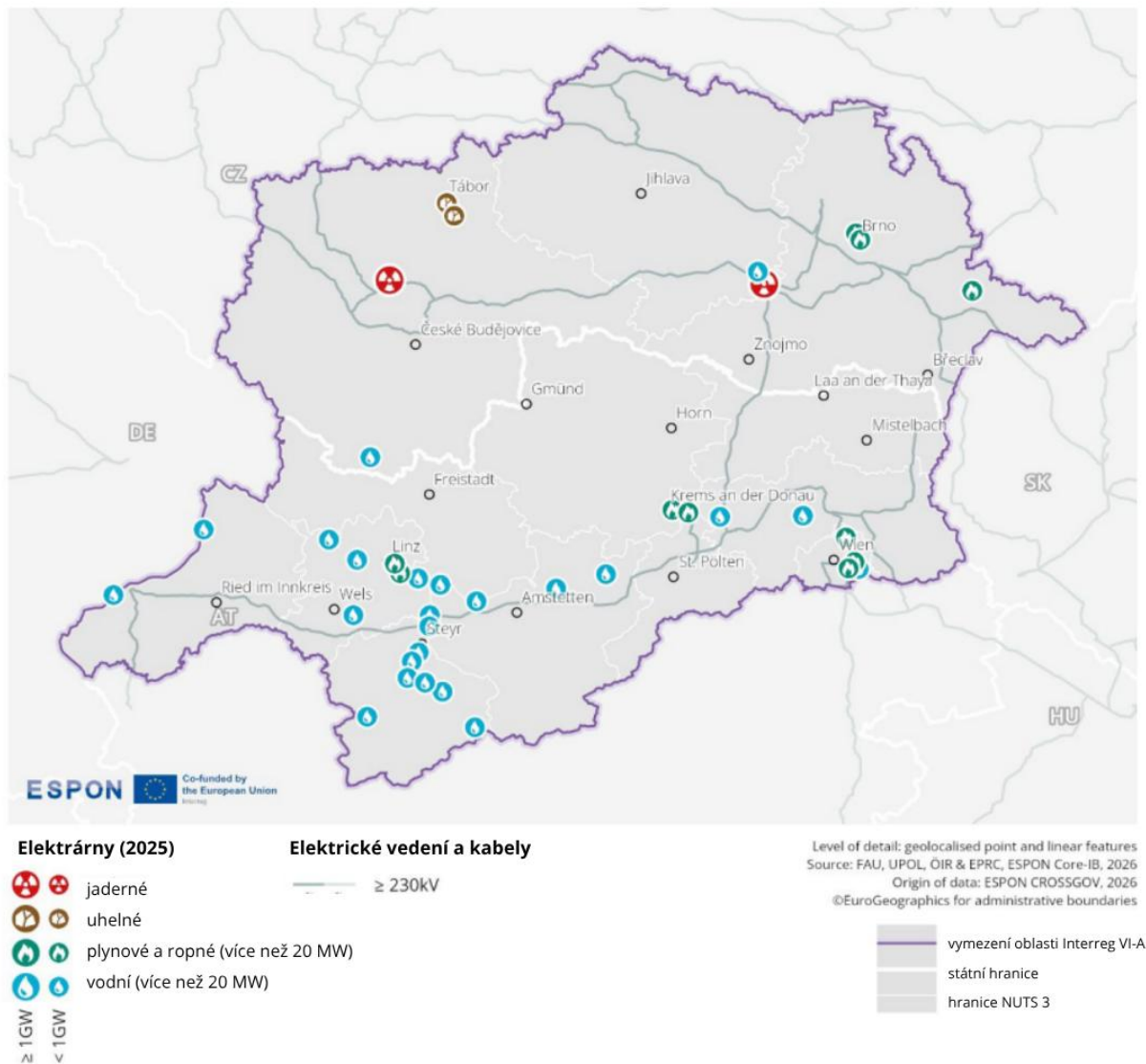
Tabulka 9: Počet a typ elektráren

Typ elektrárny	Méně než 1 GW	Více než 1 GW
Jaderná elektrárna	-	2
Uhelná elektrárna	2	-
Ropná a plynová elektrárna	12	-
Vodní elektrárna	24	-

Většina z nich se dle Obrázku 147 nachází v Rakousku, ostatní dvě jsou na české straně, což je dáno

geografickými podmínkami. Pokud jde o plynové a ropné elektrárny, 3 se nacházejí v na české straně hranice a 9 na straně rakouské. Uhlerná elektrárna na severu českého pohraničí, která je v mapě takto označena, nedávno přešla na plyn a biomasu. V blízkosti se nachází také historická uhlerná elektrárna, ale ta již není v provozu. Je důležité zmínit, že v analyzované oblasti se v českém pohraničí nacházejí 2 velkokapacitní jaderné elektrárny. Z obrázku je zřejmé, že v blízkosti společné rakousko-české hranice se obecně nenacházejí žádná zařízení na výrobu energie, s výjimkou vodní elektrárny v České republice.

Obrázek 147: Infrastruktura elektráren

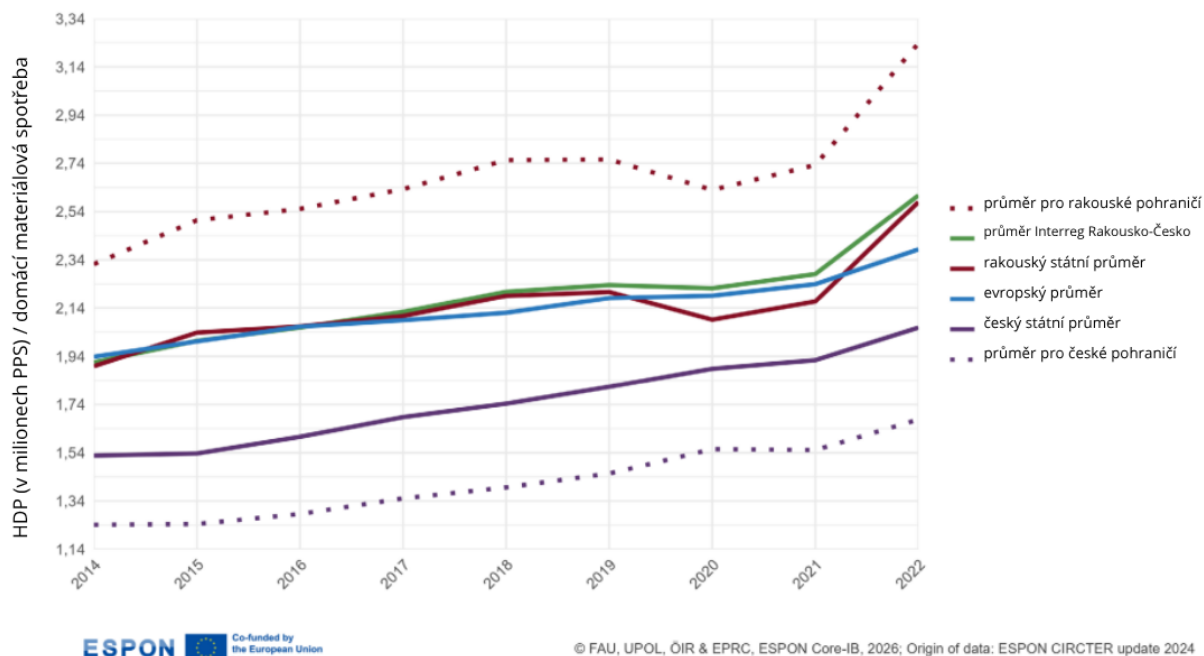


Produktivita zdrojů

Obrázek 148 znázorňuje vývoj HDP na jednotku domácí spotřeby materiálů v milionech PPS/DMC (standardy kupní síly na domácí spotřebu materiálů) v letech 2014 až 2022. Podle grafu vykazoval rakouský celostátní průměr v sledovaném období rostoucí trend s mírným poklesem v roce 2020. Poté opět prudce rostl, přičemž v roce 2022 dosahoval přibližně 2,54 milionu PPS/DMC. Průměr rakouského pohraničí sledoval podobný vzorec, ale na výrazně vyšších úrovních. České hodnoty také vykazovaly v daném období rostoucí trend, ale na nižší úrovni. Český celostátní průměr vykazoval stabilní nárůst, v roce 2022 dosáhl přibližně 2,04 milionu PPS/DMC. Průměr českého pohraničí byl nižší než celostátní průměr, přičemž v roce 2022 dosáhl přibližně 1,72 milionu PPS/DMC. Evropský průměr byl výrazně

vyšší než obě české hodnoty, avšak téměř shodný s celostátním průměrem Rakouska a průměrem za celou oblast Interreg Rakousko-Česko, což je dáno kombinací nižších hodnot českého pohraničí, a naopak vyšších hodnot rakouského pohraničí. V rámci pohraniční oblasti však existují značné rozdíly.

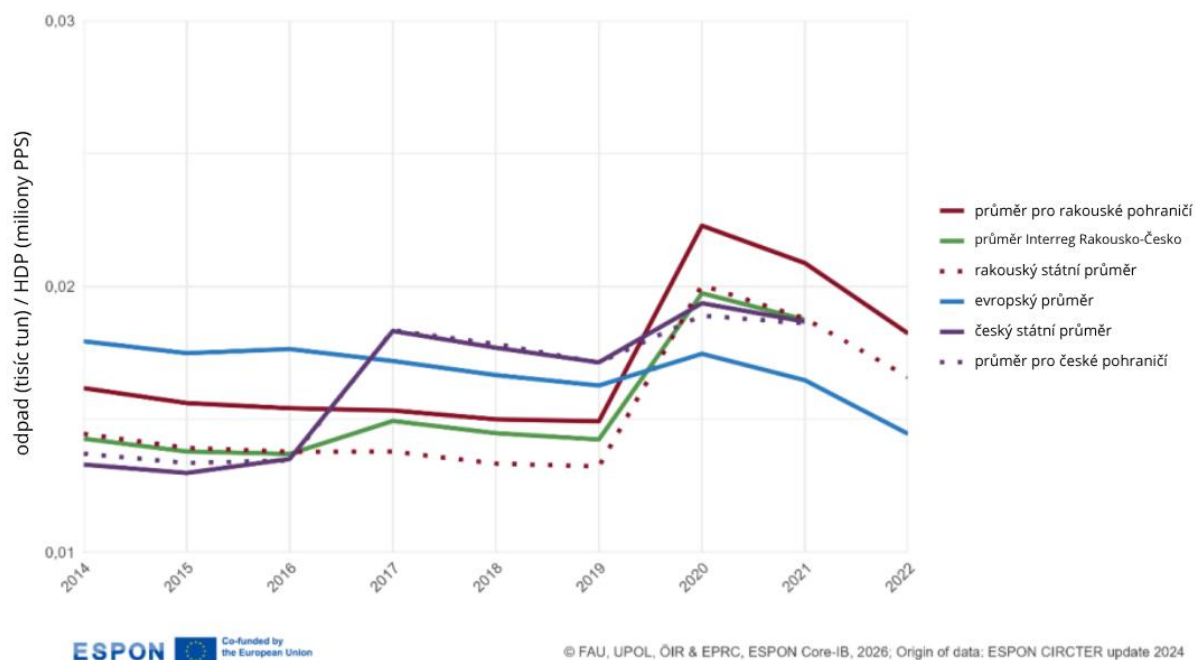
Obrázek 148: Produktivita zdrojů



Produkce odpadu na HDP

Obrázek 149 znázorňuje trend produkce odpadu v poměru k ekonomickému výkonu, měřenému v tunách odpadu na milion PPS (standard kupní síly) HDP v letech 2014 až 2022 v oblasti Interreg Rakousko-Česko.

Obrázek 149: Produkce odpadu na HDP



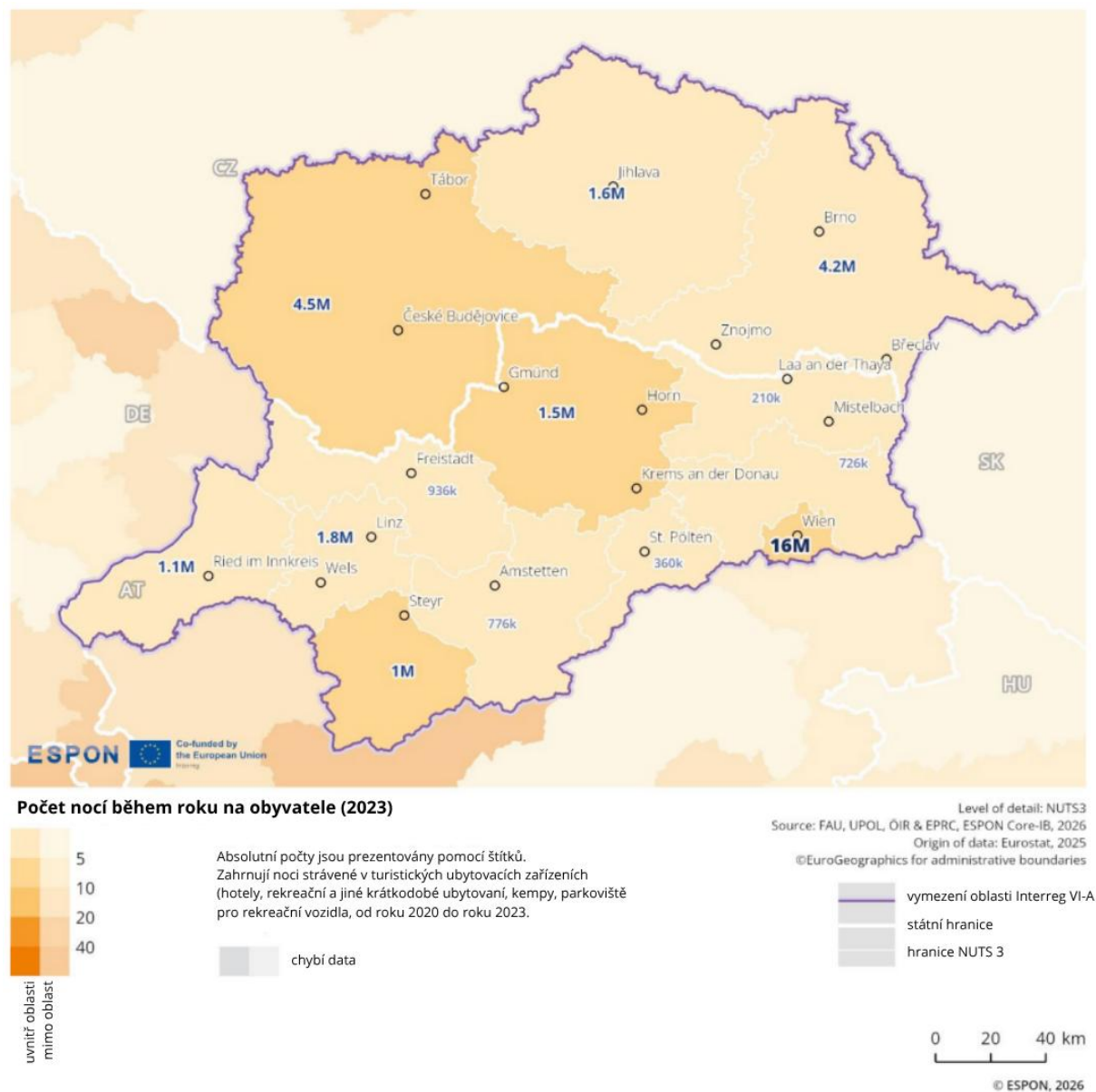
Ve sledovaném období vykazovaly hodnoty za celou ČR i české pohraničí celkově rostoucí trend s výraznými vrcholy v letech 2017 a 2020, po nichž následoval pokles. Během celého období se hodnoty českého pohraničí blížily průměru za celou ČR. V roce 2021 dosáhl český celostátní průměr přibližně 0,018 tuny odpadu na milion PPS. V Rakousku naopak v daném období hodnoty vykazovaly mírně klesající trend, a to jak na národní úrovni, tak úrovní oblasti rakouského pohraničí. V roce 2019 však obě hodnoty prudce vzrostly na více než 0,020 tuny odpadu na milion PPS, po kterém následoval prudký pokles. Rakouský pohraniční region trvale dosahoval mírně nižších hodnot, než byl celostátní průměr. Evropský průměr postupně klesal z přibližně 0,018 tuny v roce 2014 na zhruba 0,015 tuny na milion PPS v roce 2022. Do roku 2016 zůstával nad rakouskými i českými hodnotami. Od roku 2019 celostátní a pohraniční průměry obou zemí překračovaly evropský průměr. Průměrná hodnota za oblast Interreg Rakousko-Česko měla do roku 2020 vzestupný trend, poté začala klesat. V roce 2022 činil průměr přibližně 0,017 tuny odpadu na milion PPS. V porovnání s evropským průměrem byly hodnoty za sledovanou oblast až do roku 2019 nižší, od roku 2020 převýšily evropský průměr.

6.1.4. Socioekonomický aspekt

Přenocování v cestovním ruchu

Obrázek 150 ukazuje počet přenocování na obyvatele v ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v roce 2023. V roce 2023 vykazovaly 5 až 10 nocí na obyvatele čtyři regiony NUTS 3, tj. Jihočeský kraj, Steyr-Kirchdorf, Waldviertel a Vídeň. Turisty mimo jiné přitahuje zámek a zahrady Schönbrunn ve Vídni, které jsou zapsány na seznamu kulturního dědictví UNESCO. Z hlediska celkového počtu přenocování za tříleté období patřily mezi nejvýznamnější turistické regiony Vídeň (přibližně 16 milionů), Jihočeský kraj (přibližně 4,5 milionu), Jihomoravský kraj (přibližně 4,2 milionu), Linec-Wels (přibližně 1,8 milionu) a Kraj Vysočina (přibližně 1,6 milionu).

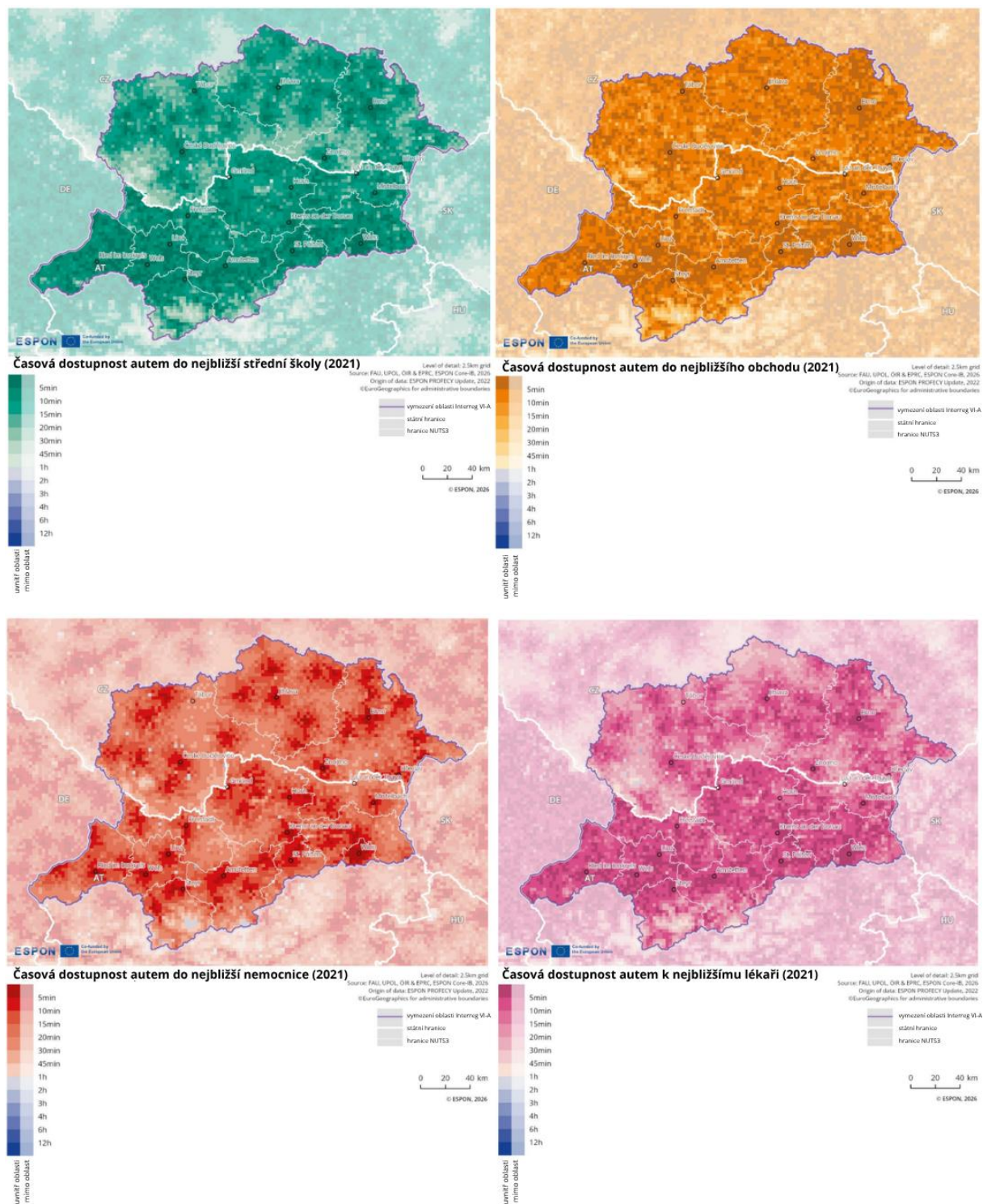
Obrázek 150: Přenocování v cestovním ruchu



Dostupnost veřejných služeb

Tyto ukazatele popisují, jaká je průměrná doba k dosažení nejbližší základní veřejné služby autem. Data pocházejí z projektu ESPON PROFECY Update (2022) a jsou vizualizována na základě 2,5kilometrové mřížky. V rakousko-českém pohraničí jsou základní služby (střední školy, obchody s potravinami, nemocnice, lékaři), relativně rovnoměrně rozmístěny v obou státech, ačkoli dostupnost je obecně lepší v Rakousku, kde je na většině území doba cestování kratší než jedna hodina. V západní části sledované oblasti je v blízkosti státních hranic doba cestování do škol, k lékařům a do obchodů poněkud delší ve srovnání s rakouskou stranou. Nemocnice jsou soustředěny ve městech a hustě osídlených oblastech, což vede ke gradientu mezi městem a venkovem.

Obrázek 151: Dostupnost do středních škol, obchodů s potravinami, do nemocnic a k lékařům



6.1.5. Aspekt správy a řízení

Od roku 1989, a zejména po vstupu Rakouska do EU v roce 1995, navázala oblast Rakouska a Česka úzké kontakty na obecní, sociokulturní, politické a ekonomické úrovni, včetně spolupráce v oblasti řízení rizik a krizí. V roce 1987 zahájilo Dolní Rakousko přeshraniční spolupráci s bývalým Československem prostřednictvím Rámcového programu spolupráce mezi spolkovou zemí Dolní Rakousko a Jižní

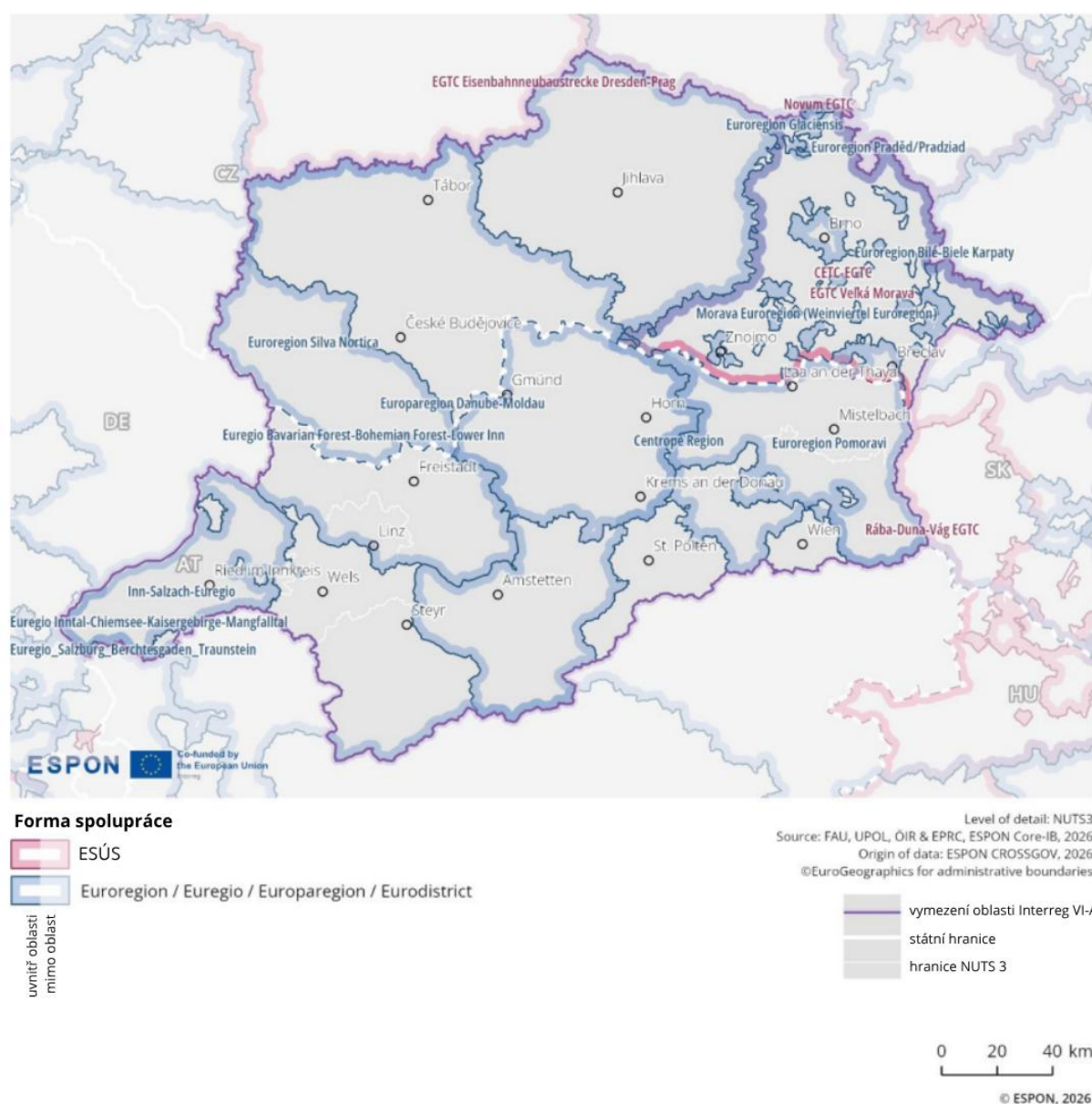
Moravou, který se týkal oblastí vědy, výzkumu, vzdělávání, sportu a kultury. V roce 1992 následovala Dohoda o spolupráci Dolního Rakouska s oblastí zájmu v České republice, v rámci níž působily bilaterální pracovní skupiny, a v roce 1996 programy Interreg a Phare CBC. Přeshraniční spolupráce mezi oběma státy se dále prohloubila po vstupu Česka do Evropské unie a do Schengenského prostoru, a to v letech 2004 a 2007.

Přeshraniční struktury správy a řízení

Obrázek 152 ukazuje různé typy institucionalizované přeshraniční spolupráce, mezi které patří Eurocities, euroregiony, Evropská seskupení pro územní spolupráci (ESÚS), přeshraniční sdružení a rady. Do analýzy nebyla zahrnuta přeshraniční spolupráce založená na projektech.

Víceúrovňová struktura správy a řízení v této oblasti vykazuje široké prostorové pokrytí podél hranic. Obecně tato přeshraniční oblast vykazuje vysokou úroveň institucionalizované spolupráce podél státní hranice s relativně malými perimetry. Nejčastější forma spolupráce je na úrovni euroregionů.

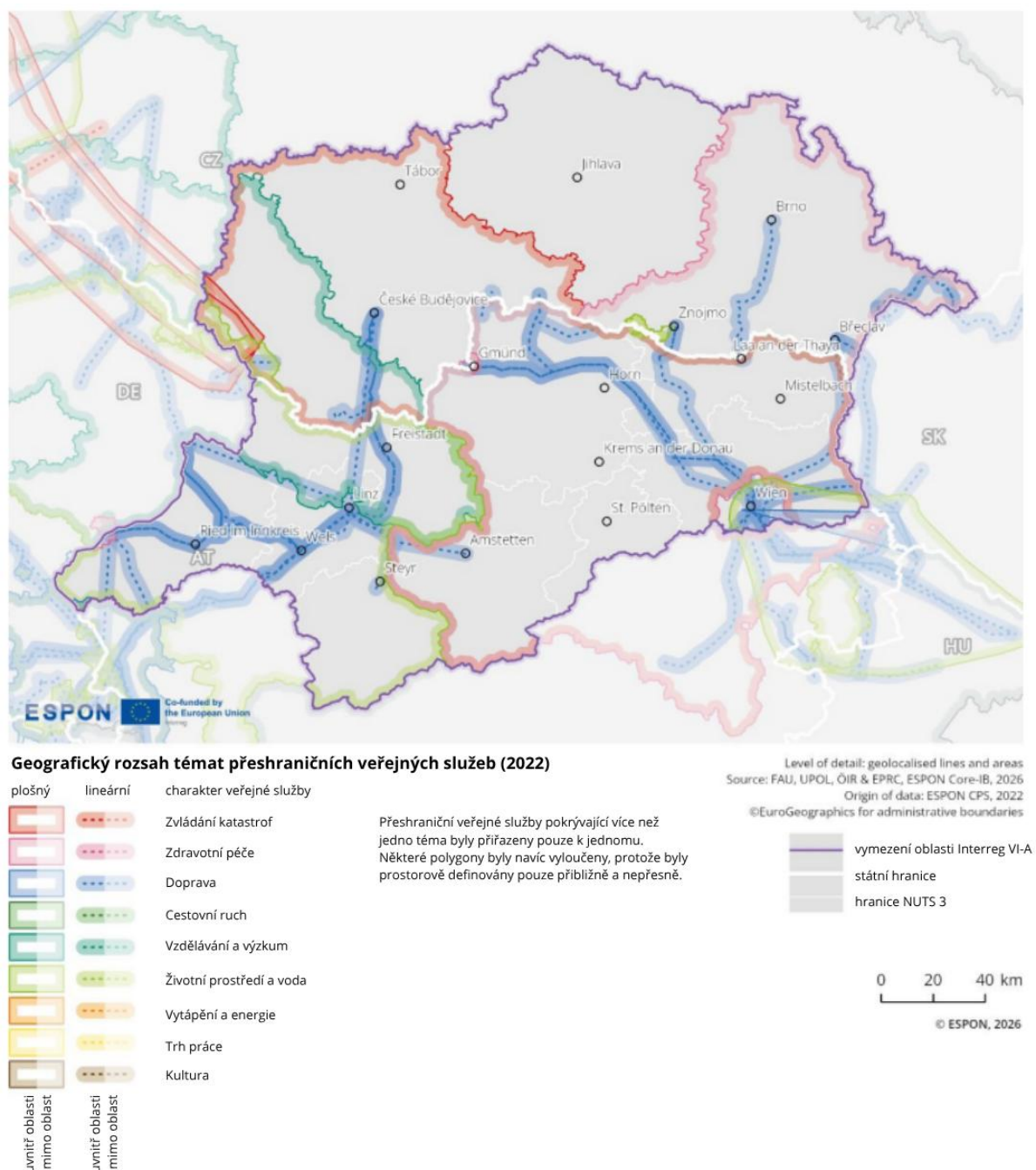
Obrázek 152: Přeshraniční struktury správy a řízení



Přeshraniční veřejné služby

Obrázek 153 znázorňuje geografický rozsah přeshraničních veřejných služeb v oblasti Interreg Rakousko-Česko v roce 2022. Různé tematické oblasti jsou reprezentovány odlišnými symboly a barvami, a popisují služby, jako je zvládání katastrof, zdravotnictví, doprava, vzdělávání, životní prostředí, energetika, zprostředkování zaměstnání a kultura. Podle mapy vykazuje oblast Interreg Rakousko-Česko víceúrovňovou strukturu přeshraničních služeb. Oblasti dominují dopravní služby, zejména mezi Vídní a Lincem, které tato města spojují s dalšími, někdy i českými městy. Severně od Dunaje jsou výrazné zóny pro zvládání katastrof, které na jihu přecházejí do Maďarska, zatímco spolupráce v oblasti zdravotní péče je patrná v jižních Čechách a podél osy Vídeň–Bratislava. Služby v oblasti životního prostředí a vodohospodářství se shlukují ve Waldviertelu, Vídní a oblasti Linec–České Budějovice. Další oblast vzdělávání a výzkumu se nachází v oblasti Lince a přechází do Bavorska.

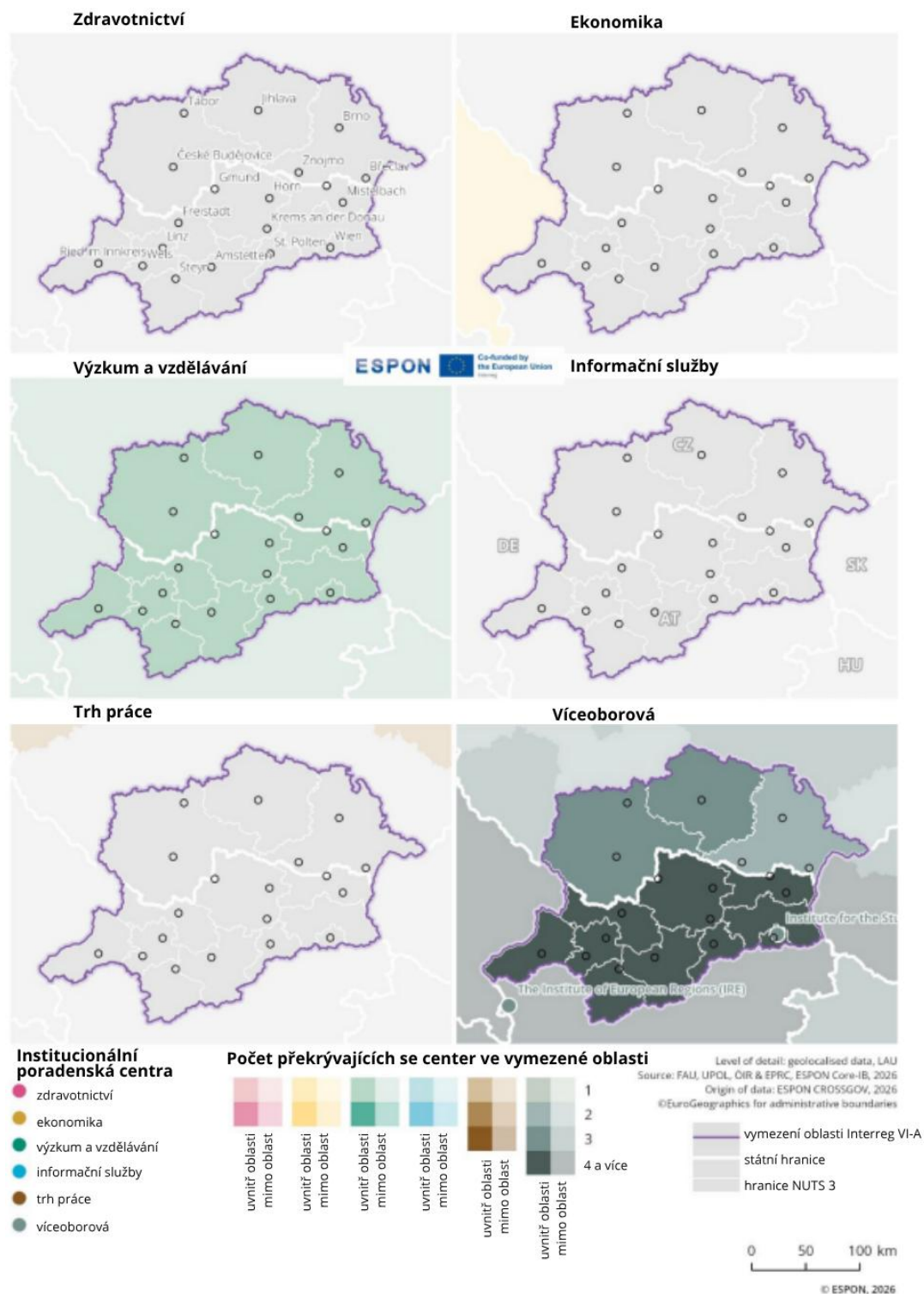
Obrázek 153: Přeshraniční veřejné služby



Institucionalizovaná poradenská centra pro přeshraniční otázky

Obrázek 154 ukazuje umístění a typy institucionalizovaných poradenských center spolu s jejich operačními oblastmi v oblasti Interreg Rakousko-Česko. Tato centra po celé Evropě poskytují podporu v různých oblastech, jako je zdravotnictví, ekonomika, výzkum a vzdělávání, informační služby, trh práce a víceoborové otázky. Oblasti činnosti těchto center jsou na mapě také vyznačeny barevným stínováním.

Obrázek 154: Institucionalizovaná přeshraniční poradenská centra



Čím intenzivnější barva, tím silnější je vliv dané konkrétní oblasti v odpovídající oblasti. V rámci regionu Interreg se nachází jedno víceoborové institucionalizované poradenské centrum ve Vídni s názvem Institut pro studium alpských regionů a horských oblastí (EURAC Research). Více jižněji, mimo region Interreg, se vyskytuje další víceoborové institucionalizované poradenské centrum s názvem Institut regionů Evropy (IRE). V obou zemích v rámci oblasti Interreg Rakousko-Česko jsou zastoupena centra s víceoborovými, ale i výzkumnými a vzdělávacími oblastmi činnosti, ačkoli s regionálními rozdíly: víceoborové oblasti činnosti jsou výraznější v rakouském pohraničí.

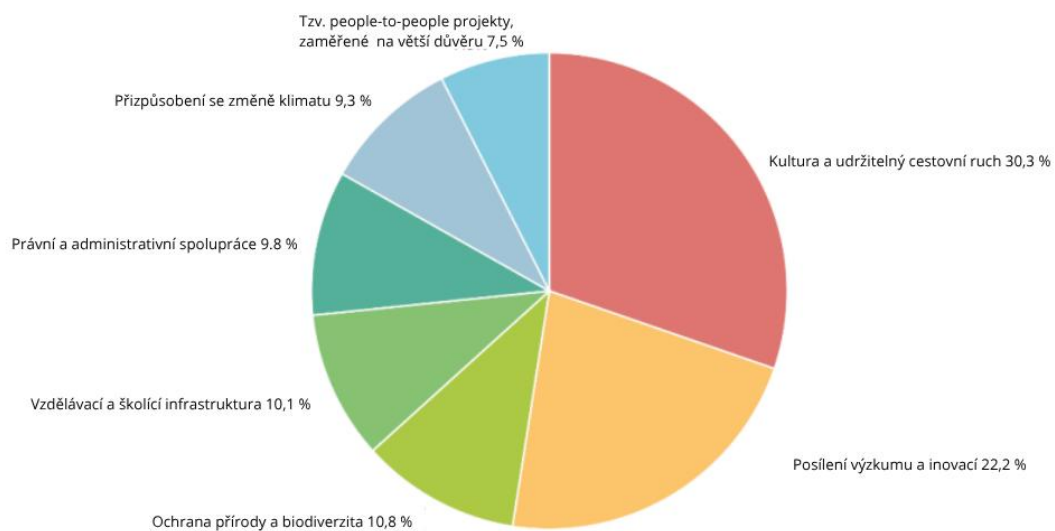
Přehled aktivit Interreg

Následující část shrnuje klíčové aktivity Interreg v programovém období 2021–2027. Zahrnuté aspekty se týkají identifikovaných rozvojových příležitostí a výzev pro oblast Interreg Rakousko-Česko (viz Tabulka 10), dostupného rozpočtu a rozdělení alokací (Obrázek 155), překrývajících se programů Interreg a klíčových aspektů vyplývajících z programu. Celkový rozpočet čítá 108 526 435 €.

Tabulka 10: Interreg VI (2021–2027): Příležitosti a výzvy

Téma	Klíčové rozvojové příležitosti a výzvy identifikované pro Interreg 2021–27
Demografie	Stárnutí populace v celé oblasti.
Prostorové uspořádání	Klíčová rozvojová centra propojená s periferními oblastmi.
Sociální oblast	Sociální a zdravotnický sektor pro poskytování společných řešení.
Hospodářství	- Silný průmyslový sektor. - Rozdíly v hospodářské výkonnosti mezi rakouským a českým pohraničím. - Rozdíly v hospodářské výkonnosti mezi městskými aglomeracemi a venkovskými příhraničními oblastmi. - Možné zvýšení produktivity v sektoru služeb, např. prostřednictvím digitálních aplikací.
Výzkum, vývoj a inovace	Region vykazuje silný, i když rozptýlený potenciál v oblasti výzkumu, vývoje a inovací.
Klima	Spolupráce v oblasti pokročila v otázkách, jako je posuzování a řízení rizik katastrof, ochrana před povodněmi atd.
Vzdělávání a dovednosti	- Digitální gramotnost a zavádění digitalizace v různých sektorech mají rostoucí význam. - Zvýšení kvality sektoru vzdělávání a jeho provázanost s potřebami trhu práce a podnikatelského sféry.
Cestovní ruch	Lepší strategický přístup pro začlenění projektů v oblasti cestovního ruchu, kulturního a přírodního dědictví v rakousko-českém pohraničí.

Obrázek 155: Rozdělení alokace Interreg



7. Shrnutí a klíčová pozorování

Výstupy z projektu Core-IB mají podpořit proces plánování přeshraniční spolupráce po roce 2027. Při zpracování profilů programových území byla použita harmonizovaná metodika a aktuální evropská data, což umožňuje sladit plánování programu Interreg s prioritami EU a vyvíjejícím se regulačním rámcem. Pro plánování programu Interreg je pro zpřesnění a validaci územních důkazů vhodné výstupy z projektu Core-IB zkombinovat s podrobnějšími národními zdroji, tzn. regionálními (dostatečně podrobnými) daty a poznatky z politických procesů související s prioritizací a stanovováním cílů.

V následujícím textu jsou shrnuta klíčová analytická zjištění pro všech pět oblastí Interreg. Jsou zde také zmíněny možnosti politiky, které mají poskytnout praktický a informativní základ pro strategický dialog mezi orgány programu, řídicími orgány a Evropskou komisí.

Bavorsko-Česko

Územní aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- Topografické podmínky mají silný vliv na prostorovou strukturu regionu, přičemž venkovské oblasti se nacházejí poblíž hranic a městská centra ve vnitrozemí; - Rozšiřování sídel na české straně je obzvláště výrazné v okolí městských oblastí a na Sokolovsku, což odráží probíhající postindustriální transformaci; - Přeshraniční dopravní infrastruktura je i nadále nedostatečně rozvinutá, a to jak v důsledku přírodních omezení, tak i historicky vlivem železné opony; - Severní část pohraniční oblasti je dostupnější a hustěji osídlená, zatímco jižní část se vyznačuje rozsáhlými chráněnými územími, zejména národními parky.	Aspekty související s populací a osídlením - Projekty přeshraniční spolupráce by mohly zohledňovat topografické podmínky a řešit vyvážený a integrovaný územní rozvoj; - Důraz by mohl být kladen na postindustriální transformaci, se zvláštním zřetelem na regiony v Česku. Aspekty související s dostupností - Cíl celkové přeshraniční dostupnosti směrem k 360stupňové konektivitě; - Při zpracování strategií, pilotních projektů a výměny znalostí prozkoumat potenciál spojení na poslední míli ve venkovských oblastech s cílem snížit závislost na automobilech a zlepšit místní dostupnost; - Důraz by mohl být kladen na rozvoj přeshraniční dopravní infrastruktury jako strategického základu pro udržitelnou mobilitu a přeshraniční dojíždění. Průřezový aspekt - Sladění rozvoje přeshraniční infrastruktury s ekologickou kontinuitou na podporu udržitelného rozvoje a zároveň zachování environmentální propojenosti.

Ekonomický aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
Pohraniční region vykazuje podobnou průmyslovou strukturu a vysokou míru zaměstnanosti na obou stranách hranice, přetrvávají však značné rozdíly v HDP a úrovni mezd;	Aspekty související s konkurenceschopností Zaměřit se na sblížení úrovně HDP a ekonomické výkonnosti využitím komplementarity průmyslových struktur v celém bavorsko-českém pohraničí;

• Přeshraniční dojíždění je převážně jednosměrné, se silným trendem mobility pracovní síly z Česko do Německa a Rakouska; • Rámcové dohody o přeshraniční práci na dálku posilují dynamiku dojíždění tím, že usnadňují práci na dálku přes hranice států; • Ceny nemovitostí odrážejí jak ekonomické podmínky, tak i poptávku související s cestovním ruchem, přičemž na německé straně hranice jsou obecně pozorovány vyšší ceny.	• Řešit stávající ekonomické asymetrie a posoudit jejich dopady na strategie regionálního rozvoje s cílem posílit přeshraniční integraci. Průřezové aspekty • Zaměřit projekty spolupráce na přeshraniční infrastrukturu, a podpořit tak každodenní toky osob a posílit integrace na trhu práce; • Prozkoumat v rámci pilotních projektů potenciál rozvoje cestovního ruchu tak, aby se vyvážily jeho ekonomické přínosy s dostupností bydlení a blahobytem místního obyvatelstva; • Řešit vysokou míru integrace na přeshraničních trzích práce a v logistických sítích i přes dočasné kontroly na hranicích prostřednictvím koordinovaných a adaptivních přístupů správy a řízení.
--	---

Environmentální aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
• Jižní část vykazuje ekologickou kontinuitu díky rozsáhlým, souvislým chráněným územím, zatímco severní část se vyznačuje fragmentovanými chráněnými oblastmi; • Úroveň znečištění ovzduší je vyšší na české straně, a to především kvůli pokračující závislosti na fosilních palivech, zatímco Bavorsko více využívá vodní energii; • Existuje značný nevyužitý potenciál pro integraci přeshraniční energetické infrastruktury; • Ohrožení přírodním riziky je sdílené, avšak prostorově nerovnoměrné, přičemž záplavy podél Dunaje postihují Bavorsko, zatímco sesuvy půdy jsou častější na Šumavě; • Produktivita zdrojů a produkce odpadu se na obou stranách hranice liší, což vypovídá o různých úrovních environmentální efektivity a implementaci politik.	Aspekty související s klimatickými riziky a odolností • Propojení správy chráněných území s rozvojem energetických systémů může posílit odolnost vůči změně klimatu a zvýšit účinnost využívání zdrojů; • Mohla by se zintenzivnit Integrace přeshraniční energetické infrastruktury, což by podpořilo koordinované řízení energetiky a spolehlivost systému; • Důraz by mohl být kladen na přeshraniční řízení rizik prostřednictvím koordinovaných varovných systémů a adaptivní infrastruktury, zaměřené na řešení společných zranitelných míst, jako jsou povodně, sesuvy půdy a extrémní povětrnostní jevy. Průřezový aspekt • Asymetrie v oblasti znečištění ovzduší, produktivity zdrojů a produkce odpadu by mohly být zohledněny při navrhování individuálně přizpůsobených, ale koordinovaných přeshraničních cest transformace, které by zlepšily celkovou environmentální výkonnost.

Socioekonomický aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
• Přeshraniční sociální integrace je geograficky nerovnoměrná, přičemž v českém pohraničí je pozorována silnější přeshraniční interakce, ačkoli je stále potenciálně omezena jazykovými bariérami; • Cestovní ruch je na obou stranách hranice klíčovým ekonomickým přínosem, avšak regionální rozdíly a omezení ve společném rozvoji přetrvávají díky jazykovým problémům a problémům s mobilitou;	Cestovní ruch a kulturní aspekty • Důraz by mohl být kladen na snižování asymetrií v používání jazyků a přístupu k veřejným službám, což by zároveň řešilo překážky související s hranicemi a zlepšilo přeshraniční dostupnost a sociální soudržnost; • Zpracování strategie, která zajistí, aby cestovní ruch zůstal udržitelným a klíčovým ekonomickým aktivem, a zároveň vyvažoval

• Veřejné služby jsou relativně dobře rozloženy v celém regionu, přesto cestovní doba, zejména za účelem zdravotní péče, zůstává na české straně výrazně delší; • Funkční komplementarita je zřejmá, a to zejména v odvětvích, jako je cestovní ruch a služby, ale kulturní a infrastrukturní bariéry i nadále brání další přeshraniční integraci.	ekonomické přínosy s místními potřebami a ochranou životního prostředí. Průřezový aspekt • Projekty spolupráce by se mohly zaměřit na jazykové asymetrie s cílem usnadnit spravedlivější přístup ke službám v celém bavorsko-českém pohraničí.
---	--

Aspekt správy a řízení

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
• Institucionalizovaná přeshraniční spolupráce je dobře rozvinutá, zejména prostřednictvím euregionů; • V odvětvích, jako je zdravotnictví a sociální služby, přetrvávají právní a administrativní bariéry, které omezují další funkční integraci; • Absence institucionalizovaných přeshraničních poradenských center představuje nevyužitý potenciál pro posílení spolupráce.	Aspekty přeshraniční spolupráce • Snížení právních a administrativních překážek, aby byla posílena přeshraniční integrace v klíčových odvětvích, jako je zdravotnictví a sociální služby; • Zřízení institucionalizovaných přeshraničních poradenských center pro posílení koordinace, výměny znalostí a poskytování služeb přes hranice. Průřezové aspekty • Stávající struktury správy a řízení by se mohly zejména zaměřit na spolupráci ve funkčních oblastech vyznačujících se vysokou asymetrií, tj. bydlení, trhy práce a problémy související s udržitelností; • Prozkoumání potenciálu přeshraničních veřejných služeb za účelem zlepšení efektivity, dostupnosti a územní soudržnosti.

Sasko-Česko

Územní aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
• Topografické podmínky mají silný vliv na prostorovou strukturu regionu, přičemž venkovské oblasti se koncentrují poblíž hranic a městská centra se nacházejí dále ve vnitrozemí; • Celková populace klesá, zatímco počet lidí starších 65 let roste, což má za následek stárnutí populace; • Přeshraniční dopravní infrastruktura zůstává relativně málo rozvinutá, což je dáno jak přírodními omezeními, tak historicky vlivem železné opony; • Západní část je méně přístupná a vyznačuje se řadou chráněných oblastí. Naproti tomu východní část má méně výraznou topografii, což vede k vyšší dostupnosti.	Aspekty související s populací a osídlením • Projekty přeshraniční spolupráce by mohly zohledňovat topografické podmínky a zároveň řešit vyvážený a integrovaný územní rozvoj; • Důraz by mohl být kladen na postindustriální transformaci, se zaměřením na regiony v Česku. Aspekty související s dostupností • Zaměření na komplexní přeshraniční propojení s cílem zajistit vysokou dostupnost ve všech směrech v celém sasko-českém pohraničí; • Při zpracování strategií, pilotních projektů a výměny znalostí prozkoumat potenciál spojení na poslední míli ve venkovských oblastech s cílem snížit závislost na automobilech a zlepšit místní dostupnost; • Důraz by mohl být zaměřen na přeshraniční dopravní infrastrukturu jako strategického základu pro udržitelnou mobilitu a přeshraniční dojíždění. Průřezový aspekt • Sladění rozvoje přeshraniční infrastruktury s ekologickou kontinuitou na podporu udržitelného rozvoje a zároveň zachování environmentální propojenosti.

Ekonomický aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- Významné rozdíly jsou patrné v hlavních ekonomických ukazatelích, jako je HDP, zaměstnanost a platy; - Přeshraniční dojíždění je převážně jednosměrné, se silným trendem mobility pracovní síly z Česka do Německa; - Rámcové dohody o přeshraniční práci na dálku posilují dynamiku dojíždění tím, že usnadňují práci na dálku přes hranice států; - Trh s bydlením vykazuje odlišnou ekonomickou dynamiku, přičemž ceny nemovitostí jsou v Německu obecně vyšší.	Aspekty související s konkurenceschopností - Rozvoj přeshraničních ekonomických přístupů ke snížení rozdílů a podpoře ekonomické konvergence v celém pohraničí; - Řešit stávající ekonomické asymetrie a posoudit jejich dopady na strategie regionálního rozvoje s cílem posílit přeshraniční integraci. Průřezové aspekty - Projekty spolupráce by se mohly zaměřit na přeshraniční infrastrukturní přístupy s cílem podpořit každodenní toky na trhu práce a posílit hospodářskou integraci; - Pilotní projekty by mohly prozkoumat potenciál cestovního ruchu, který by se měl rozvíjet tak, aby se vyvážily jeho ekonomické přínosy s dostupností bydlení a blahobytem místního obyvatelstva; - Řešit vysokou míru integrace na přeshraničních trzích práce a v logistických sítích i přes dočasné kontroly na hranicích prostřednictvím koordinovaných a adaptivních přístupů správy a řízení.

Environmentální aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- Většina oblastí podél hranice vykazuje ekologickou kontinuitu prostřednictvím rozsáhlých, souvislých chráněných oblastí, zatímco východní část sasko-českého pohraničí se vyznačuje fragmentovanějšími chráněnými oblastmi; - Úroveň znečištění ovzduší je vyšší na české straně, a to především kvůli pokračující závislosti na fosilních palivech, zatímco Sasko se více zaměřuje na vodní energii; - Existuje značný nevyužitý potenciál pro integraci přeshraniční energetické infrastruktury; - Vystavení přírodním rizikům je běžné, ale nerovnoměrné rozložení: v oblasti Krušných hor dochází k sesuvům půdy a podél hlavních řek k záplavám; - Produktivita zdrojů a produkce odpadu se na obou stranách hranice liší, což vypovídá o různých úrovních environmentální efektivity a implementace politik.	Aspekty související s klimatickými riziky a odolností - Propojení správy chráněných oblastí a rozvoje energetického systému může posílit odolnost vůči klimatickým změnám a zvýšit účinnost využívání zdrojů; - Integraci přeshraniční energetické infrastruktury by bylo možné zintenzivnit tak, aby bylo podpořeno koordinované řízení energetiky a spolehlivost systému; - Důraz by mohl být kladen na přeshraniční řízení rizik prostřednictvím koordinovaných varovných systémů a adaptivní infrastruktury, která by řešila společné zranitelnosti, jako jsou povodně, sesuvy půdy a extrémní povětrnostní jevy. Průřezové aspekty - Projekty spolupráce by se mohly strategicky zaměřit na přírodní prostředí, které je třeba chránit, a zároveň podporovat jeho udržitelné využívání pro cestovní ruch a rekreaci; - Asymetrie v oblasti znečištění ovzduší, produktivity zdrojů a produkce odpadu by mohly být řešeny s cílem navrhnout individuálně přizpůsobené, ale koordinované přeshraniční cesty transformace, které by zlepšily celkovou environmentální výkonnost.

Socioekonomický aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
Sociální integrace je geograficky nerovnoměrná, přičemž silnější je v českých regionech, ačkoliv je stále	Cestovní ruch a kulturní aspekty Důraz by mohl být kladen na snižování asymetrií v používání jazyků a přístupu k veřejným službám, což by zároveň řešilo překážky

potenciálně omezena jazykovými bariérami; - Cestovní ruch je důležitou složkou ekonomiky na obou stranách hranice, avšak regionální rozdíly a omezení ve společném rozvoji přetrvávají kvůli jazykovým problémům a problémům s mobilitou; - Veřejné služby jsou rozloženy relativně rovnoměrně v celém regionu, přesto cestovní doba, zejména za účelem zdravotní péče, zůstává na české straně výrazně delší; - Funkční komplementarita je zřejmá, zejména v odvětvích, jako je cestovní ruch a služby, ale kulturní a infrastrukturní bariéry i nadále brání další přeshraniční integraci.	související s hranicemi a zlepšilo přeshraniční dostupnost a sociální soudržnost; - Zpracování strategie, která zajistí, aby cestovní ruch zůstal udržitelným a klíčovým ekonomickým aktivem, a zároveň vyvažoval ekonomické přínosy s místními potřebami a ochranou životního prostředí. Průřezový aspekt - Projekty spolupráce by se mohly zaměřit na jazykové asymetrie s cílem usnadnit spravedlivější přístup ke službám v celém pohraničním regionu.
---	--

Aspekt správy a řízení

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- Institucionalizovaná přeshraniční spolupráce je výrazná, zejména prostřednictvím euregionů; - V odvětvích, jako je zdravotnictví a sociální služby, přetrvávají právní a administrativní bariéry, které omezují další funkční integraci; - Nízký počet institucionalizovaného přeshraničního poradenství představuje nevyužitý potenciál pro posílení spolupráce.	Aspekty přeshraniční spolupráce - Snížení právních a administrativních překážek s cílem posílit přeshraniční integraci v klíčových odvětvích, jako je zdravotnictví, sociální služby a další veřejné sektory; - Vytvoření institucionalizovaných center pro přeshraniční poradenství by mohlo přispět k posílení koordinace, výměny znalostí a poskytování služeb přes hranice. Průřezové aspekty - Stávající struktury řízení by se mohly zaměřit zejména na spolupráci ve funkčních oblastech vyznačujících se vysokou asymetrií, tj. bydlení, trhy práce a problémy související s udržitelností; - Prozkoumání potenciálu přeshraničních veřejných služeb za účelem zlepšení efektivity, dostupnosti a územní soudržnosti.

Česko-Polsko

Územní aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- V česko-polském pohraničí žije přibližně 7,6 milionu obyvatel, zhruba rovnoměrně rozložených, přičemž hustota obyvatelstva je vyšší než průměr EU i celostátní průměr Česka a Polska, a to zejména v blízkosti městských koridorů, jako je Ostrava a Bílsko-Bělá (Bielsko-Biala); - V letech 2014 až 2024 v česko-polském pohraničí došlo k poklesu populace, výraznějšímu v Polsku, kdy se významně zvýšil počet starších	Aspekty související s populací a osídlením - Velmi relevantní je řešit úbytek populace a rychlé stárnutí s cílem zachovat funkční roli pohraničních sídel na obou stranách hranice; - Přizpůsobit sídelní struktury klesajícímu počtu obyvatel v produktivním věku, což má zvláštní význam pro bývalé průmyslové oblasti a vysoce urbanizované rozvojové koridory; - Důraz by mohl být kladen na koordinované plánování sídel a služeb s cílem zmírnit rozdíly mezi dynamickými městskými centry a odlehlými nebo horskými pohraničními oblastmi; - Mohly by být zavedeny rámce přeshraničního plánování, které by zohlednily silný růst sídel na polské straně a zároveň podpořily vyvážený a udržitelný rozvoj v širším česko-polském pohraničí.

osob a naopak snížil počet obyvatel v produktivním věku; - Růst sídel se soustřeďuje kolem hlavních městských center, zejména na polské straně poblíž hranic, zatímco horské oblasti rozvoj omezují; - Cestování autem bývá na klíčových trasách rychlejší než vlakem, ale existují i některé efektivní železniční tratě; tyto rozdílné úrovně dostupnosti poukazují na infrastrukturní problémy, které vyžadují přeshraniční spolupráci a investice; - Přeshraniční mobilita je nejvyšší v západních a jihovýchodních zónách, přičemž většina oblastí je dosažitelná do 30 minut; hlavní centra služeb se nacházejí v okolí Ostravy a Bílsko-Bělé, a zajišťují regionální přístup k maloobchodu a zdravotní péči.	Aspekty související s dostupností - Mohly by být upřednostněny cílené investice do infrastruktury, které by zlepšily dostupnost podél pomaleji fungujících přeshraničních koridorů, jako jsou Jablonec nad Nisou–Jelení Hora (Jelenia Góra) a Pardubice–Kladsko (Kłodzko); - Lepší železniční a multimodální spojení může posílit funkční integraci mezi hlavními dopravními uzly, včetně Ostravy a Bílsko-Bělé, a jejich širším zázemím; - Přeshraniční koordinace služeb veřejné dopravy by mohla zlepšit spolehlivost a cestovní dobu, zejména v horských a topograficky omezených oblastech. Průřezové aspekty - Integrace demografických změn, dynamiky osídlení a dostupnosti může tvořit základ soudržnější strategie přeshraničního rozvoje česko-polského pohraničí; - Koordinace mezi českým a polským územním plánováním a dopravou na podporu řízení rozvojových tlaků v hustě osídlených městských koridorech a zároveň na zlepšení možností rozvoje v okrajových oblastech; - Důraz by mohl být kladen na přeshraniční plánovací přístupy k vyvážení ekonomické konkurenceschopnosti s ochranou životního prostředí, zejména v horských a ekologicky citlivých pohraničních oblastech.
---	--

Ekonomický aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- HDP na obyvatele v česko-polském pohraničí zůstává pod českou i polskou celostátní hodnotou, ale rychle roste, přičemž české oblasti jsou ekonomicky silnější než polské; - Zaměstnanost se v posledních letech zlepšila, ačkoli zůstává pod polským a českým celostátním průměrem, stejně jako průměrem evropským; populace v produktivním věku nadále klesá, zejména v Polsku; - Ekonomiku pohánějí odvětví jako výroba, obchod a sociální služby, přičemž rostoucí dojíždění přes hranice a podpora práce na dálku zvyšuje flexibilitu pracovní síly; - Mzdy a náklady na bydlení jsou relativně průměrné, s mírnými regionálními rozdíly, což snižuje motivaci k rozsáhlé migraci pracovní síly; - Digitální infrastruktura zůstává nerovnoměrná, s vysokorychlostním internetem ve městech a pomalejším připojením ve venkovských a horských oblastech, což poukazuje na potřebu cílených investic.	Aspekty související s konkurenceschopností - Rychlý růst HDP v česko-polském pohraničí lze využít k dalšímu prohloubení přeshraniční ekonomické integrace; - Optimalizace modelů přeshraničního dojíždění by mohla přispět ke zvýšení efektivity trhu práce a růstu jednotlivých odvětví; - Cílené strategie pro zvýšení účasti klesající populace v produktivním věku, zejména na polské straně, na přeshraničních ekonomických aktivitách. Průřezové aspekty - Sladění opatření v oblasti dostupnosti bydlení a územního plánování v pohraničních městech na podporu udržitelnější přeshraniční mobility pracovní síly; - Projekty spolupráce by mohly řešit nerovnoměrný přístup k digitálním technologiím, a tím posílit sociální začleňování a ekonomickou soudržnost.

Environmentální aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- Chráněná území jsou rozptýlena po celém česko-polském pohraničí, přičemž větší klastry se nacházejí v blízkosti Liberce, Valbřichu (Walbrzych) a Bílska-Bělé (Bielsko-Biała) a tvoří ekologické koridory zejména v centrální a severní části, zatímco východní oblasti postrádají propojení; - Znečištění ovzduší je v Polsku výrazně vyšší než v Česku, přičemž hladiny PM_{2,5} v pohraniční oblasti překračují celostátní i evropský průměr; - Záplavy podél řeky Odry postihují především polské oblasti, sesuvy půdy představují v horských oblastech střední až závažné riziko, riziko sucha a zemětřesení zůstává nízké; - Energetická síť je hustá a dominují v ní uhelné elektrárny doplněné vodními a plynovými/ropnými stanicemi, zejména na východě; žádná jaderná zařízení zde nejsou; - Produktivita zdrojů je v Česku vyšší, ale v obou zemích zůstává pod normami EU; trendy v produkci odpadu se liší, ale celkově zůstávají pod evropskou úrovní.	Aspekty související s klimatickými riziky a odolností - Stávající přeshraniční síť chráněných oblastí lze využít k posílení ekosystémové odolnosti vůči změně klimatu a ke zmírnění lokálních rizik povodní a sesuvů půdy; - Řízení povodňových rizik podél řeky Odry prostřednictvím přeshraničních systémů včasného varování a koordinovaných adaptačních opatření v oblasti infrastruktury; - Přeshraniční strategie v oblasti územního plánování a lesního hospodářství v oblastech s vysokým rizikem sesuvů půdy mohou přispět ke zlepšení odolnosti vůči změně klimatu v oblasti Sudet a Karpat. Průřezové aspekty - Rozdíly v produktivitě zdrojů a trendech v nakládání s odpady mezi Českem a Polskem mohou posloužit jako podklad pro vypracování společných strategií pro udržitelnější regionální rozvoj; - Cílit investice do digitální infrastruktury na podporu přeshraniční spolupráce, monitorování životního prostředí a adaptace na změnu klimatu, zejména ve venkovských a horských oblastech; - Přeshraniční politické přístupy k řešení středně závažných až závažných přírodních rizik (včetně sesuvů půdy a povodní) s cílem integrovat ekonomické, sociální a environmentální priority a podpořit dlouhodobý udržitelný rozvoj.

Socioekonomický aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- Sociální interakce přes hranice je obecně nízká, s minimální angažovaností na polské straně a pouze střední úrovní poblíž Ostravy na české straně; - Jazyková podobnost mezi češtinou a polštinou, vycházející ze společného západoslovanského původu, podporuje neformální a písemnou přeshraniční komunikaci; - Cestovní ruch je ekonomicky významný na obou stranách hranice, v oblíbených lokalitách však představuje výzvu, jako je nadměrný turistický ruch a sezónní tlak; celková intenzita cestovního ruchu zůstává pod průměrem EU; - Základní služby, jako jsou školy, lékaři a lékárny, jsou zpravidla dostupné do jedné hodiny, ačkoli některé oblasti ve středu českého pohraničí vykazují delší dobu cestování; - Přístup ke kulturním zařízením, jako jsou kina, odráží rozdíly mezi městem a venkovem, přičemž české regiony nabízejí obecně vyváženější kulturní infrastrukturu.	Průřezové aspekty - Při zpracování strategií, pilotních projektů a výměny znalostí lze prozkoumat potenciál sociálních interakcí a komunitních sítí v oblastech s nižší mírou zapojení, zejména na polské straně, s cílem posílit přeshraniční soudržnost; - Přístupy k přeshraničnímu cestovnímu ruchu mohou pomoci zmírnit tlak na nadměrný cestovní ruch a sezónní tlaky a zároveň maximalizovat ekonomické přínosy na obou stranách hranice; - Projekty spolupráce by se mohly zaměřit na zlepšení přístupu k základním službám a na snižování rozdílů mezi městskými a venkovskými oblastmi v oblasti zdravotní péče, vzdělávání a kulturního dění.

Aspekt správy a řízení

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- Přeshraniční spolupráce v česko-polském regionu probíhá od roku 1991; v současnosti ji podporuje 6 euroregionů a jedno ESÚS, které se zaměřují na spolupráci v oblasti řízení rizik, stejně jako na oblast kulturní, sociální a komunální; - Na západní hranici česko-polského pohraničí dominují veřejné služby spojené s hlavními dopravními koridory, zatímco ve střední a východní části zůstávají služby v oblasti cestovního ruchu, vzdělávání a životního prostředí roztržité; analýza však nezohledňuje relativně dobře rozvinutou spolupráci v oblastech, jako je řízení rizik a cestovní ruch, takže tyto závěry nejsou zcela přesné; - Iniciativa EU b-solutions zavádí inovativní právní a provozní řešení, přetrvávají však problémy s koordinací a omezený počet institucionálních poradenských center, zejména na polské straně; - Mezi klíčové výzvy patří špatná dopravní infrastruktura, problémy s životním prostředím, jako je znečištění a dopady klimatu, a rozdíly v sociální integraci, která vyžaduje naléhavé a koordinované přeshraniční akce; - Příležitosti spočívají v hospodářské spolupráci v rámci průmyslové restrukturalizace, v podpoře malých a středních podniků, rozvoji cestovního ruchu a silnějších a stabilnějších dlouhodobých partnerských sítích.	Průřezový aspekt Na podporu vyváženého územního rozvoje mezi západní a střední/východní částí česko-polského pohraničí by mohly být prozkoumány další možnosti přeshraniční správy a synergií.

Slovensko-Česko

Územní aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- Slovensko-české pohraničí má relativně vysokou hustotu obyvatelstva, zejména na české straně v blízkosti velkých měst, zatímco horské oblasti zůstávají řídce osídlené; - Počet obyvatel zůstal v letech 2014 a 2024 převážně stabilní, přičemž v českém pohraničí došlo k mírnému nárůstu a ve slovenském pohraničí k poklesu, a to spolu s demografickými změnami (nárůst podílu mladých a starších osob, snížení počtu obyvatel v produktivním věku); - Rozšiřování sídel se soustřeďuje kolem klíčových městských center, zatímco v horských oblastech dochází k menšímu rozvoji, přičemž celkový růst je nižší než evropský	Aspekty související s populací a osídlením - Relevantní je řešit odlišné demografické trendy, které se vyznačují relativní stabilitou počtu obyvatel na české straně a naopak poklesem na slovenské straně, a podpořit tak vyváženější regionální rozvoj; - Přeshraniční územní rozvoj městských center, jako jsou Brno, Zlín, Žilina a Trenčín, může podpořit jejich roli koordinovaných opěrných bodů v rámci přeshraničních sídelních systémů, spíše než jako izolovaných národních pólů růstu; - Zaměřit se na mechanismy přeshraničního plánování, které by mohly přispět k ochraně horských a environmentálně citlivých oblastí a zároveň zachovat přístup ke službám a pracovním příležitostem na celém území. Aspekty související s dostupností - Společné investice do infrastruktury k řešení přetrvávajících nedostatků v dostupnosti severní části slovenského pohraničí, zejména tam, kde je silniční

průměr. Koordinované územní plánování by mohlo pomoci vyvážit rozvoj a chránit krajinu na obou stranách hranice; • Doba jízdy se liší podle druhu dopravy a trasy, přičemž na některých trasách jsou vlaky rychlejší a na jiných auta; ačkoli je dostupnost obecně dobrá, oblasti na severu Slovenska zaostávají, což poukazuje na potenciál společných investic do dopravních spojení a multimodálních řešení; • Přeshraniční mobilita je nejvyšší v blízkosti městských center a v západní a jižní části slovensko-českého pohraničí, což vypovídá o potřebě koordinované dopravy a územního plánování pro zlepšení regionální soudržnosti.	infrastruktura slabší a cestovní doba zůstává poměrně dlouhá; • Integrované systémy prodeje jízdenek, koordinace služeb a sladění jízdních řádů mohou zvýšit atraktivitu a použitelnost přeshraniční veřejné dopravy; • Lepší multimodální spojení v okolí klíčových dopravních uzlů, jako je Zlín, Trenčín a Ostrava, by mohlo posílit přeshraniční mobilitu a snížit závislost na používání soukromých automobilů. Průřezové aspekty • Integrované přeshraniční strategie v oblasti územního plánování a mobility mohou poskytnout rámec pro společné řešení demografických změn, dynamiky osídlení a dopravní dostupnosti; • Koordinace mezi českým a slovenským rámcem plánování by mohla pomoci sladit investice do infrastruktury s funkčními přeshraničními regiony, které přesahují administrativní hranice; • Důraz by mohl být kladen na rozvoj přeshraniční dopravy s cílem podpořit regionální soudržnost a snížit rozdíly mezi dynamickými městskými centry a zaostávajícími periferními oblastmi.
---	---

Ekonomický aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
• HDP na obyvatele ve slovensko-českém pohraničí zůstal pod celostátním průměrem obou zemí, od roku 2014 však výrazně vzrostl, přičemž silnější růst byl zaznamenán na české straně; • Míra zaměstnanosti se snížila, ačkoli počet obyvatel v produktivním věku poklesl, a to zejména na Slovensku, což vypovídá o potřebě vzájemné spolupráce v oblasti udržení pracovní síly, rozvoje dovedností a zaměstnanosti mladých lidí; • Ekonomická struktura je stabilní, mezi klíčová odvětví patří výroba, obchod a vzdělávání; pracovní místa v odborných a zdravotnických oborech zaznamenala mírný nárůst; • Dojíždění za prací přes hranice je středně silné a asymetrické, s vyšším odlivem ze slovenských regionů; rozdíly v mzdách a bydlení jsou nevýrazné, což snižuje motivaci k pracovní migraci; • Přístup k digitálním technologiím se značně liší, přičemž ve venkovských a horských oblastech, zejména na Slovensku, je rychlost internetu nízká, což zdůrazňuje potřebu cílených politik v oblasti digitální infrastruktury.	Aspekty související s konkurenceschopností • Důraz by mohl být kladen na prohloubení ekonomické integrace v reakci na nerovnoměrný růst HDP a odlišné vzorce rozvoje odvětví mezi Českem a Slovenskem; • Při zpracování strategií, pilotních projektů a při výměně znalostí lze prozkoumat potenciál flexibilních přeshraničních pracovních možností, včetně dojíždění a práce na dálku, s cílem posílit pracovní příležitosti v klíčových odvětvích, jako je výroba, obchod, vzdělávání a zdravotnictví. Průřezové aspekty • Sladění politik bydlení a přístupů k regionálnímu plánování by mohlo podpořit udržitelnou přeshraniční mobilitu a atraktivitu bydlení; • Cílené strategie přeshraničního územního rozvoje mohou pomoci vyvážit cíle hospodářského růstu s poskytováním sociálních služeb a environmentální udržitelnosti v celém slovensko-českém pohraničí.

Environmentální aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- Na severovýchodě, tj. v okolí Žiliny, Trenčína a Zlína tvoří chráněná území přeshraniční ekologické koridory, zatímco západní a jižní části analyzovaného regionu zůstávají fragmentovanější. Posílení koordinovaného managementu biodiverzity by mohlo zlepšit ekologickou propojenost v celé oblasti. - Úrovně znečištění ovzduší částicemi PM_{2,5} jsou na obou stranách hranice podobné, na Slovensku mírně vyšší a celkově překračují evropský průměr; - Slovensko-české pohraničí čelí přírodním katastrofám, jako jsou záplavy na jižním Slovensku a sesuvy půdy v horských oblastech, s omezeným rizikem sucha a zemětřesení. Tyto společné výzvy jsou silným důvodem pro koordinovanou přeshraniční prevenci, systémy včasného varování a opatření pro reakci na mimořádné události; - Energetická síť je relativně dobře propojena přes hranice států a zahrnuje rozmanité zdroje, včetně vodní energie na Slovensku, uhlí a plynu v Česku a slovenské jaderné elektrárny poblíž Trnavy; - Produktivita zdrojů zůstává i přes nedávné zlepšení pod průměrem EU, zatímco produkce odpadu překračuje úroveň EU, zejména na Slovensku, což zdůrazňuje potenciál pro spolupráci v rámci iniciativ oběhového hospodářství a inovací v oblasti nakládání s odpady.	Aspekty související s klimatickými riziky a odolností - Projekty spolupráce by se mohly zaměřit na přeshraniční ekologické koridory na severovýchodě oblasti, a pomohly tak posílit odolnost vůči změně klimatu a snížit zranitelnost vůči záplavám a sesuvům půdy; - Koordinovaný rozvoj přeshraničních energetických systémů, zahrnující vodní, uhelnou, plynovou a jadernou energii, může zlepšit odolnost vůči problémům souvisejícím s klimatem a zároveň podpořit přechod k energetickým systémům s nižšími emisemi uhlíku; - Rozvoj přeshraničních systémů včasného varování před povodněmi a sesuvy půdy může zlepšit připravenost a kapacity reakce. Průřezové aspekty - Rozdíly v produkci odpadu a produktivitě zdrojů lze využít jako základ pro společné iniciativy v oblasti oběhového hospodářství a strategie udržitelnějšího hospodaření se zdroji; - Přeshraniční spolupráce v oblasti energetické infrastruktury a ekologického managementu může současně podporovat hospodářský rozvoj i cíle ochrany životního prostředí.

Socioekonomický aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- Sociální interakce je v českých regionech a v okolí Trnavy mírná, ve velké části slovenského pohraničí potom nízká, což vypovídá o nerovnoměrné přeshraniční soudržnosti a potenciálu pro posílení komunitních sítí a společných iniciativ; - Čeština a slovenština jsou vzájemně srozumitelné s minimálními jazykovými bariérami v písemné i ústní komunikaci, což usnadňuje spolupráci a integraci; - Cestovní ruch významně přispívá k regionální ekonomice, ačkoli celková intenzita je pod evropským průměrem; slovenské pohraničí překonává svůj celostátní průměr, zatímco české pohraničí zaostává; - Základní služby, jako jsou školy, lékárny a obchody, jsou v oblasti dobře rozmístěny, přičemž většina obyvatel se k nim dostane do jedné hodiny; - Přístup k lékařům a nemocnicím je v Česku lepší; kina a kulturní vybavení je více koncentrováno v centrech měst, což demonstruje jasné rozdělení na venkov-město.	Průřezový aspekt Společné strategie v oblasti cestovního ruchu mohou pomoci vyvážit ekonomické přínosy s environmentální udržitelností, a to zejména v oblastech, které čelí silnému sezónnímu tlaku.

Aspekt správy a řízení

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- Slovensko-české pohraničí těží ze silné institucionální spolupráce, která pramení z kulturní a jazykové blízkosti, přičemž regionální orgány, euroregiony a jedno ESÚS tvoří správní základ; - Veřejné služby jsou nerovnoměrně rozloženy, dominují jim dopravní koridory a koncentrovaná zdravotní péče v západní části českého pohraničí; - Oblast Interreg Slovensko-Česko se v současné době neúčastní iniciativy EU b-solutions; - Institucionální poradenská centra působí převážně v severní části oblasti a zaměřují se na otázky trhu práce a víceoborová témata, což poukazuje na územní rozdíly v přístupu k poradenství a možnost rovnoměrnějšího rozšíření podpůrných struktur přes hranice; - Priority Interreg pro období 2021–2027 se zaměřují na diverzifikovaný průmysl, podnikání, udržitelný cestovní ruch, environmentální odolnost, odborné vzdělávání a modernizaci dopravní infrastruktury, a to spolu se zlepšenou koordinací s cílem snížit administrativní překážky.	Průřezový aspekt Přeshraniční struktury správy by se mohly zabývat snižováním územních rozdílů v poskytování zdravotní péče, poradenských službách a podpoře trhu práce.

Rakousko-Česko

Územní aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- Ve srovnání s českou stranou je rakouské pohraničí hustěji osídleno, zejména v západní a jižní části. Osídlení na české straně je rozloženo rovnoměrněji, s nejvyšší koncentrací v okolí Brna. - Populační růst je výraznější v Rakousku, zatímco počet obyvatel v českém pohraničí roste pomaleji; na obou stranách dochází k výraznému nárůstu populace starších osob a dětí; - Růst sídel (2012–2018) se soustředil kolem městských koridorů, jako jsou Brno–Vídeň a Linec–Salcburk, s malými změnami v horských oblastech; růst rakouských pohraničních sídel překonal celostátní průměr, české pohraničí oproti celostátnímu průměru zaostávalo; - Cestování autem bývá na hlavních trasách rychlejší než vlakem, i když některá	Aspekty související s populací a osídlením - Relevantní je řešit asymetrický růst populace mezi rakouským a českým pohraničím, což pomůže zabránit prohlubování územní nerovnováhy; - Důraz by mohl být kladen na řešení současného stárnutí populace a růstu mladších věkových skupin, zejména v souvislosti s poskytováním bydlení, služeb a potřebami trhu práce; - Přístupy k přeshraničnímu územnímu rozvoji pro koridory městského růstu, jako jsou Brno–Vídeň a Linec–Salcburk, by mohly přispět k omezení nekontrolovaného rozrůstání měst a ke snížení tlaku na půdu a infrastrukturu; - Integrace horských a pomaleji rostoucích oblastí do přeshraničních sídelních systémů může přispět k vyváženějšímu územnímu rozvoji a zároveň zajistit environmentální udržitelnost. Aspekty související s dostupností - Mohl by být upřednostněn cílený rozvoj infrastruktury, který by zkrátí dobu cestování podél špatně fungujících přeshraničních koridorů, zejména na západě českého pohraničí; - Zlepšení dostupnosti může sloužit jako páka pro vyváženější vzorce osídlení a zmírnit tlak na rozvoj nejdynamičtějších městských koridorů;

železniční spojení jsou rychlejší než automobily; na několika koridorech je však rychlost jízdy stále nízká, což poukazuje na nedostatky v infrastruktuře; • Přeshraniční mobilita je nejvyšší v blízkosti Českých Budějovic a Lince, střední v centrálních oblastech a nízká v blízkosti Amstetenu; silniční spojení je obecně dobré s výjimkou západního Česka, kde může doba cestování překročit 90 minut.	• Přeshraniční koordinace jízdních řádů a prodeje jízdenek by mohla zvýšit konkurenceschopnost přeshraniční železniční dopravy jako alternativy k používání soukromých automobilů. Průřezové aspekty • Integrované přístupy k přeshraničnímu územnímu rozvoji a dopravě mohou poskytnout ucelený rámec pro společné řešení demografických změn, dynamiky osídlení a dostupnosti; • Projekty spolupráce by se mohly zaměřit na rozvoj systémů mobility odolných vůči klimatickým změnám při zachování vysoké úrovně dostupnosti v celém rakousko-českém pohraničí; • Sdílení dat a přeshraniční monitorování mohou zlepšit zacílení investic do rychle rostoucích koridorů i do zaostávajících periferních oblastí.
--	---

Ekonomický aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
• Rakousko-české pohraničí vykazuje silnou ekonomickou výkonnost, přičemž HDP na obyvatele přesahuje průměr EU, na české straně dochází k rychlému růstu; • Míra zaměstnanosti je vysoká a převyšuje evropský průměr, ačkoli počet obyvatel v produktivním věku mírně klesá, a to zejména v českých regionech; • Hnací silou ekonomiky je výroba, obchod a sociální sektor, přičemž roste význam odborných služeb, vzdělávání a zdravotnictví; • Přeshraniční dojíždění je obecně významné a podporují ho nové dohody o práci na dálku; mzdové rozdíly mezi Rakouskem a Českem i nadále pohánějí migraci pracovní síly; • Ceny bydlení a přístup k digitálním technologiím se značně liší – ve městech je k dispozici vysokorychlostní internet a drahé bydlení, zatímco venkovské oblasti čelí nedostatečnému připojení a nabízejí cenově dostupnější bydlení.	Aspekty související s konkurenceschopností • Z dat vyplývá silný růst HDP a vzájemná komplementarita jednotlivých odvětví. V rámci vypracování strategií, pilotních projektů a výměny znalostí lze prozkoumat potenciál přeshraničních vzorců dojíždění s cílem vyvážit tlaky spojené s migrací pracovní síly a specifické potřeby zaměstnanců v odvětví; • Pozornost by se mohla zaměřit na řešení mírného poklesu počtu obyvatel v produktivním věku, zejména na české straně, s cílem podpořit dlouhodobou odolnost trhu práce. Průřezové aspekty • Sladění politik v oblasti bydlení a územního plánování, řešící vztah město-venkov, s cílem zvýšit přeshraniční atraktivitu pro obyvatele i podniky, a to s ohledem na vysoké náklady na bydlení v rakouských městech; • Integrované přístupy k přeshraničnímu územnímu rozvoji mohou přispět k vyvážení cílů ekonomického růstu se sociální inkluzí a environmentální udržitelnosti.

Environmentální aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- Chráněná území jsou soustředěna ve střední a jižní části rakouského pohraničí a v jižní části českého pohraničí, zatímco západní a severní pohraniční zóny vykazují fragmentovanější ekologické pokrytí; znečištění ovzduší je vyšší na české straně, zejména kvůli zvýšeným hladinám PM_{2,5}, zatímco rakouské regiony se drží blíže evropským normám; - Přírodní rizika, jako jsou sesuvy půdy, povodně a zemětřesení, postihují především rakouské oblasti, přičemž jejich přeshraniční dopady jsou nízké; riziko sucha je v rakousko-českém pohraničí obecně nízké; - Energetická síť je hustá, ale slabě propojená v blízkosti hranic, přičemž Rakousko je závislé na vodní energii a Česko na jaderných a transformujících se elektrárnách na fosilní paliva; - Rakousko vykazuje vyšší produktivitu zdrojů, přičemž obě země překračují průměr EU v produkci odpadu, což poukazuje na rozdíly v environmentální efektivitě.	Aspekty související s klimatickými riziky a odolností - Přeshraniční chráněné oblasti a ekologické koridory v oblasti Waldviertel a Weinviertel lze využít k posílení odolnosti vůči změně klimatu a propojení biodiverzity; - Důraz by měl být kladen na přeshraniční strategie pro řízení rizik sesuvů půdy, povodní a zemětřesení s cílem zlepšit připravenost a reakci na mimořádné události. Průřezové aspekty - Rozdíly v produktivitě zdrojů a produkci odpadu mezi Rakouskem a Českem mohou být podkladem pro společné strategie zaměřené na zlepšení environmentální efektivity a prosazování iniciativ v oblasti oběhového hospodářství; - Přeshraniční koordinace energetické infrastruktury a správy chráněných území by mohla podpořit jak udržitelný regionální rozvoj, tak i ekonomickou integraci.

Socioekonomický aspekt

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
- Sociální interakce je silnější na české straně, zatímco jazykové rozdíly omezují hlubší přeshraniční integraci, zejména na rakouské straně; - Cestovní ruch je klíčovým ekonomickým motorem (např. Jihočeský kraj, Vídeň), avšak jeho intenzita zůstává pod průměrem EU a celostátními průměry obou zemí, v rámci cestovního ruchu přitom dochází k sezónním výkyvům a tlaku na životní prostředí; - Územní plánování musí reagovat na požadavky cestovního ruchu, tj. dopravu, bydlení a udržitelné hospodaření s přírodními a kulturními statky; - Základní služby (školy, lékárny, obchody) jsou rozmístěny dobře, přičemž dostupnost zdravotní péče je v Rakousku lepší; některé české oblasti se potýkají s delší dobou cestování; - Přetrvávají rozdíly mezi městem a venkovem, zejména v přístupu k nemocnicím (ve městech) a kinům (dostupnější v Česku).	Průřezové aspekty - Koordinované politiky přeshraničního cestovního ruchu mohou řešit sezónní výkyvy a zároveň podporovat udržitelný ekonomický rozvoj a místní zaměstnanost; - Přeshraniční správa turistické infrastruktury může pomoci vyvážit ekonomický rozvoj s environmentální udržitelností v celém rakousko-českém pohraničí.

Aspekt správy a řízení

Klíčová analytická zjištění	Možnosti politiky
• Rakousko-český pohraniční region těží ze silné, mnohostranné přeshraniční spolupráce založené na dlouhodobých obecních, sociokulturních, politických a ekonomických vazbách, posílené členstvím v EU a schengenském prostoru; • Efektivní spolupráce je patrná v oblasti dopravy, řízení mimořádných událostí (zejména ochrany před povodněmi), zdravotnictví, životního prostředí a vzdělávání, a to s podporou euroregionální správy a cílené iniciativy b-solutions; • Institucionální poradenská centra, ačkoliv je jejich počet omezený, poskytují klíčovou podporu zejména na rakouské straně v oblasti zdravotnictví, ekonomiky, vzdělávání a trhu práce; • Mezi klíčové výzvy patří demografické tlaky (stárnutí populace), územní rozdíly mezi městskými centry a periferiemi, ekonomické nerovnosti, nerovnoměrná výzkumná a inovační kapacita a potřeba další digitalizace a lepší tematické koordinace.	Průřezové aspekty • Postupný přechod od odvětvově specifických iniciativ k integrovanějším, víceoborovým způsobům řízení by mohl posílit reakce na společné územní výzvy; • Euroregionální řídicí orgány by se mohly zabývat stárnutím obyvatelstva a územními rozdíly mezi městskými centry a periferními pohraničními oblastmi.

ESPON 2030
ESPON EGTC
11. Avenue John F. Kennedy
L-1855 Luxembourg
Lucemburské velkovodství
Telefon: +352 20 600 280
E-mail: info@espon.eu
www.espon.eu

ESPON EGTC je jediným příjemcem programu spolupráce ESPON 2030. Jednotná operace je v rámci programu prováděna ESPON EGTC a spolufinancována Evropským fondem pro regionální rozvoj, členskými státy EU a partnerskými státy, tj. Islandem, Lichtenštejnem, Norskem a Švýcarskem.

Tato zpráva nemusí nutně odrážet názor členů Monitorovacího výboru ESPON 2030.

Koordinace

Andreea China, Laura Dimitriu, Martin Gauk, Nikos Lampropoulos, Nicolas Rossignol – ESPON EGTC

Hlavní autoři

Tobias Chilla, Dominik Bertram, Elias Günther, Stefan Hippe – Erlangensko-norimberská univerzita (FAU)
Irene McMaster, Heidi Vironen, Neli Georgieva, Stefan Kah, Virginia Arena – Univerzita Stichting EPRC Strathclyde
Roland Gaugitsch, Sabrina Mansutti, Helene Gorny, Michelle Wiest, Erich Dallhammer, Cristian Andronic, Manon Badouix, Chien-Hui Hsiung, Robert Badea – ÖIR GmbH
Vít Pászto, Radek Barvíř, Karel Macků, Jaroslav Burian, Zdena Dobešová, Oldřich Bittner – Univerzita Palackého v Olomouci

Řídící výbor

Jean-Pierre Halkin, Gaëlle Doleans, Simona Pohlová, Maria Sioliou, Robert Spisiak – Generální ředitelství pro regionální a městskou politiku Evropské komise (EC-DG Regio)
Milada Hroňková – Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Oddělení evropské územní spolupráce
Josiane Meier – Spolkové ministerstvo pro bydlení, městský rozvoj a stavebnictví Německa
Margarita Golovko – Ministerstvo pro regionální záležitosti a zemědělství Estonska
Olivier Bichel, Sébastien Keiffer – Ministerstvo bydlení a územního plánování Lucemburska

Publikace vychází z pěti případových studií projektu ESPON Core-IB. Originální verze dokumentů, jakož i obecné informace o programu ESPON naleznete na www.espon.eu.

Překlad a grafické zpracování: Lucie Karmazínová

Redakce české verze: Elena Fedrová, Milada Hroňková
Ústav územního rozvoje, říjen 2026
ISBN: 978-80-7663-072-7